

T.C.
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

CANSU KORKMAZ

İŞ YARGILAMASINDA KANUN YOLLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
DOÇ. DR. ALİ CENGİZ KÖSEOĞLU

HAZİRAN 2015

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Zeki Salih ZENGİN
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

Prof. Dr. Seldağ GÜNEŞ PESCHKE
Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Doç. Dr. Ali Cengiz KÖSEOĞLU
Danışman

Jüri Üyeleri (İlk isim jüri başkanına ve ikinci isim ise danışmana aittir)

Doç. Dr. Mustafa Serdar ÖZBEK / Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Doç. Dr. Ali Cengiz KÖSEOĞLU / Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Doç. Dr. Hayri BOZGEYİK / Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi

İNTİHAL

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Adı Soyadı : Cansu KORKMAZ

İmza :

ÖZET

İŞ YARGILAMASINDA KANUN YOLLARI

KORKMAZ, Cansu

Yüksek Lisans, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Danışmanı, Doç. Dr. Ali Cengiz KÖSEOĞLU

Haziran 2015, 175 Sayfa

İş mahkemeleri, iş uyuşmazlıklarına ve iş hukukundan doğan dava ve işlere bakmak ve bu uyuşmazlıkları çözmek üzere kurulmuş mahkemelerdir. Bu mahkemeler, işçinin kendisine kanunlarla tanınan hakları mümkün olduğu kadar masrafsız, çabuk ve kolay kullanabilmesini amaçlar. Bu amacın gerçekleştirilmesi için iş mahkemelerinde ayrı bir yargılama usûlüne ihtiyaç duyulmuş ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu ile iş mahkemelerinde uygulanmak üzere özel düzenlemeler öngörülmüştür. Günümüzde iş mahkemeleri, görevini amacına uygun olarak ifa edememektedir. Bunun sebepleri, iş hayatındaki gelişmeler nedeniyle İş Mahkemeleri Kanunu'nun hayatın gerisinde kalması ve İş Mahkemeleri Kanunu'nun gerektiği gibi uygulanmamasıdır.

İş Mahkemeleri Kanunu'nun yetersiz hale geldiği görülmektedir. Nitekim İş Mahkemeleri Kanunu'nda, iş yargılamasına ilişkin sınırlı düzenlemeler mevcuttur. Sınırlı düzenlemelerden biri de, kanun yollarına ilişkin hükümlerdir. İş Mahkemeleri Kanunu'ndaki kanun yollarına ilişkin boşluklar, 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu ile doldurulmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte, 01.10.2011 tarihinde 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu yürürlüğe girmiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu, kanun yollarına ilişkin yeni düzenlemeler içermektedir. Kanun yolu, yanlış olan kararın değiştirilmesini, yeniden incelenmesini amaçlayan, davanın taraflarına tanınmış bir hukukî yoldur. Bu çalışmada, kanun yollarına ilişkin düzenlemelerin, iş yargılamasındaki özelliklerini ve sınırlarını tespit etmek temel bakış açımızdır.

Yarım asrı aşkın süredir faaliyet gösteren iş mahkemelerinin iş yükünün yoğunluğu, birikimlerinin gereği gibi kullanılmasını, dolayısıyla mahkemeden beklenen

yararın sağlanmasını engellemektedir. İş yargılaması uygulamamız, iş hukukunun özellikleri ve ihtiyaçları yaklaşımı ile mevcut yargılama kuralları dışında kendisine özerk bir alan yarattığından, genel yargılama ilkeleri ve yargılamanın bazı kuralları ihlâl edilmektedir. İş mahkemelerinin amacına uygun bir şekilde işlevlerini gerçekleştirebilmesi için İş Mahkemeleri Kanunu'nda yetersiz kalan hususlarda değişiklikler yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: İş Mahkemeleri, İş Yargılaması, Kanun Yolları, İstinaf, Temyiz, Bölge Adliye Mahkemeleri, Yargıtay.

ABSTRACT

LEGAL REMEDIES IN LABOUR PROCEEDINGS

KORKMAZ, Cansu

MA, Department of Private Law

Supervisor, Ast. Prof. Dr. Ali Cengiz KÖSEOĞLU

June 2015, 175 Pages

Labour courts are the courts which have been established to hear and solve cases and issues arising from labour law in labour disputes. The aim of these courts is to provide labours to exercise their rights that have been given through codes in a cheaper and an easier way and in shorter time as much as possible. In order for this aim to be achieved, the labour courts require a separate proceeding and Labour Courts Code numbered 5521 has provided special provisions to apply to labour courts. The labour courts which have the authority to hear labour cases cannot nowadays function properly and completely. Its reasons are the fact that the Labour Courts Code has not responded the today's needs due to the developments in business life and secondly improper application of the Labour Courts Code.

The Labour Courts Code seems to become insufficient, as in this Code there have been some limited provisions regarding labour proceedings. One of these limited provisions is the ones in relation to legal remedies. The gaps regarding the legal remedies in the Labour Courts Code have been tried to be filled through the Civil Procedure Code numbered 1086. Yet, on 01.10.2011, the Civil Procedure Code numbered 6100 came into force. This new Code has new provisions relating to legal remedies. Legal remedies are remedies that have been provided in order to revise or change a wrong court decision and for the parties to a case. In this paper, it is aimed to examine the principles and limits of provisions regarding legal remedies in labour proceedings.

Labour courts cannot function properly nowadays in labour cases. The intensity of workload of labour courts, which have operated more than half century, prevents the proper use of experiences and hence the benefits expected from labour courts. Since our

practice for labour proceeding creates itself an autonomous framework, which is different than the existing proceeding procedures, resulting from the features and needs of labour law, some general proceeding principles and rules are breached in this framework. There needs radical changes in the Labour Courts Code, which was initially enacted to accomplish the purposes in establishing labour courts yet it has become insufficient to meet today's needs.

Key Words: Labour Courts, Labour Proceeding, Legal Remedies, Appeal, Cassation, Regional Courts of Justice, the Court of Cassation.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KANUN YOLLARINA VE İŞ YARGILAMASINA

İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

I. KANUN YOLLARINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	3
A. Kanun Yolu Kavramı	3
B. Kanun Yolunun Amacı	5
C. Kanun Yollarının Sınıflandırılması	6
D. Kanun Yollarının Özellikleri	8
E. Kanun Yollarına Başvurmanın Genel Şartları	11
1. Kanun Yoluna Başvurabilecek Kişiler	11
2. Hukukî Yarar Şartı	16
3. Kanun Yoluna Başvuru Süresi	17
4. Kanun Yoluna Başvurmaktan Feragat	18
F. Aleyhe Karar Verme ve Aleyhe Bozma Yasağı	21
II. İŞ YARGILAMASINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	23
A. İş Mahkemeleri Teşkilâtı	23

1. Ayrı İş Mahkemesi Olan Yerler	25
2. Ayrı İş Mahkemesi Olmayan Yerler	26
B. Görevli ve Yetkili Mahkeme	28
1. Görevli Mahkeme	28
2. Yetkili Mahkeme	36
C. Yargılama Usûlü	44
D. Davanın Açılması	46
1. İdarî Merciiilerin Başvurmasıyla Davanın Açılması	46
2. Basit Yargılama Usûlüne Göre Davanın Açılması	49

İKİNCİ BÖLÜM

İSTİNAFA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER VE İŞ MAHKEMELERİNDE İSTİNAF

I. İSTİNAFA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	53
A. İstinaf Kavramı	53
B. İstinafa Duyulan İhtiyaç	57
C. İstinafın Temyiz ile Karşılaştırılması	59
II. İŞ MAHKEMELERİNDE İSTİNAF	61
A. 5308 Sayılı Kanunla İş Mahkemeleri Kanunu'nda Yapılan Değişiklik	61
B. İstinaf Yoluna Başvurulabilecek İş Mahkemesi Kararları	62
C. İş Mahkemesi Kararlarına Karşı İstinafa Başvuru Süresi	65
1. Genel Olarak	65
2. İstinaf Süresinin Kaçırılması Durumunda Başvurulabilecek Yollar	67
D. İstinafa Başvuru Şekli	68
E. İstinaf Sebepleri	70
F. İstinaf İncelemesi	72

G. Bölge Adliye Mahkemesi Kararları	79
1. Genel Olarak	79
2. İstinaf Başvurusunun Haksız Olması Hâlinde Verilebilecek Kararlar	80
3. İstinaf Başvurusunun Haklı Olması Hâlinde Verilebilecek Kararlar	80
a. İlk Derece Kararının Kaldırılması ve Dosyanın Gönderilmesi Kararı	81
b. İlk Derece Kararının Kaldırılması ve Davanın Kabulü Kararı	82
c. İlk Derece Kararının Kaldırılması ve Davanın Reddi Kararı	82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEMYİZE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER VE İŞ MAHKEMELERİNDE TEMYİZ

I. 1086 SAYILI HUKUK USÛLÛ MUHAKEMELERİ KANUNU ÇERÇEVESİNDE TEMYİZ	83
A. Genel Olarak	83
B. İş Mahkemelerinin Temyiz Edilebilen Kararları	85
C. İş Mahkemelerinin Temyiz Edilemeyen Kararları	88
D. Temyiz Süresi	91
1. Genel Olarak	91
2. İş Mahkemelerinde Temyiz Süresine İlişkin Yargıtay İçtihatları	91
E. Temyiz Kanun Yoluna Başvuru	96
1. Temyiz Dilekçesi	96
2. Süre Tutum Dilekçesi	100
F. Katılma Yoluyla Temyiz	102
G. Temyiz İncelemesi	107
1. Ön İnceleme	107
2. Esastan İnceleme	109

H. Temyiz İncelemesi Sonunda Verilen Kararlar	111
1. Bozma Kararı	112
a. Bozma Kararına Uyulması	113
b. Bozma Kararına Karşı Direnilmesi	118
2. Onama Kararı	120
3. Düzelterek Onama Kararı	121
4. Yargıtay'ın İş Yargılamasına Özgü Kararları	124
a. İşe İade Davası	124
b. 6356 Sayılı Kanundan Doğan Davalar	128
II. 6100 SAYILI HUKUK MUHAHEMELERİ KANUNU ÇERÇEVESİNDE TEMYİZ ...	131
III. İŞ MAHKEMELERİNDE KARAR DÜZELTME YOLUNUN KAPALI OLMASI	137
SONUÇ	144
KAYNAKÇA	149

KISALTMALAR

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
Aksi gör.	: Aksi görüş
AMK	: Anayasa Mahkemesi Kararı
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
AY	: Anayasa
B.	: Baskı
b.	: Bent
Bas. İş K.	: Basın İş Kanunu
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Dergisi
Bkz./ bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
c.	: Cümle
Çev.	: Çeviren
D.	: Dergi
Den. İş K.	: Deniz İş Kanunu
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
f.	: Fıkra
GÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HMKY	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği
HUMK	: Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu

İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İHD	: İş Hukuku Dergisi
İİK	: İcra ve İflâs Kanunu
İKİD	: İlmî ve Kazaî İçtihatlar Dergisi
İş K.	: İş Kanunu
İşMK	: İş Mahkemeleri Kanunu
İşv. D.	: İşveren Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Kanun
Kamu-İş	: İş Hukuku ve İktisat Dergisi Kamu İşletmeleri İşverenleri Sendikası Dergisi
Legal HD	: Legal Hukuk Dergisi
Legal İHSGHD	: Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi
m.	: Madde
MİHDER	: Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi
RG	: Resmî Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
s. K.	: Sayılı Kanun
SİHD	: Sicil İş Hukuku Dergisi
STİSK	: Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TebK	: Tebligat Kanunu

TebYön	: Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
Tekstil İşv.	: Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası
TMK	: Türk Medenî Kanunu
TNBD	: Türkiye Noterler Birliği Dergisi
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl
YarK	: Yargıtay Kanunu
YD	: Yargıtay Dergisi
YHD	: Yargıtay Hukuk Dairesi
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

İş davalarının hızlı, kolay ve ucuz bir şekilde sonuçlandırılması amacıyla özel uzmanlık gerektiren bu davalara bakmak üzere, 30.01.1950 tarihli İş Mahkemeleri Kanunu ile iş mahkemeleri kurulmuştur. İş mahkemeleri, işçi ile işveren arasında iş sözleşmesinden veya İş Kanunu'ndan doğan bireysel ve toplu hak uyuşmazlıklarını veya özel kanunlarla kendisine verilen işleri görmekle görevli kılınmıştır. İş mahkemeleri, toplu mahkeme olarak kurulmuş olmasına rağmen, 1971 yılında Anayasa Mahkemesi'nce başkan dışındaki üyelerin işçi ve işveren temsilcileri olacağına dair düzenleme, hâkim olmayan üyelerin görev yapmalarının mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı hükümlerine aykırı olması sebebiyle iptal edilmiştir. Dolayısıyla iş mahkemeleri, tek hâkimli olarak çalışmaktadır.

İş Mahkemeleri Kanunu ile özellikle yargılama sürecinin hızlandırılması ve işçinin korunması amacıyla davanın açılması, yargılama usûlü, kanun yollarına ilişkin özel düzenlemeler öngörülmüştür. İş Mahkemeleri Kanunu'ndaki boşluklar ise, 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu ile doldurulmuştur. Buna karşın, 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu¹ ile yargılama usûlüne ve kanun yollarına ilişkin yeni düzenlemelere yer verilmiştir. Söz konusu yeni düzenlemeler, iş yargılamasında da birtakım değişiklikler meydana getirmiştir. Dolayısıyla, İş Mahkemeleri Kanunu'nda hüküm bulunmayan hâllerde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu uygulanmaktadır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu yürürlüğe girmiş olsa da, bölge adliye mahkemeleri göreve başlayamadığından, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 5236 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanmaktadır. İş yargılamasında kanun yollarına ilişkin, İş Mahkemeleri Kanunu'ndaki özel düzenlemenin yanında, hâlen 1086 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması ve bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasıyla 6100 sayılı Kanunun kanun yolları hükümlerinin uygulanacak olması iş yargılamasında kanun yollarının incelenmesini zorunlu hâle getirmiştir.

Çalışmamız üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kanun yollarına ve iş yargılamasına ilişkin genel bilgilere yer verilmektedir. Bu bölümde, öncelikle kanun

¹ RG. 04.02.2011, S. 27836.

yolu kurumu genel olarak ele alınmakta; kanun yolu kavramı, amacı, sınıflandırılması, özellikleri açısından değerlendirilmekte ve kanun yollarına başvurulmasına dair genel şartlara yer verildikten sonra, aleyhe karar verme ve aleyhe bozma yasağı incelenmektedir. İş yargılamasına dair genel özellikleri incelemek adına, iş mahkemeleri teşkilâtı, iş mahkemelerinin görev ve yetkisi, yargılama usûlü ve davanın açılmasına dair hususlar ele alınmaktadır.

İkinci bölümde, ilk olarak bölge adliye mahkemelerinin fiilen göreve başlamasıyla uygulanacak olan, istinaf kanun yolunun temel özellikleri üzerinde durulmaktadır. Bu şekilde, istinaf kavramı, istinafin diğer bir kanun yolu olan temyiz ile karşılaştırılması ve istinaf kanun yoluna duyulan ihtiyaç konularına yer verilmektedir. Bu bölümde nihayet, istinaf kanun yoluna başvurulabilecek iş mahkemesi kararları, bu kararlara karşı başvuru süresi, istinafa başvuru şekli, istinaf sebepleri, istinaf incelemesi ve bölge adliye mahkemesinin verebileceği kararlar incelenmektedir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde, kanun yolları arasında önemli bir yeri olan temyiz ele alınmaktadır. Öncelikle, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu çerçevesinde hâlen yürürlükte olan temyiz hükümleri dikkate alınarak, bireysel ve toplu iş uyuşmazlıkları bakımından iş mahkemesinin temyiz edilebilen ve edilemeyen kararları, temyize başvuru süresi, temyiz kanun yoluna başvuru şekli, temyiz incelemesi, temyiz incelemesi sonunda verilen kararlar ve iş yargılamasına ilişkin Yargıtay'ın kesin kararları incelenmektedir. Ayrıca, istinaf kanun yolunun işlerlik kazanmasından itibaren uygulanacak olan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun temyize ilişkin hükümlerinin iş yargılamasına etkisi üzerinde durulmaktadır. Bununla birlikte, iş yargılamasında karar düzeltme yolunun kapalı olması hususuna da değinilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KANUN YOLLARINA VE İŞ YARGILAMASINA

İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

I. KANUN YOLLARINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

A. Kanun Yolu Kavramı

Yargılama yapmak ve karar vermekle yükümlü olan hâkimlerin, somut olayda doğru sonuca ulaşmaları beklense de, bazen hatalı veya eksik karar vermeleri mümkündür². Yargılama sürecindeki olumsuz etkenler nedeniyle verilebilecek hatalı veya eksik kararların daha üst mahkemede kontrol ettirilebilmesi için, kanun yollarına başvuru olanağı düzenlenmiştir. Kanun yolu, mahkeme kararlarının bir üst mahkeme tarafından yeniden incelenmesi ve değiştirilmesi için davanın taraflarına verilmiş bir hukukî yoldur³.

² **Kuru**, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usûlü, B. 6, C. V, İstanbul 2001, s. 4483; **Öztek**, Selçuk, “Adalet Bakanlığı Üst Mahkemeler Hukuk Komisyonu Tarafından Hazırlanmış Olan Üst Mahkemeler Tasarısı”, Yargı Reformu 2000 Sempozyumu, (İzmir, 5-8 Nisan 2000), İzmir 2000, s. 104; **Pekcanitez**, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Özkes**, Muhammet, Medenî Usûl Hukuku, B. 14, Ankara 2013, s. 867; “Yargı yerlerinde görev yapan hâkimler de her insan gibi yanılabilir, usûl ve kanuna aykırı düşen bazı kararlar vermiş olabilirler veya verdikleri kararlar, taraflar için doyurucu sayılmayabilir. Diğer yönden hâkimlerin belli olaylarda uyguladıkları kanunları ve ilgili öteki hukuk kurallarını kendi kanılarına göre başka başka biçimlerde yorumlama olanağı ve olasılığı vardır. İşte yargı yerlerinin verdikleri kararlarda, gerek yanılma gerekse başka biçimde yorumlama sonucu olarak doğan ve olağan sayılması gereken kanuna hukuka aykırılıkların zamanında giderilmesini sağlamak amacıyla, bazı uygun metodların konulması zorunlu olmuştur. Genel olarak, kanun yolu diye tanımlanan bu metodlara başvurulması olanağı ile gerek toplum gerekse taraflar için güvence sağlanması görevi de yerine getirilmiş olmaktadır. Böylece bir temel hukukî uyumsuzluğun yargı yerlerince çözülmesi sonunda esastan verilecek kararların, gerek bireylerin gerekse toplumun adalet duygularını daha büyük ölçüde doyurması da gerçekleşecektir”, AMK., 18.2.1971, E. 1970/31, K. 1971/21, RG. 9.7.1971, S. 13890, s. 9-12.

³ **Alangoya**, Yavuz/**Yıldırım**, M. Kâmil/**Deren Yıldırım**, Nevhis, Medenî Usûl Hukuku Esasları, B. 8, İstanbul 2011, s. 445; **Bilge**, Necip, Medenî Yargılama Hukukunda Karar Düzeltme, Ankara 1973, s. 3; **Berki**, Ömer, “Karar Düzeltme Müessesesi”, Dr. A. Recai Seçkin’e Armağan, Ankara 1974, s. 143; **Çağlar**, Selda, “Ceza Yargılaması Yolu Olarak İstinaf”, Legal HD, Y. 4, S. 41, 2006, s. 1375; **Durak**, İzzet, Hukuk Yargılamasında Bozma Nedenleri, Niğde 2008, s. 3; **Genç**, Durmuş Ali, “Hukuk Davalarında Karar Düzeltme ve Muhafazası Zorunluluğu 5236 Sayılı Yasa Hükümleri Üzerine Bir İnceleme”, YD, C. 38, S. 4, 2012, s. 154; **Görgün**, L. Şanal/**Kodakoğlu**, Mehmet, Medenî Usûl Hukuku, B. 2, Ankara 2012, s. 308; **İnan**, Kubilay, Ceza Yargılamasında Yasa Yolları, Ankara 2006, s. 121; **Kuru**, Baki/**Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder, Medenî Usûl Hukuku, B. 24, Ankara 2013, s. 573; **Karlı**, Abdurrahim, Medenî Muhakeme Hukuku, B. 3, İstanbul 2012, s. 773; **Muşul**, Timuçin, Medenî Usûl Hukuku, B. 3, Ankara 2012, s. 514; **Önen**, Ergun, Medenî Yargılama Hukuku, Ankara 1979, s. 293; **Postacioğlu**, İlhan, Medenî Usûl Hukuku Dersleri, B. 6, İstanbul 1975, s. 716; **Umar**, Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2014, s. 977; **Üstündağ**, Saim, Medenî Yargılama Hukuku, B. 6, C. I-II, İstanbul 1997, s. 816; **Üstündağ**, Saim, “1711 Sayılı Kanun’un Kanunoyolları Bakımından Getirdiği Değişiklikler ve Bunların Değerlendirilmesi”, Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler, Ankara 2010, s. 181; **Yılmaz**, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, B. 2, Ankara 2013, s. 1476; **Kuru**, C. V, s. 4483; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 104.

Geniş anlamda kanun yolu, mahkemelerin ara kararlarına ve nihaî kararlarına karşı başvurulmuş tüm başvuru yollarıdır⁴. Buna göre, mahkeme kararlarına karşı öngörülen itiraz ve yargılamanın iadesi gibi başvuru yolları geniş anlamda kanun yolu kapsamındadır⁵. Dar anlamda kanun yolu ise, mahkemenin kesinleşmemiş nihaî kararlarına karşı üst mahkemenin denetimini öngören imkândır. İstinaf ve temyiz dar anlamda kanun yoluna örnek olarak verilebilir⁶. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK), geniş ve dar anlamda kanun yolu ayrımını esas almayarak, istinaf, temyiz ve yargılamanın iadesini düzenlemiştir. İtiraz ise, kanun yolları başlığı altında sayılmamıştır.

Mahkeme kararlarına karşı başvuru yollarının sınıflandırılması bakımından hukukî çare ve kanun yolu ayrımı yapılmaktadır. Hukukî çare, bir hakkın korunması ve gerçekleştirilmesi amacıyla hizmet eden her türlü usûlî araçtır. Tarafların mahkeme kararlarına karşı başvurabilecekleri birtakım imkânlardır. Hukukî çare, geniş anlamda kanun yolu içerisinde ele alınır⁷. Belirli karakteristik özelliklere sahip kanun yolları dışında kalan başvuru yolları hukukî çare olarak adlandırılmaktadır. Örneğin, istinaf ve temyiz dar anlamda kanun yolu; itiraz, eski hâle getirme, tavzih ve yargılamanın iadesi hukukî çare olarak kabul edilmelidir⁸.

Hukukumuzda, dar anlamda kanun yolu sistemi kabul edilmiştir. Mahkemelerin nihaî kararlarına karşı, kural olarak kanun yolu açık olup, ara kararlarına karşı başvurulabilecek genel bir kanun yolu yoktur. Örneğin, mahkemenin yetki itirazının

⁴ **Akil**, Cenk, İstinaf Kavramı, Ankara 2010, s. 34; **Berkin**, Necmeddin, Tatbikatçılara Medenî Usûl Hukuku Rehberi, İstanbul 1981, s. 876; **Bilge**, Necip/**Önen**, Ergun, Medenî Yargılama Hukuku Dersleri, B. 3, Ankara 1978, s. 638; **Yılmaz**, Ejder, “Hukuk Davalarında Yasayollarına Başvuru Hakkı ve Bu Hakkın Sınırlanmasının Yerindeliği Sorunu”, TBB, 1988/2, s. 137; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 3; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 308; **Karlı**, s. 773; **Pekantez/Atalay/Özekes**, s. 869.

⁵ **Arslan**, Ramazan, Medenî Usûl Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi, Ankara 1977, s. 8; **Konuralp**, Halûk, “Fransız Hukukunda Kanun Yolları Arasında İstinafın Yeri-Hukuk Davaları Açısından”, AÜHF, C. 50, S. 1, 2001, s. 25; **Pekantez**, Hakan, İcra İflâs Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986, s. 33; **Yılmaz**, Ejder, Olağanüstü Temyiz - Kanun Yararına Bozma, Yazılı Emirle Bozma, Ankara 2003, s. 47.

⁶ **Karlı**, Abdurrahim, İcra Tetkik Mercii Kararlarının Temyizi, İstanbul 1995, s. 20; **Sungurtekin**, Meral, “Karar Düzeltmenin Kanun Yolu Niteliği ve Karar Düzeltme Dilekçesinde Sebep Gösterme Zorunluluğunun Bulunup Bulunmadığı Meselesi”, YD, 1990/4, s. 473; **Akil**, s. 35; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 308; **Pekantez**, Şikâyet, s. 33; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 132; Ara kararlar hakkında mahkemeye yapılan itirazlar, medenî yargılama hukukunda dar anlamda kanun yolu olarak kabul edilmemektedir. Geniş bilgi için bkz. **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 4 vd.

⁷ **Tercan**, Erdal, Medenî Usûl Hukukunda Kesin Sürelerin Kaçırılması Hâlinde Eski Hâle Getirme, Ankara 2006, s. 60; **Yıldırım**, M. Kâmil, Hukuk Devletinin Gereği: İstinaf, İstanbul 2000, s. 2; **Akkaya**, s. 55; **Akil**, s. 35-36; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 308; **Pekantez/Atalay/Özekes**, s. 869; **Pekantez**, Şikâyet, s. 34.

⁸ **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 40 vd; **Akkaya**, s. 56; **Akil**, s. 36; **Yıldırım**, İstinaf, s. 2.

reddine ilişkin kararına karşı, bir hukukî çare bulunmamaktadır. Bu karara karşı, nihaî kararlarla birlikte kanun yoluna başvurulabilir⁹.

Kanun yolu, benzer ve aynı konularda çelişkili kararlar verilmesini önleyerek, hukukî istikrar ve güvenliği sağlar. Üst mahkemelerin örnek teşkil eden kararlar vermesi, hukukun gelişimine ve toplumdaki adalete olan güvene katkıda bulunur. Kanun yolu denetimi sayesinde, ilk derece mahkemesi hâkimlerinin hata yapma olasılığı azalır¹⁰.

Kanun yoluna başvurma hakkının, mutlak ve sınırsız olmadığı kabul edilmektedir. Tüm mahkeme kararlarına karşı kanun yoluna başvurulması, hem taraflarca kötü niyetli olarak kullanılabilir hem de kanun yolu işlevini kaybedebilir. Aynı zamanda davaların uzamasının sonucunda zaman kaybına ve yeniden yargılama yapılmasıyla, yargılama giderlerinin artmasına neden olabilir¹¹.

B. Kanun Yolunun Amacı

Medenî usûl hukuku ve kanun yolu yargılaması belli bir amaca hizmet eder. Medenî usûl hukukunun öncelikli amacı, sübjektif hakların gerçekleşmesini sağlamaktır¹². Yargılama bir bütün olarak kabul edildiğinde, kanun yolları da usûl hukukunun amacını gerçekleştirmeye hizmet etmelidir. Buna göre, kanun yolu kişilerin sübjektif haklarının gerçekleştirilmesine ve uyuşmazlıkların sona ermesine hizmet eder¹³. Kanun yolları, mahkeme kararlarındaki hata ve eksiklikleri düzelterek, doğru karar verilmesini sağlar¹⁴. Böylece, kanun yolu mahkeme kararlarına güven duyulmasına ve hukukî güvenliğe hizmet eder¹⁵.

⁹ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 435; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 3-4; **Kuru**, C. V, s. 4484; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 159; **Postacıoğlu**, s. 720; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 869; **Üstündağ**, s. 825; **Yıldırım**, İstinaf, s. 4.

¹⁰ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 447; **Akkaya**, s. 27; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 869; **Yıldırım**, İstinaf, s. 1; **Üstündağ**, s. 818.

¹¹ **Akkaya**, s. 29; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 868.

¹² **Taşpınar**, Sema, “Medenî Yargılama Hukukunda Amaç Sorunu”, Faruk Erem’e Armağan, Ankara 1999, s. 786; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 57; **Üstündağ**, s. 2.

¹³ **Konuralp**, Halûk, Medenî Usûl Hukukunda İspat Kurallarının Zorlanan Sınırları, Ankara 2009, s. 6; **Yıldırım**, M. Kâmil, “Kanun Yolu Olarak İsinaf”, İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantı, (7-8 Mart 2003), Ankara 2003, s. 288 vd.; **Akkaya**, s. 68; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 57.

¹⁴ **Konuralp**, Halûk/**Hanağası**, Emel, “Fransız Hukuku’nda İptal Amaçlı İstinaf Yolu”, Legal HD, Y. 5, S. 54, 2007, s. 1795; **Yılmaz**, Ejder, İstinaf, Ankara 2005, s. 16; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 132.

¹⁵ **Bilge**, Necip, “Üst Mahkemeler”, Ord. Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay’ın Hatırasına Armağan, Ankara 1964, s. 66; **Konuralp**, Halûk, “İstinafta Kamu Düzeni Kavramı”, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-VI, (İzmir/Çeşme, 19-20 Ekim 2007), Ankara 2008, s. 133; **Arslan**, s. 9; **Durak**, s. 3; Kanun yoluna başvurunun kabul edilmesi ile verilen kararların hukuka uygunluğunu sağlamak ve bütün ülke

Bazı kanun yollarında, somut olay adaletinin gerçekleştirilmesi öncelikle amaçlanır. İstinaf, gerektiğinde ilk derece mahkemesi gibi inceleme yapma ve karar verme özelliklerine sahip olduğundan, somut olay adaletinin gerçekleştirilmesine hizmet eder. Kanun yolunun amacı olarak somut olay adaleti, somut olayda doğru karar verilmesi anlamına gelir¹⁶.

Kanun yollarının bir diğer amacı, hukuk kurallarının uygulanmasında birliği sağlayarak, hukukî güvenliği tesis etmektir¹⁷. Burada amaç, üst mahkemelerce içtihat oluşturulmasını sağlamaktır. İçtihat oluşturulması, bir taraftan hukukun yeknesak uygulanmasını sağlarken, diğer taraftan hukukun gelişimine hizmet eder. Hukukun yeknesak uygulanması, öncelikle Yargıtay'ın somut olaya dair kararlarıyla gerçekleşir. Buna karşın, Yargıtay dairelerinin benzer olaylarda farklı kararlar vermesi hâlinde, hukukun yeknesak uygulanması amacı, içtihadı birleştirme kararları ile gerçekleşir¹⁸.

C. Kanun Yollarının Sınıflandırılması

Kanun yollarının sınıflandırılması konusunda, medenî yargılama sisteminde farklı görüşler ileri sürülmüştür¹⁹. Kanun yollarının sınıflandırılmasında, doktrinde genellikle, kanun yollarının amaçları, olağan olup olmaması ve inceleme yetkisinin kapsamı kıstasları kabul görmektedir²⁰.

genelinde hukukun uygulanması bakımından birliği sağlayarak hukuka olan güveni devam ettirmek amaçlanmaktadır. Geniş bilgi için bkz. **Akcan**, Recep, Usûl Kurallarına Aykırılığa Dayanan Temyiz Nedenleri, Ankara 1999, s. 9; **Genç**, s. 154; **Sungurtekin**, s. 473-474; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 132.

¹⁶ Kanun yollarının genel amacı, adaletin gerçekleştirilmesini sağlamak, toplumda barışı sağlayan adalete önem vermektir. Kanun yolunun amaçları olarak kabul edilen, somut olayda adaletin gerçekleştirilmesi ve hukuk birliğini sağlama birbirini tamamlayan hususlardır. Kanun yolunun amacı, her iki amaca ulaşmak olmalıdır. Geniş bilgi için bkz. **Tanrıver**, Süha, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-II, I. Oturum Tartışmalar (Eskişehir, 3-5 Ekim 2003), Ankara 2007, s. 45; **Akcan**, s. 9-10; **Karlı**, Temyiz, s. 23; **Sungurtekin**, s. 474; **Üstündağ**, s. 819; **Yılmaz**, İstinaf, 17; **Yıldırım**, İstinaf, s. 13.

¹⁷ **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 5-6; **Sungurtekin**, s. 474; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 132.

¹⁸ **Gürdoğan**, Burhan, "Temyiz Mahkemesinin Kontrolü Bakımından Vakıa ve Hukuk", AÜSBFD, C. XI, S. 3, 1956, s. 274; **Öztek**, Selçuk, "HUMK m. 427'deki Kesinlik Sınırının Temyiz Kanun Yolunun Amacı Bakımından Değerlendirilmesi ve Anayasa Mahkemesinin 10.01.1986 Tarihli Kararı", Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 2, S. 2, 1987, s. 67; **Akcan**, s. 16 vd; **Bilge/Önen**, s. 640.

¹⁹ Ceza yargılaması hukuku alanında kanun yolları şu şekilde sınıflandırılabilir: Dar anlamda-geniş anlamda kanun yolu, olağan-olağanüstü kanun yolu, asıl derece-hukukî derece kanun yolları. Geniş bilgi için bkz. **Kunter**, Nurullah/**Yenisey**, Feridun/**Nuhoglu** Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, B. 16, İstanbul 2006, s. 1256 vd.

²⁰ Kanun yoluna tâbi kararların duruşmalı veya duruşmasız olarak veya tarafların yüzlerine karşı ya da gıyaplarında verilmiş olması, esasa ilişkin olup olmamaları, aynı veya üst mahkemenin kanun yolu incelemesini yapması, inceleme sonunda bozma veya onama kararı verilmesi ya da düzeltme yapıp yapılmaması, incelemenin hukukî sorunla sınırlı olup olmaması, maddî sorunu kapsayıp kapsamaması, tam veya sınırlı denetim yapılması, kanun yolu başvurusunun derhâl veya önceden bildirimde bulunarak

Kanun yolları amaç ölçütüne göre, mahkemenin kararından geri dönmesi veya mahkemenin kararını düzeltmesi amacı üzere ikiye ayrılmaktadır. Geri dönme amaçlı kanun yolunda, kararın aynı mahkeme tarafından yeniden gözden geçirilmesi ve ilk karardan dönülmesi imkânı söz konusudur. İtiraz ve yargılamanın iadesi²¹ örnek olarak gösterilmektedir. Düzeltme amaçlı kanun yolunda ise, üst mahkeme tarafından kararın denetlenerek, yeniden tahkikat yapılması sağlanmaktadır. İstinaf ve temyiz bu anlamda düzeltme amaçlı kanun yoluna örnek olarak verilmektedir²².

Kanun yolları olağan olup olmaması ölçütüne göre, olağan ve olağanüstü olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Olağan kanun yolu, başvuru için özel kanun hükmünün olmasını gerektirmeyen başvuru yoludur. Olağanüstü kanun yolu ise, kanunun açıkça öngördüğü durumlarda gidilebilen, istisnaî bir başvuru yoludur. Fransız Hukuku'nda benimsenen bu sınıflandırmaya göre, itiraz ve istinaf olağan kanun yolu; üçüncü kişinin itirazı, temyiz ve yargılamanın iadesi ise olağanüstü kanun yolu olarak değerlendirilmektedir²³.

Kanun yollarının olağan olup olmamasına göre ayırım, Türk Hukuku'nda da benimsenmiştir²⁴. Doktrinde baskın görüşe göre, olağan kanun yoluna kesinleşmemiş kararlar için başvurulurken; olağanüstü kanun yoluna kesinleşen kararlara karşı başvurulur²⁵. Hukukumuzda kararların şeklen kesinleşmesi ölçütüne göre olağan kanun yolu bakımından istinaf, temyiz ve karar düzeltme; olağanüstü kanun yolu bakımından yargılamanın iadesi örnek olarak verilmektedir²⁶.

yapılması, karşı tarafa savunma tanınıp tanınmaması, erteleyici etkinin olup olmasına göre kıstaslar da kullanılarak kanun yolları sınıflandırılabilir. Geniş bilgi için bkz. **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 14.

²¹ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 445-446; **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 41-48.

²² **Akkaya**, s. 93.

²³ **Özbek**, Mustafa Serdar, Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlâmlı İcranın Etkinliği, B. 2, Ankara 2013, s. 666; **Akil**, s. 117; **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 42; **Akkaya**, s. 95; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 308; **Konuralp**, İstinafin Yeri, s. 35; **Konuralp/Hanağası**, s. 1797; **Muşul**, s. 515; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 105; **Yıldırım**, İstinaf, s. 37.

²⁴ Bu iki kanun yolunu birbirinden ayırmak üzere çeşitli ölçütler ileri sürülmüştür. Kanun yoluna başvurma yetkisinin herkese tanınıp tanınmaması, kanun yoluna başvurma sebeplerinin kanunda sınırlı biçimde belirtilmiş olup olmaması, bu sebeplerin kontrol mercii tarafından re'sen dikkate alınıp alınmaması, başvurunun reddi hâlinde başvurana cezaî yaptırımın uygulanıp uygulanmaması, kanun yoluna başvurunun şekli anlamda kesinliği önleyip önlememesi gibi ölçütler kullanılmaktadır. Geniş bilgi için bkz. **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 42-43; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 15; **Kuru**, C. V, s. 4484; **Yıldırım**, İstinaf, s. 45.

²⁵ **Berkin**, Necmeddin, Medenî Usûl Hukuku Esasları, İstanbul 1969, s. 212; **Akan**, s. 11; **Berkin**, Usûl Hukuku Rehberi, s. 876; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 16; **Bilge/Önen**, s. 641; **Genç**, s. 155; **Karlı**, s. 776; **Kuru**, C. V, s. 4485; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 574-575; **Pekcanitez/Atalay/Özkes**, s. 870; **Sungurtekin**, s. 477.

²⁶ **Ansay**, Sabri Şakir, Hukuk Yargılama Usûlleri, B. 7, Ankara 1960, s. 336; **Berkin**, s. 223; **Genç**, s. 158; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 308; **Karlı**, s. 777; **Kuru**, C. V, s. 4484-4485; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 574-

D. Kanun Yollarının Özellikleri

Dar ve teknik anlamda kanun yolunun iki temel özelliği bulunmaktadır. Bunlardan ilki, kanun yolunun erteleyici etkisi (*Suspensiveeffekt*); ikincisi ise, kanun yolunun aktarıcı etkisidir (*Devolutiveffekt*)²⁷.

Erteleyici etki, kanun yoluna başvurunun ilk derece mahkemesi nihaî kararının, şekli anlamda kesinleşmesini ve hukukî uyuşmazlığın sona ermesini engellemesidir²⁸. Kanunda öngörülmüş olan süre içinde kanun yoluna başvurulmadığında nihaî karar, şekli anlamda kesinleşecektir. Hükmün şekli anlamda kesinleşmesiyle, olağan kanun yollarına başvurulamaz. Doktrinde erteleyici etkinin kapsamının kanun yoluna başvuran tarafın talep sonucuna göre belirleneceği ileri sürülmektedir. Çünkü kanun yolu incelemesi yapan mahkeme, kanun yoluna başvuran tarafın talebinden fazlasına karar veremez. Hükmün tamamına karşı kanun yoluna başvurulduğunda, erteleyici etki tüm hüküm bakımından sonuç doğurur. Hükmün bir kısmına karşı kanun yoluna başvurulur ve karşı taraf katılma yoluyla kanun yoluna başvurmazsa, hükmün kanun yoluna başvurulmayan kısımları şeklen kesinleşir²⁹. Bu etki, hukukumuzda, istinaf ve temyize başvuru hâlinde ortaya çıkar. Yargılamanın iadesi ise, kesinleşmiş kararların kaldırılması amacına hizmet eden bir yol olduğu için erteleyici etkiyi taşımamaktadır.

575; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 740; **Muşul**, s. 515; **Sungurtekin**, s. 477-478; Temyiz ve karar düzeltmeyi olağanüstü kanun yolu olarak değerlendiren görüş için bkz. **Karafakih**, İsmail Hakkı, Hukuk Muhakemeleri Usûlü Esasları, Ankara 1952, s. 250, 262; Doktrinde bir görüşe göre, yargılamanın iadesi yolu, geniş anlamda kanun yolunun kapsamında olsa da, teknik anlamda kanun yolunun ayırıcı unsurlarına sahip değildir. Geniş bilgi için bkz. **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 12; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 14-15; Karar düzeltme yolunun ise kanun yolu olup olmadığı dahi, uyuşmazlığın bir üst mahkemeye aktarılıp aktarılmadığı ölçüsüne göre tartışmalıdır. Geniş bilgi için bkz. **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 12; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 495; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 14-15; Bir görüşe göre, dosya üst mahkemeye gönderilmediğinden ve hükmün icrası ertelenmediğinden, olağanüstü kanun yoludur. Geniş bilgi için bkz. **Postacioğlu**, s. 767; Bir diğer görüşe göre karar düzeltme yolu, uyuşmazlık üst mahkeme tarafından incelenmediğinden kendine özgü bir kanun yoludur. Geniş bilgi için bkz. **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 111; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 638; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 966.

²⁷ **Akcan**, s. 7; **Akkaya**, s. 57; **Akil**, s. 50; **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 9; **Karlı**, s. 775; **Karlı**, Temyiz, s. 21-22; **Kuru**, C. V, 4981; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 698-699; **Öztek**, Kesinlik Sınırı, s. 62; **Pekcanitez**, Şikâyet, s. 33; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 869; **Sungurtekin**, s. 474-475; **Tercan**, Eski Hâle Getirme, s. 57; **Üstündağ**, s. 816; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 181; Türk Hukuku'nda, dar ve teknik anlamda kanun yolunun bu iki özelliği bir arada taşıdığı, bu iki ögenin kanun yolunun ayırıcı özelliği olduğu öğretide oybirliğiyle kabul edilmemektedir. Geniş bilgi için bkz. **Bilge**, Necip, Medenî Yargılama Hukuku Dersleri, B. 2, Ankara 1967, s. 560; **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 10; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 7.

²⁸ **Karlı**, s. 775; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 699; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 869-870; **Sungurtekin**, s. 475; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 181; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 131; **Yıldırım**, İstinaf, s. 35.

²⁹ **Akkaya**, s. 60; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 699; **Yıldırım**, İstinaf, s. 44-45.

Bazı hukuk sistemlerinde, kanun yoluna başvuru hem hükmün şekli anlamda kesinleşmesini engellemekte hem de hükmün icrasını ertelemektedir. Başka bir deyişle, erteleyici etkinin diğer sonucu, hükmün icrasının ertelenmesidir. Çünkü kanun yoluna başvurulması, hükmün doğruluğu hakkında belirsizlik doğurur. Zira, kanun yolu ile hükmün doğru olduğu varsayımı ortadan kaldırılır³⁰. Türk Hukuku'nda ise, kanun yoluna başvurulması sadece şekli anlamda kesinleşmesini engeller³¹. Hukukumuzda, kanun yoluna başvuru, kural olarak hükmün icrasını kendiliğinden ertelemeyiz. Dolayısıyla Türk Hukuku'nda, olağan kanun yollarına başvuruda erteleyici etki tam olarak mevcut değildir³². Buna karşın, taraflar hükmün icrasının ertelenmesi için başvurabilirler (HMK m. 350/I, c. 2; m. 367/I, c. 2; İİK m. 36). Taraflar, icranın ertelenmesi için başvurmadıkları takdirde, icra takibi devam eder. Bu durum, erteleyici etkinin icrayı erteleme kıstasına aykırılık oluşturur³³. Kişiler ve aile hukukuna, taşınmaz mal ve bununla ilgili aynî haklara ilişkin mahkeme kararlarına karşı kanun yoluna başvurulması ise, hem kararın kesinleşmesini hem de icrasını ertelemektedir³⁴. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda örnek mahiyetinde sayılan bu kararların kesinleşmeden icra edilemeyeceği açıkça ifade edilmiştir (HMK m. 350/II; m. 367/II)³⁵.

³⁰ **Akil**, s. 40; **Akkaya**, s. 58; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 699; **Sungurtekin**, s. 476.

³¹ Şekli anlamda kesin hüküm, karara karşı bütün olağan kanun yollarının kapanmasıdır. Şekli anlamda kesinleşme kurumunun amacı, davanın sona erdirilmesine hizmet etmektir. Şekli anlamda kesin hükmün doğurduğu etkiler, hem hükme itiraz edilememesi hem de hükmün değiştirilememesidir. Şekli anlamda kesin hüküm, maddî anlamda kesin hükmün bir ön şartıdır. Geniş bilgi için bkz. **Domanıç**, Hayri, Hukukta Kazıyyei Muhkeme ve Nisbî Kuvveti, İstanbul 1964, s. 4-5; **Gürdoğan**, Burhan, Medenî Usul Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı, Ankara 1960, s. 16 vd.; **Özkaya-Ferendeci**, Hamide, Kesin Hükümün Objektif Sınırları, İstanbul 2009, s. 4 vd.; **Akil**, s. 50; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 5; **Karlı**, s. 603; **Karlı**, Temyiz, s. 22; **Kuru**, C. V, s. 4981; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 695 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 840-841; **Yıldırım**, İstinaf, s. 35-36.

³² **Akkaya**, s. 58; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 16; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 253; **Kuru**, C. V, s. 4985; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 701-702; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 870.

³³ **Kuru**, C. V, s. 4985; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 702; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 870; **Yıldırım**, İstinaf, 40.

³⁴ Bu tür nihâi kararların kesinleşmeden icra edilmesi, birtakım telifisi güç sonuçların doğmasına yol açabilir. Kişiler, aile hukukuna ve taşınmaz mala ve bununla ilgili aynî haklara ilişkin hükümlerin icrası, tapu sicili ile kişisel durum sicillerinde değişiklik yapılmasını gerektirebilir. Kanun yolu incelemesi sonunda verilen hükümle bu sicillerde tekrar değişiklik yapılması hâlinde, iyiniyetli kişilerin resmî sicil kayıtlarına güvenerek yaptıkları işlemlerin sonucu belirsiz olabilir. Bu sakıncaları önlemek için kanun yoluna başvuru hem şekli kesinliği hem de icrayı ertelemektedir. Bkz. **Özekes**, Muhammet, Sorularla Medenî Usûl Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi (İstinaf ve Temyiz), B. 2, Ankara 2011, s. 76; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 744-745; **Yılmaz**, İstinaf, s. 70.

³⁵ Kesinleşmedikçe icra edilemeyen ilâmlar bakımından geniş bilgi için bkz. **Kuru**, Baki, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, İstanbul 2006, s. 789 vd.; **Pekcanitez**, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin **Özkan**, Meral/Özekes, Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku, s. 462 vd.; **Tanrıver**, Süha, İlâmlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, Ankara 1996, s. 152 vd.; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 702 vd.; **Uyar**,

Kanun yoluna başvurunun hükmün icrasını da ertelediği hukuk sistemlerinde, hüküm lehine olan taraf mahkemeden geçici icra kararı alabilir³⁶. Kanun yoluna başvurunun, sadece hükmün şekli anlamda kesinleşmesini engellediği hukuk sistemlerinde ise, hüküm aleyhine olan taraf, üst mahkemeden icranın ertelenmesini talep edebilir³⁷. Örneğin, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 350/I ve 367/I. maddelerinin atfıyla İcra İflâs Kanunu'nun (İİK) 36. maddesine göre, istinaf veya temyiz yoluna başvuran borçlu, teminat şartıyla üst mahkemeden “*icranın geri bırakılması (tehiri icra) kararı*” alabilir³⁸.

Aktarıcı etki ise, kanun yoluna başvuru sonucunda, kanun yolu incelemesinin bir üst mahkeme tarafından yapılması anlamındadır. Kanun yoluna başvurulduktan sonra, hukukî uyumsuzluğu üst mahkeme inceler³⁹. Medenî usûl hukukunda, kural olarak kanun yollarının aktarıcı etkiye sahip olduğu kabul edilmektedir. Bir kanun yolunun aktarıcı etkisinin belirlenmesinde, incelemenin hangi derece mahkemesi tarafından yapılacağı önemlidir⁴⁰. Kanun yoluna başvurunun usûlüne uygun yapılması ile aktarıcı etki doğar.

Kanun yoluna başvuru ile karar veren mahkeme dışında bir mahkemenin uyumsuzluğu incelemesi olumlu bir yöndür. Buna karşın, uyumsuzluğun üst mahkeme tarafından incelenmesi için, geçen zaman ve masraf aktarıcı etkinin olumsuz yönüdür⁴¹.

Talih, İcra Hukukunda Yürütmenin Durdurulması (Tehiri İcra) (İİK mad. 36), MÜHFD, 2005/1, s. 278 vd.

³⁶ **Akkaya**, s. 58; **Özbek**, İlâmlı İcra Etkinliği, s. 700.

³⁷ **Akkaya**, s. 59; **Karlı**, s. 776; **Özbek**, İlâmlı İcra Etkinliği, s. 739; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 870.

³⁸ **Berksoy**, İrem, “Kanun Yoluna Başvurunun İcra Etkisi”, Legal HD, C. 5, S. 54, 2007, s. 1850, 1857. **Kuru**, El Kitabı, s. 784vd.; **Özbek**, İlâmlı İcra Etkinliği, s. 740 vd.; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 105; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 464-465; **Tanrıver**, İlâmlı İcra, s. 160-161; **Uyar**, s. 279 vd.

³⁹ **Alangoya**, Yavuz, Medenî Usûl Hukukumuzda Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi, İstanbul 1973, s. 192-193; **Konuralp**, Hâluk, “Bölge Adliye Mahkemelerinde Uygulanacak Usûl (Hukuk Davaları Açısından)”, İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantı, (7-8 Mart 2003), Ankara 2003, s. 253, 255; **Akil**, s. 49; **Akkaya**, s. 61; **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 9-10; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 5; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 308; **Karlı**, s. 776; **Karlı**, Temyiz, s. 20-21; **Konuralp**, İstinafın Yeri, s. 35-36; **Özbek**, İlâmlı İcra Etkinliği, s. 699, 701; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 870; **Sungurtekin**, s. 475; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 181; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 131; **Yıldırım**, İstinaf, s. 35-37, 41.

⁴⁰ **Akkaya**, s. 61; **Sungurtekin**, s. 475.

⁴¹ **Akkaya**, s. 61; **Akil**, s. 49; **Bilge**, Üst Mahkemeler, s. 76.

E. Kanun Yollarına Başvurmanın Genel Şartları

1. Kanun Yoluna Başvurabilecek Kişiler

Kanun yoluna başvurma hakkına sahip olanlar, kural olarak, ilk derece mahkemesindeki davanın taraflarıdır. İlk derece yargılamasında davayla ilgili olarak tasarruf yetkisine sahip olanlar taraflar olup, kanun yoluna başvurabilirler (HMK m. 341, m. 361)⁴².

Külli halefiyette, halefiyetin gerçekleşmesinden sonra külli halefler taraf sıfatıyla kanun yoluna başvurabilirler. Cüz’i halefiyette ise, halefiyet dava devam ederken gerçekleşirse ve cüz’i halefe karşı davaya devam edilirse (HMK m. 125), taraf sıfatıyla cüz’i halef kanun yoluna başvurabilir. Bununla birlikte, hüküm verildikten sonra, üçüncü kişi hüküm kesinleşmeden dava konusunu devralırsa, davanın tarafı hâline gelen cüz’i halef kanun yoluna başvurabilir⁴³.

Üçüncü kişi konumundaki kimselerin asıl tarafların davasında ve taraflara yönelik verilen kararlara karşı, kanun yollarına başvurusu hukuk sistemimizde yoktur. Davanın tarafı olmayan üçüncü kişiler, istisnâ olarak kanun yoluna müracaat edebilir. Taraf olmadığı hâlde bir malı veya hakkı konusunda karar verilen, hüküm ile kendisine külfet yüklenen, hakkı ihlâl edilen üçüncü kişilerin de kanun yoluna başvurabileceği kabul edilmektedir⁴⁴.

İhtiyarî dava arkadaşlığında, her biri bakımından mahkeme farklı kararlar verebilir. Buna bağlı olarak ihtiyarî dava arkadaşları birbirinden bağımsız olarak kanun yoluna başvurabilir⁴⁵. Maddî bakımdan mecburî dava arkadaşlığında, tek hüküm

⁴² **Akkaya**, s. 125; **Karlı**, s. 792; **Kuru**, C. V, s. 4566; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 584, 617; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 880, 946; **Umar**, s. 978; **Üstündağ**, s. 854-855; **Yılmaz**, Şerh, s. 1518.

⁴³ Külli ve cüz’i halefler, kanunda düzenlenen hâllerde, taraf sıfatı olmaksızın kanun yoluna başvurabilirler. Örneğin, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 376. maddesi gereğince, davanın taraflarından birisinin alacaklıları veya aleyhine hüküm verilen tarafın yerine geçenler, borçluları veya yerine geçmiş oldukları kimselerin aralarında anlaşarak, kendilerine karşı hile yapmaları nedeniyle hükmün iptalini isteyebilirler. Bkz. **Akkaya**, s. 125-126; **Bilge/Önen**, s. 658; **Kuru**, C. V, s. 4566; **Karafakih**, s. 255; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 306; **Üstündağ**, s. 863.

⁴⁴ Geniş bilgi için bkz. **Yavaş**, Murat, “Hükme Karşı Üçüncü Kişilerin Müracaat İmkânı”, MİHDER, 2008/11, s. 610-611; **Kuru**, C. V, s. 4567; **Umar**, s. 978; **Yılmaz**, Şerh, s. 1518.

⁴⁵ **Alangoya**, Yavuz, Medenî Usûl Hukukunda Dava Ortaklığı-Tarafların Taaddüdü, B. 2, İstanbul 1999, s. 128; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 138; **Ulukapı**, Ömer, Medenî Usûl Hukukunda Dava Arkadaşlığı, Konya 1991, s. 227; **Ansay**, s. 354; **Bilge/Önen**, s. 658; **Karlı**, s. 792; **Kuru**, C. V, s. 4573; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 486, 617; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 327; **Üstündağ**, s. 362; **Yılmaz**, Şerh, s. 594.

olduğundan dava arkadaşları birlikte kanun yoluna müracaat edebilir⁴⁶. Usûlî bakımdan mecburî dava arkadaşlığında ise, dava arkadaşları ihtiyarî dava arkadaşlığında olduğu gibi, birlikte hareket etmek zorunda olmadıklarından birbirinden bağımsız olarak kanun yoluna başvuru hakkına sahiptir⁴⁷.

Fer'i müdahilin⁴⁸, tek başına kanun yoluna başvurma hususunda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda açık hüküm yoktur. Bir görüşe göre, hüküm asıl taraf hakkında verildiği için, fer'i müdahil asıl tarafla birlikte kanun yoluna başvurulabilir⁴⁹. Diğer bir görüşe göre, fer'i müdahil, asıl taraf gibi gerekli usûl işlemlerini yapabileceğinden tek başına kanun yoluna başvurulabilir⁵⁰. Yargıtay'a göre, fer'i müdahil, sadece kendisi hakkında hüküm verilen durumlarda tek başına kanun yoluna başvurulabilir⁵¹. Kanaatimizce asıl taraf kanun yoluna başvurmamış olsa bile, fer'i müdahil hükme karşı kanun yoluna başvurulabilir. Zira, asıl tarafın aleyhine oluşabilecek durumları önlemek amacıyla, fer'i müdahilin tek başına kanun yoluna başvurabileceği benimsenmelidir. Bununla birlikte, asıl

⁴⁶ **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 135; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 143-144; **Karlı**, s. 792; **Kuru**, C. V, s. 4573; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 479, 617; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 331; **Ulukapı**, s. 192; **Yılmaz**, Şerh, s. 604.

⁴⁷ **Kuru**, C. V, s. 4573; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 479, 617; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 331; **Ulukapı**, s. 193; **Yılmaz**, Şerh, s. 605.

⁴⁸ Fer'i müdahil, davayı kazanmasında yararı olan tarafın yanında davaya katılır. Fer'i müdahil, davaya katılmakla birlikte taraf sıfatını kazanamaz. Fer'i müdahil, tarafın yardımcısıdır ve yanında katıldığı tarafla birlikte hareket eder. Geniş bilgi için bkz. **Pekcanitez**, Hakan, Medenî Usûl Hukukunda Fer'i Müdahale, Ankara 1992, s. 17 vd.; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 151; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 333-334.

⁴⁹ **Konuralp**, Halûk, Medenî Usûl Hukuku, Eskişehir 2006, s. 81; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 143-144; **Bilge/Önen**, s. 658; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 175; **Kuru**, C. V s. 4570; C. IV, s. 3477; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 497; **Muşul**, s. 155; **Postacıoğlu**, s. 315; **Yılmaz**, Şerh, s. 1518; **Yılmaz**, İstinaf, s. 61.

⁵⁰ **Ansay**, s. 354; **Karafakih**, s. 255; **Pekcanitez**, Fer'i Müdahale, s. 155; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 336; **Üstündağ**, s. 279.

⁵¹ "Müdahilin, katıldığı tarafla birlikte hareket etmesi ve o tarafın temyizi olmadıkça müstakilen temyiz hakkını haiz değilse de, müdahil aleyhine de hüküm kurulmuş olmasına göre, bu hükmü temyizinde müdahilin menfaati bulunduğundan, temyiz talebinin kabulü gerekmiştir", Y19HD., 27.5.1993, 5381/4033, **Erdemir**, İter, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu Şerhi, B. 2, Ankara 1998, s. 587; "...Hüküm, fer'i müdahil hakkında değil, ihbar olunan taraf hakkında verilir. Bu nedenle, kural olarak, ihbar olunan üçüncü kişi, ihbar edenin adına, onun temsilcisi olarak, hükmü temyiz edebilir ise de kendisi adına temyiz edemez; ancak ihbar olunan hakkında da karar verilmişse, ihbar olunan, hükmün kendisine ilişkin bölümünü kendi adına temyiz edebilir", Y11HD., 20.1.2011, E. 2010/10435, K. 2011/452, **Karahacıoğlu**, Ali Haydar/**Parlar**, Aynur, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012, s. 319-320; "Kararı temyiz hakkı taraflara ait bir yetki olduğundan müdahil yalnız başına kararı kural olarak temyiz edemez. Katıldığı tarafla birlikte, başka bir anlatımla katıldığı taraf temyiz isteğinde bulunduğu takdirde fer'i müdahil de temyiz isteğinde bulunabilir; ancak, fer'i müdahale isteği mahkemece reddedilmiş ise katıldığı taraf temyiz etmese bile fer'i müdahil kararın fer'i müdahale isteğinin reddine ilişkin kısmını temyiz edebileceği gibi, müdahil hakkında hüküm kurulmayacağı yolundaki usûl kuralına aykırı hareket hâlinde de fer'i müdahil hükmün kendisine ilişkin kısmına karşı katıldığı taraf temyiz etmese bile temyiz isteğinde bulunabilir", YHGK., 1.4.1987, 11-143/259, **Yılmaz**, Şerh, s. 1518-1519.

tarafın kanun yoluna başvuru hakkından feragat etmesi veya fer'i müdahilin kanun yoluna başvurmasına itiraz etmesi mümkündür. İlk derece mahkemesinde fer'i müdahil hakkında da hüküm verilmişse, fer'i müdahil tek başına kanun yoluna başvurabilir.

Fer'i müdahilin tek başına kanun yoluna başvurup başvuramayacağı hususunda hizmet tespit davalarına değinmek gerekir. 6552 sayılı Kanunun⁵² 64. maddesi ile 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 7. maddesinde değişiklik yapılmıştır⁵³. Buna göre, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu⁵⁴ ile diğer sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan iş sözleşmesine tabi çalışmaları nedeniyle zorunlu sigortalılık sürelerinin tespiti talebi ile işveren aleyhine açılan davalarda, dava Kuruma resen ihbar edilir. İhbar üzerine davaya davalı yanında fer'i müdahil olarak katılan Kurum, yanında katıldığı taraf başvurmasa dâhi kanun yoluna başvurabilir. Kurum, yargılama sonucu verilecek kararı kesinleştikten sonra uygulamakla yükümlüdür.

Hizmet tespit davasının konusu ve dava sonunda verilen kararın etkisi gözetildiğinde, doktrinde ilgili düzenlemenin davanın ihbarı (HMK m. 61 vd.) bakımından gerekli şartları taşımadığı ifade edilmektedir⁵⁵. Davanın ihbarı, tarafın davayı kaybetmesi hâlinde, üçüncü bir kişiye rücu hakkı olduğu veya üçüncü kişinin kendisine karşı tazminat hakkı doğacağı hâllerde söz konusu olur⁵⁶. İlgili düzenlemede öngörülen re'sen ihbar ise, işveren ile Kurum arasında hizmet tespit davasında verilen karara bağlı olarak, davanın ihbarını gerektiren sebeplere (rücu veya tazminat) dayanmamaktadır⁵⁷. Dava kendisine ihbar edilen üçüncü kişi, davayı kazanmasında yararı bulunan taraf yanında fer'i müdahil

⁵² İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun, RG. 11.9.2014, S. 29116 (Mükerrer).

⁵³ 6552 sayılı Kanunun 64. maddesinin gerekçesi şöyledir. “..Diğer taraftan hizmet akti nedeniyle zorunlu sigortalılık sürelerinin tespiti talebi ile sigortalılar tarafından işveren aleyhine açılan davalarda dava Sosyal Güvenlik Kurumu'na re'sen ihbar edilerek Kurumun bu davalarda artık taraf olmaktan çıkarılması, ihbar üzerine davaya davalı yanında fer'i müdahil olarak katılması, davalı taraf başvurmasa dahi kanun yollarına başvurabilmesi, yargılama sonucu verilen kararı kesinleştikten sonra uygulamakla yükümlü kılınması hedeflenmiştir. Kurum bu davada taraf olmayıp fer'i müdahil olacağı için dava sonucu verilen kararda Kurum aleyhine yargılama giderlerine hükmolunamayacağı gibi, Kurum lehine de yargılama giderlerine hükmolunamayacaktır”, <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0931.pdf>

⁵⁴ RG. 16.06.2006, S. 26200.

⁵⁵ **Atalı**, Murat, “Hizmet Tespit Davasının Sosyal Güvenlik Kurumuna İhbarı”, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, DEÜHFD, C. 16, Özel Sayı 2014, İzmir 2015, s. 645.

⁵⁶ **Berkin**, Usûl Hukuku Rehberi, s. 693; **Atalı**, 168 vd.; **Bilge/Önen**, s. 264; **Karafakih**, s. 133; **Kuru**, C. IV, s. 3517; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 501; **Postacıoğlu**, s. 317; **Pekcanitez**, Fer'i Müdahale, s. 54 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 340-341; **Umar**, s. 232; **Üstündağ**, s. 384.

⁵⁷ **Atalı**, Hizmet Tespit Davası, s. 645.

olarak davaya katılabilir⁵⁸. Buna karşın, Kurum için düzenlemede öngörülen fer'i müdahil konumu, hizmet tespit davasının konusu, tarafları ve dava sonunda verilen kararın etkisi bakımından uygun değildir⁵⁹. Kurumun dava sonunda verilen kararı uygulamakla yükümlü olması için de onun bu davada taraf olması gerekir⁶⁰. İlgili düzenlemede, hizmet tespit davalarında fer'i müdahil olarak Kurum'un tek başına kanun yoluna başvurabileceği belirtilmektedir. Kurum'a yanında davaya katıldığı işveren başvurmasa dahi, hizmet tespit davasının sonunda verilen karara karşı kanun yoluna başvurma yetkisi tanınmaktadır. Kurum, ilgili düzenlemeyle taraf olmaktan çıkarılarak fer'i müdahil konumunda olduğundan, kendisi hakkında doğrudan hüküm verilemeyecektir (HMK m. 69/I)⁶¹. Dolayısıyla, esas bakımından verilen nihaî karar kendisi bakımından kesin hüküm oluşturmayan üçüncü kişinin, kanun yoluna başvurabilmesi dava, taraf ve kesin hüküm teorisi ile bağdaşmayacaktır. Bununla birlikte, fer'i müdahil olan Kurum'un rolü ilk derece yargılamasında sınırlı olduğundan ve yanında katıldığı tarafla birlikte hareket ettiğinden, hizmet tespit davası sonunda verilen hükme karşı kanun yoluna başvurarak, sonuca sınırlı olarak etki yapabilecektir⁶².

Aslî müdahalede⁶³ iki ayrı dava olduğundan, taraflar davalarında verilen hükme karşı ayrı ayrı kanun yoluna başvurabilirler. Buna göre, ilk davanın tarafları ilk davada ve aslî müdahale davasında verilen hükme karşı ayrı ayrı kanun yoluna başvurabilirler. Aslî müdahil ise, aslî müdahale davasında verilen hükme karşı kanun yoluna başvurabilir⁶⁴.

⁵⁸ **Atalı**, s. 112 vd.; **Kuru**, C. IV, s. 3526; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 503; **Pekcanitez**, Fer'i Müdahale, s. 110 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 343; **Umar**, s. 238, 243.

⁵⁹ Kurum'un hizmet tespit davasında bulunma amacı, çalışanların sosyal güvenlik haklarının sağlanması ve korunması olduğundan, işverenin yanında fer'i müdahil sıfatıyla yer alması amaçlanan sonuç ile tezat oluşturmaktadır. Geniş bilgi için bkz. **Atalı**, Hizmet Tespit Davası, s. 646 vd.

⁶⁰ **Atalı**, Hizmet Tespit Davası, s. 648.

⁶¹ **Berkin**, Usûl Hukuku Rehberi, s. 703; **Bilge/Önen**, s. 270; **Karafakih**, s. 136; **Kuru**, C. IV, s. 3473; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 496; **Pekcanitez**, Fer'i Müdahale, s. 164; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 334, 338; **Umar**, s. 252; **Üstündağ**, s. 380;

⁶² **Atalı**, Hizmet Tespit Davası, s. 649-650; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 497; **Kuru**, C. IV, s. 3476; **Pekcanitez**, Fer'i Müdahale, s. 156; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 336-37; **Umar**, s. 250.

⁶³ Aslî müdahale, görülmekte olan bir dava veya çekişmesiz yargı işinde, taraflarla veya ilgililerle hukukî yararı çatışan kişinin, aynı dava konusu üzerinde o kişilere karşı aynı mahkemede dava açmasıdır. Geniş bilgi için bkz. **Özekes**, Muhammet, Medenî Usûl Hukukunda Aslî Müdahale, İstanbul, 1995, s. 16; **Yılmaz**, Zekeriya, Açıklamalı, İçtihatlı 6100 Sayılı HMK (Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Getirdiği Yenilikler), Ankara 2012, s. 213; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 157; **Alangoya**, Dava Ortaklığı, s. 49; **Üstündağ**, s. 381.

⁶⁴ **Kuru**, C. V, s. 4570; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 500; **Özekes**, Aslî Müdahale, s. 80; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 349; **Yılmaz**, Şerh, s. 1519.

Davanın ihbarı, kural olarak tahkikat sonuçlanıncaya kadar mümkündür⁶⁵. Bölge adliye mahkemesinde, tahkikat yapılırsa, istinaf aşamasında da ihbar yapılabilir. Temyiz incelemesi sırasında ise, davanın ihbar edilemeyeceği kabul edilmektedir. Üst mahkemece hüküm bozulursa, ilk derece mahkemesinin uyma kararı ile yeniden tahkikat yapılacağından, bu süre içinde dava ihbar edilebilir⁶⁶. Üçüncü kişi, kendi aleyhinde hüküm verilmediği sürece, kanun yoluna başvuru hakkından bahsedilemez. Buna karşılık, üçüncü kişi, davaya fer'i müdahil olarak katıldığında, mahkemenin kararına karşı kanun yoluna başvurabilir⁶⁷. Zira Yargıtay kararları da bu yöndedir. “...*Dava kendisine ihbar olunan gerçek ve tüzel kişi, davada taraf sıfatını kazanamaz. Bir davada hüküm, davanın tarafları arasında kurulur. Bu nedenle hükmü temyiz etme hakkı sadece davada taraf olan kişilere aittir. Kural olarak dava kendisine ihbar olunan davaya katılmadıkça (müdahil olmadıkça) mahkemece verilen kararı temyiz etme hakkı yoktur. Ancak, mahkemece usul ve yasaya aykırı olarak taraf sıfatını almayan dava ihbar olunan kişi hakkında hüküm kurulmuşsa, ihbar olunan hükmün ancak kendisiyle ilgili bölümünü temyiz edebilir. Gebze 3. İş Mahkemesi'nin 2011/1044 E ve 2012/797 K sayılı kesinleşen dava dosyasında ihbar olunan durumundaki dava dışı Neta Boru Çelik Kons. San. ve Tic. A.Ş aleyhine, kusur ve hesap raporları ile sorumluluk atfedilse dahi, mahkemece aleyhine bir hüküm kurulmadığından, temyiz hakkı kullanması da mümkün olmamıştır...*”⁶⁸.

Çekişmesiz yargı bakımından, menfaati etkilenen bütün ilgililer, kanun yoluna başvurabilirler. Bu anlamda maddî anlamdaki tüm ilgililer, yargılama konusu ile doğrudan ilgilileri olduğundan, kanun yoluna başvurma hakkına sahiptir⁶⁹.

⁶⁵ Davanın ihbarı, taraflardan birinin kendisini temsil etmek veya davaya fer'i müdahil olarak katılarak kendisine yardım etmek üzere davayı üçüncü kişiye duyurmasıdır. Geniş bilgi için bkz. **Atalı**, Murat, *Medenî Usûl Hukukunda Davanın İhbarı*, Ankara 2007, s. 41; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 158; **Pekcanitez**, *Fer'i Müdahale*, s. 54; “...Aleyhine hüküm kurulmadığı sürece, ihbar edilenin taraf sıfatı bulunmadığından ve bir kararı temyiz yoluna ancak davanın tarafları başvurabileceğinden, ihbar edilenin de hükmü temyiz yetkisi yoktur. Bu durum karşısında, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 432/4. maddesi uyarınca, ihbar olunan Hazine vekilinin temyiz isteminin reddine karar vermek gerekmiştir”, Y11HD., 8.12.2003, 4452/11584, **Yılmaz**, Şerh, s. 1547.

⁶⁶ **Atalı**, s. 89-90; **Kuru**, C. IV, s. 3521; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 341; **Üstündağ**, s. 385.

⁶⁷ Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'na göre, dava kendisine ihbar edilen üçüncü kişinin, tarafı davada temsil etmesi imkânı vardı. Geniş bilgi için bkz. **Konuralp**, Halûk, “Davanın İhbar Edildiği Kimsenin İhbar Edeni Temsil Etmesi”, Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65. Yaş Armağanı, Ankara 1988, s. 556; **Özbay**, İbrahim, *Hakem Kararlarının Temyizi*, Ankara 2004, s. 329; **Atalı**, s. 112, 116; **Pekcanitez**, *Fer'i Müdahale*, s. 56.

⁶⁸ Y21HD., 23.06.2014, E. 2014/5425, K. 2014/14660, *Çalışma ve Toplum*, 2015/1, s. 509-512.

⁶⁹ **Budak**, Ali Cem, *Medenî Usûl Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması*, İstanbul 2000, s. 133; **Özekes**, Muhammet, “Çekişmesiz Yargıda İlgililerin Kanun Yoluna Başvuru Hakkı”, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s. 690; **Kuru**, C. V, s. 4571; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 618.

2. Hukukî Yarar Şartı

Kanun yoluna başvurulabilmesi için, başvuruda bulunan tarafın hukukî yararının olması gerekir⁷⁰. Başka bir deyişle, kanun yoluna başvuranın, aleyhine kanun yoluna başvurduğu kararın değiştirilmesinde veya kaldırılmasında, bir yararı bulunmalıdır⁷¹. Hukukî yararı olan kişi, kural olarak, mahkemece aleyhine karar verilen taraftır⁷².

Hukukî yararın var olup olmadığı konusunda, şeklî ve maddî hukukî yarar olmak üzere iki ölçüt kabul edilmiştir. Şeklî hukukî yarar ölçütüne göre, ilk derece mahkemesi kararının hüküm sonucu ile tarafın talep sonucu farklı ise, tarafın hukukî yararı vardır⁷³. Maddî hukukî yarar ölçütüne göre ise, hükmün içeriği kanun yoluna başvuran tarafın aleyhine olmalıdır⁷⁴.

Şeklî hukukî yarar ölçütünde, sadece kanun yoluna başvuran tarafın talep sonucu ile mahkemenin hüküm sonucu karşılaştırılmaktadır⁷⁵. Buna göre, davacının talep sonucu tamamen reddedildiğinde, davacının kanun yoluna başvurma konusunda hukukî yararı olacaktır. Davacının talep sonucu tamamen kabul edildiğinde, davalının kanun yoluna başvurmasında, hukukî yararı olacaktır. Davacının talep sonucunun kısmen ret kısmen kabul edilmesi hâlinde ise, her iki tarafın da kanun yoluna başvurma konusunda, hukukî yararı bulunmaktadır⁷⁶.

⁷⁰ Aynı şekilde, dava açılması bakımından, davacının davayı açmakta hukukî yararının olması gerekir. Davacının hukukî yararı, hukukî himaye ihtiyacı olarak ifade edilebilir. Davacının mahkemeden hukukî himaye talebinde bulunmasında, himayeye layık bir yararı bulunmalıdır. Bu yararın, hukukî olması gerekir. Davacının hakkına kavuşması için, mahkeme kararına ihtiyacı olması gerekir. Ayrıca, hukukî yararın dava açıldığı anda mevcut olması gerekir. Geniş bilgi için bkz. **Deren Yıldırım**, Nevhis, “Dava Şartı Olarak Hukukî Himaye İhtiyacına Eleştirel Bir Bakış”, YD, 1995/3, s. 225; **Hanağası**, Emel, Davada Menfaat, Ankara 2009, s. 136, 157, 229; **Kuru**, Baki, “Dava Şartları”, Ord. Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay’ın Hatırasına Armağan, Ankara 1964, s. 136-137; **Tanrıver**, Süha, Medenî Usûl Hukukunda Derdestlik İtirazı, Ankara 1998, s. 21; **Kuru**, C. II, s. 1365; **Pekcanitez**, Şikâyet, s. 98; **Postacıoğlu**, s. 196; **Üstündağ**, s. 312; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 135-136.

⁷¹ **Berkin**, Usûl Hukuku Rehberi, s. 195, 878; **Kuru**, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usûlü El Kitabı, İstanbul 1995, s. 762; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 465; **Karlı**, s. 777; **Kuru**, Dava Şartları, s. 143; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 575; **Kuru**, C. V, s. 4485; Menfaat, dava ikâmesi ile mahkemeye yöneltilen talebin esası hakkında incelemede bulunulabilmesi ve esasa ilişkin karar verilebilmesi için varlığı aranan olumlu bir dava şartıdır. Geniş bilgi için bkz. **Hanağası**, s. 344.

⁷² **Akcan**, s. 13; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 319; **Konuralp/Hanağası**, s. 1807.

⁷³ **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 136; **Kuru**, C. V, s. 4486; **Muşul**, s. 576; **Yıldırım**, İstinaf, s. 106.

⁷⁴ **Ercan**, İbrahim, “Güncel Tartışmalar Işığında Hukuk Yargısı Bağlamında Alman İstinaf Sistemi”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaşgünü Armağanı, İstanbul 2001, s. 685; **Akkaya**, s. 131-132; **Karlı**, s. 778; **Muşul**, s. 576; **Yıldırım**, İstinaf, s. 106.

⁷⁵ **Akkaya**, s. 132; **Muşul**, s. 576.

⁷⁶ Hüküm bir tarafın talep sonucuna tamamen uymakta; ancak gerekçesi o tarafın ileri sürdüğü gerekçeye aykırı ise, o tarafın kural olarak hükmü temyiz etme yetkisi yoktur. Bazı hâllerde, hüküm lehine olan

3. Kanun Yoluna Başvuru Süresi

Dava ile ilgili olarak, kanunlarda pek çok işlem hakkında belli süreler öngörülmüştür. Belli bir süre içinde yapılması gereken işlem, süresi içinde yapılmadığı takdirde, bu işlemin yapılması mümkün değildir. Kanun yoluna başvurulması da belli bir süreye tâbidir⁷⁷.

Kanun yollarına başvuru süreleri, hak düşürücü sürelerdir ve belirlenen süreler içinde başvurulmadığı takdirde, bu hak ortadan kalkar. Süreye riayet edilmeden yapılan kanun yolu başvurusu reddedilir ve mahkeme hükmü şekli anlamda kesinleşir⁷⁸.

Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda (HUMK), temyize başvuru süresi⁷⁹, asliye hukuk mahkemelerinden verilen kararlar için 15 gün, sulh hukuk mahkemelerinden verilen kararlar için 8 gün olarak belirlenmiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda, istinafa başvuru süresi, asliye hukuk mahkemesi ve sulh hukuk mahkemesi kararları bakımından ayırım yapılmadan, iki hafta olarak belirlenmiştir (HMK m. 345/I). Bölge adliye mahkemesinin nihaî kararlarına karşı, tebliğ tarihinden itibaren, bir aylık süreye uyularak temyiz yoluna başvurulabilir (HMK m. 361/I).

Kanun yoluna başvuru süresi, vekille takip edilen davalarda, ilâmın vekile tebliğ edildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Tarafın birden fazla vekille temsil edilmesi hâlinde, ilâm vekillerden birine tebliğ edilir ve süre ona yapılan tebligatla işlemeye başlar. Taraf vekille temsil edilmesine rağmen, ilâm vekile tebliğ edilmediğinde ise süre işlemeye başlamayacaktır (TebK m. 11/I; TebYön m. 17)⁸⁰.

İhtiyarî dava arkadaşlığında, ilâmın her bir dava arkadaşına tebliğinden itibaren kanun yolu süresi işler⁸¹. Maddî bakımdan mecburî dava arkadaşlığında, dava arkadaş-

tarafın, hükmü gerekçesinden dolayı temyiz etmekte hukukî yararı olabilir. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. IV, s. 4128; C. V, s. 4486-4487; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 576; **Karşlı**, s. 778; **Postacıoğlu**, s. 727; **Üstündağ**, s. 69; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 136.

⁷⁷ **Karşlı**, Abdürrahim, Medenî Usûl Hukukunda Usûlî İşlemler, İstanbul 2001, s. 929; **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 139; **Ercan**, s. 678-680; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 576; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 137;

⁷⁸ **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 139-140; **Karşlı**, s. 779; **Kuru**, C. V, s. 4490; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 576.

⁷⁹ **Deliduman**, Seyithan, "Hukuk Yargısında Temyiz Süresi", İBD, C. 80, S. 4, 2006, s. 1537; **Karşlı**, Usûlî İşlemler, s. 93-94; **Üstündağ**, s. 438.

⁸⁰ **Kuru**, C. V, s. 4556- 4557.

⁸¹ "İhtiyarî dava arkadaşları aleyhine birlikte açılmış olan davalar, temyiz bakımından da birbirinden bağımsızdır. Bu nedenle dava arkadaşlarından biri hükmü temyiz eder diğer temyiz etmezse, süresinde temyiz yoluna başvurmamış olan ihtiyarî dava arkadaşı hakkında hüküm kesinleşir. Diğer dava

larının birlikte kanun yoluna başvurabilecekleri kabul edildiğinde⁸², süre en son tebligatın yapıldığı andan itibaren işlemeye başlar. Mecburî dava arkadaşlarının birlikte kanun yoluna başvuramayacakları kabul edildiğinde⁸³, süre her bir dava arkadaşına ilâmın tebliğinden itibaren işler. Usûlî bakımdan mecburî dava arkadaşlığında ise, başvuru süresi, ilâmın dava arkadaşlarına tebliğ tarihine göre işlemeye başlar⁸⁴.

Fer’i müdahil bakımından ise, mahkeme kararı fer’i müdahile tebliğ edilmediğinde, fer’i müdahil yanında katıldığı taraf için geçerli olan sürede kanun yoluna başvurmalıdır. Nitekim mahkeme kararı fer’i müdahile tebliğ edildiğinde, kendisine tebligatın yapıldığı tarihten itibaren kanun yoluna başvuru süresi işlemeye başlar⁸⁵.

4. Kanun Yoluna Başurmaktan Feragat

Tasarruf ilkesinin etkisi sonucunda taraf, mahkeme hükmüne karşı kanun yoluna başvurmadan feragat edebilir. Kanun yoluna başvurmadan feragat edildiğinde, mahkeme kararına karşı, kanun yoluna başvurulması mümkün olmayacaktır (HMK m. 349/II; m. 366/I)⁸⁶.

Tarafların, kanun yoluna başvurma hakkından feragat edebilmesi için kanun yoluna başvuru hakkının doğmuş olması gerekir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 349. maddesine göre, taraflar ilâm tebliğ edilmeden, istinaf yoluna başvurma hakkından feragat edemeyeceklerdir. Aynı hüküm, 366. maddenin atfıyla temyiz yolunda da geçerlidir. Dolayısıyla, hükmün verilmesinden önce taraflar, kanun yoluna başvurma hakkından feragat edemeyeceklerdir. Nitekim kanun yoluna başvuru hakkı, mahkeme kararının taraflara tebliğ edilmesiyle doğacaktır⁸⁷.

arkadaşının temyizi üzerine hüküm bozulursa, bu bozmadan temyiz yoluna başvurmamış olan ihtiyarî dava arkadaşı yararlanamaz”. Bkz. **Kuru**, Baki, “Dava Arkadaşlığı”, Hukukî Mütalâalar Yayınlanmamış Makaleler, Ankara 2013, s. 277; **Kuru**, C. III, s. 3377; **Muşul**, s. 142.

⁸² **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 135; **Berkin**, Usûl Hukuku Rehberi, s. 883; **Bilge/Önen**, s. 658; **Kuru**, C. V, s. 4573.

⁸³ **Ansay**, s. 354; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 319.

⁸⁴ **Ulukapı**, s. 193; **Kuru**, C. III, s. 3336; C. V, s. 4556; **Muşul**, s. 144.

⁸⁵ **Pekcanitez**, Fer’i Müdahale, s. 156; **Kuru**, C. IV, s. 3476.

⁸⁶ **Akkaya**, s. 144; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 872.

⁸⁷ **Ercan**, İbrahim/Özbay, İbrahim, “Medenî Usûl Hukukunda Kanun Yollarından Feragat”, EÜHFD, C. X, S. 3-4, 2006, s. 444; **Akkaya**, s. 144-145; **Karşı**, s. 780; **Kuru**, C. V, s. 4491; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 576; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 872.

Kanun yolu hakkından feragat için şekle ilişkin bir şart yoktur⁸⁸. Taraflar, hükmün tebliğinden sonra, hükmü veren ilk derece mahkemesine vereceği dilekçe ile kanun yoluna başvurmaktan feragat edebilir. Taraflar kanun yoluna başvurduktan sonra dilekçe verilerse, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 349. maddesinin 2. fıkrasına göre, ilk derece mahkemesi, kanun yoluna başvurunun reddine karar verecektir⁸⁹. Dosya, üst derece mahkemesinde karara bağlanmamışsa, başvuru feragat dolayısıyla reddolunur⁹⁰. Kanun yolu feragat dilekçesi, tarihi daha önce olsa bile, üst mahkeme kararından sonra üst mahkemeye ulaşmışsa, üst mahkeme kararını etkilemez⁹¹.

Kanun yoluna başvuru hakkından zımnî olarak feragat edilebilir mi? Bir görüşe göre, kanun yoluna başvuru için gerekli harç ve giderlerin ödenmemesi zımnî feragat olarak değerlendirilmektedir⁹². Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 344. maddesine göre, kanun yoluna başvuru için yatırılması gereken harç ve giderlerin hiç ödenmediği veya eksik ödendiği sonradan anlaşılırsa, kararı veren mahkemece verilecek bir haftalık kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu, başvurana yazılı olarak bildirilir. Verilen kesin süre içinde, harç ve giderler tamamlanmadığında, mahkeme başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verir. Bu hüküm, temyiz harç ve giderlerinin hiç yatırılmaması veya eksik yatırılması bakımından da geçerlidir (HMK m. 366).

Kural olarak davanın tarafları, kanun yoluna başvuru hakkından feragat edebilirler (HMK m. 349/I). Taraf vekilinin bu hakkı kullanabilmesi, vekâletnamesinde özel yetkisinin olmasına bağlıdır (HMK m. 74/I)⁹³.

⁸⁸ **Karsh**, s. 780; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 872.

⁸⁹ Dava dosyası kanun yolu mahkemesine gitmeden önce, davacı davadan feragat ederse, mahkeme el çekmiş olmasına rağmen, dosyayı Yargıtay'a göndermeyerek davadan feragatı hükme bağlayabilmelidir. Yargıtay ise, davadan feragat hâlinde ortada temyiz dilekçesi varmışçasına mahkemeden dosyanın Yargıtay'a gönderilmesini, Yargıtay'ın feragat sebebiyle bozma kararı vererek dosyayı iade etmesini ve mahkemenin bundan sonra davadan feragat nedeniyle karar vermesini istemektedir. Geniş bilgi için bkz. **Yılmaz**, Şerh, s. 1376; **Yılmaz**, İstinaf, s. 69; **Yıldırım**, İstinaf, s. 129.

⁹⁰ Bir taraf temyiz yoluna başvurduktan sonra da, başvurudan feragat edebilir. Bu hâlde Yargıtay, temyiz incelemesine yer olmadığına karar verir ve dosyayı mahkemeye gönderir. Temyiz talebinden feragat dilekçesi, tarihi daha önce olsa bile, Yargıtay kararından sonra Yargıtaya ulaşmışsa, Yargıtay kararını etkilemez ve bu husus bir karar düzeltme sebebi de teşkil etmez. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 4492.

⁹¹ **Karsh**, s. 780; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 577.

⁹² **Ercan/Özbay**, s. 447-451.

⁹³ **Kuru**, Usûl El Kitabı, s. 285; **Kuru**, C. V, s. 4491, dn. 37. Temyiz (veya karar düzeltme) yoluna başvurmuş olan vekil, vekâletnamesinde özel bir yetki bulunmasa bile, temyiz (veya karar düzeltme) talebinden feragat edebilir. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 4493.

İhtiyarî dava arkadaşlığında, dava arkadaşlarından her biri, kanun yoluna başvuru hakkından feragat edebilir⁹⁴. Mecburî dava arkadaşlığı bakımından ise, bir ayırım yapılmalıdır. Usûlî bakımdan mecburî dava arkadaşları birbirlerinden bağımsız olarak, kanun yoluna başvuru hakkından feragat edebilirler. Maddî bakımdan mecburî dava arkadaşlığında ise, tarafların hükme karşı birlikte kanun yoluna başvurmaları gerekli olduğu için bu haktan birlikte feragat edebilirler⁹⁵.

Fer'î müdahilin tek başına kanun yoluna başvurup başvurmayacağı ve bu haktan feragat edip etmeyeceği konusunda açıklık yoktur. Bu konuda doktrinde ileri sürülen görüşler daha önce açıklandığından tekrar edilmeyecektir⁹⁶. Kanaatimizce fer'î müdahil kanun yoluna başvurma hakkından feragat edebilir, ancak feragat asıl taraf için değil, sadece kendisi bakımından sonuç doğurur.

Aslî müdahale bağımsız bir dava olduğundan, aslî müdahil taraftır ve her türlü işlemi tek başına yapabilir. Dolayısıyla, aslî müdahil, mahkemenin aslî müdahale davasında verdiği karara karşı kanun yoluna başvuru hakkından feragat edebilir. Aslî müdahale davasının davalılarında, birlikte hareket etme zorunluluğu olmadığından, kanun yoluna başvuru hakkından ayrı ayrı feragat edebilirler⁹⁷.

Kanun yoluna başvuru hakkından feragat edilmesi ile mahkeme kararı kesinleşir. İstinaf kanun yolu bakımından, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 349. maddesinin 2. fıkrasına göre, başvurudan sonra feragat durumunda, dosya gönderilmeden mahkemece başvuru reddedilir. Başvurudan bölge adliye mahkemesinde karardan önce feragat edilirse, başvuru feragat nedeniyle reddolunur. Temyiz kanun yolundan feragat bakımından ise, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 366. maddesinin atfıyla, istinafa ilişkin 349. madde geçerli olup, temyiz incelemesi sırasında kanun yolundan feragat, Yargıtay'ın temyiz talebinin feragat nedeniyle reddine karar vermesi sonucunu doğurur⁹⁸.

Asıl kanun yoluna başvuran taraf, başvuru hakkından feragat ederse, katılma yoluyla kanun yoluna başvuranın istemi de reddedilir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun

⁹⁴ **Alangoya**, Dava Ortaklığı, s. 127-128; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 327; **Yılmaz**, Şerh, s. 1369.

⁹⁵ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 139; **Arslan**, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 135; **Kuru**, C. V, s. 4573; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 479; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 331; **Ulukapı**, s. 192-193; **Yılmaz**, Şerh, s. 1368.

⁹⁶ Bkz. Birinci Bölüm, I, E, 1.

⁹⁷ **Kuru**, C. V, s. 4570; C. IV, s. 3513; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 500; **Özekes**, Aslî Müdahale, s. 68; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 349.

⁹⁸ **Akkaya**, s. 151; **Karşı**, s. 780; **Kuru**, C. V, s. 4491-4492; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 577; **Özbay**, s. 329; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 872.

348. maddesinin 2. fıkrasına göre, kanun yoluna başvuran, istinaf talebinden feragat ederse ya da bölge adliye mahkemesince esasa girilmeden başvuru reddedilirse, katılma yoluyla başvuranın talebi de reddedilir. Hükmün gerekçesinde de belirtildiği üzere, katılma yoluyla istinaf başvurusu, asıl başvuruya bağımlı bir istinaf yolu başvurusudur. Asıl istem incelenmediği takdirde ona bağlı olan istem de incelenmez. Ancak, talep esasa girildikten sonra reddedilirse, katılan tarafın talebi incelenir. Bu durum, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 366. maddesinin atfıyla, temyiz kanun yolu bakımından da geçerlidir⁹⁹.

F. Aleyhe Karar Verme ve Aleyhe Bozma Yasağı

Aleyhe bozma, Latince “*reformatio in peius*” olarak ifade edilmektedir. Aleyhe bozma, kanun yolu incelemesini yapan üst mahkemenin, ilk derece mahkeme kararını kanun yoluna başvuran tarafın aleyhine değiştirmesidir¹⁰⁰.

Aleyhe bozma yasağı, Türk Hukuku'nda, temyiz ve karar düzeltme bakımından kabul edilmektedir. Dar anlamda aleyhe bozma yasağı, hükmün kanun yoluna başvuran tarafın aleyhine bozulamamasıdır. Geniş anlamda aleyhe bozma yasağı ise, üst mahkemece bozma kararı verilip ilk derece mahkemesinin bozmaya uyması durumunda, bozma lehine olan taraf hakkında, bozulan karara göre aleyhe karar verememesi olarak ifade edilmektedir. Geniş anlamda aleyhe bozma yasağına, aleyhe karar verme yasağı da denilmektedir¹⁰¹.

Alman Hukuku'nda *reformatio in peius* yasağının (*Verschlechterungsverbot*), “mahkeme kararının kanun yoluna başvuran tarafın aleyhine değiştirilememesi” olarak nitelendirildiği ifade edilmektedir. Kanun yoluna başvuran tarafın durumunun, ilk derece mahkemesi kararına nazaran kötüleştirilmemesi gerektiği belirtilmektedir¹⁰². Aleyhe karar verme yasağı, genel olarak tasarruf ilkesi ve taleple bağılılık ilkesine dayandırılmaktadır¹⁰³. Tasarruf ilkesine göre, hâkim, dava veya talep olmadan karar veremez ve talepten fazlasına

⁹⁹ **Akkaya**, s. 152; **Karşlı**, s. 780; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 577; İstinaf kanun yoluna ilişkin düzenlemeden önce bir görüşe göre, asıl taraf kanun yolu talebinden feragat ederse, katılma yolu ile kanun yolu başvurusu geçerlidir. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 4492, 4609.

¹⁰⁰ **Yıldırım**, M. Kâmil, “Medenî Usûl Hukukunda Reformatio In Peius Yasağı”, *Facultatis Decima Anniversaria*, 10. Yıl Armağanı, İstanbul 1993, s. 147; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 479.

¹⁰¹ **Akkaya**, s. 225; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 324; **Kuru**, Baki, “Hukuk Usûlünde Aleyhe Bozma Yasağı”, *Makaleler*, İstanbul 2006, s. 318; **Kuru**, C. V, s. 4732; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 627; **Yılmaz**, Şerh, s. 1535.

¹⁰² **Akkaya**, s. 225.

¹⁰³ **Kuru**, C. V, s. 4727; **Kuru**, Aleyhe Bozma Yasağı, s. 318; **Karşlı**, s. 781; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 873-874; **Yıldırım**, *Reformatio In Peius*, s. 148 vd.

da hükmedemez (HMK m. 24/I). Tasarruf ilkesi, kanun yollarına başvuruda da geçerlidir. Dolayısıyla, taraflar başvurmadıkça, hâkim kendiliğinden kanun yolu incelemesi yapamaz¹⁰⁴. Taraflardan biri kanun yoluna başvurduğunda, inceleme sadece onun lehine, sınırlı bir şekilde yapılacaktır¹⁰⁵.

Aleyhe karar verme yasağı, re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda ve kendiliğinden dikkate alınması gereken hususlarda geçerli değildir. Bunun yanında, kamu düzenini ilgilendiren hususlarda bu yasak uygulanmaz. Örneğin, sadece bir taraf kanun yoluna başvurursa dahi, dava şartlarına aykırılık nedeniyle, başvuran tarafın aleyhine karar verilebilir¹⁰⁶.

Aleyhe karar verme yasağı, taraflardan sadece birinin kanun yoluna başvurması hâlinde geçerlidir. Her iki taraf da, kanun yoluna başvurduğu takdirde, her iki tarafın da lehine inceleme yapılacağından, diğer tarafın aleyhine karar verilmesi mümkündür. Dolayısıyla, iki taraf da kanun yoluna başvurduğunda, bu yasak söz konusu olmaz¹⁰⁷.

Aleyhe karar verme ve aleyhe bozma yasağı, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda açıkça düzenlenmemiş olsa da, hukukumuzda kabul edilmektedir. Çünkü hükmü yalnız bir tarafın kanun yoluna götürmüş olması hâlinde, üst mahkeme hükmü başvuran aleyhine bozduğunda, diğer tarafın lehine karar vermiş olur. Bu durum, hâkimin tarafların iddia ve savunmalarıyla bağlı olduğu ve talep dışı karar veremeyeceği kuralına aykırılık oluşturur¹⁰⁸.

¹⁰⁴ **Meriç**, Nedim, *Medenî Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi*, Ankara 2011, s. 54; **Karlı**, s. 781; **Pekantez/Atalay/Özekes**, s. 356, 873.

¹⁰⁵ **Karlı**, s. 781; **Pekantez/Atalay/Özekes**, s. 873; **Yıldırım**, *Reformatio In Peius*, s. 152.

¹⁰⁶ Yargıtay, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararlarının aleyhe bozma yasağının istisnası olarak kabul etmektedir. Geniş bilgi için bkz. **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 480, dn. 69; Bu yasak kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda geçerli değildir. Bunun gibi kamu düzenine ilişkin hususlar hakkında aleyhe bozma yasağı uygulanamaz. Aleyhe bozma yasağı, tarafların tasarruf edebileceği alanda geçerli olup bir tarafın kabullendiği durumu, tasarruf ilkesine aykırı olarak ona rağmen incelemem için kabul edilmiştir. Örneğin, yargı harçları konusu kamu düzenini ilgilendirmesi bakımından başvuranın, başvuranın durumunu kötüleştirmeyeceği yolundaki usûl kuralı burada geçerli değildir. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 4730-4731; **Pekantez/Atalay/Özekes**, s. 874; Bundan başka, yalnız davalının temyizi üzerine verilen bozma kararında, Yargıtay, mahkemenin davacının unutmış olduğu bir talebi hakkında da inceleme yaparak karar vermesi gerektiğini belirtebilmelidir ve bu husus aleyhe bozma yasağına aykırı sayılmamalıdır. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 4732, 4737.

¹⁰⁷ **Karlı**, s. 781; **Pekantez/Atalay/Özekes**, s. 874; **Yıldırım**, *Reformatio In Peius*, s. 154.

¹⁰⁸ **Kuru**, C. V, s. 4727; **Karlı**, s. 781.

II. İŞ YARGILAMASINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

A. İş Mahkemeleri Teşkilâtı

İş mahkemeleri, işçiler, işverenler ve sendikalar arasında çalışma ile ilgili olarak yasalardan, iş sözleşmesinden, toplu iş sözleşmesinden doğan hak uyuşmazlıkları ile bunların sosyal güvenlik kuruluşları ile ilgili sorunlarını çözmek amacıyla kurulan adli kuruluştur (İşMK m. 1)¹⁰⁹.

İş ihtilaflarının özel mahkemelere bırakılması, iş hukukunun işçiyi koruma ilkesinin bir sonucudur¹¹⁰. Zira, işçi işe başladığı andan itibaren işverene iktisadî anlamda bağımlıdır¹¹¹. Bu bağımlılık, işçinin işveren karşısında, ekonomik açıdan güçsüz olmasına ve haklarını aramakta çekingen davranmasına neden olur. İşçi ve işveren arasındaki bu dengesizliğin giderilmesi için, işçinin haklarını usûl ekonomisine uygun olarak kullanabilmesi gerekir. İşçi, kendisine tanınan hakları kullanamadığı sürece, bu hakların tanınmasının anlamı ve önemi kalmaz. Bunun için de özel bir mahkemeye ve özel bir yargılama usûlüne ihtiyaç vardır¹¹².

İş ihtilafları üzerinde uzmanlaşma ihtiyacı da, iş mahkemelerinin kurulmasını gerektiren sebeplerden biridir. Nitekim iş ihtilaflarının bu konuda özel bilgiye sahip mahkemelerde görülmesi, iş ihtilaflarının çalışma hayatı ve iş şartları göz önüne alınarak, incelenmesi bakımından önem arz eder¹¹³. İş mahkemelerinin uzmanlaşması, işçinin dava-

¹⁰⁹ RG. 4.2.1950, S. 7424; **Andaç**, Faruk, İş Hukuku, B. 1, Ankara 2014, s. 207; **Bozkurt**, Argun, “İş Mahkemeleri ve Yargılama Yöntemi”, ABD, 2010/2, s. 191; **Günay**, Cevdet İlhan, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku, B. 2, Ankara 2010, s. 75.

¹¹⁰ **Akyiğit**, Ercan, İş Hukuku, B. 10, Ankara 2014, s. 44; **Akyiğit**, Ercan, Toplu İş Hukuku, B. 1, Ankara 2015, s. 45; **Çelik**, Nuri/**Caniklioğlu**, Nurşen/**Canbolat**, Talat, İş Hukuku Dersleri, B. 27, İstanbul 2014, s. 20; **Ekonomi**, Münir, İş Hukuku, C. I, Ferdi İş Hukuku, B. 3. İstanbul 1984, s. 13; **Esener**, Turhan, İş Hukuku, B. 3, Ankara 1978, s. 8-9; **İşikli**, Alpaslan, İş Hukuku, B. 5, Ankara 2003, s. 4; **Soyer**, Polat, “Yorum”, Türk Endüstri İlişkileri Derneği III. Uluslararası Endüstri İlişkileri Kongresi, İstanbul 1999, s. 131; **Süzek**, Sarper, İş Hukuku, B. 10, İstanbul 2014, s. 16-17; **Şahan**, Havva Gül, Kuruluşu, İşlevleri ve İşleyişi Bakımından Medenî Yargılama Hukukunda Özel Görevli Mahkemeler (Uzmanlık Mahkemeleri), Ankara 2012, s. 84; **Ulucan**, Devrim, “Esneklik İhtiyacı ve İş Hukukunun İşçiyi Koruma İşlevi”, A. Can Tuncay’a Armağan, İstanbul 2005, s. 208.

¹¹¹ **Ekonomi**, s. 14; **Esener**, s. 127; **Şahan**, s. 84.

¹¹² **Baskan**, Ş. Esra, “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İş Davalarındaki Yargılama Usûlüne Etkisi”, TAAD, Y. 4, S. 12, 2013, s. 316; **Karakaş**, Mehmet, “Fransa’da İş Mahkemelerinin Kuruluş ve İşleyişleri”, ABD, 1971/6, s. 845; **Narmanlioğlu**, Ünal, İş Hukuku, Ferdi İş İlişkileri I, B. 5, İstanbul 2014, s. 61; **Yılmaz**, Hâilil, “İş Yargılamasının Gösterdiği Özellikler”, SIHD, Haziran 2010, s. 70; **Çelik/Caniklioğlu/Canbolat**, s. 20; **Ekonomi**, s. 14; **Ekonomi**, s. 15; **İşikli**, s. 1-2; **Süzek**, s. 16-17.

¹¹³ “İş mahkemelerinin, iş aktinden doğan münasebetlerden çıkan davaların bu konuda özel bilgiye sahip mahkemelerde görülmesi amacıyla kurulduğu” şeklinde Yargıtay’ın bir kararında değinilmiştir. Bkz. Y9HD., 9.4.1968, 157/4628, **Çenberci**, Mustafa, İş Mahkemeleri Kanunu Şerhi, İstanbul, 1969, s. 2; **Şahan**, s. 85.

sını açmakta istekli davranmasını da sağlayacaktır. Zira, işçi çalıştığı yerdeki iş şartlarını iyi bildiğine inanmadığı bir hâkimden, çözüm elde etmekte çekingen davranabilir. İş mahkemesi, iş ihtilafları üzerinde uzmanlaşması sayesinde birbirine benzer konulardaki, özellikle sayıları fazla olan uyuşmazlıkları, belli esaslara göre tip kararlara bağlayabilecektir¹¹⁴.

İş mahkemelerinde, özel bir yargılama usûlünün uygulanması gerekliliği ise, özellikle davanın çabuk sonuçlanması bakımından önemlidir. Nitekim işçi davasının çabuk biteceğine inanmazsa, dava açmaktan vazgeçebilir¹¹⁵. Belirtilen nedenlerle, işçi ve işveren arasındaki iş ihtilaflarının çözümü için, özel bir mahkemeye ve özel bir yargılama usûlüne ihtiyaç vardır.

İş mahkemeleri, hukukumuzda 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu (İşMK) ile girmiştir¹¹⁶. İlk zamanlar iş mahkemeleri toplu mahkeme şeklindeydi. Mahkemede hâkim sınıfında başkanın yanında, işçi ve işveren tarafından iki üye bulunmaktaydı¹¹⁷. Buna karşın, Anayasa Mahkemesi, bu üyelere ilişkin maddeleri iptal etmiştir¹¹⁸.

¹¹⁴ **Süzek**, Sarper, İş Hukukunun Genel Esasları, Ankara 1998, s. 139.

¹¹⁵ Bu nedenle, İş Mahkemeleri Kanunu gerekçesinde, yargılamaya ilişkin sürelerin Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'na göre kısaltılacağı belirtilmiştir. Bkz. 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu Gerekçesi, TBMM Tutanak Dergisi, C. 23, S. 131, s. 2.

¹¹⁶ Bu Kanun, yürürlüğe konulduğu zaman ihtiyaca cevap verir nitelik taşıyordu; ancak, iş hukukundaki hızlı gelişim karşısında bu niteliğini yitirmiştir. Dolayısıyla yeni bir kanun yapılması uygun olacaktır. Geniş bilgi için bkz. **Bozkurt**, Argun, İş Yargılaması Usûl Hukuku, Ankara 2012, s. 2; **Yılmaz**, Ejder, "İş Mahkemeleri Kanununun Değiştirilmesi İhtiyacı", SİHD, 2007/8, s. 5-12; Almanya'da normal (genel) mahkemeler yanında iş mahkemeleri de bulunmaktadır. İş mahkemeleri için, İş Mahkemeleri Kanunu (ArbGG) adını taşıyan, bağımsız bir yargılama kanunu da mevcuttur. Geniş bilgi için bkz. **Walker**, Wolf-Dietrich, "İş Hukukunda Geçici Hukukî Korumalara İlişkin Seçilmiş Problemler", (Çev.: Muhammet **Özekes**), MİHDER, S. 2, 2005, s. 381.

¹¹⁷ **Bozkurt**, İş Mahkemeleri, s. 191; **Mollamahmutoğlu**, Hamdi/**Astarlı**, Muhittin/**Baysal**, Ulaş, İş Hukuku, B. 6, Ankara 2014, s. 156; **Şahlanan**, Fevzi, "İş Yargılaması", İÜHF, C. 42, S. 1-4, 1976, s. 379; İşçi ve işveren temsilcilerinin iş mahkemelerinde bulunması, doktrinde eleştirilmekteydi. İşçi ve işveren üyelerin sadece, kendi iş kolu hakkında uzman olduğu, bazı ülkelerde iş mahkemelerinin iş kollarına göre ayrıldığı, bu ayrımın yapılmamasının üyelerin diğer iş kolları hakkında bilgisi olmadan karar vermelerine yol açtığı, üyelerin hukukçu olmamalarının karar almayı yavaşlatacağı belirtilmiştir. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, Baki, "İş Mahkemeleri", TBB'nin Düzenlediği I. Türk Hukuk Kongresine Sunulan Tebliğ, Ankara 1971, s. 7; **Kuru**, C. V, s. 5590.

¹¹⁸ AMK., 13.4.1971, 63/38, RG. 16.11.1971, S. 14047, s. 1-7; Almanya'da iş mahkemelerinin yargılaması üç dereceli kurulmuştur. İlk dereceli iş mahkemelerinde (*Arbeitsgericht*) mahkeme heyeti, bir mahkeme başkanı hâkim (*Berufsrichter*) ve iki fahri hâkimden (*Ehrenamtliche Richter*) ibaret, üç hâkimden oluşur. Fahri hâkimler, hukukçu olmak zorunda değildir. Bunlardan biri işveren, diğeri işçi tarafından. İkinci derece mahkemelerde (*Landesarbeitsgericht*) heyet, aynı şekilde meslekten hâkim ve fahri hâkim olmak üzere üç hâkimden oluşmaktadır. En üst derece yargılamada mahkeme heyetinde, meslekten hâkimler çoğunluktadır. Federal İş Mahkemesi'ndeki (*Bundesarbeitsgericht*) daireler, üç meslekten hâkimden ve iki fahri hâkimden oluşmaktadır. Geniş bilgi için bkz. **Blomeyer**, Wolfgang, "Almanya'da İş Yargısı", (Çev.: Tankut **Centel**), Türk Endüstri İlişkileri Derneği III. Uluslararası Endüstri İlişkileri Kongresi, İstanbul 1999, s. 77; **Özkaya-Ferendeci**, H. Özden, "Alman Hukuku'nda Fesih Bildiriminin İptali Davası

Anayasa Mahkemesi, üyelerin aslında işçi ve işveren olduğunu, mahkeme toplantıları dışında kendi işlerinde çalıştıklarını, hâkimlik mesleği içinde ve o meslektekilerin tâbi olduğu kurallar ile bağlı olmadıklarını, hâkimliğe getirilmelerinin mahkemelerin bağımsızlığı ilkesine uygun olmadığını ve görev sürelerinin iki yılla sınırlı olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, hukukî durumlarının Anayasa'nın mahkemelerin bağımsızlığı ilkesine aykırı düştüğü gerekçesiyle, işveren ve işçi temsilci üyelere ilişkin maddeler iptal edilmiştir¹¹⁹. Bu durumda iş mahkemeleri, tek hâkimli duruma gelmişlerdir¹²⁰.

1. Ayrı İş Mahkemesi Olan Yerler

İş davalarının çok olduğu yerlerde, yalnızca iş davalarına bakmak amacıyla ayrı iş mahkemeleri kurulur¹²¹. 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un¹²² 5. maddesi gereğince, Adalet Bakanlığı'nca mahkemeler kurulabilir. Bu husus iş mahkemeleri bakımından da geçerlidir (5235 s. K. m. 5/I)¹²³.

Anayasa'nın 142. maddesine göre, mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usûlleri kanunla düzenlenir. İş mahkemelerinin özel mahkeme olarak kurulması, Anayasa'nın 37. maddesindeki, "*Hiç kimse, kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.*" şeklindeki hükme aykırı değildir¹²⁴.

İş mahkemeleri, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1/I. maddesine göre, lüzum görülen yerlerde kurulur. Burada işçi ve işverenlerin yoğun olarak bulunduğu yerlerde, iş mahkemelerinin kurulacağı kastedilmektedir¹²⁵.

İş davalarının daha yoğun olduğu şehirlerde, birden fazla iş mahkemesi bulunmaktadır¹²⁶. Birden fazla iş mahkemesi bulunması hâlinde, mahkemeler arasında iş dağılımı ilişkisi vardır. İş dağılımı sebebiyle, mahkemeler, kendi görev ve yetkilerine giren

ile Türk Hukuku'ndaki İşe İade Davası'nın Yargılama Hukuku Bakımından Genel Bir Karşılaştırılması", MİHDER, S. 18, 2011, s. 123; Walker, s. 388.

¹¹⁹ Kuru, İş Mahkemeleri Tebliğ, s. 11.

¹²⁰ Arslan, Ramazan/Tanrıver, Süha, Yargı Örgütü Hukuku, B. 2, Ankara 2001, s. 65; Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal, s. 157; Süzek, Genel Esaslar, s. 139.

¹²¹ Gülver, Ender, "İş Yargılamasında Görev", İÜHF, C. 59, S. 1-2, 2001, s. 377.

¹²² RG. 7.10.2004, S. 25606.

¹²³ Kuru, Baki, "İş Mahkemeleri", Makaleler, İstanbul 2006, s. 432.

¹²⁴ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 85.

¹²⁵ Turan, Kâmil, İş Hukukunun Genel Esasları, Ankara 1990, s. 282; Gülver, s. 377.

¹²⁶ Kuru, İş Mahkemeleri, s. 131.

davaya bakmak durumundadırlar. Taraflar da yapılan iş dağılımına itiraz edemezler¹²⁷. İş mahkemeleriyle diğer mahkemeler arasında görev ilişkisi bulunmaktadır. Dava, görevsiz mahkemeye açıldığı takdirde, görev kuralları kamu düzenine ilişkin olduğundan, bu husus mahkemece (ve Yargıtay’ca) her zaman kendiliğinden gözetilecektir. Taraflarca da görev hususu her aşamada ileri sürülebilecektir¹²⁸.

2. Ayrı İş Mahkemesi Olmayan Yerler

İş davalarının az olduğu yerlerde, ayrı iş mahkemesi kurulmaz. İş mahkemesinin bulunmadığı yerlerde, iş davalarının hangi mahkemeler tarafından görüleceği hususunda İş Mahkemeleri Kanunu’nda açık hüküm yoktur. İş Mahkemeleri Kanunu’nun 1. maddesinin 3. fıkrasındaki “İş mahkemesi kurulmamış olan yerlerdeki bu davalara o yerde görevlendirilecek mahkeme tarafından... bu kanundaki esas ve usûllere göre bakılır.” ifadeden, Yargıtay ve doktrin “mahkeme” kavramını, bu yerlerdeki görevli asliye hukuk mahkemeleri olarak kabul etmektedir¹²⁹.

Sulh hukuk mahkemesi ile özel mahkemelerin görevlerine giren işler dışında kalan tüm işler, asliye hukuk mahkemelerince görülür (5235 s. K. m. 6/II). İş mahkemesi bulunmayan bir yerde, tek asliye hukuk mahkemesinin olması hâlinde, iş davalarına bakmak üzere o asliye hukuk mahkemesi görevlendirilir¹³⁰.

Asliye hukuk mahkemesinde dava açan, davasını iş mahkemesi sıfatıyla açtığını, açıkça belirtmelidir. Bunun yapılmaması hâlinde, asliye hukuk mahkemesinin, re’sen davaya iş mahkemesi sıfatıyla bakıldığına ilişkin ara karar vermesi ve davaya bakmaya

¹²⁷ Karşı, s. 140; Kuru, C. V, s. 5590; C. I, s. 678; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 168-169; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 191.

¹²⁸ Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 69; Gülver, s. 141; Kuru, C. V, s. 5590; C. I, s. 719; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 123; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 153-154.

¹²⁹ Aktepe, Sezin, “İşe İade Davalarının Medenî Usûl Hukuku İlkeleri Bakımından Değerlendirilmesi”, DEÜHFD, C. 11, Özel Sayı, 2009, s. 67; “Her mahkeme kendisine kanunla veya kanundaki bir yetkiye dayanarak Adalet Bakanlığınca başka bir durum tanınmadıkça asliye mahkemesi durumundadır”, YHGK., 7.10.1964, 1/613, Çenberci, s. 12; YTD, 1.2.1954, 643/8197, Günay, s. 76; Şahlanan, s. 351; Özel görevli mahkemelerle ilgili yapılan eleştirilerden birisi, yalnızca büyük illerde kuruluyor olması ve bu illerin dışındaki yerlerdeki uyumsuzluklara bakmakla görevli mahkemelerin asliye hukuk mahkemesi olmasıdır. Bkz. Taşpınar Ayyavaz, Sema, “Medenî Yargı İlk Derece Mahkemeleri Bakımından Yargı Örgütü Hukukundaki Gelişmeler”, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2006, Ankara 2006, s. 233-234.

¹³⁰ Kuru, C. V, s. 5591; Doktrinde, bir yerde tek asliye hukuk mahkemesi varsa ve iş mahkemesi kurulmasına yetecek kadar olmamakla birlikte fazla iş davaları varsa, yeni bir asliye hukuk mahkemesi kurulması ve bu mahkemeye iş hukukunda uzman bir hâkimin atanması gerektiği ileri sürülmektedir. Geniş bilgi için bkz. Kuru, İş Mahkemeleri Tebliği, s. 11.

devam etmesi gerekir¹³¹. Asliye hukuk mahkemesinin davaya iş mahkemesi sıfatıyla baktığını belirtmemesi hâlinde, kararın niteliği doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, mahkemenin vereceği karar asliye hukuk mahkemesi kararı olup, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu dikkate alınarak temyiz süresi kararın tebliğ tarihinden itibaren 15 gündür ve karar düzeltme yolu açıktır¹³². Bir görüşe göre, bu durumda asliye hukuk mahkemesi kararına karşı, İş Mahkemeleri Kanunu dikkate alınarak temyiz süresi 8 gündür ve karar düzeltme yolu kapalıdır¹³³. Yargıtay uygulaması da çelişkili olup, önceleri bir iş davasının hukuk mahkemesi sıfatıyla sonuçlandırılması hâlinde, hükmün İş Mahkemeleri Kanunu'nda belirtilen usûle göre temyiz edilebileceğine karar vermiştir¹³⁴. Yargıtay daha sonra görüşünü değiştirerek, bu durumda, hükmün temyizinin asliye hukuk mahkemesinin kararlarının temyizine ilişkin usûle göre olabileceğine karar vermiştir¹³⁵.

Kanaatimizce İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1/III. maddesinde, iş mahkemesi olmayan yerlerde bu davalara o yerde "görevlendirilecek mahkeme" tarafından bakılacağı belirtildiğinden, asliye hukuk mahkemesinin iş davalarına "iş mahkemesi" sıfatıyla ve İş Mahkemeleri Kanunu'ndaki yargılama usûlüne göre bakması gerekir. Nitekim bir asliye hukuk mahkemesi iş davalarına bakmakla görevlendirilmiş olmasına rağmen, "iş mahkemesi" sıfatıyla davayı sonuçlandırmamışsa, iş mahkemesi kararı değil asliye hukuk mahkemesi kararı söz konusudur. Belirsiz durumlarda, davaya iş mahkemesi sıfatıyla bakıldığı kabul edilecek olursa, iş mahkemesinde temyiz süresi 8 gün olduğundan, sürenin kaçırılma olasılığı fazla olur.

¹³¹ YHGK., 13.09.1974 E. 1974/9-63, K. 1974/938; Y9HD., 19.11.1965, 9279/9310; Y10HD., 10.12.1976 E. 1976/4109, K. 1976/8993, **Bozkurt**, İş Yargılaması Usûl Hukuku, Ankara 2003, s. 128; **Kurucu**, Oğuz, İçtihatlarla İş Yargısı, Ankara, 1994, s. 37; **Tuncay**, A. Can, "İş Mahkemelerinin Görev ve Yetkisi Üzerinde Düşünceler", İBD, C. 62, S. 4-6, 1988, s. 222; **Günay**, s. 77; **Kuru**, C. V, s. 5591; **Şahlanan**, s. 110.

¹³² **Kuru**, C. V, s. 5591; Buna karşılık, iş davalarına bakmakla görevlendirilmiş asliye hukuk mahkemesi, asliye hukuk mahkemesinin görev alanına giren bir hukuk davasını iş mahkemesi sıfatıyla sonuçlandırdığında, dava gerçekten bir iş davası olmasa (hukuk davası) bile, bu kararın temyizi (Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'na değil) İş Mahkemeleri Kanunu m. 8 hükümlerine tâbi olmalıdır. Mahkemenin vereceği karar iş mahkemesi kararı olup, temyiz süresi kararın tefhiminden itibaren 8 gündür. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 5593.

¹³³ **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 222.

¹³⁴ Y10HD., 05.12.1975, 9447/6456, YKD, Mart 1976, s. 338.

¹³⁵ 26.02.1985 tarih ve 356 sayılı Kanununun 16. maddesiyle Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 388. maddesinin 1. fıkrasında yapılan değişiklikle, çeşitli sıfatlarla görev yapan mahkemelerin kararlarında, hangi sıfatla karar verdiklerinin de belirtilmesi zorunluluğu getirilmiştir. İş davalarına bakmakla görevlendirilmiş asliye hukuk mahkemesine, asliye hukuk mahkemesinin görev alanına giren bir hukuk davası iş mahkemesi sıfatıyla açılmışsa, mahkemenin görevsizlik kararı vererek dosyayı asliye hukuk mahkemesi sıfatıyla kendisine göndermesi usûl ekonomisi ilkesiyle bağdaşmayacağından, görevsizlik kararı vermesi mümkün olmamalıdır. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 5593.

Birden fazla asliye hukuk mahkemesi olan yerlerde, bu mahkemelerden biri Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından, iş davalarına bakmakla görevlendirilir (İşMK m. 1/III). Nitekim HSYK'nın 14.11.2002 gün 520 sayılı kararında, İş Mahkemeleri Kanunu'ndan kaynaklananlarla özel kanunlarda iş mahkemesinde görüleceği belirtilen iş davalarının, birden fazla asliye hukuk mahkemesi bulunan yerlerde, 1 numaralı asliye hukuk mahkemesince çözümleneceği belirtilmiştir¹³⁶. İş davalarına bakmakla görevlendirilen mahkeme, asliye hukuk mahkemesinin görev alanına giren hukuk davalarına bakamaz. İş davalarına bakmakla görevlendirilen asliye hukuk mahkemesi, kendisinde açılan davanın iş davası olmadığı kanısında ise, görevsizliğine ve davayı o yerdeki diğer asliye hukuk mahkemesinden birine gönderilmesine karar verecektir¹³⁷.

İş mahkemesi kurulmamış olan yerlerde, iş davalarına bakmakla görevli olan asliye hukuk mahkemesi, o yerde yeni bir iş mahkemesinin kurulması hâlinde, görmekte olduğu dava dosyalarını, kendiliğinden yeni kurulan iş mahkemesine gönderir. Burada görevsizlik kararı söz konusu olmadığından, iş mahkemesi başka bir işlem yapmasına gerek kalmadan, davalara bakmaya devam eder¹³⁸.

B. Görevli ve Yetkili Mahkeme

1. Görevli Mahkeme

Görev, bir davayı o yerdeki aynı yargı türüne ait mahkemelerden hangisinin göreceğini belirtir¹³⁹. Bu bağlamda, iş davalarına bakmakla görevli olan mahkeme, iş mahkemesidir. İş mahkemelerinin görevi, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmektedir. Anılan hükümde, İş Kanunu'na göre işçi, işveren veya işveren vekilleri arasında, iş sözleşmesine veya İş Kanunu'na dayalı hak taleplerine ilişkin uyuşmazlıkların çözülmesi için iş mahkemeleri kurulmuştur. Kanun'un bu ifadesinden anlaşılacağı üzere, iş mahkemesi menfaat uyuşmazlıklarına değil, hak uyuşmazlıklarına bakmakla görevlidir¹⁴⁰. Bir davanın iş davası olması için, uyuşmazlığın taraflarının İş

¹³⁶ İş Mahkemelerinin Yargı Çevrelerinin Belirlenmesine Dair Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurul Kararı, RG. 23.11.2002, S. 24945.

¹³⁷ **Erdönmez**, Güray, İş Mahkemeleri ve İş Mahkemelerinde Yargılama Usûlü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 1998, s. 20; **Arslan/Tanrıver**, s. 66; **Gülver**, s. 382; **Kuru**, C. V, s. 5593; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 222.

¹³⁸ **Arslan/Tanrıver**, s. 66; **Kuru**, C. V, s. 5597; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 222.

¹³⁹ **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 117; **Şahlanan**, s. 382; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 140.

¹⁴⁰ **Kar**, Bektaş, "İşe İade (İş Güvencesi) Davasında Yargılama Hukuku Sorunları", ABD, Y. 66, S. 1, 2008, s. 87; **Rüzgar**, Orhan, "İş Mahkemelerinin Görevi ve Yargılama Usûlü", Bursa BD, 1991/39, s. 14;

Kanunu'na tâbi işçi ve işveren olması ve uyuşmazlığın iş sözleşmesinden veya İş Kanunu'na dayanan bir haktan doğması gerekir. İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinde, iş mahkemesinin görev alanı, şahıs ve konu olmak üzere iki unsurun bir arada bulunması koşuluna bağlanmıştır. Bunlardan yalnız bir koşulun dahi bulunmaması, iş mahkemelerini görevsiz kılar ve uyuşmazlığın genel mahkemelerde çözülmesi gerekir¹⁴¹.

Şahıs unsuru bakımından uyuşmazlıkta, işçi, işveren veya işveren vekili olmalıdır. İşçi, işveren ve işveren vekili terimlerinin saptanmasında, 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine bakmak gerekir. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesine göre, iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi denir. İşçi sıfatının kazanılması, iş sözleşmesinin varlığına dayandırılmaktadır. İş sözleşmesi ise, İş Kanunu'nun 8. maddesi gereğince, iş görme, ücret ve bağımlılık unsurlarından oluşmaktadır. O halde işçi, iş sözleşmesinin ücret karşılığında belirli veya belirsiz süre için işverene bağımlı olarak iş görmeyi taaahüt eden taraftır¹⁴². İş sözleşmesi dışında çıraklık, eser, vekâlet, yayın, komisyon, adi şirket gibi sözleşmelere göre veya sözleşme olmadan yasal zorunluluk gereği tutuklu, hükümlü, askerlik nedeniyle çalışan kimseler işçi değildir. Ayrıca kamu hukuku statüsünde istihdam edilen memur ve sözleşmeli personel de işçi sayılmaz¹⁴³.

İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinde, “iş kanununa” ibaresi açık olarak o kanuna göre işçi tanım ve niteliğini almıştır¹⁴⁴. İş Kanunu kapsamı dışında tutulanlar, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesi kapsamına girmezler. Dolayısıyla, İş Kanunu'nun 4.

Sarisözen, İsmet, “İş Mahkemelerinde Uygulanan Yargılama Usûlü Konusunda Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, Prof. Dr. Akif Erginay'a 65. Yaş Armağanı, Ankara 1981, s. 201; **Şahlanan**, s. 385.

¹⁴¹ **Kılınç**, Ayşe, “İş Mahkemeleri ve İş Mahkemelerinde Yargılamanın Özellikleri”, TBBD, S. 86, 2009, s. 386; **Çenberci**, s. 26-27; **Gülver**, s. 387; **Kar**, Bektaş, “İş Yargısının Kaynakları”, SİHD, 2006/2, s. 40, dn. 1; **Kuru**, C. V, s. 5598; **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 159; **Şahan**, s. 86; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 223; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 72; “... Olayın iş kazası sayılması görevli mahkemenin belirlenmesi için yeterli olmayıp, ayrıca 5521 sayılı yasanın 1. maddesinde öngörülen, uyuşmazlığın tarafları olan işçi ve işverenin (ya da işveren vekilinin) olması ile uyuşmazlığın, iş sözleşmesinden veya İş Kanunundan kaynaklanması, koşullarının olayda birlikte gerçekleşmiş olması gerekir”, Y21HD., 4.7.1995, 2482/3884, YKD, C. 21, S. 9, s. 1459; Y21HD., 28.3.2006, 3653/3082, YKD, Ekim 2006, s. 1659-1660.

¹⁴² **Uşan**, M. Fatih, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku, C. 1, B. 2, Ankara 2009, s. 19; **Andaç**, s. 38; **Ekonomi**, s. 40; **Gülver**, s. 386; **Günay**, s. 79; **Işıklı**, s. 38; **Kar**, s. 92; **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 178; **Narmanhoğlu**, s. 96-97; **Sarisözen**, s. 214; **Süzek**, Genel Esaslar, s. 171; **Süzek**, s. 122; İş mahkemelerinin görev alanı belirlenirken işçi kavramı iş sözleşmesiyle çalışma temeline oturtulmaktadır. İş mahkemelerinin görevi, iş sözleşmesiyle çalışma kıstası ile bir ölçüde hafiflemektedir. Geniş bilgi için bkz. **Tunçomağ**, Kenan, İş Hukukunun Esasları, İstanbul 1988, s. 40; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 224; **Şahlanan**, s. 385.

¹⁴³ **Andaç**, s. 39; **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 182-187; **Narmanhoğlu**, s. 96; **Süzek**, s. 124; **Uşan**, s. 19.

¹⁴⁴ **Çenberci**, s. 5, 19; **Kar**, s. 87.

maddesinde (1475 sayılı İş K. m. 5) sayılan işlerde çalışanlar, İş Kanunu'na tâbi olmayacağından anılan kişilerin açacakları davalarda, iş mahkemeleri görevli değildir¹⁴⁵.

Deniz İş Kanunu'nun 2. maddesinin B bendi uyarınca, iş sözleşmesine dayanarak yasanın kapsamına giren bir gemide çalışan kişi (gemi adamı), Deniz İş Kanunu anlamında işçi sayılır. Basın İş Kanunu'nun 1. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, gazete, dergi veya ajansta iş sözleşmesi ile fikir ve sanat işlerinde çalışanlar (gazeteci), Basın İş Kanunu anlamında işçi sayılır. 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 2. maddesinin 3. fıkrası, işçinin tanımı bakımından İş Kanunu'na atıf yapmıştır. Ancak anılan Kanun'un 2. maddesinin 4. fıkrası, sendikal haklardan yararlanma konusunda işçi kavramını diğer iş yasalarından geniş tutmuştur¹⁴⁶.

İş mahkemesindeki davanın taraflarından diğeri, işveren veya işveren vekilidir¹⁴⁷. İşveren kavramı, çeşitli kanunlarda farklı şekilde tanımlanmıştır. İş uyuşmazlıklarının diğer tarafı olan, işveren kavramından ne anlaşılması gerektiği, İş Kanunu'na göre belirlenecektir. Zira, işveren kavramının İş Kanunu'na göre belirleneceği, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinde açıkça belirtilmiştir. Diğer kanunlarda ifade edilen işveren tanımları, İş Kanunu'na aykırı olmaması şartıyla, kabul edilir¹⁴⁸. Nitekim işveren, işçi

¹⁴⁵ İş Kanunu'na tâbi olmayan tarım işçilerinin açacakları davalarda iş mahkemesi görevli değildir. Bkz. **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 160; **Narmanhoğlu**, s. 64; **Rüzgar**, s. 14-15; **Sarisözen**, s. 211; **Şahlanan**, s. 388; **Tuncay**, İş Mahkemeleri; s. 224; Y9HD., 19.06.2006, 14258/17721, Legal İHSGHD, S. 12, 2006, s. 1498; Y9HD., 08.09.2005, 28856/28948, YKD, Ocak 2006, S. 1, s. 50; Y9HD., 05.06.2012, E. 2012/18788, K. 2012/19672, Çalışma ve Toplum, 2013/1, S. 36, s. 433-434. "Dava fark kıdem tazminatının ödetilmesi istemine ilişkindir. Mahkemece davanın kabulüne dair verdiği karar, Özel Dairece, davacının sözleşmeli personel statüsünde bulunması nedeniyle uyuşmazlığın çözüm yerinin idarî yargı yeri olduğu gerekçesiyle bozulmuştur. Oysa davacı 1475 sayılı Yasa kapsamında işçi statüsünde bulunduğu döneme ilişkin hizmetleri karşılığı fark kıdem tazminatını istemiştir. O nedenle yerel mahkemenin, sözleşmenin dönem öncesi işçilikte geçen süreler için kıdem tazminatı davasına bakma görevinin İş Mahkemelerine ait olduğuna ilişkin direnmesi yerindedir", YHGK., 6.10.1999, 9-663/791, **Akyigit**, Ercan, İş ve Sosyal Güvenlik Hukukuna İlişkin Emsal Yargıtay Kararları, C. I, İstanbul 2003, s. 60-61; **Günay**, s. 89; Uyuşmazlık iş sözleşmesi dışında vekâlet sözleşmesi veya statü ilişkisine dayanıyorsa, davaya iş mahkemesinde bakılmaz. Bkz. **Kuru**, C. V, s. 5602; **Süzek**, s. 96-97.

¹⁴⁶ 6356 sayılı Kanun m. 2/IV: "İş sözleşmesi dışında ücret karşılığı iş görmeyi taşıma, eset, vekâlet, yayın, komisyon ve adi şirket sözleşmesine göre bağımsız olarak meslekî faaliyet olarak yürüten gerçek kişiler de bu Kanunun ikinci ila altıncı bölümleri bakımından işçi sayılır."

¹⁴⁷ İşçi ile işveren vekili arasında işveren dâhil edilmeksizin çıkacak bir uyuşmazlık, iş sözleşmesinden veya İş Kanunu'ndan doğmuş ise, bu da iş mahkemelerinin görev alanı içinde kalacaktır. Bkz. **Günay**, Cevdet İlhan, "İş Mahkemelerinin Görevi", ABD, S. 2-3, 1999, s. 78; **Günay**, s. 75.

¹⁴⁸ **Çenberci**, s. 26; **Erdönmez**, s. 26; **Gülver**, s. 400; **Işıklı**, s. 49; **Süzek**, Genel Esaslar, s. 193; **Süzek**, s. 130.

çalıştıran gerçek veya tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlardır (İş K. m. 2/I)¹⁴⁹.

İşveren vekili kavramı da İş Kanunu'na göre belirlenecektir. İşveren vekili ise, işveren adına hareket eden ve işin, işyerinin ve işletmenin yönetiminde görev alan kimselerdir (İş K. m. 2/IV)¹⁵⁰.

İşverenler ve işveren vekilleri arasındaki uyuşmazlıklarda, doktrinde baskın görüşe göre, işveren ile işveren vekili arasındaki ilişki iş sözleşmesine dayanıyorsa, işveren vekili aynı zamanda işçilerin sahip olduğu haklara da sahip olacağı için, uyuşmazlığın görüleceği yer iş mahkemesi olacaktır¹⁵¹. Aynı şekilde, doktrinde münhasır işverenler arasındaki uyuşmazlıkların, İş Kanunu'nun uygulanmasından doğmuş olsa bile, iş mahkemelerinin görevli olmayacağı ileri sürülmektedir¹⁵².

Ayrıca, iş sözleşmesinden doğan ilişkiden dolayı işçi veya işveren mirasçılarının karşı taraf aleyhine açacakları davaları da iş mahkemelerinin görevine girmektedir. İş mahkemesinde davası görülecek kişilerin ölümü, mirasçıları yönünden mahkemenin görevini etkilemeyecektir. Zira böyle bir durumda haleflik esası söz konusu olacaktır; ancak halefiyetin yürümesi için mirasın reddedilmemiş olması gerekir¹⁵³.

İş mahkemelerinin görev alanına ilişkin konu unsuru bakımından ise, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinin 1. fıkrasına göre, iş mahkemelerinin görevine

¹⁴⁹ **Andaç**, s. 49; **Günay**, s. 94, 96; **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 193; **Narmanlıoğlu**, s. 108; **Süzek**, s. 130; **Uşan**, s. 20; İşçiyi çalıştıran kişinin her hâlde işveren olduğundan söz edilemez. Örneğin, işverenin yararına üçüncü kişi durumunda müşterilere hizmet eden garsonun işvereni müşteri değil, onunla iş sözleşmesi yapmış olan gerçek veya tüzel kişidir. İş Mahkemeleri Kanunu yönünden, asıl işveren ve ödünç iş ilişkisinde işveren olan kişi de işveren olarak kabul edilmelidir. İşe alan, ücretleri ödeyen, eylemli iş ilişkisini sürdüren gerçek veya tüzel kişi işveren sayılır. Geniş bilgi için bkz. **Günay**, İş Mahkemelerinin Görevi, s. 93-94.

¹⁵⁰ **Andaç**, s. 68; **Çenberci**, s. 26; **Ekonomi**, s. 54; **Esener**, s. 75-76; **Günay**, s. 96; **Işıklı**, s. 49; **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 243; **Narmanlıoğlu**, s. 112; **Süzek**, s. 167; **Uşan**, s. 28.

¹⁵¹ **Günay**, Cevdet İlhan, İş Davaları, B. 3, Ankara 2012, s. 70; **Çenberci**, s. 20-21; **Gülver**, 401; **Günay**, İş Mahkemelerinin Görevi, s. 96; **Kılınç**, s. 388; **Süzek**, s. 97; **Şahlanan**, s. 387; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 226.

¹⁵² Alt işverenin asıl işverene ya da asıl işverenin alt işverene karşı açacağı davaların çözüm yeri iş mahkemesi değildir. Çünkü işçi - işveren ilişkisi değil, eser sözleşmesi ilişkisi mevcuttur. Bkz. **Çenberci**, s. 226; **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 161; **Süzek**, s. 97; Kıdem tazminatını ödeyen işverenin, diğer işverene ait işyerinde geçen hizmet süresi için ödediği kısmın rücu yoluyla tahsili için, diğer işveren aleyhine açacağı alacak davasına iş mahkemesinde bakılmaz. Bkz. Y9HD., 9.9.1987, 83/7434, Kamu-İş, Ekim 1987, s. 27, **Şahlanan**, s. 113.

¹⁵³ Y13HD., 30.3.1988, 739/1822, **Kurucu**, s. 50; Y9HD., 27.09.1999, 5426/14542, YKD, Kasım 2000, s. 1692; **Kuru**, C. V, s. 5608; **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 161; **Süzek**, s. 97; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 72.

giren uyuşmazlığın, iş sözleşmesinden veya İş Kanunu'ndan doğması gerekir¹⁵⁴. Buna göre işçi, iş sözleşmesinden başka bir sözleşmeyle çalıştığı takdirde, bu sözleşmeden doğan uyuşmazlıklarda iş mahkemeleri görevli olmaz. Örneğin, kişi iş sözleşmesi yerine, vekâlet veya istisna sözleşmesi ile çalışıyorsa, onun davasına iş mahkemesinde bakılmayacaktır.

Bu maddede “*hukuk uyuşmazlıkları*” ifadesine yer verildiğinden, hukuk uyuşmazlıkları iş mahkemelerinin görev alanındadır¹⁵⁵. İş mahkemeleri, idarî ve cezaî uyuşmazlıklara bakamaz. Aynı şekilde, işçiler ve işverenler İş Kanunu kapsamında değilse, bu uyuşmazlıklar da iş mahkemesinde görülemez¹⁵⁶. Buna karşın, doktrinde iş mahkemelerinin, hukuk davaları yanında, çalışma kanunlarıyla ilgili olarak ortaya çıkan iş suçlarına ve idarî davalara da bakması gerektiği ileri sürülmektedir¹⁵⁷.

¹⁵⁴ İş Kanunu'na dayanan bir hak iddiasından doğmuş bulunmasından maksat, o yasanın herhangi bir hükmünün uygulanmasından doğan hak olmasıdır. İş sözleşmesini ise karakterize eden unsurlar, ücret, bağımlılık ve zamandır. Türk Hukuku'nda iş sözleşmesinin kendine has özelliklerinin doğurduğu zaman ve bağımlılık unsurları, iş sözleşmesini, diğer iş görme sözleşmelerinden ayırmak noktasında temel ölçüt olarak belirtilmektedir. Geniş bilgi için bkz. **Uyumaz**, Alper, “Öğreti ve Yargıtay Kararları Işığında İş Sözleşmesi ve İstisna Sözleşmesinin Ayırıştırılması”, Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Armağan, Ankara 2009, s. 503; **Günay**, İş Mahkemelerinin Görevi, s. 80; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 72.

¹⁵⁵ “Davalı vakıf üniversitesinin, malî ve idarî konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasa'da belirtilen hükümlere tâbi olması, davacının iş sözleşmesi ile çalışma olgusunu ortadan kaldırmaz. Davacı ile davalı üniversite arasında iş ilişkisi bulunmaktadır. 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesi uyarınca uyuşmazlıkta iş mahkemesi görevlidir”, Y9HD., 13.4.2009, E. 2009/2153, K. 2009/10426, **Çil**, Şahin, İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları, Ankara 2009, s. 8-10; İşyeri iç yönetmelikleri de iş sözleşmesinin eki niteliğindedir. Bu yönetmeliklerin uygulanmasından ortaya çıkacak uyuşmazlıklar da İş Mahkemeleri Kanunu kapsamına girmektedir. Bkz. Y9HD., 11.6.1968, 4345/8762, **Çenberci**, s. 30; **Uygur**, Turgut, İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Temel Kavramlar, Ankara 1980, s. 303; **Gülver**, s. 401; **Günay**, s. 104; **Kılınç**, s. 388; **Kuru**, C. V, s. 5602; **Şahlanan**, s. 389-390; “Davacı işçi davalıya ait işyerinde bir süre çalıştıktan sonra emeklilik sebebiyle ayrıldığını, kendi adına ilgili kuruma yatırılmayan tasarrufu teşvik kesintileri ile ilgili alacaklarının tahsilini istemiştir. Mahkemece bu konudaki uyuşmazlığın idarî yargı yerinde çözülmesi gerektiği gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiş ise de, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesi gereği işçi ile işveren arasında, iş ilişkisinden doğan bu uyuşmazlığın çözüm yeri iş mahkemeleridir”, Y9HD., 14.12.1999, 16790/19159, **Günay**, İş Mahkemelerinin Görevi, s. 98; Taraflar arasındaki ilişki iş ilişkisinden değil de statü hukukundan doğuyorsa, iş mahkemesi görevli olmayacaktır. Aynı şekilde, kamu kuruluşları ile arasında iş ilişkisinden söz edilemez. Taraflar arasında sözleşmeli idarî personel ilişkisi bulunduğu takdirde davanın iş mahkemesinde değil, idarî yargı yerinde görülmesi gerekir. Çalışma iş sözleşmesine değil de atama tasarrufuna bağlı ise, bu takdirde işçilik söz konusu edilemez. Bkz. **Günay**, İş Mahkemelerinin Görevi, s. 85-87; **Günay**, s. 87.

¹⁵⁶ **Tunçomağ**, Kenan, Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar, İstanbul 1975, s. 76; **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 160; **Şahlanan**, s. 400; **Uygur**, s. 303.

¹⁵⁷ İBK, 28.6.1976 6/4, RG. 26.7.1976, S. 15568; Bir görüşe göre, iş mahkemeleri para cezalarına yapılacak itiraz bakımından da görevli olmalıdır. Bkz. **Başterzi**, Fatma, İş Yargısı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1999, s. 277; “Sosyal Sigortalar Kurumunca 506 sayılı Kanunun 140. maddesinde dayanılarak verilen idarî para cezalarına yapılan itirazı inceleme işinin İş Mahkemesinin görevi dâhilinde olduğu nazara alınmadan vaki itiraz üzerine Asliye Ceza Mahkemesince görevli mahkemenin idare mahkemesi olduğundan bahisle yazılı şekilde karar ittihazi yasaya aykırıdır”, Y9CD., 16.6.1988, 4484/6096, **Kuru**, C. V, s. 5613; İş mahkemelerine iş ceza davalarının verilmemiş olmasının iş mahkemelerinde hâkim sınıfından olmayan kişilerin varlığına bağlı olabilirse de, gerekli düzenlemenin

Görevin konu unsuru bakımından uyuşmazlığın, mutlaka geçerli bir iş sözleşmesinden doğmuş olmasının şart olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş, iş sözleşmesinin mutlaka geçerli olması gerektiğini belirtmektedir¹⁵⁸. Diğer bir görüşe göre ise, geçersiz iş sözleşmesinin varlığına rağmen, işçi doğan haklarını, iş mahkemesinden isteyebilecektir. Zira, bu durum, İş Kanunu ve İş Mahkemeleri Kanunu'nun amacına da uygun düşer¹⁵⁹. Yargıtay da, İş Kanunu'nun amacına dayanarak, batıl iş sözleşmelerine bazı hukukî sonuçlar bağlamıştır¹⁶⁰. Kanaatimizce geçersiz iş sözleşmesine rağmen, işverenin bilgisi altında ve onun isteğiyle çalıştırılan kişiler işçi sayılmalıdır. İş ilişkisi, geçersiz iş sözleşmesine dayanarak değil, işçinin, işverenin işletmesine katılması nedeniyle meydana gelir. Dolayısıyla, taraflar arasında iş ilişkisinin bulunması yeterli olup, iş sözleşmesinin geçerli olması veya yazılı olması şart değildir. Bu nedenle fiilî çalışmanın bir ücret karşılığı yapılmasının olağan bulunması yeterlidir. İşçi, geçersiz iş sözleşmesi sırasında da işçi sayılacağından, bu zaman içerisinde doğan haklarını iş mahkemesinden talep edebilecektir. Bu durum, İş Kanunu ve İş Mahkemeleri Kanunu'nun amacına da uygun düşer.

İş sözleşmesinin geçerli olması durumunda, yapılan işin sürekli veya süreksiz iş olması, kamu hizmeti olması kişinin işçi sıfatını etkilemez. Önemli olan, işverenle işçi arasındaki ilişkinin, iş sözleşmesine dayanmasıdır¹⁶¹.

Belirtmek gerekir ki, iş mahkemeleri sadece bireysel iş ilişkilerinden doğan uyuşmazlıklarda değil, toplu iş uyuşmazlıklarında da görevlidir. 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 79. maddesine göre, anılan kanunun uygulanmasından

yapılmasına bir engel yoktur. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, İş Mahkemeleri, s. 18; “Dava, idare tarafından davacıya verilen idarî para cezasından kaynaklı menfi tespit istemine ilişkindir. 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 20/son maddesi idarî para cezalarının genel esaslara göre tahsil edileceğini düzenlemiştir. Buna göre uyuşmazlığın çözümünde genel hukuk mahkemeleri görevlidir. Mahkemece görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasına girilerek yazılı şekilde karar verilmesi hatalıdır”, Y9HD., 05.06.2012, E. 2010/20866, K. 2012/19632, Çalışma ve Toplum, 2013/1, S. 36, s. 437-439.

¹⁵⁸ **Ekonomi**, s. 34.

¹⁵⁹ **Çenberci**, s. 21; **Gülver**, s. 395; **Günay**, s. 111; **Kar**, İş Yargısının Kaynakları, s. 40; **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 161; **Şahlanan**, s. 386; **Uygur**, s. 323.

¹⁶⁰ “...Belli işte çalışması veya kadın oluşu itibarıyla veya işin ağır işlerden bulunması gibi sebeplerle yasak olan bir kimsenin işçi sıfatını kazanmış olması hâlinde, butlan sebebini taraflardan birisi ileri sürünceye kadar işçi sayılmasının ve işçiliğinin sağladığı hak ve salâhiyetlerden ve bu arada sigortalı olma hakkından istifade etmesinin İş Kanunu ve İşçi Sigorta Kanunlarının kabul edilmiş gayesine aykırı olacağına ve iş akdinin hükümsüz olmasını gerektiren bir hukuk kaidesinin akdın hükümsüz sayılmasıyla korunmak istenen kimsenin aleyhine neticeler verecek tatbiki kanunun gayesine uygun olamaz”, İBK, 18.6.1958, 20/9, **Çelik/Caniklioğlu/Canbolat**, s. 161.

¹⁶¹ **Ekonomi**, s. 40; **Narmanlioğlu**, s. 99-100.

doğan uyuşmazlıklar bakımından, iş davalarına bakan mahkemeler görevli ve yetkilidir¹⁶². Sosyal Güvenlik Kurumu, sigortalılar ya da hak sahipleri arasındaki uyuşmazlıkların çözümleneceği görevli mahkeme bakımından ise, iki düzenleme vardır. İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1/B maddesine göre, Sosyal Sigortalar Kurumu ile sigortalılar veya hak sahipleri arasındaki uyuşmazlıklara, iş mahkemeleri bakar¹⁶³. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 101. maddesinde, “*Bu kanunda aksine hüküm bulunmayan hâllerde, bu kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür.*” hükmü yer almaktadır¹⁶⁴. Bununla birlikte, 10.09.2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanun¹⁶⁵ ile İş Mahkemeleri Kanunu'nun 7. maddesine eklenen fıkraya göre, 5510 sayılı Kanun ve diğer sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan uyuşmazlıklarda, iş sözleşmesine tabi çalışmaları nedeniyle zorunlu sigortalılık sürelerinin tespiti talepleri hariç olmak üzere, dava açılmadan önce Sosyal

¹⁶² Toplu iş sözleşmeleri ile öngörülen disiplin kurulları işçinin özlük haklarını ilgilendiren kararlar vermektedirler. Bu nedenle bir disiplin kurulu kararı da olsa bunun iptali isteminin iş sözleşmesinden doğmuş bulunması nedeniyle iş mahkemesinde görülmesi gerekir. Bkz. **Bozkurt**, İş Mahkemeleri, s. 192; **Günay**, İş Mahkemelerinin Görevi, s. 97; **Kar**, İş Yargısının Kaynakları, s. 39.

¹⁶³ “5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1/B maddesi hükmünce, İşçi Sigortaları Kurumu ile sigortalılar veya yerine kaim olan hak sahipleri arasında uyuşmazlıklardan doğan itiraz ve davalara iş mahkemeleri bakarlar. Olayda, diğer koşullar yanında davacının sigortalı olma koşulunun gerçekleştiği ve bu niteliğini dava gününde dahi koruduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan uyuşmazlık, konusu itibarıyla 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun uygulanma alanına girmektedir. O hâlde, davanın iş mahkemesinde görülmesini öngören önceki kararda direnilmesi uygun bulunmaktadır”, Y10HD., 22.2.1975, 412/55, ABD, 1975, s. 411; Madde metninde uyuşmazlığın niteliği hakkında bir açıklık olmamasına rağmen, bu uyuşmazlığın “*sigortalılık ilişkisinden*” doğması gerekir. Uyuşmazlık sigortalılık ilişkisinden doğuyorsa, Sosyal Sigortalar Kanunu'ndan doğmasa bile iş mahkemeleri görevlidir. Uyuşmazlığın yanlarının ise, sigorta kurumu ile sigortalılar veya yerine geçenler olması gerekir. Geniş bilgi için bkz. **Günay**, s. 118; **Gülver**, s. 406; **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 165; **Narmanlıoğlu**, s. 66; **Sarısozen**, s. 210; **Şahlanan**, s. 398; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 228-229; İşverenlerle Sosyal Sigortalar Kurumu arasındaki davalara da, iş mahkemelerinde bakılır. Hatta, Sosyal Sigortalar Kanunu'nun uygulanmasından doğan bazı idarî uyuşmazlıklara da iş mahkemelerinde bakılır. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 5616; Kısaca, uyuşmazlık sigortalılık ilişkisinden doğmalıdır. Değilse, örneğin, SGK'nın kiraya verdiği bir taşınmazından kaynaklı bir uyuşmazlık iş mahkemesinin görevine girmez. Geniş bilgi için bkz. **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 73.

¹⁶⁴ 5510 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmadan önce, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 134. maddesinde “Bu kanunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar, yetkili iş mahkemelerinde veya bu davalara bakmakla görevli mahkemelerde görülür” hükmü yer alıyordu. Aynı şekilde, 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu m. 70 ile 2926 sayılı Tarım Bağ-Kur Kanunu m. 55 hükümleri bu kanunların uygulanmasından doğan uyuşmazlıklarda iş mahkemelerinin görevli olduğunu belirtiyordu. “Bu dava konusu uyuşmazlığın temelinde 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'ndan kaynaklandığı gerçeği ortadadır. Öbür yandan Sosyal Sigortalar Kanunun'dan kaynaklanmış bir uyuşmazlığın iş mahkemesinde görülebilmesi için mutlaka bu uyuşmazlık taraflarının bu yasanın öngördüğü kişilerden oluşmasında zorunluluk yoktur”, Y10HD., 27.2.1979, 1013/1716, **Kuru**, C. V, s. 5611; “Sosyal Sigortalar Kanunu açısından bir anlaşmazlığın iş mahkemesinde görülebilmesi için o anlaşmazlığın bu kanundan doğmuş bulunması, gerekli ve yeterlidir, yoksa kanun başka bir şart, örneğin, taraflardan birisinin behamahâl Sosyal Sigortalar Kurumu olacağı yollu bir şart aramamıştır”, Y10HD., 16.4.1974, 2310/3319, **Kuru**, C. V, s. 5611-5612.

¹⁶⁵ RG. 11.09.2014, S. 29116.

Güvenlik Kurumuna müracaat edilmesi zorunludur. Diğer kanunlarda öngörülen süreler saklı kalmak kaydıyla Kurum tarafından altmış gün içinde müracaata cevap verilmezse talep reddedilmiş sayılır. Kuruma karşı dava açılabilmesi için taleplerin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması şarttır. Kuruma başvuruda geçirilecek süre zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesine 02.07.2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanun¹⁶⁶ ile eklenen fıkra uyarınca, birden fazla iş mahkemesi bulunan yerlerde, sosyal güvenlik hukukundan kaynaklanan davaların görüleceği iş mahkemeleri, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenebilir. Bu Kanuna istinaden Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi 20.11.2012 tarih ve 2783 sayılı kararı ile sosyal güvenlik mahkemelerinin kurulmasını sağlamış ve yetki alanını belirlemiştir. Böylece Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun anılan kararı gereğince, 5510 sayılı Kanundan kaynaklanan davalar, sosyal güvenlik mahkemelerinin mevcut olduğu illerde bu mahkemelerde görülecektir¹⁶⁷.

İş mahkemeleri, sadece İş Kanunu'ndan doğan uyuşmazlıklarda değil, diğer özel iş kanunlarından doğan ihtilaflarda da görevlidir. 854 sayılı Deniz İş Kanunu'nun¹⁶⁸ (Den. İş K.) 46. maddesine göre, bu kanun kapsamında olan gemi adamları ve işveren veya işveren vekilleri arasında, bu kanundan veya iş sözleşmesine dayanan uyuşmazlıklar bakımından iş mahkemeleri görevli kılınmıştır¹⁶⁹. Aynı şekilde, 5953 sayılı Basın İş Kanunu'na¹⁷⁰ (Bas. İş. K.) 04.01.1961 gün ve 212 sayılı Kanun ile konulan ek madde gereğince, basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki davalarda, iş mahkemeleri

¹⁶⁶ RG. 05.07.2012, S. 28344.

¹⁶⁷ Karara göre sosyal güvenlik mahkemesi kurulan iller şunlardır: Adana, Ankara, Antalya, Bakırköy, Bursa, Denizli, Gaziantep, Gebze, İstanbul, İzmir, Karşıyaka, Kayseri, Kocaeli, Konya, Manisa, Mersin, Samsun, Zonguldak. Bkz. **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 63; **Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 165-166; **Süzek**, s. 95.

¹⁶⁸ RG. 29.04.1967, S. 12586.

¹⁶⁹ Y9HD., 28.4.2009, E. 2009/6543, K. 2009/12102; Y9HD., 18.2.2009, E. 2007/36428, K. 2009/2937, **Çil**, s. 649-652; Gemi adamının ücret ve izin alacağına, gemi siciline rehin olarak tescili istemi, iş sözleşmesinden doğmuş bulunmasına rağmen uyuşmazlık Türk Ticaret Kanunu'nun uygulanmasından doğmuş olduğundan anılan Yasanın 4. maddesi uyarınca dava ticarî dava sayılacağından, iş mahkemesi değil ticaret mahkemesi görevlidir. Geniş bilgi için bkz. **Günay**, İş Mahkemelerinin Görevi, s. 98; **Kar**, İş Yargısının Kaynakları, s. 39; "...Deniz İş Kanunu'nun kapsamına giren gemi adamları ile işveren arasında bu kanundan veya hizmet akdinden doğan davalar hakkında 5521 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Davalının davacı şirketin gemisinde kaptan olduğu taraflar arasında uyuşmazlık konusu değildir. Bu durumda taraflar arasındaki uyuşmazlığa iş mahkemesinin bakması gerekir", Y13HD., 9.2.1999, 324/722, **Kuru**, C. V, s. 5621; **Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 164.

¹⁷⁰ RG. 20.06.1952, S. 8140.

görevli kılınmıştır. Basın mesleğinde çalışanlar deyimine gazeteci, işveren, işyeri, stajyer işçi, yetişmekte olan fikir işçisi, kadrosuz gazeteci gibi kavramlar girmektedir¹⁷¹.

Görev kuralları kamu düzenindedir (HMK m. 1) ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde dava şartı olarak nitelenmiştir. Bunun sonucunda iş mahkemesi, görevli olup olmadığını kendiliğinden göz önünde tutabileceği gibi, taraflar da yargılamanın sonuna kadar görev itirazında bulunabilirler (HMK m. 1; m. 114/I, c; m. 115/I)¹⁷².

Yukarıdaki hâllerde, dava görevsiz mahkemeye açıldığı takdirde, mahkeme görevsizlik kararı verecektir. Mahkeme, görevsizlik kararında görevli mahkemeyi de belirler; ancak re'sen dosyayı görevli mahkemeye gönderemez (HMK m. 20/I, c. 1)¹⁷³. Görevsizlik kararından sonra, davaya görevli mahkemede devam edilebilmesi için, davacı görevsizlik kararına karşı iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli mahkemeye gönderilmesini talep etmelidir¹⁷⁴. Davacı iki haftalık süre içinde görevli mahkemeye başvurmazsa, dava açılmamış sayılır (HMK m. 20/I).

2. Yetkili Mahkeme

Yetki, bir davaya hangi yerdeki görevli mahkemenin bakacağını belirler¹⁷⁵. Hukuk Muhakemeleri Kanunu yetki bakımından genel kurallar içermekte ise de (HMK m. 5-20), İş Mahkemeleri Kanunu, yetki konusunu özel olarak düzenlemiştir. İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5/I. maddesine göre, davanın açıldığı tarihte davalının yerleşim yeri mahkemesi veya işçinin işini yaptığı işyeri için yetkili mahkemede davaya bakılabilir¹⁷⁶.

¹⁷¹ **Bozkurt**, 2003, s.182; **Günay**, s. 119; **Kılınç**, s. 389-390; **Şahlanan**, s. 384, 389; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 227.

¹⁷² **Baskan**, s. 318; **Bozkurt**, İş Mahkemeleri, s. 193; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 75; **Günay**, s. 89; **Kılınç**, s. 183; **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 161; **Muşul**, s. 182; **Süzek**, s. 96; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 223; **Yılmaz**, Şerh, s. 44; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 72.

¹⁷³ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 71; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 75; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s.125; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 157.

¹⁷⁴ Dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesine ilişkin talebe, uygulamada "tahrik dilekçesi" adı verilmektedir. Tahrik dilekçesi için Kanun'da özel bir şekil öngörülmemiştir. Bu dilekçe hukukî niteliği itibarıyla bir dava dilekçesi değildir, dilekçede davanın görevli veya yetkili mahkemede görülmesi için gerekli işlemlerin yapılması istenir. Geniş bilgi için bkz. **Yılmaz**, Şerh, s. 222.

¹⁷⁵ **Berkin**, s. 76; **Kuru**, C. I, s. 380; **Postacıoğlu**, s. 148.

¹⁷⁶ "... Somut olayda davalının ikametgâhı ile işin yapıldığı yer Kelkit ilçesi olduğundan, uyuşmazlığa Kelkit İş Mahkemesi'nce bakılması gerekir. Bu hukukî olgulara göre mahkemece yetkisizlik kararı verilmesi gerekirken, uyuşmazlığın esası hakkında hüküm kurulması hatalıdır", Y9HD., 23.6.2003, 11081/11772, **Kar**, İş Yargısının Kaynakları, s. 40; **Kar**, İşe İade, s. 91; İş kazası işçinin geçici olarak

Temelde işçiyi korumak için, getirilmiş olan bu özel yetki kuralı uyarınca, işçi ve işveren bu anlamda seçimlik hakkı vardır¹⁷⁷. Davacı, davayı ya davalının ikametgâhi mahkemesinde ya da işçinin işini yaptığı işyerinin bulunduğu iş mahkemesinde açabilir¹⁷⁸.

İş Mahkemeleri Kanunu'ndaki yetkiye ilişkin kurallar, sadece bu kanunun öngördüğü davalar için söz konusu olan yetki kurallarıdır. İş mahkemelerinin diğer kanunlarla görevli kılınması hâlinde, yetkili mahkeme düzenlenmemişse, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesine göre yetkili mahkeme belirlenecektir¹⁷⁹. İlgili kanunlarda özel olarak yetkili kılınmış bir mahkeme varsa, davaya bakmak yetkisi bu özel yetkili mahkemeye ait olacaktır.

Yetkili mahkeme bakımından genel kural, davanın açıldığı tarihte davalının yerleşim yeri mahkemesidir (HMK m. 6/I). Yerleşim yeri, Türk Medenî Kanunu'na göre belirlenir (HMK m. 6/II). Türk Medenî Kanunu'nun (TMK) 19. maddesine göre, bir kimsenin yerleşim yeri, onun yerleşmek niyetiyle oturduğu yerdir. Tüzel kişilerin yerleşim yeri ise, Türk Medenî Kanunu'nun 51. maddesi gereğince, kural olarak tüzel kişinin merkezinin olduğu yerdir¹⁸⁰.

çalışmak üzere gönderildiği başka bir yerde meydana gelmiş olsa bile, işçi davasını asıl işyerinin bulunduğu yerde açabilir. Bkz. **Kuru**, C. V, s. 5631-5632.

¹⁷⁷ **Baskan**, s. 320; **Bozkurt**, İş Mahkemeleri, s. 197; **Görgün/Kodakoglu**, s. 44; **Günay**, s. 129; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 74; “5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5'inci maddesine göre iş mahkemelerinde açılacak her dava, açıldığı tarihte dava olunanın Türk Medenî Kanunu gereğince ikametgâhi sayılan yer mahkemesinde bakılabileceği gibi, işçinin işini yaptığı işyeri için yetkili mahkemede de bakılabilir. Anılan yasa maddesinde Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen genel yetki kuralından farklı olarak özel bir düzenleme ile işçinin çalıştığı işyerinin bulunduğu işyeri mahkemesi de davanın açılacağı yer olarak öngörülmüştür. Bu özel yetki düzenlemesi yapılırken davacının işçi ya da işveren olması ayrımı yapılmamış, iş mahkemelerinde açılacak her dava ifadesi kullanılmıştır”, Y9HD., 29.05.2006, 13878/15652, Çimento İşv. D., Mayıs 2007, C. 21, S. 3, s. 56; Y9HD., 09.03.2000, 104/2871, YKD, 2001/2, s. 203-204; Y21HD., 29.04.1997, 2738/2857, YKD, 1997/10, s. 1604-1606; Y9HD., 22.03.1968, 12681/2227, **Orhaner**, A. Baki/**Orhaner**, Süleyman, Türk İş Hukuku Yargıtay Emsal Kararları, Ankara 1969, s. 359; İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesindeki yetki kuralları, işçilerin Sosyal Sigortalar Kurumuna karşı açtıkları davalar için de uygulanır. İşçi, Sosyal Sigortalar Kurumu'na karşı, çalıştığı (işyerinin bulunduğu) yer mahkemesinde dava açabilir. Bunun gibi, Sosyal Sigortalar Kurumu, işçinin hâlefi olarak, işçinin çalıştığı yerdeki iş mahkemesinde dava açabilir. Bkz. **Kuru**, C. V, s. 5634-5635.

¹⁷⁸ **Erdönmez**, s. 53; **Kılınç**, s. 390; **Rüzgar**, s. 17; **Saymen**, s. 328; **Süzek**, s. 98; **Şahlanan**, s. 401; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 230; **Uşan**, s. 9.

¹⁷⁹ **Kılınç**, s. 390; **Narmanlıoğlu**, s. 67; **Şahlanan**, s. 401.

¹⁸⁰ **Dalamanlı**, Lütfi, Kanunlarımızda Usûl Hükümleri, Ankara 1966, s. 171; **Dural**, Mustafa/**Öğüz**, Tufan, Türk Özel Hukuku, Kişiler Hukuku, C. 2, İstanbul 2004, s. 176, 242; **Öztan**, Bilge, Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar, Ankara 1994, s. 187; **Bilge/Önen**, s. 178; **Kuru**, C. I, s. 386; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 164; **Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 167; **Uygur**, s. 475; **Üstündağ**, s. 161; **Yılmaz**, Şerh, s. 101-103.

Yetkili mahkeme bakımından işyeri kavramı, İş Kanunu'nun 2. maddesine göre belirlenmesi gerekir. Anılan hükme göre işyeri, mal veya hizmet üretmek amacıyla maddî olan ve olmayan unsurlar ile işçiden oluşan bir birimdir. İşyeri bakımından önemli olan husus, kanunda belirlenen unsurların belirli bir amaca yönelik olarak işverence bir arada bulundurulmasıdır¹⁸¹. İşyeri, işyerine bağlı yerler, eklentiler ve araçlarla oluşturulan iş organizasyonu anlamında bir bütündür (İş K. m. 2/III). İşyerine bağlı yerden söz edebilmek için iki koşulun birlikte bulunması gerekir. Bunlar, işyerinde üretilen mal veya hizmet ile nitelik yönünden bağlılık ve işyeri altında örgütlenmedir. İşyerine bağlı yer, işyerine bağlılığı İş Kanunu'nun aradığı işin niteliği ve yönetimi bakımından sabitse, işyerinden bağımsız olarak kaydedilmiş olsa bile, işyeri olarak kabul edilecektir¹⁸². İş Kanununa göre, dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım ve meslekî eğitim ve avlu gibi yerler eklenti olarak nitelendirilerek işyerinden sayılmaktadır. Kanunda eklentiler sınırlı olmayan bir şekilde belirtilmektedir¹⁸³. Bununla birlikte, İş Kanunu herhangi bir sınırlama yapmaksızın tüm araçları işyerine dâhil etmektedir. İşyerinde yürütülen işin görülmesinde veya bununla ilgili bir amacın gerçekleştirilmesinde kullanılan her türlü araçlar da işyerinden sayılmaktadır¹⁸⁴.

İşyerinin bulunduğu yer mahkemesine ilişkin, yetki kuralının uygulanmasında dikkat edilecek husus, davanın açılacağı yerin şirket merkezinin bulunduğu yer değil, işçinin fiilen işini gördüğü yer olmalıdır¹⁸⁵. Zira, Yargıtay kararlarında da bu hususa dikkat çekilmektedir¹⁸⁶. İşyerinin bulunduğu yerdeki iş mahkemelerini yetkili kılan yetki kuralı

¹⁸¹ **Köseoğlu**, Ali Cengiz, "İşyerinin Kapanması", SİHD, 2006, Y. 1, S. 4, s. 44; **Çelik/Caniklioğlu/Canbolat**, s. 75; **Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 167.

¹⁸² **Andaç**, s. 72; **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 71; **Baskan**, s. 320; **Çelik/Caniklioğlu/Canbolat**, s. 76; **Günay**, s. 131; **Köseoğlu**, 44; **Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 167; **Narmanlioğlu**, s. 143; **Süzek**, s. 176-177; **Uşan**, s. 30; İşçinin işini yaptığı yer mahkemesi, sürekli olarak çalıştığı en son işyerinin bulunduğu yerdeki mahkeme olup, işçinin geçici olarak görev yaptığı yerdeki mahkemede dava açılmaz. Bkz. Y9HD., 14.07.2008, 1930/2009, Çalışma ve Toplum, 2009/20, s. 326; **Soyer**, M. Polat, İş İlişkisinin Kurulması, Hükümleri ve İşin Düzenlenmesi, Yargıtay'ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2008, Ankara 2010, s. 7-8; **Süzek**, s. 99.

¹⁸³ **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 73; **Çelik/Caniklioğlu/Canbolat**, s. 74; **Köseoğlu**, s. 44; **Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 261; **Narmanlioğlu**, s. 142-143; **Süzek**, s. 178-179; **Uşan**, s. 31.

¹⁸⁴ **Köseoğlu**, s. 44; **Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 262; **Narmanlioğlu**, s. 141; **Süzek**, s. 179; **Uşan**, s. 31.

¹⁸⁵ **Bozkurt**, İş Mahkemeleri, s. 197; **Narmanlioğlu**, s. 66, dn. 167; **Yılmaz**, Şerh, s. 90.

¹⁸⁶ "Mahkemece davalının ikametgâhının İstanbul olduğu ve davacının işini yaptığı yerin de Ankara olmadığı gerekçesiyle davalı işverenin yetki itirazı kabul edilerek, dava dilekçesinin yetki yönünden reddine karar verilmiştir. Davacı dava dilekçesinde işini yaptığı yerin Ankara olduğunu belirtmiş, davalı da fesih bildiriminde davacının Ankara bürosunda çalıştığını açıklamıştır. Dosya içeriğine göre davalı şirket merkezi her ne kadar İstanbul'da ise de işin fiilen yapıldığı yer Ankara'dır. 5521 sayılı Kanununun 5. maddesine göre işçinin işini fiilen yaptığı yer mahkemesinin de yetkili olduğu öngörülmüştür. Buna göre

çerçevesinde, dikkat edilmesi gereken bir diğer husus, işyerinin bulunduğu yerdeki iş mahkemesinden neyin kastedildiğidir. Doktrinde, uyuşmazlıkla ilgili olan işyeri mahkemesinin önemli olduğu ileri sürülmektedir¹⁸⁷. Başka bir görüşe göre ise, işçi uyuşmazlık hâlinde olduğu işverene ait işyerinin bulunduğu yer iş mahkemesinde dava açmak zorunda olmayıp, dava tarihinde çalıştığı işyerinin bulunduğu yer mahkemesinde dava açabilir¹⁸⁸. Kanaatimizce işyeri esasına göre yetkili mahkeme belirlenirken, işyerinin uyuşmazlıkla ilgili olan işyeri olarak değil, davanın açıldığı tarihte işçinin çalıştığı işyeri olarak yorumlanması isabetlidir. Zira İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesi, kesin bir ifadeyle işçinin işini yaptığı işyerinin bulunduğu yer mahkemesini yetkili kıldığından ve ilgili hüküm ekonomik gücü zayıf olan işçiyi koruma ve işçiye kolaylık sağlama amacı taşıdığından, dava tarihindeki işyerinin bulunduğu yer mahkemesinin yetkisini kabul etmek gerekir.

İşçinin, işyeri için yetkili mahkemede dava açması için, hâlihazırda çalışıyor olması gerekli değildir. İşçi, çalıştığı zamana ait haklar için dava açmak isterse, önceden çalıştığı işyeri için yetkili olan mahkemede de, davasını açabilecektir¹⁸⁹. İşyeri bakımından birden fazla iş mahkemesi yetkili ise, işçinin çalıştığı bölüm kıstas alınmalıdır¹⁹⁰.

Burada, iş kazaları bakımından hangi mahkemenin yetkili olacağı hususuna da değinmek gerekir. Yargıtay, iş kazalarından doğan davalarda, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesinde belirtilen davalının yerleşim yeri mahkemesi veya işçinin işini yaptığı işyeri mahkemesinden başka, haksız fiillerden doğan davalarda yetkili mahkemeyi düzenleyen Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 16. maddesinin de uygulanması gerektiğini kabul etmektedir. Yargıtay, iş kazalarından doğan davalarda yetkili iş mahkemesinin belirlenmesinde, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 15. maddesinin bu Kanunda hüküm

dava yetkili yer mahkemesinde açılmıştır. Bu nedenle işin esası incelenerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken dava dilekçesinin yetki yönünden reddine karar verilmiş olması hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir", Y9HD., 27.9.2004, 25457/20759; Aynı yönde bkz. Y9HD., 26.9.2005, 293399/3136, **Yılmaz**, Şerh, s. 90-91.

¹⁸⁷ **Yılmaz**, Hâtil, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile İş Yargılamasında Ne Değişti?", SİHD, Aralık 2011, S. 24, s. 195; **Çenberci**, s. 65; **Günay**, s. 138; **Günay**, İş Davaları, s. 87; **Kurucu**, s. 125; **Turan**, s. 292; **Uygur**, s. 413; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 74.

¹⁸⁸ **Erdönmez**, s. 56; **Kılınç**, s. 391; **Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 168; **Süzek**, s. 99; **Şahlanan**, s. 401-402.

¹⁸⁹ **Erdönmez**, s. 55; **Uygur**, s. 471.

¹⁹⁰ **Çenberci**, s. 65; **Erdönmez**, s. 56; İş kazasının meydana geldiği yer işyerinden sayılan yer olacağından, iş kazasının meydana geldiği yer mahkemesi, yetkili mahkeme olarak iş kazasından kaynaklanan davalara bakacaktır. Bkz. **Şen**, Murat, "İş Mahkemelerinde Yetki ve Yetki Sözleşmeleri", EÜHFD, C.VIII, S. 1-2, 2004, s. 570.

bulunmayan hâllerde Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun uygulanacağına ilişkin düzenlemesine dayanarak, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun özel yetkiye ilişkin düzenlemelerinin de dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir¹⁹¹. Kanaatimizce iş kazalarından doğan davalarda, iş mahkemelerinin yetkisi özel kanun olan İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesinde belirtildiğinden, genel kanun olan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun haksız fiillere dair yetkiyi düzenleyen 16. maddesinin uygulanması isabetli değildir. Zira, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 5. maddesi, özel kanunlardaki yetkiye ilişkin hususları saklı tutmuştur. Bu özel kanunların içinde iş mahkemelerinin yetkisini düzenleyen İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesi de olduğundan, iş mahkemelerinde genel düzenleme olan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 16. maddesi uygulanmamalıdır. Bununla birlikte, iş mahkemelerinin yetkisinin kamu düzeninden olduğu da gözetildiğinde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 16. maddesindeki, "haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir" hükmünün iş yargılamasında uygulanamayacağı anlaşılabacaktır.

5953 sayılı Basın İş Kanunu'na 04.01.1961 gün ve 212 sayılı Kanun ile konulan ek madde 2 gereğince, bu kanun ile bunun ek ve tadillerine dayanan her türlü hak iddialarından doğan hukuk uyuşmazlıklarında, İş Mahkemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtildiğinden, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesindeki yetki kuralları uygulanacaktır. 854 sayılı Deniz İş Kanunu'nun 46/I hükmüne göre, bu Kanundan doğan uyuşmazlıklarda yetkili mahkeme geminin bağlama limanıdır¹⁹². Doktrinde, Deniz İş

¹⁹¹ "...İş Hukuku Yargılama Kurallarının, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Mevzuatının temel prensibi olan "işçinin korunması temel ilkesi" ne uygun düşecek biçimde yorumlanması Anayasa'nın 2. maddesinde tanımını bulan Sosyal Hukuk Devleti'nin gereğidir. 5521 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer alan yetki kuralı ve sözleşme yasağı; işçilerin çalışmalarından doğan alacak ve tazminat haklarını en az giderle ve mümkün olan süratle elde etmelerine ve sözleşmelere işçi aleyhine yetki kuralı konulmasına engel olmaya yönelik olup diğer yasalar ile işçiler yararına getirilen düzenlemelerin uygulanmasına engel olacak biçimde veya genele yönelik getirilen bir hakkın işçiler yönünden uygulanma imkanını ortadan kaldıracak biçimde dar yorumlanması doğru değildir...İş Mahkemelerinde açılacak davalarda özel Kanun niteliğindeki 5521 sayılı Kanun'un yetkiye ilişkin hükümlerinin uygulanma önceliği bulunmakta ise de; yine aynı Kanun'un 15. maddesine göre bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde uygulanma yeri olan ve genel Kanun niteliğinde bulunan 6100 sayılı HMK'nın 16. maddesi ile sonradan getirilen ve 01.10.2011 tarihinden itibaren haksız fiil sonucu zarara uğrayanlara haksız fiilden kaynaklanan davalarını yerleşim yeri mahkemelerinde açma imkanı tanıyan hükmün; özel Kanun ile getirilen seçimlik yetkiyi Sosyal Hukuk Devleti'nin gereklerine ve "işçinin korunması temel ilkesi" ne uygun ve karşılaştırmalı hukuktaki benzerlerinde olduğu gibi işçi yararına genişlettiği kabul edilerek HMK'nın 16.maddesinin, 5521 sayılı Kanun'un 5. maddesi ile tanınan seçimlik yetki kuralının yanında (ilaveten) uygulanması gerektiği kabul edilmelidir", Y21HD., 15.09.2014, E. 2014/11828, K. 2014/17436, www.kazancı.com (Erişim Tarihi 20.05.2015)

¹⁹² Bu özel yetki kuralının konuluş nedeni Deniz İş Kanunu uygulaması bakımından geminin sabit olmayan bir işyeri olması ve İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesi anlamında bir işyeri için yetkili mahkemenin saptanmasının güç olmasıdır. Bkz. **Şahlanan**, s. 409-410; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 233.

Kanunu'nun 46. maddesi karşısında, bu davalarda İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesinin uygulanmayacağı ileri sürülmektedir¹⁹³. Bir diğer görüşe göre ise, Deniz İş Kanunu'nun 46. maddesinin yanında İş Mahkemeleri Kanunu (m. 5) ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki (m. 6) yetki kuralları varlığını korumaktadır¹⁹⁴. Kanaatimizce Deniz İş Kanunu'nun 46. maddesindeki düzenleme, kesin yetki kuralı getirmediğinden ana kuralı ortadan kaldırıcı nitelikte değildir. Dolayısıyla, Deniz İş Kanunu'ndan doğan davalarda davacı, geminin bağlama limanı mahkemesi yanında davalının yerleşim yeri mahkemesinde de dava açabilir.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 101. maddesinde, bu kanundan doğan uyuşmazlıklarda iş mahkemelerinin yetkili olduğu belirtilmiş; ancak yetkili mahkemenin hangi kanuna göre belirleneceği hususuna yer verilmemiştir¹⁹⁵. Bir görüşe göre, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesi, sadece işçi ve işveren ya da işveren vekili arasındaki uyuşmazlıklarda uygulanacağından, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu bakımından genel hükümlere göre yetkili mahkeme belirlenmelidir¹⁹⁶. Bir diğer görüşe göre ise, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesi dar yorumlanmamalı ve bu uyuşmazlıklarda, yetkili mahkemesi İş Mahkemeleri Kanunu'na göre belirlenmelidir¹⁹⁷. Yargıtay, vermiş olduğu bir kararda, özel kanun niteliğindeki İş Mahkemeleri Kanunu'nun önceliğini kabul etmektedir¹⁹⁸. Kanaatimizce İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesindeki yetki kuralı, işçiyi korumak amacıyla konulmuştur. Anılan hüküm ile işçiye işyerindeki mahkemede açılmış olan davaları takip etmek için kolaylık sağlanmak istenmiştir. Dolayısıyla, İş Mahkemeleri Kanunu'nda yer alan yetki düzenlemesi, işçi bakımından geçerli olmalıdır. Diğer taraftan, işverenin Sosyal Sigortalar Kurumu'na karşı açtığı davalarda genel hükümler uygulanmalıdır.

Hukukumuzda yetki konusunu düzenleyen genel hüküm Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 6. maddesinde yer alır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 6. maddesi kesin

¹⁹³ Çenberci, s. 62-63; Kuru, C. V, s. 5636.

¹⁹⁴ Tuncay, İş Mahkemeleri, s. 233.

¹⁹⁵ Kılınç, s. 392.

¹⁹⁶ Çenberci, s. 62; Y10HD., 25.05.1984, 1984/2918, Günay, s. 224; Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal, s. 168.

¹⁹⁷ Akın, Levent, "İş Yargısında Yetki İtirazı ve Kamu Düzeni", SİHD, Y. 4, S. 13, 2009, s. 45; Şahlanan, s. 405-406; Buna karşın, işveren ile Sosyal Sigortalar Kurumu arasındaki davalarda yetkili mahkeme İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesine göre değil, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'ndaki genel hükümlere göre belirlenecektir. Bkz. Erdönmez, s. 57; Kılınç, s. 392; Kuru, C. V, s. 5636; Tuncay, İş Mahkemeleri, s. 232-233.

¹⁹⁸ 10. HD, 27.10.2005, 8264/11110, Akın, s. 45.

yetki kuralı olmadığından, yetki itirazı ilk itirazdır (HMK m. 116/I, a) ve hâkimin re'sen dikkate alması gerekmez (HMK m. 19/II)¹⁹⁹. Bu genel kurala rağmen, yetkinin kesin nitelikte olduğu durumlar da bulunmaktadır (HMK m. 11/I; m. 12; m. 14/II'deki yetki kuralları gibi)²⁰⁰. Kesin yetki hükmü varsa bir davada, sadece o mahkemede açılabilir ve yanında başka bir mahkemenin de yetkili olduğu kararlaştırılmaz. Bununla birlikte, kesin yetki dava şartıdır (HMK m. 114/I, ç). Doktrindeki ağırlıklı görüşe göre, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesinde düzenlenen yetki, kamu düzenine ilişkindir²⁰¹. Bu hâlde, yetki her zaman re'sen gözetilmekte ve yetki itirazı süre sınırlaması olmaksızın yapılabilmektedir²⁰².

Yargıtay, önceleri yetki kuralını ilk itiraz kapsamında görmekteydi²⁰³; ancak, son zamanlarda görüş değiştirerek, yetki kuralını kamu düzenine ilişkin kabul etmektedir²⁰⁴.

¹⁹⁹ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 109; **Kuru**, C. I, s. 548; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 157; **Muşul**, s. 96.

²⁰⁰ **Tunçomağ**, Kenan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, B. 6, İstanbul 1976, s. 249-250; **Üstündağ**, Saim, "Medenî Usûl Hukukunda Salâhiyet Anlaşmaları", Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler, Ankara 2010, s. 30; **Ansay**, s. 91 vd.; **Berkin**, s. 77 vd.; **Bilge/Önen**, s. 204; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 150; **Önen**, s. 40; **Üstündağ**, s. 203; **Yılmaz**, Şerh, s. 86-87.

²⁰¹ **Akın**, s. 43; **Kuru**, C. V, s. 5632-5633; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 74; **Yılmaz**, Şerh, s. 90; Bu sonuca, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesinin gerekçesinden de ulaşılabilir. Buna göre, "Gerek işçi ve gerek işveren veya vekili tarafından bu kanuna göre iş mahkemesinde açılacak davalarda hangi yer mahkemesinin yetkili olduğunu göstermek üzere tedvinine lüzum görülen bu madde, Hükümet Tasarısında derpiş edilmemiş olan bir ihtiyacı karşılamaya matuf bulunmaktadır. Bilhassa işçilerin içinde buldukları şartlar bakımından, dava olunan ikametgâhı mahkemesinde dava açmaya mecbur kalmalarından doğabilecek güçlüklerin önlenmesi maksadıyla bu davaların dava olunanın Medenî Kanun gereğince ikametgâhı sayılan yer mahkemesinde açılabileceği gibi işçinin işini yaptığı işyeri için yetkili yer mahkemesinde de görülebileceği esası konulmuş, kamu intizamı bakımından bu yetki hükmünün hilafına mukavele olunamayacağı da tasrih edilmek suretiyle işverenlerin işçiler tarafından aleyhlerine dava açılmasını güçleştirmek üzere iş mukavelelerinde veya işyeri dâhil talimatnamelerinde başka yargı mercii tayin etmeleri önlenmiştir". Aksi gör. bkz. **Görgün/Kodakoğlu**, s. 44.

²⁰² **Günay**, Cevdet İlhan, İş Hukuku Yeni İş Yasaları, B. 2, Ankara 2004, s. 203; **Akın**, s. 43; **Bozkurt**, İş Mahkemeleri, s. 197; **Süzek**, s. 100; **Şahlanan**, s. 404; **Şen**, s. 579; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 231. Aksi gör. bkz. **Çenberci**, s. 72; **Kar**, s. 92; **Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 169; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 74.

²⁰³ Yargıtay 10. Hukuk Dairesi sosyal güvenlikten kaynaklanan davalar bakımından 506 sayılı Kanunda yetki konusunu düzenleyen bir hüküm bulunmadığı gerekçesiyle yetki hususunu bir kamu düzeni sorunu olarak görmemekte ve ilk itiraz olarak değerlendirmektedir. Uyuşmazlık iş sözleşmesi veya İş Kanunu'ndan değil 506 sayılı Yasanın uygulanmasından kaynaklanmaktadır. İş Kanunu'na dayanan haktan doğan bir hukuk uyuşmazlığı bulunmadığı için yetkili mahkeme genel hükümlere göre belirlenmelidir. Geniş bilgi için bkz. **Akın**, s. 44-45; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 74; **Yılmaz**, Şerh, s. 91; Yargıtay'ın iş mahkemelerinde yetki itirazının ilk itiraz olduğu görüşünün temelinde İş Mahkemeleri Kanunu'nun 7. maddesinde sözlü yargılama usûlünün uygulanacağına ilişkin belirlenmiştir. "İş mahkemeleri Kanunu'nun 7. maddesine göre iş mahkemelerinde şifahi yargılama usûlü uygulanır. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 478. maddesine göre yetkisizlik itirazının ilk oturumda ve esas davaya girişmeden önce ileri sürülmesi gerekir. Bu yasal süre emredici nitelikte olup, hâkim tarafından dahi uzatılamaz. Buna göre, davalı yetkisizlik ilk itirazını yasal süreyi geçirdikten sonra yapmış sayılarak davanın esasına geçilmesi gerekirken, mahkemece yetkisizlik itirazının kabul edilmesi usûle ve yasaya

İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesinde, yukarıda belirtilen yetki kurallarına aykırı olarak, yapılacak sözleşmelerin geçersiz sayılacağı hükme bağlanmıştır. Bu kural emredici nitelikte olup, kamu düzenine ilişkindir²⁰⁵. İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesindeki bu iki yer mahkemesinin yetkisini kaldırmamak koşuluyla, başka bir yer mahkemesini yetkili kılan anlaşmaların geçerli olup olmadığı konusu, doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, taraflar İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesinde gösterilen iki yetkili mahkemenin yetkisini kaldırmamak şartıyla, bunlara ek olarak diğer yer mahkemesini de yetkili kılabilirler²⁰⁶.

Diğer bir görüşe göre, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesindeki yetki kuralı kamu düzeninden olduğundan, bunun aksine yetki sözleşmelerinin geçersiz olması gerekir. Aynı zamanda başka bir mahkemeyi yetkili kılacak yetki sözleşmeleri de geçersizdir²⁰⁷.

Başka bir görüşe göre, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesinde konulan yasak, işçiyi korumak amacına yöneliktir. Bu nedenle, işçinin açtığı dava kanunda anılan iki yerden biri mahkemesi veya yetki anlaşmasında belirtilen bir mahkeme ise, bu mahkemelerin yetkisini geçerli kabul etmek gerekir²⁰⁸. Yargıtay ise, önceleri farklı kararları olsa da İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesindeki yetki kuralının kamu

aykırıdır”, Y10HD., 8.7.1976, 5334/5475, **Kuru**, C. V, s. 5634; HGK, 20.02.1963, 78/23, **Kurucu**, s. 129; Y10HD., 09.12.1976, 1950/8415, **Uygur**, s. 422.

²⁰⁴ “İş veya toplu iş sözleşmesinin tarafları, davalının yerleşim yeri ve işin yapıldığı yer dışındaki bir mahkemenin yetkili olduğuna dair düzenleme yapmaları, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 5. maddesinin emredici nitelikteki son cümlesi gereğince geçersizdir”, Y9HD., 27.05.2013, E. 2013/6059, K. 2013/15842, Çalışma ve Toplum, 2013/4, s. 479-482; Buna karşın, Yargıtay bazı kararlarında yetki konusunda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 6. maddesini (HUMK m. 9) uygulamıştır. Bu uygulamaya 506 sayılı Kanunda yetki konusunu düzenleyen bir hükmün bulunmamasını gerekçe olarak göstermiştir. Bkz. YHGK., 10.10.1990, 314/466, **Arash**, Utkan, Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar, C. 2, Ankara 2002, s. 1352; Y9HD., 23.06.2003, 11081/11772, **Şen**, s. 565-566; Y9HD., 4.10. 2011, 41868/34635, **Yılmaz**, Şerh, s. 91.

²⁰⁵ **Kuru**, C. IV, s. 3861; **Süzek**, s. 99-100; **Şahlanan**, s. 402; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 230; **Tunçomağ**, 476-477; **Yılmaz**, Şerh, s. 91.

²⁰⁶ Bu anlaşma geçerlidir. Nitekim kamu düzeninden sayılan husus bu iki yer mahkemesinin yetkisinin ortadan kaldırılamayacağıdır. Yoksa bunların yanında yeni bir yetkili mahkemeyi anlaşma yoluyla seçebilmek, kamu düzenine aykırı değildir. Geniş bilgi için bkz. **Postacıoğlu**, İlhan, “İş Mahkemelerinin Yetkisi”, İHD, Mayıs 1969, S. 5, s. 482; **Kılınç**, s. 394; **Narmanlıoğlu**, s. 68-69.

²⁰⁷ **Erdönmez**, s. 65; **Günay**, s. 139; **Kar**, İş Yargısının Kaynakları s. 30; **Kuru**, C. V, s. 5632; **Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 169-170; **Sarisözen**, s. 213; **Süzek**, s. 99-100; **Şahlanan**, s. 403-404; **Tuncay**, İş Mahkemeleri, s. 231.

²⁰⁸ İşçinin açtığı dava, söz konusu hâllerde yetki yönünden reddedilemez. Buna karşılık, işveren mutlaka İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesinde gösterilen iki yer mahkemesinden birinde dava açmak zorundadır. İşveren için yetki anlaşmasıyla bu iki yer mahkemesinden başka bir mahkeme yetkili kılınmaz. İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesindeki kamu düzeninin etkisi, işverene karşı fakat işçi yararındır. Geniş bilgi için bkz. **Çenberci**, s. 71-72.

düzeniyle ilgili olduğu gerekçesiyle, yetki sözleşmesi yapılamayacağını kabul etmektedir²⁰⁹.

Yetki sözleşmesinin geçerli olması, Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince bazı şartlara bağlıdır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 17. maddesinde yetki sözleşmesi yapabilecek olan kişiler sadece tacir ve kamu tüzel kişileridir. Kanaatimizce işçi, tacir olmadığından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 17. maddesi gereğince, imzalamış olduğu yetki sözleşmesi geçerli değildir. Bununla birlikte, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 18. maddesinin 1. fıkrasında kesin yetki hâllerinde yetki sözleşmesi yapılamayacağı belirtildiğinden ve iş mahkemelerinin yetkisi kesin yetki olarak kabul edildiğinden yetki sözleşmesi yapılamaz.

Davalının yetki itirazını inceleyen mahkeme, yetkisiz olduğunu bildirdiği mahkemenin yetkili olduğu kanısına varırsa, yetkisizlik kararı verir. Yetkisizlik kararı veren mahkeme, davadan elini çektiğinden, yetkisizlik kararı bir nihaî karardır. Mahkeme, verdiği yetkisizlik kararında, yetkili mahkemeyi de gösterir (HMK m. 19/III). Miktar veya değeri istinaf sınırını geçmeyen davalara ilişkin yetkisizlik kararları kesin olduğu gibi, özel kanun hükümleriyle kararların kesin olduğu kabul edilen dava ve işlere ilişkin yetkisizlik kararları da kesindir (HMK m. 341/II)²¹⁰.

Dava dosyasına yetkili mahkemede devam edilebilmesi için, taraflardan birinin iki hafta içinde yetkisizlik kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir (HMK m. 20/I). Dava dosyasının yetkili mahkemeye gönderilmesi istenmezse, dava açılmamış sayılır (HMK m. 20/II). İki haftalık süre, kararın kesin olarak verilmesi hâlinde bu tarihten; süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmişse kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulması hâlinde ret kararının tebliği tarihinden itibaren başlar (HMK m. 20/I).

C. Yargılama Usûlü

Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda ana yargılama yöntemleri olarak nitelendirilebilen yazılı yargılama yöntemi (HUMK m. 173-426) ile sözlü yargılama yöntemi (HUMK m. 473-491) yanında, özel yargılama yöntemleri olarak anılan ser'î

²⁰⁹ Buna karşın, Yargıtay, başlangıçta vermiş olduğu bir kararda, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesinde anılan mahkemelerin yetkisi kaldırılmamak şartıyla yetki sözleşmeleri yapılacağını kabul etmiştir. Bkz. Y9HD., 24.10.1967, 11585/ 9994, **Çenberci**, s. 66.

²¹⁰ **Karlı**, s. 286; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 159; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 190; **Yılmaz**, Şerh, s. 217.

yargılama (HUMK m. 501-506) ve basit yargılama yöntemi (HUMK m. 507-511) vardı. Hukuk Muhakemeleri Kanunu ise, yazılı (HMK m. 118-186) ve basit (HMK m. 316-322) yargılama usûllerini düzenlemiştir.

İş davalarının çabuk sonuçlandırılması amacıyla, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 7. maddesinde, sözlü yargılama usûlünün uygulanacağı belirtilmiştir²¹¹. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20. maddesinde ise, işe iade davalarının serî yargılama usûlüne göre sonuçlandırılacağı hükme bağlanmıştır²¹². Buna karşılık, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile sözlü ve serî yargılama usûlleri kaldırılmış, Kanun'un 447. maddesinin 1. fıkrasında, *“diğer kanunların sözlü ve serî yargılama usûlüne atıf yaptığı hâllerde, bu kanunun basit yargılama usûlü ile ilgili hükümleri uygulanır”* düzenlemesine yer verilmiştir. Bununla birlikte, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 316. maddesinin (d) bendine göre, *“hizmet ilişkiden doğan davalar”*; (g) bendine göre, *“diğer kanunlarda yer alan ve yazılı yargılama usûlü dışındaki yargılama usûllerinin uygulanacağı belirtilen dava ve işler”* de basit yargılama usûlü (HMK m. 316-322) uygulanacaktır²¹³.

²¹¹ İş mahkemelerinde sözlü yargılama usûlünün uygulanmasının asıl nedeni, iş mahkemesinin başlangıçta sulh hâkimi başkanlığında oluşan mahkeme olarak düşünülmesi ve sulh mahkemesinde de sözlü yargılama usûlünün uygulanmasıdır. O günler itibarıyla, sulh mahkemesinin uyuşmazlıkları hemen çözen bir mahkeme olarak algılanmış olması ve tarafların sözlü olarak sulh mahkemesine başvurarak uyuşmazlığın çözümünü isteme olanağının bulunması da etkilemiş olabilir. Geniş bilgi için bkz. **Sarısozen**, s. 205; **Yılmaz**, İş Mahkemeleri Kanunu, s. 7.

²¹² Amaç yargılamanın kısa sürede tamamlanmasıdır. İş Kanunu'nun işe iade davaları bakımından getirdiği usûl yeniliği ise, bu davaların iki ay içerisinde sonuçlandırılacak olmasıdır; ancak bu sürede davalar bitirilememektedir. Nitekim mahkemenin bu süre içerisinde yargılamayı bitirememesi, davayı, hükmü, yapılan işlemleri ortadan kaldırmaz ve geçersiz kılmaz. Geniş bilgi için bkz. **Yılmaz**, Ejder *“İşe İade Davalarında Yargılama Usûlü İle Özellikler”*, SİHD, 2006/4, s. 25-26; **Aktepe**, s. 73; **Bozkurt**, İş Mahkemeleri, s. 198; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 74; **Yılmaz**, İş Mahkemeleri Kanunu, s. 8; Y9HD., 24.09.2009, 14002/ 27728, Legal İHSGHD, S. 16, 2007, s. 1554-1555; **Kar**, s. 96; Hizmet tespit davası usûl hukuku bakımından olumlu tespit davası, işçilik haklarından kaynaklanan alacak ve tazminat davaları ise eda davası niteliğindedir. Hizmet tespit davası ile işçilik haklarına ilişkin alacak ve tazminat davaları birlikte açılabilir. Öncelikle kanunda açıkça, hizmet tespit davası açılabileceği kabul edilmiştir. Kanun koyucu burada özel bir hukukî yararın varlığını kabul etmiştir. Ayrıca, hizmet tespit davası, işçilik alacaklarına ilişkin açılacak eda davasının öncüsü sayılabilecek bir tespit davası değildir. Dolayısıyla eda davasının açılabileceği durumlarda tespit davası açılmaz ilkesi, burada uygulanamayacaktır. Bkz. **Özekes**, Muhammet, *“Karar İncelemesi Medenî Usûl Hukuku Bakımından Hizmet Tespit ve İşçilik Haklarına İlişkin Davaların Birlikte Açılması”*, Legal İHSGHD, S. 4, 2004, s. 1392-1393; Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 110. maddesinde yer alan düzenlemenin, işe iade talebi ile diğer feshe bağlı olmayan alacakların hizmet tespiti ile işçilik alacaklarının aynı davada talep edilebilmesinin yasal dayanağını oluşturduğu ifade edilebilir. Bkz. **Yılmaz**, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, s. 192.

²¹³ **Budak**, Ali Cem, Karşılaştırmalı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı, İstanbul 2008, s. 346; **Yılmaz**, Şerh, s. 1394; *“Basit yargılama usûlünün uygulanması gerekirken, yazılı usûlün uygulanmasının veya tersinin yapılmasının yaptırımı, Kanunda özel olarak düzenlenmemiştir. O yanlışlığı mutlak bozma nedeni sayan bir kural yoktur... Yapılan yargılama usûlü, yanlışlığı çıkan ve bozulması için istinaf yahut temyiz başvurusu yapılan hükmü etkilemiş idiyse, bu bozma nedeni olacak, aksi hâlde olmayacaktır”*, **Umar**, s. 932.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden itibaren, hem işe iade davalarında hem de iş mahkemelerinin görevli olduğu diğer davalarda, yeknesak bir yargılama usûlüne geçilmiş olduğu ve bu davaların basit yargılama usûlüne göre sonuçlandırılacağı ifade edilebilir. Kanunlarda, basit yargılama usûlü hakkında hüküm bulunmayan hâllerde, yazılı yargılama usûlüne ilişkin hükümler uygulanır (HMK m. 322). İş Mahkemeleri Kanunu'nda, yargılamaya ilişkin az düzenlemeye yer verildiğinden, ilgili düzenlemeler dışında Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun basit yargılama usûlüne ilişkin yeni düzenlemelerinin, iş yargısında uygulanması söz konusu olacaktır (İşMK m. 15)²¹⁴.

D. Davanın Açılması

Medenî yargılama hukukumuzda, kural olarak tasarruf ilkesi geçerlidir. Dolayısıyla uyuşmazlığın mahkemece kendiliğinden incelenmesi mümkün değildir. Tasarruf ilkesi, iş yargılamasında da geçerli olup, uyuşmazlığın mahkemeye taşınması için hak sahibinin dava açması gerekir (HMK m. 24)²¹⁵. İş Mahkemeleri Kanunu'nun 10. maddesi ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 317. maddesinde öngörülen yargılama usûlü kuralları birlikte değerlendirildiğinde, iş mahkemelerinde dava iki şekilde açılır. Birincisi, davacının UYAP elektronik yolla iş mahkemesine başvurmasıdır (HMK m. 317). İkincisi ise, işçiye kolaylık sağlanması amacıyla, idarî makamların iş mahkemesine başvurması sonucunda davanın açılmasıdır (İşMK m. 10).

1. İdarî Mercilerin Başvurmasıyla Davanın Açılması

İşçiler veya işverenler, aralarındaki uyuşmazlığın çözümlenmesine yardımcı olması için, iş yasalarının uygulanması ile görevli idarî makamlara başvurmuş veya şikâ-yette bulunmuş olabilirler (İşMK m. 10)²¹⁶.

İş Mahkemeleri Kanunu'nun 10. maddesi gereğince, görevli olan idarî makamlar, başvuruyu 15 günlük sürede sonuçlandıramadıkları ve konuyu iş mahkemelerinin görev

²¹⁴ Günay, İş Davaları, s. 99; Mollamahutoğlu/Astarlı/Baysal, s. 170; Narmanlıoğlu, s. 69-70; Umar, s. 933; Yılmaz, Şerh, s. 1394.

²¹⁵ Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 182-183; Bilge/Önen, s. 296; Görgün/Kodakoğlu, s. 154; Karafakih, s. 74; Kuru, C. II, s. 1917; Meriç, s. 53, 62; Önen, s. 141; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 355; Üstündağ, s. 245.

²¹⁶ Başterzi, s. 171; Bozkurt, İş Mahkemeleri, s. 198; Görgün/Kodakoğlu, s. 44; Günay, s. 160; Rüzgar, s. 17-18; Yılmaz, İş Yargılaması, s. 71.

alanı içinde gördükleri takdirde, ilgili belgeleri iş mahkemelerine tevdi ederler²¹⁷. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 91. maddesine 13.02.2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanun'un 77. maddesiyle eklenen ikinci fıkraya göre, görevli idarî makamlar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleridir²¹⁸.

İş mahkemesine idarî makamlarca başvurulması hâlinde, yetkili mahkeme, re'sen gün belirleyerek tarafları davet eder. Başvuru sahibi, mahkemeye davacı olduğunu bildirirse, durum tutanağa yazılarak kendisine imza ettirilir. Davanın açıldığı tarih bakımından, doktrinde fikir birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre, davanın açılma tarihi, başvuru sahibinin mahkemede imzasının alındığı tarihtir²¹⁹. Bir diğer görüşe göre, davacının idareye başvuru tarihi olarak kabulü gerekir²²⁰. Yargıtay'a göre, davanın açıldığı gün, ilk oturumda davacının sorgusunun yapılarak, isteğinin niteliğinin tutanağa yazdırılıp kendisine imza ettirildiği gündür²²¹. Kanaatimizce İş Mahkemeleri Kanunu'nun 10. maddesi gereğince dava, ilk duruşmada işçinin davacı olduğunu bildirdiği, bunun tutanağa geçirildiği ve kendisine imza ettirildiği tarihte açılmış sayılır. Davacının mahkemeye davacı olduğunu bildirmesi ve tutanağı imzalaması üzerine iş mahkemesi, bu davayı İş Mahkemeleri Kanunu'ndaki esas ve usûllere göre inceleyerek kararını verir (İşMK m. 10, c. 2).

Davanın açılma tarihini, genel hükümlere uygun olarak belirlemek gerekmektedir. Dava tarihi, dava dilekçesinin mahkeme kalemine kaydedildiği tarihtir (HMK m. 118/T)²²².

²¹⁷ **Günay**, s. 161; İdarî makamların belgeleri, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesinde belirtilen iki yetkili mahkemeden kural olarak işçiyi korumak için, işyeri için yetkili olan mahkemeye göndermeleri gerekmektedir. Bkz. **Sarisözen**, s. 222.

²¹⁸ **Mollamahmutoglu/Astarlı/Baysal**, s. 171; **Süzek**, s. 100; Doktrinde bir görüşe göre, bu hüküm ile iş hukukunun özel hukuk ilişkisi yönüyle kamu hukuku yönü birbiri içerisine karıştırılmış, sözleşme ilişkisinden kaynaklanan alacak uyuşmazlıklarında idareye yetki verilmiştir. Geniş bilgi için bkz. **Doğan Yenisey**, Kübra, "İş Hukukunun Kendine Özgü Emredici Doğası: Sosyal Kamu Düzeni Kurallarına Bir Bakış", Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan I, İstanbul 2011, s. 45-46; **Tunçomağ**, s. 480; **Uygur**, s. 579.

²¹⁹ **Kuru**, C. V, s. 5638; **Narmanhoğlu**, s. 70; **Sarisözen**, s. 222; **Şahlanan**, s. 413; **Uygur**, s. 583.

²²⁰ Diğer yandan davacının tutanağı imzalamasının fonksiyonlarından birisi de dava tarihinin geriye götürülmesinin sağlanmasıdır. Bkz. **Canbolat**, Talat, "İş Yargılaması ve Özellikleri", Argumentum, Kasım 1990, C. 1, S. 4, s. 49; Bu şekilde davacı zamanaşımının etkisinden kurtulabilecektir. Aksi görüşün kabulü hâlinde, maddenin işçiyi koruyucu ruhuna aykırı hareket edilmiş olacaktır. Bkz. **Çenberci**, s. 101; **Tunçomağ**, s. 480.

²²¹ Y4HD., 13.11.1962, 11628/11410, **Çenberci**, s. 217; Y9HD., 21.4.1969, 1253/4700, İHD, Haziran 1969, s. 583; "...Dava tarihi Bölge Çalışma Müdürlüğünün deftere kayıt tarihi olmayıp, davacının mahkemece gün tayini üzerine mahkemeye gelerek davacı olduğunu bildirdiği tarihtir. Mahkemece bu esasa aykırı olarak Bölge Çalışma Müdürlüğünün daha önceki yazısının esas alınması ve sonunda zamanaşımının yanlış uygulanması usûl ve kanuna aykırıdır", Y4HD., 10.7.1961, 12401/6331, **Kuru**, C. V, s. 5639.

²²² Uygulamada hâkim dilekçeyi havale ettikten sonra davacıya vermekte, davacı kaleme gerekli harç ve giderleri hesap ettirdikten sonra, başka bir yerde bulunan mahkeme veznesine yatırmakta, daha sonra

Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulan UYAP çerçevesinde, adliyelerin bilgisayar ağına bağlanması ve birçok işlemin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği²²³, UYAP çerçevesinde bazı işlemlerin, elektronik ortamda gerçekleştirilmesine dair düzenlemeler içermektedir. Yönetmeliğin 36. maddesine göre de, dava tarihi, dava dilekçesinin tevzi edilmesi üzerine kaydedildiği tarihtir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 118. maddesi ve yönetmelik hükmü, davanın açıldığı tarih olarak kayıt tarihini esas almaktadır.

Doktrinde, idarî makamların kendilerine yapılan müracaatları, iş mahkemelerine tevdi etmeleri mecburiyetinin (İşMK. m. 10) kaldırılması önerilmektedir. Nitekim mahkemelik bir iş için idarî makama başvuran işçinin amacı, işin mahkemeye intikali olmayıp, durumun aydınlığa kavuşturulmasıdır²²⁴.

kaleme dilekçeyi vererek esas defterine kaydı sağlanmaktadır. Bu işlemlerin farklı günlerde yapılması söz konusu olabilmektedir. Nitekim, hâkimin havalesinden hatta kaleme işlem yapılmasından sonra, dilekçe mahkemenin değil, davacının tasarrufunda kalmaktadır. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 178. maddesinde harçların ödenmesinden sonra dilekçenin mahkeme kaleminde esas defterine kayıt tarihi esas alınmış olmakla birlikte, uygulamada ortaya çıkan çeşitli farklılıklardan dolayı, bu konuda bir İçtihadı Birleştirme Kararı ortaya çıkmış ve bu kararlar farklılıklar giderilmeye çalışılmıştır (İBK, 6.2.1984, 7/3, RG. 19.3.1984, S. 18346). Bu İçtihadı Birleştirme Kararına göre, harca tâbi davalarda harcın yatırıldığı tarih; harca tâbi olmayan davalarda ise dilekçenin hâkim tarafından havale edildiği tarih, davanın açıldığı tarih olarak kabul edilmiştir. Harcın yatırıldığı tarihten veya havale tarihinden sonraki bir tarihte davacı dilekçeyi kaleme vermiş ve kalem tarafından bu durum belgelendirilmişse, dava harç veya havale tarihinde değil, dilekçenin kaleme verildiği tarihte açılmış sayılır. Bkz. **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 232-233; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 139; **Karsh**, s. 470-471; **Kuru**, C. II, s. 1638-1641; **Muşul**, s. 116; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 517; **Umar**, s. 368; Anılan İçtihadı Birleştirme Kararı birtakım sebeplerden eleştirilmiştir. Şöyle ki, dilekçenin gerekli kıldığı malî mükellefiyetlerin tamamlanmış olması, davanın açılması için yeterli görülmektedir. Buna bağlı olarak, eğer bu yükümlülükleri yerine getiren bir davacı harç pulları yatırılarak iptal edilmiş bulunan bir dava dilekçesini henüz mahkeme defterine kaydettirmek için mahkeme kalemine tevdi etmemişse, davanın ikâmesini tamamlayacak olan muameleyi yerine getirmemiş olması sebebiyle, dava ikâmesi muamelelerinin eksik kaldığını kabul etmek gerekecektir. Bu muameleleri eksik kalan bir dilekçe, mahkemece girişilecek diğer safhâlara başlanmasına engel olacağından, davanın bu safhada açılmış kabul edilmesi uygun olmayacaktır. Dava dilekçesi ancak Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 178. maddesindeki anın gerçekleştirilmesi ile davacının tasarrufundan çıkmış olacağından, davanın ancak bu anda ikâme edilmiş olabileceğini kabul etmek gerekecektir. Bkz. **Üstündağ**, s. 451-452.

²²³ RG. 03.04.2012, S. 28253.

²²⁴ İdarî makamın dosyayı iş mahkemesine vermesi hâlinde, gerekli hukukî bilgiye sahip olmayan bir işçinin iradesi hilâfına mahkemede davacıyım demesi ve dava açması mümkündür. 5521 sayılı Kanunun 10. maddesinin amacı, idarî makamın işçiye yardım etmesi olduğuna göre, bu kolaylığın daha basit bir şekilde sağlanması idarî makamlarla iş mahkemelerini karşı karşıya getirmeden de mümkündür. İşçi, mahkemelik bir iş için idarî makama başvurmuşsa, idarî makam 15 gün içinde müracaatı incelemeli ve işin mahkemelik olduğu kanısına varırsa, durumu işçiye açık bir şekilde bildirmelidir. Bkz. **Kuru**, İş Mahkemeleri, s. 445; Medenî yargı sistemimize yabancı olan bu hüküm İş Mahkemeleri Kanunu'nun kabul edildiği dönemde, işçilerin iş mahkemesinde dava açma alışkanlığının bulunmaması gerekçesine dayanmaktadır. Olması gereken hukuk bakımından bu hüküm kanundan çıkartılmalıdır. Bkz. **Sarısözen**, s. 224-225; **Yılmaz**, İş Mahkemeleri Kanunu, s. 9.

2. Basit Yargılama Usûlüne Göre Davanın Açılması

Basit yargılama usûlü, daha çabuk sonuçlandırılması gereken, daha kısa ve kolay incelemenin mümkün olduğu dava ve işler için kabul edilmiştir. Basit yargılama usûlü, basit, kısa ve serî bir yargılama usûlüdür²²⁵. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 316. maddesinde, basit yargılama usûlünün uygulanacağı dava ve işler sayılmıştır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 316. maddesinin (d) bendinde, iş ilişkisinden doğan davalar, basit yargılama usûlüne tâbi dava ve işler arasında sayılmıştır²²⁶. Aynı maddenin (g) bendinde, diğer kanunlarda yer alan ve yazılı yargılama usûlü dışındaki yargılama usûlünün uygulanacağı belirtilen dava ve işlerde de²²⁷ basit yargılama usûlünün uygulanacağı düzenlenmiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 447. maddesi uyarınca diğer kanunların sözlü ve serî yargılama usûlüne atıf yaptığı hâllerde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun basit yargılama usûlü hükümleri uygulanacaktır²²⁸. Kanunlarda basit yargılama usûlü hakkında hüküm bulunmayan hâllerde, yazılı yargılama usûlüne ilişkin hükümlerin uygulanacağı öngörülmüştür (HMK m. 322)²²⁹.

²²⁵ **Özekes**, Muhammet, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı’nda Yargılama Usûlleri Bakımından Getirilen Yeniliklere Genel Bir Bakış”, Halûk Konuralp Anısına Armağan, Ankara 2009, s. 787; **Sunar**, Gülcan, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısının Basit Yargılama Usûlüne İlişkin Hükümleri Üzerine Düşünceler”, Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan, İstanbul 2007, s. 276; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 860.

²²⁶ “Hizmet akdinden doğan davalar” (HUMK m. 507, b. 1; HUMK m. 176, b. 6) ibaresi , “hizmet ilişkisinden doğan davalar” şeklinde değiştirilmiştir. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde, iş davaları kural olarak sözlü yargılama usûlüne tâbi olduğundan, sözlü olarak davanın açılması da mümkündü. Nitekim okuma yazma bilmeyen davacı, sözlü olarak dava açabiliyordu. Bu durumda Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 474. maddesine göre, davacıdan iddiaların ve delillerin nelerden ibaret olduğu sorularak, dava zaftı düzenleniyordu. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu döneminde çok fazla uygulanmayan bu yol, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile sözlü yargılama usûlü yerine basit yargılama usûlü getirildiğinden, ortadan kaldırılmıştır.

²²⁷ Bu şekilde genel bir ifade kullanılmasının sebebi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndan önce uygulanan 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun yazılı, basit, serî ve sözlü yargılama usûlü olarak dört usûl benimsemiş olması, bu çerçevede farklı kanunlarda da serî ve sözlü yargılama usûlüne de atıf yapılmış olmasıdır. Bkz. **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 861, dn. 2; Yargılama usûllerinin yazılı yargılama usûlü ve basit yargılama usûlü olarak ikiye indirilmiş olması ve zamanla tam belli olmayan bir hâle gelen sözlü yargılama usûlü ile serî yargılama usûlünün ortadan kaldırılması isabetli olmuştur. Yeni düzenleme ile davalarda esas itibarıyla tam yargılama usûlü olan yazılı yargılama usûlü, buna karşılık tam usûlün uygulanmasını gerektirmeyen, çabuk karara bağlanması gereken veya nispeten küçük uyuşmazlık ve işlerde “*basit yargılama usûlü*” uygulanacaktır. Bkz. **Yılmaz**, Ejder, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Üzerine Bazı Notlar”, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-V, (Ankara, 8-9 Eylül 2006), Ankara 2007, s. 167.

²²⁸ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 316. maddesinin (g) bendi, Kanun'un 447. maddesi göz önüne alınarak kaleme alınmıştır; ancak, benzer hükmü, 316. maddede tekrarlanmanın anlamı yoktur. Bkz. **Sunar**, s. 267.

²²⁹ Bu madde hükmü, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 511/I. maddesini karşılamakta olup, “alalade usûlü muhakeme kaideleri” ibaresinin neden olduğu tartışmalara son verecek niteliktedir. Bkz. **Sunar**, s.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 317. maddesi gereğince, basit yargılama usûlüne göre dilekçeler aşaması, yalnızca dava ve cevap dilekçesinden oluşur²³⁰. Dava ve cevap dilekçeleri, Yönetmelikteki form şeklinde düzenlenebilir (HMK m. 317/IV; HMKY m. 37)²³¹. Basit yargılama usûlünde cevap süresi, dava dilekçesinin davalıya tebliğinden itibaren iki haftadır. Buna karşın, mahkeme duruma göre bir kez azami iki hafta şeklinde ek süre verebilir (HMK m. 317/II).

Tarafların dilekçeleri ile birlikte tüm delillerini, vakıalarla ilişkilendirerek, bildirmeleri gerekir. Ayrıca, taraflar delillerini, dilekçelerine eklemek zorundadırlar (HMK m. 318). Aksi takdirde, belirtilen delilden vazgeçilmiş sayılır²³².

Söz konusu düzenleme, basit yargılama usûlünde, yargılamanın hızlandırılması ve ilgili ilgisiz her türlü hususun delil olarak gösterilmesini engellemek amacıyla ve Hukuk

280; Doktrinde hâkim görüşe göre, bu ibare ile kastedilen yazılı yargılama usûlüne ilişkin hükümlerdir. Bkz. **Üstündağ**, s. 780.

²³⁰ **Görgün/Kodakoğlu**, s. 303; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 735; **Muşul**, s. 494; **Özekes**, Yargılama Usûlleri, s. 788; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 862; **Yılmaz**, Şerh, s. 1397; Basit yargılama usûlünde tarafların ikinci dilekçe verememeleri, hak arama/savunma yapma özgürlüğüne (adil yargılanma hakkına) aykırıdır ve mahkemenin gerçeğe uygun hareket etmesini engeller niteliktedir. Hızlılık amacı, hak arama/savunma yapma özgürlüğüne (adil yargılanma hakkına) tercih edilebilecek bir amaç olamaz. Olması gereken hukuk bakımından, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 317/III. maddesinin değiştirilmesi gerekir. Esasen basit yargılama usûlünde dilekçe ile talepte bulunma zorunluluğu, basit yargılama usûlünün basitlik ve hızlılık hedefine uygun değildir. Özellikle ivedi hâllerde etkin hukukî korumayı sağlayabilmek için ilgililerin sözlü olarak talepte bulunabilmelerine izin vermek gerekir. Örneğin, çekişmesiz yargı işlerinde talebin bir sekile bağlı olmaması gerektiği ileri sürülmüştür. Bkz. **Kuru**, Baki, Nizasız Kaza, Ankara 1961, s. 152; **Sunar**, s. 269; **Yılmaz**, Şerh, s. 1397; Anayasa Mahkemesi, 22.3.2012 tarihli ve 125/46 sayılı kararında, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 317/III. maddesini Anayasa'ya aykırı bulmamıştır. Bkz. RG. 13.2.2013, S. 28558.

²³¹ **Görgün/Kodakoğlu**, s. 303; **Özekes**, Yargılama Usûlleri, s. 788; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 86; **Yılmaz**, Şerh, s. 1396; Basit yargılama usûlüne tâbi davaya yazılı olarak dilekçe ile cevap verme zorunluluğunun getirilmesi, cevap süresinin basit yargılama usûlüne tâbi dava ve işlerin nitelikleri ve özellikleri gözetilmeden, tıpkı yazılı yargılama usûlünde olduğu gibi belirlenmesi ve davalıya cevap süresini uzatma imkânının tanınması basit yargılama usûlüne tâbi dava ve işlerin niteliğine uygun düşmez. Hâlbuki, basit yargılama usûlünün yapısı ve özellikleri olağan yargılama usûlünün düzenlediği merasimden daha farklı, olabildiğince kolaylık ve esneklik içeren kurallar getirilmesini gerektirir. Basılı bir formun doldurulması suretiyle dava ve cevap dilekçesi verilebilmesi, basit yargılama usûlünün yapısına aykırı düşen cevap dilekçesi verme zorunluluğunu bertaraf edecek nitelikte değildir. Geniş bilgi için bkz. **Alangoya**, Yavuz/**Yıldırım**, M. Kâmil/**Deren Yıldırım**, Nevhis, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı, İstanbul 2006, s. 171; **Sunar**, s. 269-271.

²³² Belirtilen hüküm yoluyla ilgili ilgisiz her türlü hususun delil olarak gösterilmesi ve getirilmesi önlenmek istenmiştir. Yargılamayı hızlandırmak amacıyla getirilen bu hükmün uygulanmasında adaletsizlikler ortaya çıkabilecektir. Bkz. **Alangoya**, Yavuz, "Medenî Usûlün Amacı ve Sosyal Karakteri Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı'nın Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-V, (Ankara, 8-9 Eylül 2006), Ankara 2007, s. 46; Bu zorunluluk, somutlaştırma yükü sebebiyledir. Bu somutlaştırmadan sonra bir vakıa, karşı tarafça ve mahkemece tam olarak algılanabilecek ve vakıa üzerinde tartışma yapılabilir hâle gelinecektir. Bkz. **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 734; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 665.

Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmiş olan somutlaştırma yükü nedeniyle getirilmiştir²³³.

Basit yargılama usûlünde, ön inceleme ve tahkikatın kısa sürede tamamlanması öngörülmüştür. Bunu sağlamak için, usûlî olarak bazı sınırlamalar getirilmiştir. Duruşma sayısı ikiye geçmeyecek şekilde sınırlandırılmış (HMK m. 320/II), duruşma aralarının bir aydan fazla olmaması istenmiş (HMK m. 320/III), dosyanın ancak bir kez yenilenmesine izin verilmiştir (HMK m. 320/IV). Dava şartları, ilk itiraz, hak düşürücü süre, zamaşımı savunmalarının ivedilikle inceleneceği ve dosya üzerinden karar verileceği düzenlenmiştir (HMK m. 320/I)²³⁴. Bu tür önlemler, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun amacına ulaşması ve basit yargılama usûlüne tâbi davaların çabuk bitirilebilmesi için önemlidir²³⁵.

İş mahkemesinde hâkim tarafları sulhe teşvik etmelidir (İşMK m. 7). Bu teşvik, ilk duruşmada yapılmalıdır²³⁶. Bununla birlikte Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 320. maddesinin 2. fıkrasına göre, hâkim dava şartları ve ilk itirazlarla hak düşürücü süre ve zamaşımı hakkında tarafları dinler ve tarafların anlaşmış ve anlaşmadıkları hususları tespit ettikten sonra tarafları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder²³⁷.

²³³ **Alangoya**, Tasarı, s. 46; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 506, 666; Doktrinde bu hüküm eleştirilmiştir. Bir görüşe göre, iddia edilen vakıanın hangi delillerle ispat edileceğini tespit etmek taraflar açısından kolay bir iş olmamakla birlikte, delillerden hangilerini ispat edip etmeyeceği hâkimin delilleri serbestçe takdir sonucunda ortaya çıkacaktır. Yargılamayı hızlandırmak amacıyla getirilmiş olsa da, bu hükmün uygulanmasında adaletsizlikler ortaya çıkacaktır. Özellikle anayasal hüküm altına alınmış olan sosyal güvenlik hakkının aranmasına ilişkin davalarda, bu hükmün uygulanmasında zorluklar ortaya çıkacaktır. Bu durum, iş yargılamasının basitlik hedefini göz ardı edecektir. Geniş bilgi için bkz. **Yılmaz**, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, s. 197.

²³⁴ **Görgün/Kodakoğlu**, s. 305; **Muşul**, s. 496; **Özekes**, Yargılama Usûlleri, s. 788; **Sunar**, s. 276; **Umar**, s. 935.

²³⁵ **Görgün/Kodakoğlu**, s. 304; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 734; **Mollmahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 172-173.

²³⁶ Bu hüküm, şimdiye kadar uygulamada bir fayda sağlamamıştır. Bunun sebebi, iş mahkemelerinin işlerinin çok olması, hâkimin tarafları sulhe teşvik ettiği dava dosyası hakkında o anda bilgi sahibi olmaması ve dava dosyasının ancak karar verileceği safhada okumuş olmasıdır. Taraflara, hangi noktada uyuşmazlık hâlinde buldukları ve hangi konuda sulh olacaklarının bildirilmesi gerekir. Bunun için ise, hâkimin dava dosyasını en azından taraflar kadar iyi bilmesi gerekir. Geniş bilgi için bkz. **Şişli**, Zeynep, "Bireysel İş Uyuşmazlıkları ve Yargısal Çözüm", ABD, 2012/2, s. 65; **Kuru**, İş Mahkemeleri, s. 448-449; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 75; **Yılmaz**, İş Mahkemeleri Kanunu, s. 7; Alman Hukuku'nda, iş mahkemesinde uzlaştırma duruşması (*Güteverhandlung*) özellik arz etmektedir. Bu duruşmanın amacı, sulh elde etmektir. Çünkü iş mahkemesinde görülen davalarda, tarafların menfaati-özellikle işçi bakımından, uzun bir davanın sonucu beklenmeden- daha iyi korunmaktadır. Uzlaştırma duruşmasında sulh elde edilemezse, bu duruşma asıl duruşmaya hazırlayıcı nitelik kazanır. Türk Hukuku'nda, iş mahkemesinin tarafları ilk oturumda sulhe teşvik etmesi, uzlaştırma duruşması ile kıyas edilemez. Bkz. **Özkaya-Ferendeci**, s. 130, 142.

²³⁷ Sosyal güvenlik hakkına ilişkin davalar, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalardan olmadığı için tarafların sulhe teşvik edilmesi söz konusu olmayacaktır. Bkz. **Yılmaz**, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, s. 196.

İş davalarının açılmasında bir diğere önemli husus, sendikaların üyelerini veya onların mirasçılarını temsilen dava açma yetkilerinin bulunmasıdır. Gerçekten, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 26. maddesinin ikinci fıkrasına göre, kuruluşlar, çalışma hayatından, mevzuattan, örf ve adetten doğan uyuşmazlıklarda işçi ve işverenleri temsilen, yazılı başvuruları üzerine iş sözleşmesi ve çalışma ilişkisinden doğan hakları ile sosyal güvenlik haklarında üyelerini ve mirasçılarını temsilen dava açmak ve bu nedenle açılmış davada davayı takip yetkisine sahiptir²³⁸.

²³⁸ **Esener, Turhan/Bozkurt Gümrükçüoğlu**, Yeliz, Sendika Hukuku, İstanbul 2014, s. 68-71; **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 342; **Çelik/Caniklioğlu/Canbolat**, s. 546.

İKİNCİ BÖLÜM

İSTİNAFA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER VE

İŞ MAHKEMELERİNDE İSTİNAF

I. İSTİNAFA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

A. İstinaf Kavramı

İstinaf, ilk derece mahkemesinin kesinleşmemiş kararlarının maddî ve hukukî yönden denetlendiği bir kanun yoludur²³⁹. İstinaf, kanun yoluna ilişkin temel özellikleri taşımaktadır. Nitekim istinafta ilk derecedeki gibi bağımsız bir yargılama yapılmayıp, ilk derece mahkemesinin kararı hem maddî hem hukukî açıdan denetlenmektedir.

İstinaf kanun yolunda, mahkeme kararlarının kesinleşmesi, istinaf yargılaması sona erinceye kadar ertelenir (*Erteleyici Etki*)²⁴⁰. Bölge adliye mahkemesinin kararı, temyize tâbi değilse, karar verildiği anda kesinleşir. Karar temyize tâbi ise, temyiz süresinin sona erdiği veya temyize başvurulmuşsa, temyiz incelemesi sonuna kadar hükmün kesinleşmesi ertelenir. İstinaf kanun yolunda, kanun yoluna başvurma kararın

²³⁹ İstinaf, kelime anlamıyla bir işe “yeniden başlamak”, “sözün başlangıcı” anlamına gelmektedir. Bkz. **Aras**, Bahattin, “Türk Hukukunda İstinaf Sistemi”, YD, C. 33, S. 1-2, 2007, s. 137; **Çınar**, Ali Rıza, Türk ve Alman Hukukunda İstinaf, Ankara 2010, s. 55; **Develioğlu**, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Lugat, Ankara 1993, s. 461; **Özmen**, İsmail, “İstinaf Mahkemeleri”, TNBD, Ağustos 2006, S. 131, s. 27; **Yılmaz**, İstinaf, s. 16; Almanya’da istinaf, mücadeleye dayalı çekişmenin (*adversarial debate*), farklı ve daha üst bir mahkemenin önünde devam ettirilmesi, bölge adliye mahkemesinin yeni tanık dinleyebildiği ve tarafların, yeni bir iddia ve savunma olsa bile yeni talepler ileri sürebildiği, yargılamanın bir tekrarı biçimindedir. 1 Ocak 2002’de konulan yeni istinaf sistemine göre, istinaf incelemesi artık yargılamanın tekrarı niteliğinde değildir. Sadece, hükümde olaylara yönelik bir hata varsa, bölge adliye mahkemesi davanın ilgili olaylarını yeniden inceleyebilir. İngiliz Hukuku’nda istinaf, yargılama sürecinde sadece “diğer bir aşama” olarak görülmemektedir. Kural hükmün kesin olması, istinaf ise istisnadır. İstinaf yolu yargılamanın bir tekrarı olmayıp, bir incelemedir. Amerikan Hukuk usûlünde istinafın, çağdaş İngiliz Hukuk usûlündeki istinafa nazaran eski istinaf yargılamasının (*proceeding in error*) geleneklerinden daha fazla etkilenmesinin sebebi, hâlâ jüri yargılaması hakkının due process ilkesinin temeli olarak görülmesidir. Hollanda Hukuku’nda ise istinaf, her anlamda yargılamanın bir tekrarı şeklindedir. Geniş bilgi için bkz. **Hovens**, Franciscus J. H., “Hukuk Yargılamasında İstinaf, Hukuk Davalarında İstinafın İşlevlerine Yönelik Mukayeseli Bir Araştırma”, (Çev.: Mustafa **Özbek**), MİHDER, C. 2, S. 5, 2006, s. 1319-1321.

²⁴⁰ **Konuralp**, Halûk, “Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nda Değişiklik Tasarısına Göre İstinaf Derecesi”, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-II (Eskişehir, 3-5 Ekim 2003), Ankara 2007, s. 34; **Yıldırım**, M. Kâmil, İstinaf Hukuk Kurultayı 2000, Ankara 2000, s. 183 vd.; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 506; **Özbek**, İlamlı İcranın Etkinliği, s. 699; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 869; **Sungurtekin**, s. 475; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 181; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 131; **Yıldırım**, İstinaf, s. 35.

icrasını ertelemeyeceği düzenlenerek (HMK m. 350; HUMK m. 426J)²⁴¹, erteleyici etki şekli kesinliğin ertelenmesiyle sınırlı tutulmuştur²⁴². Buna karşın, istinaf başvurusu nedeniyle icranın geri bırakılması mümkündür (İİK m. 36)²⁴³.

İstinaf kanun yolu, aktarıcı etkiye de sahiptir. İlk derece mahkemesinin kararına karşı istinafa başvurulması hâlinde, uyuşmazlık incelenmek üzere üst mahkemeye bırakılır (*Aktarıcı Etki*)²⁴⁴.

İstinaf, ilk derece mahkemesi kararlarına karşı başvuru, olağan bir kanun yoludur (HMK m. 341). Bu kanun yolunda, ilk derece mahkemesi kararı maddî ve hukukî yönden incelenir, eğer bir eksiklik ve hata varsa bunları giderilir ve gerekiyorsa uyuşmazlığın esası hakkında bir karar verilir (HMK m. 353/I, b)²⁴⁵.

İstinaf denetimi, ilk derece mahkemesinde usûlüne uygun yargılama yapıp yapılmadığını kapsar²⁴⁶. İstinaf, somut olayda doğru karar verilmesi işlevindedir²⁴⁷.

²⁴¹ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 350. maddesinin gerekçesinde, istinaf kanun yoluna başvurunun hükmün icrasını ertelememesinin sebebi şöyle ifade edilmektedir: "Buna göre, Türk yargılama sisteminde hukuk mahkemeleri kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması, ilk derece mahkemesi kararlarının icra edilebilir niteliğini ortadan kaldırmamaktadır. Başka bir deyişle, ilk derece mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulmuş olması ilke olarak kararın icrasını durdurmaz. Böylece, getirilen düzenlemeyle, hem mevcut sistemimizdeki ilk derece mahkeme kararlarının kesinleşmeden icra edilebilmesine ilişkin ilke korunmakta, hem de istinaf yoluna başvurulmasının kendiliğinden hakkın yerine getirilmesini geciktirici bir etki doğurması önlenmektedir".

²⁴² **Akkaya**, Tolga, "5236 ve 5311 Sayılı Kanunlarla Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Yeni Kanun Yolu Sistemine Göre İlâmlı İcrada İcranın İadesi", MİHDER 2008/3, s. 679; **Konuralp**, İstinaf Derecesi, 34; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 254; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 743-744; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 75; **Yıldırım**, İstinaf, s. 44-45, **Yılmaz**, İstinaf, s. 69.

²⁴³ Doktrinde bir görüşe göre, olması gereken hukuk bakımından, tüm ilk derece mahkemesi hükümleri şeklen kesinleşmedikçe yerine getirilmemeli, kesin nihaî karara kadar ilâmlar icra edilmemelidir. İlk derece hukuk mahkemelerince verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurma sınırlı değil, tam olarak erteleyici etki doğurmalı ve ilâmın icrasını kendiliğinden durdurmalıdır. Geniş bilgi için bkz. **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 757 vd.

²⁴⁴ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 506; **Karşlı**, s. 657; **Karşlı**, Temyiz, s. 20-21; **Konuralp**, İstinafın Yeri, s. 35-36; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 699, 701; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 28; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 870; **Sungurtekin**, s. 475; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 181; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 131; **Konuralp**, İstinaf Derecesi, s. 35; **Konuralp/Hanağası**, s. 1813; **Yıldırım**, İstinaf, s. 41.

²⁴⁵ **Albayrak**, Mustafa, "Bölge Adliye Mahkemesi İstinaf İncelemede Düzelterek Red (Onama) Kararı Verebilecek mi?", TBB, S. 74, 2008, s. 227; **Gökcan**, Hasan Tahsin, "İstinaf Yasa Yolunda İspat ve Delilleri Değerlendirme Esasları", TAAD, Y. 3, S. 10, 2012, s. 422; **Aras**, s. 137; **Karşlı**, s. 785; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 29; **Özmen**, s. 27.

²⁴⁶ İstinafta amaç, güvenceli adaletin sağlanması, yani hataları olabildiğince asgariye indirmek, hukuk devletinin tüm boyutları itibarıyla gerçekleşmesini sağlamaktır. İstinaf mahkemelerinin Yargıtay'ın iş yükünü azaltmak gibi kuruluş gereksesi olamaz. Bkz. **Tanrıver**, Süha, "Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda Değişiklik Tasarısına Göre İstinaf Derecesi", Tartışmalar, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı II-III, (Eskişehir, 3-5 Ekim 2003), Ankara 2004, s. 47-48; **Konuralp/Hanağası**, s. 1796; Doktrinde, istinafa ilişkin düzenleme yapılmadan önce istinaf sisteminin yapısı ve işlevi bakımından, bölge adliye mahkemesinin bir kontrol derecesi olması hâlinde, bölge adliye mahkemesinin

Dolayısıyla istinafta sınırlandırıcı düzenlemeler yapılmış ve ikinci bir vakıa mahkemesi olmaktan uzaklaştırılmıştır²⁴⁸.

İstinafin konusu, kanun yoluna başvuranın taleplerine göre şekillenir. Bölge adliye mahkemesi ilk derece mahkemesi kararını doğru bulursa, istinaf talebini reddedecektir. Bölge adliye mahkemesi ilk derece mahkemesi kararını uygun bulmazsa, gönderme kararı, davanın kısmen veya tamamen kabulü kararı, davanın reddi kararı şeklinde üç farklı karar verebilecektir²⁴⁹.

Ülkemizde istinaf ve temyiz şeklindeki kanun yolu sistemi, Osmanlı Döneminde hukukumuzda girmiş ve bölge adliye mahkemeleri, Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. Hâkim eksikliği ve alt yapıdaki eksikliklerden dolayı istinaf bir takım sakıncalar doğurmuştur²⁵⁰. Dolayısıyla, 469 sayılı Kanun ile istinaf yargılamasına son verilmiştir²⁵¹. İlerleyen dönemlerde, bu mahkemelerin tekrar kurulması yönünde görüşler ortaya çıkmış; ancak alt yapı eksikliğiyle istinaf yargılamasına yer verilememiştir.

2004 yılında kabul edilen 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun²⁵² ile iki dereceli yargılama sisteminden (*ilk derece-temyiz*), üç dereceli yargılama sistemine (*ilk derece-istinaf-temyiz*) geçilmesi kabul edilmiştir. 5236 sayılı Kanun²⁵³ ile Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda değişiklik yapılarak, yargılama hukukumuz bu sisteme uyarlanmıştır. 5235 sayılı Kanunun 2. maddesinde, bölge adliye mahkemelerinin, Adalet Bakanlığı tarafından Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde kurulması ve tüm yurttaki görevlere başlayacakları tarihin Resmî Gazete'de ilân edilmesi öngörülmüştür.

tarafarla ileri sürülen sebeplerle bağlı olması esasının benimsenmesi ve ilk derece yargılamasının güçlendirilmesi de önerilmiştir. Geniş bilgi için bkz. **Yıldırım**, Kanun Yolu Olarak İstinaf, s. 315.

²⁴⁷ İstinaf her şeyden önce, yanlış olduğu iddia edilen kararlar durumu kötüleşen tarafın menfaatine hizmet etmelidir. Bütün kanun yollarında olduğu gibi istinaf da yanlış bir kararın ortadan kaldırılmasına hizmet etmelidir. Bkz. **Karşı**, s. 786; **Öztek**, Kesinlik Sınırı, s. 67.

²⁴⁸ Hukukumuzda dar istinaf modeli benimsenmiştir. İstinafin bir denetim yargılaması olarak sınırlandırılması, dar istinaf sisteminin benimsendiğini gösterir. İstinaf derecesinde yeni iddia ve savunma vasıtalarına dayanma imkânı yoktur, istisnaî birkaç durumda yeni delillere ve yeni vakıalara olanak tanınmıştır. Geniş bilgi için bkz. **Deren Yıldırım**, Nevhis, "Kanun yollarına Dair Bazı Düşünceler", Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-VI, (Ankara, 19-20 Ekim 2007), Ankara 2008, s. 10; **Akkaya**, s. 104; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 581; **Karşı**, s. 786.

²⁴⁹ **Akkaya**, s. 92; **Konuralp**, s. 187; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 892.

²⁵⁰ **Ergün**, s. 78; **Özmen**, s. 28.

²⁵¹ **Çalışkan**, Osman, "Ülkemizde İstinaf Mahkemelerinin Tarihi Sürecine Bir Bakış", MİHDER, S. 6, 2007, s. 72-73; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 105; **Yılmaz**, Şerh, s. 1478.

²⁵² RG. 07.10.2004, S. 25606.

²⁵³ RG. 07.10.2004, S. 25606.

Bölge adliye mahkemeleri göreve başlatılmamış, sadece bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluklarına göre on beş bölge adliye mahkemesi kurulmuştur²⁵⁴.

Adalet Bakanlığı, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihini ilân etmediği için, mahkemeler fiilen çalışmaya başlamamıştır²⁵⁵. Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'ndaki hükümlere paralel istinaf ve temyiz sistemini kabul etmiş, 451. maddesinde Kanun'un 1.10.2011 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir. Bölge adliye mahkemelerinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlük tarihinden sonra göreve başlayacağı göz önünde tutularak, “*Torba Kanun*” olarak isimlendirilen, 6217 sayılı Kanunun²⁵⁶ 30. maddesiyle Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na geçici 3. madde eklenmiştir²⁵⁷. Bu maddeye göre, Hukuk Muhakemeleri Kanunu yürürlüğe girdikten sonra açılan davalarda da, 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun kanun yoluna ilişkin hükümleri uygulanacaktır²⁵⁸.

²⁵⁴ Adalet Bakanlığı'nın 5.6.2007 gün ve 26543 sayılı kararı ile bölge adliye mahkemeleri kurulmuş, aynı tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kararı ile bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri belirlenmiş, daha sonra mahkemelerin başsavcıları atanmıştır. Daha sonra, altı yerde daha bölge adliye mahkemelerinin kurulması kabul edilmiş ve başsavcıları atanmıştır. Böylece, bölge adliye mahkemelerinin sayısı dokuzdan on beşe çıkmıştır (Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun 07.06.2011 tarih ve 187 sayılı kararı ile).

²⁵⁵ 01.06.2007'den sonra kanun yoluna yapılan başvurular, yasal düzenlemeye aykırı olarak gerçekleşmiş olmakta ve olmaya da devam etmektedir. Mevcut durum, yasal düzene uymamakta ve 5235 sayılı Kanunun gerekçesi uyarınca, “*hak arama hürriyetinin yeterince gerçekleştirilmiş sayılması için zorunlu görülen*” istinaf derecesinden bireyleri mahrum bırakmaktadır. Geniş bilgi için bkz. **Alangoya Yavuz**, “Yargılama Hukukumuzda Bir Sorun”, Makaleler, İstanbul 2012, s. 1193-1194.

²⁵⁶ Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılmasıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, RG. 14.04.2011, S. 27905.

²⁵⁷ Bu geçici hükmün ilk fıkrasına göre, mevcut davalar bakımından bölge adliye mahkemeleri göreve başlancaya kadar temyiz kanun yolu uygulanacaktır. Uygulanacak hükümler, 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklik öncesi Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu olacaktır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 450. maddesi Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun tümüyle yürürlükten kaldırıldığını düzenlemesine rağmen, bu geçici maddede yürürlükte olduğu ifade edilen hükümlerden söz edilmesi doğru değildir. Madde nin ikinci fıkrasına göre ise, bölge adliye mahkemelerinin göreve başladığı günden önce hakkında temyize başvurulmuş kararlar, şekli anlamda kesinleşinceye kadar Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tâbi olacaktır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3/I. maddesinin uygulanmasıyla bazı sorunlar çıkabilir. Nitekim hâkimin kararını verirken bu maddeye atıf yapması, aslında yürürlükten kalkmış olan Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'na başvurulabilmesini gerekçelendirmesi olarak yorumlanabilir. Bunun yanında Yargıtay'ın bazı kararlarında Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nu uygulamasına rağmen parantez içinde Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu maddesini vermesi doğru değildir. Geniş bilgi için bkz. **Taşpınar Ayyavaz**, Sema, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) Zaman Bakımından Uygulanması, Ankara 2013, s. 439-448.

²⁵⁸ **Kuru**, Baki/**Budak**, Ali Cem, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Yenilikler”, İBD, C. 85, S. 5, 2011, s. 6-7; **Kiraz**, Taylan Özgür, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Getirilen Yenilikler, Ankara 2012, s. 68.

B. İstinafa Duyulan İhtiyaç

İlk derece mahkemeleri kararlarının denetlenmesi amacını taşıyan istinaf kanun yolu ve bölge adliye mahkemeleri, birtakım ihtiyaçlar dolayısıyla düzenlenmiştir.

Bölge adliye mahkemelerinin kurulmasının temel sebeplerinden biri, adlî yargıda iş yükünün artması sonucunda üst mahkeme olan Yargıtay'ın denetim işlevini tam olarak gerçekleştirememesi olarak ifade edilebilir²⁵⁹. Bölge adliye mahkemeleri, 469 sayılı Kanun ile kaldırıldıktan sonra, heyet hâlinde çalışan asliye mahkemelerinin bölge adliye mahkemelerinin eksikliğini giderebileceği düşünülmüştür. Nitekim 1927 yılında asliye mahkemelerinin tek hâkimle çalışması getirilmiştir²⁶⁰.

Yargılama sistemimizde karar düzeltmenin öngörülmesi, Yargıtay'ın "*mesele-i maddîyenin takdirinde hata edilmesi*" sebebine dayanarak, ilk derece mahkemesinin takdir hakkına müdahale etmesi (HUMK eski m. 428/V), istinaf kanun yolunun düzenlenmesinde diğer bir sebep olarak görülmektedir²⁶¹.

Yargıtay içtihatlar oluşturarak hukuk birliğini sağlamak asıl işlevi olsa da, bölge adliye mahkemelerinin görevini üstlenerek maddî yönden de inceleme yapmaktadır²⁶². Kanaatimizce istinafi bir mecburiyet hâline getiren temel sorunlardan biri, adlî yargıda artan iş yükü ve iki dereceli yargılama sisteminde Yargıtay'ın amacına hizmet edememesidir. Yargıtay, bölge adliye mahkemelerinin yokluğu nedeniyle zaman zaman maddî olgu incelemesi de yapmaktadır. Bu nedenle Yargıtay, hukuk birliğini sağlamak ve hukuku geliştirmek gibi aslî işlevlerini yerine getirmekte zorlanmaktadır.

Anayasa'da, yüksek mahkemeler düzenlenerek, iki dereceli bir yargılamanın olması ve mahkeme kararlarının denetlenmesi öngörülmüştür²⁶³. İstinaf kanun yolunun

²⁵⁹ **Pekcanitez**, Hakan, İstinaf Mahkemeleri, GÜHFD, 2006/1, s. 21, 27; **Sivrihisarlı**, Ömer, Hukuk Yargılamasında Maddî Hukuka İlişkin Temyiz Nedenleri ve Yargıtay Denetiminin Kapsamı, İstanbul 1978, s. 150; **Bilge**, Üst Mahkemeler, s. 78 vd.; **Karafakih**, s. 258; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 878.

²⁶⁰ **Berkin**, s. 214; **Çalışkan**, s. 73.

²⁶¹ **Kuru**, Baki, "Bugünkü Yapısı İçinde Yargıtay'ın İş Yükünü Azaltma Çareleri", YD, 1989/1-4, s. 366; **Kuru**, Baki/**Arslan**, Ramazan, "1711 sayılı Kanun'un Kanun Yolları Bakımından Getirdiği Değişiklikler ve Bunların Değerlendirilmesi", Makaleler, İstanbul 2006, s. 359-360.

²⁶² **Selçuk**, Sami, "Üst (İstinaf) Mahkemeler Tezelden Kurulmalıdır", ABD, Y. 49, S. 1, 1992, s. 24; **Tanrıver**, Süha, "Adliye Mahkemeleri ile Üst Mahkemelerin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı ile İlgili Bazı Düşünceler", BATİDER, C. XVIII, S. 1-2, 1995, s. 155; **Kuru**, Yargıtay'ın İş Yükü, s. 366.

²⁶³ **Alangoya**, Yavuz, "Kanun Yolunun Anayasal Temeli HUMK m. 427 Hükmü ile Kanun Yolu Kapatılmış Olan Kararlara Karşı Kanun Yoluna Müracaat İmkânı", Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, s.

oluşturulmasında anayasal bir zorunluluk olmasa da, Anayasa'nın 154. maddesi istinaf kanun yolunun dayanağını teşkil etmektedir. Anılan hükümde, kanunun “*başka bir adli yargı merciine bırakmadığı*” ilk derece mahkemesi kararlarının Yargıtay tarafından inceleneceği belirtilmektedir. Anayasa'nın 142. maddesinde ise, mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri ile yargılama usûllerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüştür. Dolayısıyla anılan hüküm, istinafi düzenleyen 5235 ve 5236 sayılı Kanunların temelini oluşturmaktadır. Anayasa'nın 36. maddesi²⁶⁴ de, bölge adliye mahkemelerinin ve istinaf kanun yolunun oluşumuna dayanak teşkil etmektedir²⁶⁵. Bu maddede düzenlenen hak arama hürriyeti ve adil yargılanma hakkı, hukukun kişilere tanıdığı hakların elde edilmesi bakımından, yargısal bir güvencedir. İstinafi içeren üç dereceli yargılama sisteminin oluşturulması da, hak arama hürriyeti ve adil yargılanma hakkına hizmet edecektir²⁶⁶. İstinafin adil yargılanma hakkının bir unsuru olmadığı da ileri sürülmüştür²⁶⁷.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin “*adil yargılanma hakkını*” düzenleyen 6. maddesinde, bu sözleşmeden kaynaklanan bir kanun yolu hakkının var olup olmadığı konusunda bir hüküm bulunmamaktadır. Sözleşme'nin “*etkili bir hukukî yola başvuru hakkını*” düzenleyen 13. maddesinde, kanun yolu hakkının bulunması zorunluluğundan bahsedilmemiştir. Dolayısıyla, sözleşme hükümlerinden kanun yolunun bir hak olarak düzenlenmesi zorunluluğunun olmadığı sonucuna varılmaktadır²⁶⁸. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, yargılama ile ilgili adil yargılanma hakkı ihlâlini incelerken, tüm yargılama aşamalarını (*ilk derece-istinaf-temyiz*) birlikte değerlendirmektedir. Bir aşamadaki ihlâl, diğer aşamada giderildiğinde adil yargılanma hakkı ihlâlinin ortadan kalkması yönünden istinaf önemlidir²⁶⁹.

40 vd.; Devletin olay hakkında iki dereceli yargılama yapma yükümlülüğü vardır. Bireye kanun yoluna başvurma hakkı tanınması anayasal bir haktır. Bkz. **Yıldırım**, İstinaf, s. 43.

²⁶⁴ “Hak Arama Hürriyeti” başlığını taşıyan Anayasa m. 36; “Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz” hükmünü içermektedir.

²⁶⁵ **Yılmaz**, Yasayolları, s. 135.

²⁶⁶ **Yıldırım**, İstinaf, s. 1; **Yılmaz**, Olağanüstü Temyiz, s. 48.

²⁶⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarına göre, istinaf adil yargılanma için zorunlu değildir; ancak istinaf incelemesinde adil yargılanma hakkının unsurları gözetilmelidir. Geniş bilgi için bkz. **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 47; **Pekcanitez**, İstinaf, s. 20; **Karsh**, s. 787.

²⁶⁸ **Alangoya**, Kanun Yolunun Anayasal Temeli, s. 19; **Gökcan**, s. 423-424.

²⁶⁹ **Deren Yıldırım**, Nevhis, “Teksif İlkesi Açısından İstinaf”, İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantı, (7-8 Mart 2003), Ankara 2003, s. 267; Türkiye Adalet Bakanlığı, Hukuk Muhakemesinde İstinaf El Kitabı, Türkiye Cumhuriyeti'nde İstinaf Mahkemelerinin Kuruluşunun Desteklenmesi Projesi, Ankara 2007, s. 26; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 506; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 48.

C. İstinafin Temyiz ile Karşılaştırılması

İstinaf ve temyiz kanun yolları, hukuk birliği, somut olay adaletinin sağlanması ve ilk derece mahkemelerinin denetimi fonksiyonlarına sahiptir²⁷⁰. Doktrinde, temyiz kanun yolunda hukuk birliğini sağlama amacının; istinafta ise somut olay adaletini sağlama amacının ağır bastığı ifade edilmektedir²⁷¹.

İstinaf yolunda yapılan denetim, temyiz kanun yolundakinden daha geniştir. İstinafta mahkeme kararı, hem hukuka uygunluk hem de olaya uygunluk (*maddî mesele*); temyizde ise sadece hukuka uygunluk bakımından (*hukukî mesele*) kontrol edildiği genel olarak kabul edilmektedir²⁷². İstinaf yolu tekrar kabul edilmeden önce, Yargıtay'ın istinafin bulunmayışından dolayı bu boşluğu doldurmaya yönelik kararları, doktrinde maddî mesele-hukukî mesele ayrımı dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Bir görüşe göre, temyizde delillerle temas edilerek inceleme yapılamamasına karşılık, istinafta gerektiğinde delil de incelenerek esas hakkında yeni bir karar verilir. Yargıtay vakıa mahkemesi değildir. Dolayısıyla karar, kural olarak duruşma yapılmadan dosya üzerinden incelenir, tanık dinlenemez, keşif yapılamaz ve bilirkişi incelemesi yapılamaz. Bölge adliye mahkemesi ise, maddî meselenin tespitinde hata bulursa ilk derece mahkemesinin verdiği hükümle bağlı olmaksızın inceleme yapacak, delillerle yüz yüze gelecek ve maddî olayın tanımlanmasını yapacaktır²⁷³. Bir başka görüşe göre, dosyadaki delillerle mahkemenin verdiği sonuca varmak mümkünse, delillerin doğru takdir edildiğinin kabul edilmesi; bu sonuca varılamıyorsa, delillerin yanlış takdir edilmesi sebebiyle hükmün bozulması

²⁷⁰ Türk Hukuku'nda temyiz sınırının oldukça düşük tutulmasından dolayı, temyiz amaçları arasında taraf menfaati ön planda tutulmuş, bununla birlikte olaya tersinden bakılıp temyiz başvurusuna ilişkin olarak bir sınır konulmuş olmasından hareketle taraf menfaatlerinin değil, kamu menfaatlerinin ön planda tutulmuş olduğu sonucuna varılabilir. Geniş bilgi için bkz. **Üstündağ**, s. 817-819.

²⁷¹ **Tanrıver**, Süha, "Hukuk Yargılama Usûlü Kanun Tasarısı ile İlgili Bazı Düşünceler", TNBD, 1996/89, s. 21-23; **Taşpınar Ayvaz**, Sema, "İstinaftan Sonraki Temyiz İncelemesi ve Sonuçları", Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-VI, (İzmir/Çeşme, 19-20 Ekim 2007), Ankara 2008, s. 205-206; **Bilge/Önen**, s. 57, 640; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 318; **Muşul**, s. 575; **Tanrıver**, İstinaf Derecesi, s. 45.

²⁷² **Dalamanlı**, Lütfi, (İçtihatlı) Hukuk Usûlü, Ankara 1980, s. 103; **Akcan**, s. 14; **Berkin**, Usûl Hukuku Rehberi, s. 880; **Bilge/Önen**, s. 643; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 318; **Karafakih**, s. 256; **Kuru**, C. V, s. 4498, 4502; **Kuru**, Usûl El Kitabı, s. 774; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 104; **Postacıoğlu**, s. 718; **Üstündağ**, s. 832; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 134; **Yıldırım**, İstinaf, s. 10; Dar ve teknik anlamda temyiz ana hedefi, sadece hukuka uygunluk denetimidir. Geniş anlamda temyizde ise, hukuka uygunluk denetiminin yanında, sınırlı ölçüde vakıalara uygunluk denetimi de yer alır. Şu anda hâlihazırdaki sistemde Yargıtay'ın üstlenmiş olduğu, temyiz incelemesi genişletilmiş temyiz olarak adlandırılabilir. Geniş bilgi için bkz. **Aras**, s. 137; **Özmen**, s. 33; **Tanrıver**, İstinaf Derecesi, s. 44-45; **Yılmaz**, Şerh, s. 1479.

²⁷³ **Özdemir**, Kenan/**Balo**, Yusuf Solmaz, "Bölge Adliye Mahkemeleri", YD, C. 31, S. 1-2, 2005, s. 163; **Aras**, s. 138.

gerekir²⁷⁴. Bir diğerk görüşe göre ise, ülkemizde bölge adliye mahkemelerinin görmesi gereken işleri, temyiz mahkemesine veren bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Temyiz mahkemesi, bu kararlar dikkate alındığında kontrol mahkemesi olarak değil, ilk derece mahkemesi olarak çalışmaktadır²⁷⁵. Kanaatimizce temyizde kararın hukukî yönden doğru olup olmadığına bakılır, maddî meselelere ve delil değerlendirilmelerine girilmez. Şu anda temyiz, asıl yapması gereken hukukî denetim fonksiyonu yanında maddî denetim de yapmaktadır. Yargıtay, bölge adliye mahkemeleri göreve başlamadığından dolayı, bir ölçüde maddî meselelere de girmesi zorunluluktan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, Yargıtay, “meselei maddîyenin takdirinde hata edilmesi” temyiz sebebine dayanarak ilk derece mahkemesinin vakia tespitlerine ve takdir hakkına müdahale etmektedir. İstinafta ise maddî ve hukukî denetim yapılacağından, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasıyla, temyizde sadece hukukî denetim yapılacaktır²⁷⁶. Ayrıca, Yargıtay bakımından, içtihat mahkemesi olma, hukukun gelişmesine katkı sağlama fonksiyonu daha da önem kazanacaktır.

Temyiz yolunda, sebep gösterme zorunluluğu bulunmamaktadır. Yargıtay, tarafların dilekçelerindeki iddia ve savunmaları ile bağılı olmayıp, hukuka aykırı bulduğu diğerk sebeplerden dolayı da temyiz edilen kararı bozabilir (HMK m. 369). Yargıtay, temyiz sebeplerinden birinin bulunduğunu tespit ederse, buna uygun olarak kararını verir²⁷⁷. Buna karşılık, istinaf sebepleri Kanun’da açık ve ayrıntılı olarak düzenlenmemiştir. Bölge adliye mahkemesi, kural olarak tarafların ileri sürdüğü sebebe bağılı kalarak inceleme yapacaktır (HMK m. 355)²⁷⁸.

Yargıtay temyiz talebi üzerine üç türlü karar verebilir. Yargıtay temyiz sebeplerini haklı görürse, ilk derece mahkemesi kararını kısmen veya tamamen bozar (HMK m. 371/I). Yargıtay’ın verebileceği ikinci tür karar onama kararıdır (HMK m. 370/I). Buna göre Yargıtay, incelediği kararı usûl ve esas yönünden doğru bulursa, kararı onar. Yargıtay’ın temyiz incelemesi sonucunda verebileceği üçüncü tür karar, değıştirerek veya düzel-

²⁷⁴ Postacioğlu, s. 604.

²⁷⁵ Sivrihisarlı, s. 155, 158; Üstündağ, s. 842-843.

²⁷⁶ Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 447; Özdemir/Balo, s. 143; Özekes, İstinaf ve Temyiz, s. 34-35.

²⁷⁷ “Davacının temyiz dilekçesinde, bozmayı gerektiren temyiz sebeplerini açıklamamış olması, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nun 435. maddesinin son fıkrası gereğince temyiz isteğinin reddini gerektirmez. Temyiz incelemesi Usûlün 428. maddesinde sayılan nedenler göz önünde tutularak yapılır”, YHGK., 2.6.1971, 4/487-350, Kuru, C. V, s. 4577.

²⁷⁸ Arslan/Tanrıver, s. 40-41; Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 518-519; Görgün/Kodakoğlu, s. 318; Muşul, s. 565; Tanrıver, İstinaf Derecesi, s. 45; Yıldırım, İstinaf, s. 145.

terek onama kararıdır (HMK m. 370/II, III, IV) . Temyize tâbi kararlarda bazı maddî ve usûlî hatalar yapılmakla birlikte bu hatalar yeniden yargılama yapılmasını gerektirmiyorsa, Yargıtay düzelterek onama kararı verebilir²⁷⁹. Buna göre temyiz mahkemesi, kural olarak esas hakkında bizzat karar veremez, bölge adliye mahkemesi ise verebilir²⁸⁰. Bunun sebebi, bölge adliye mahkemesinin vakıa mahkemesi olmasıdır. İlk derece mahkemesinin davaya yanlış bir hukuk kuralı uyguladığının tespit edilmesi hâlinde, bölge adliye mahkemesi dava dosyasını ilk derece mahkemesine göndermeyip, kural olarak dava hakkında bizzat karar verir (HMK m. 353/I, b).

II. İŞ MAHKEMELERİNDE İSTİNAF

A. 5308 Sayılı Kanunla İş Mahkemeleri Kanunu'nda Yapılan Değişiklik

2004 yılında kabul edilen 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunla²⁸¹, istinaf kanun yolunun kabulü, İş Mahkemeleri Kanunu'nda da öngörülen kanun yollarına ilişkin hükümleri etkilemiştir. Böylece, 2.3.2005 kabul tarihli İş Mahkemeleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 5308 sayılı Kanun²⁸² ile İş Mahkemeleri Kanunu'nda, değişiklik yapılarak iş yargılaması, bu sisteme uyarlanmıştır.

Buna göre, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8. maddesinde, iş mahkemelerince verilen nihaî kararlara karşı, kararın tefhimi veya tebliğinden itibaren sekiz gün içinde istinaf yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Buna karşılık, İş Mahkemeleri Kanunu'na, İş Mahkemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 5308 sayılı Kanun ile eklenen geçici 1. madde, "*Bölge adliye mahkemelerinin 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2. maddesi uyarınca Resmî Gazete'de ilân edilecek göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında yapılan temyiz başvuruları, kesinleşinceye kadar Yargıtay tarafından sonuçlandırılır. Bu kararlar hakkında İş Mahkemeleri Kanunu'nun bu Kanun'la yapılan değişiklikten önceki temyize ilişkin hükümleri uygu-*

²⁷⁹ **Boran Güneysu**, Nilüfer, "Medenî Yargılama Hukukunda Düzelterek Onama Kararı", TAAD, Y. 4, S. 14, Temmuz 2013, s. 329.

²⁸⁰ **Akcan**, s. 190; **Dalamanlı**, İçtihat, s. 119; **Karafakih**, s. 261; **Karlı**, s. 785; **Muşul**, s. 570; **Pekcanitez/Atalay/Özeker**, s. 892; **Tanrıver**, İstinaf Derecesi, s. 46.

²⁸¹ RG. 07.10.2004, S. 25606.

²⁸² RG. 18.03.2005, S. 25759.

lanır” diyerek, istinaf yolu ile ilgili düzenlemelerin yürürlüğe girmesinin, bölge adliye mahkemelerinin resmen ve fiilen kurulmasına kadar ertelendiğini açıkça düzenlemektedir.

İstinafla birlikte, yargılama sistemimiz üç dereceli hâle gelerek, istinaftan sonra başvurulacak temyiz söz konusu olacaktır²⁸³. Bu sistemde karar düzeltme yolu yürürlükten kalkacaktır²⁸⁴.

B. İstinaf Yoluna Başvurulabilecek İş Mahkemesi Kararları

Kanun yoluna başvuru hakkı, mahkemelerin kararları yönünden konu ve miktar bakımından sınırlandırılmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 341. maddesi (HUMK m. 426/A), ilk derece mahkemelerinden verilen nihaî kararlara karşı, istinafa başvurulabileceğini öngörmüştür. Buna göre, genel ve özel mahkemeler tarafından verilen usûle ve esasa ilişkin nihaî kararlara karşı istinafa başvurulabilir²⁸⁵. Dolayısıyla iş mahkemelerince verilen kararlara karşı, istinaf kanun yoluna başvurulabilecektir.

İlk derece mahkemesinin kararları, ara kararlar ve nihaî kararlar şeklinde; nihaî kararlar ise kendi içinde esasa ilişkin ve usûle ilişkin nihaî kararlar olarak ayrılmaktadır. Hâkim kararını verip uyuşmazlıktan elini çekiyorsa, nihaî karar; uyuşmazlığı görmeye devam ediyorsa, ara karardır²⁸⁶. Bu ayrıma göre, ilk derece mahkemelerinin nihaî kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabilir (HUMK m. 426/A, I; HMK m. 341/I). İlk derece mahkemeleri tarafından verilen ve kesin olmayan nihaî kararlar istinafa tâbidir (5235 sayılı K. m. 33). Mahkemelerin ara kararlarına ise tek başına kanun yoluna başvurulamayacağından, esas hakkında verilen nihaî kararla istinafa başvurulabilir²⁸⁷.

İş yargılamasında kanun yoluna başvurulabilecek kararlar bakımından İş Mahkemeleri Kanunu’na bakmak gerekir. İş Mahkemeleri Kanunu’nun 5308 sayılı Kanun ile değişik 8. maddesinde, iş mahkemesince verilen nihaî kararlara karşı istinafa başvuru-

²⁸³ Bir görüşe göre, istinafta, ikinci defa vakıa yargılaması yapıldığından, iki dereceli yargılama sisteminin bulunduğundan söz edilir. Bkz. **Gökcan**, s. 424.

²⁸⁴ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 507; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 309; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 871-872; **Yılmaz**, Şerh, s. 1566.

²⁸⁵ **Deren Yıldırım**, Nevhis, “İstinafin Gereçlendirilmesi ve İstinaf Sebepleri”, Prof. Dr. Özer Seliçi’ye Armağan, Ankara 2006, s. 695; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 516; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 583; **Karşlı**, s. 789; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 107; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 879; **Umar**, s. 979; **Yılmaz**, İstinaf, s. 58; **Yıldırım**, İstinaf, s. 125.

²⁸⁶ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 435; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 295; **Karafakih**, s. 89; **Karşlı**, s. 417; **Kuru**, C. III, s. 2998; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 449-450; **Muşul**, s. 448; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 804; **Yılmaz**, İstinaf, s. 59;

²⁸⁷ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 435; **Karşlı**, s. 790.

bileceği, para ile değerlendirilmeyen davalar hariç, Kanun'da belirtilen miktarı geçmeyen davalarda verilen nihaî kararların kesin olduğu belirtilmiştir. Örneğin, işe iade davasının konusu, esas itibarıyla feshin geçersizliğinin tespiti ve işe iadedir. Bu itibarla, işe iade davası para ile değerlendirilmeyen işler arasında yer almaktadır²⁸⁸ ve bu kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilecektir.

İşe iade davalarını düzenleyen İş Kanunu'nun 20. maddesi, "*Mahkemece verilen kararın temyizi hâlinde, Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir*" demekle bu yolun açık olduğunu ifade etmiştir. Nitekim İş Kanunu'nun 20. maddesinde öngörülen kanun yolu da, bölge adliye mahkemelerinin kurulmasına paralel olarak yeniden ele alınmalıdır. Bölge adliye mahkemeleri henüz faaliyete geçmediğinden, uygulamada şu an için bir tereddüt olmasa da, istinaf yolu işlemeye başladığında İş Kanunu'nun 20. maddesi gereğince doğrudan Yargıtay'a başvurma imkânı kalmayacaktır.

İstinafin konusu, ilk derece mahkemesinin esasa ve usûle ilişkin nihaî kararlarıdır; ancak, her nihaî karara karşı kanun yoluna başvurulamaz. Malvarlığına ilişkin davalarda verilen kararlara karşı istinafa başvurulabilmesi, belirli bir parasal sınırın aşılması şartına bağlanmıştır²⁸⁹. İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8. maddesi gereğince, bu değer altındaki iş mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulamayacaktır. İstinaf kanun yolunda belli bir değer aranması mahkemelerin iş yükü düşünülerek düzenlenmiştir²⁹⁰. Doktrinde hak arama özgürlüğünün ölçülülük ilkesine uygun olarak sınırlandırılması gerektiği; ancak bu düzenlemede ölçülülük ilkesine uyulmadığı belirtilmektedir²⁹¹.

²⁸⁸ **Sarıbay**, Gizem, Türk İş Hukukunda İş Güvencesi Kapsamında Fesih Usûlü, Feshe İtiraz ve Feshe İtirazın Sonuçları, İstanbul 2007, s. 155.

²⁸⁹ Uyuşmazlığın değerine göre, kanun yoluna başvuru imkânı tanıyan ya da tanımayan bu sistem, "*değere bağlı kanun yolu sistemi*" olarak adlandırılmaktadır. Geniş bilgi için bkz. **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 517-518; **Deren Yıldırım**, İstinaf Sebepleri, s. 696; **Karlı**, s. 790; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 248; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 583; **Öztek**, Kesinlik Sınırı, s. 63; **Umar**, s. 984; **Yılmaz**, İstinaf, s. 59; **Yıldırım**, İstinaf, s. 126; "Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 06.06.1975 gün ve 1975/6-8 sayılı içtihadında, 5521 sayılı Kanunda açık düzenleme olmamakla birlikte, bu yasanın 15. maddesindeki düzenleme gereği Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 427. maddesindeki kesinlik sınırının iş mahkemelerinde verilen kararlarda da uygulanması gerektiği, grup hâlinde açılan davaların salt iş mahkemelerine özgü bir dava türü olmadığı, bu nedenle serî olarak açılan davalarda her dosya için kesinlik sınırına bakılması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Dosya içeriğine hüküm altına alınan/temyize konu edilen miktar karar tarihi itibarıyla 1170 YTL kesinlik sınırı kapsamında kaldığından davacının temyiz isteminin Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 427/II ve 432/IV maddeleri uyarınca, reddine oy birliği ile karar verildi", Y9HD., 23.06.2008, E. 2008/3971, K. 2008/17367, **Çil**, s. 536-537.

²⁹⁰ **Öztek**, Kesinlik Sınırı, s. 63; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 583; **Yılmaz**, İstinaf, s. 59-6.

²⁹¹ Kontrol imkânının sınırlandırılması belirli sınırlar içinde mümkündür; ancak, bu mahkemenin verdiği karar o ölçüde hukuka aykırılık gösterebilir ki, fert bir anlamda ilk derece mahkemesinin yargısından da mahrum kalmış olur. İşte bu durumlarda sınırlandırmanın sınırları aşılmış olur ve bu karara karşı ikinci derece

Kanun yolunda parasal sınır, hukukumuzda sadece para alacaklarına ve taşınırlara ilişkin uyuşmazlıklar bakımından öngörülmüştü. Bu sebeple, taşınmaz mal uyuşmazlıklarında verilen nihaî kararlar bakımından değer şartı aranmıyordu²⁹². Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341. maddesinde (HUMK m. 426/A) ise, bu şekilde ayırım yapılmamış ve malvarlığı davaları esas alınmıştır. İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5308 sayılı Kanun ile değişik 8. maddesinde ise, taşınır taşınmaz mal ayırımı yapılmadan, “*para ile değerlendirilmeyen dava ve işler hariç*” ifadesine yer verilerek, para ile değerlendirilip değerlendirilmemesine göre bir ölçüt belirlenmiştir. İş Mahkemeleri Kanunu'nda 5308 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önce, temyiz sınırı bakımından bir düzenleme söz konusu değildi. Kanaatimizce, istinaf yoluna başvurulmasının sınırlandırılması makûl olsa da, iş hukukunun işçiyi koruma ilkesi gereğince, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5308 sayılı Kanun ile değişik 8. maddesinde belirtilen istinaf sınırının düşürülmesi isabetli olacaktır.

Malvarlığına ilişkin olmayan mahkeme kararlarına karşı, istinaf yoluna başvurulması konusunda ayırım yapılmamıştır. Buna göre, ilk derece mahkemesinin malvarlığıyla ilgili olmayan tüm nihaî kararlarına karşı, istinafa başvurulabilir (HMK m. 341/II)²⁹³. Dolayısıyla, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8. maddesine göre, para ile değerlendirilmeyen dava ve işler hakkındaki iş mahkemesi kararlarına karşı bir sınır olmadan başvurulabilir (İşMK m. 8/I). Değere bağlı istinafta, alacağın tamamı dava edilmişse, istinafa başvurulabilmesi için talebin reddedilen kısmının, Kanun'daki miktarı geçmesi gerekir (HUMK m. 426/A, IV; HMK m. 341/IV). Alacağın bir bölümü dava edilmişse, alacağın tamamı dikkate alınır (HUMK m. 426/A, III; HMK m. 341/III)²⁹⁴. İstinafa ilişkin parasal sınır, ilk derece mahkemesine başvurulduktan sonra değişirse, iş mahkemesi kararının verildiği tarihteki parasal değere göre belirlenir.

mahkemesinin kontrolünü tanıyarak, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 427. maddesindeki sınırlandırmaya rağmen temyiz yoluna müracaat edilmelidir. Geniş bilgi için bkz. **Alangoya**, Kanun Yolunun Anayasal Temeli, s. 44; **Ercan**, s. 724; Temyize başvuru hakkının değere bağlı olarak sınırlandırılması, temyiz içtihat birliğinin sağlanması amacıyla bağdaşmamaktadır. Zira içtihat birliğinin sağlanması bakımından önemli olan uyuşmazlığın değeri değil, hukukî önemidir. Eğer temyiz mahkemesinin içtihatlarından ayrılan bir karar verilmişse, bu karara karşı temyize başvuru hakkının tanınmasının yararlı olacağı savunulmuştur. Geniş bilgi için bkz. **Öztek**, Kesinlik Sınırı, s. 65-66; **Üstündağ**, Yargıtay, s. 91-92.

²⁹² **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 454, dn. 9; **Berkin**, s. 214; **Bilge/Önen**, s. 546; **Karafakih**, s. 254; **Karşlı**, s. 853; **Umar**, s. 984; “Burada taşınmaz malda hisse satışı ile ilgili istek söz konusudur. O hâlde, değer nazara alınmaksızın hüküm kesin olmayıp, temyiz incelemesine tâbi olduğunun kabulü gerekir”, Y14HD., 20.4.1987, 4316/ 3471, **Kuru**, C. V, s. 4510; **Pekcanitez/Atalay/Özkes**, s. 943.

²⁹³ **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 248; **Pekcanitez/Atalay/Özkes**, s. 879.

²⁹⁴ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 518; **Deren Yıldırım**, İstinaf Sebepleri, s. 696; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 311; **Karşlı**, s. 790; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 248; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 583; **Muşul**, s. 562; **Umar**, s. 985; **Yılmaz**, İstinaf, s. 60; **Yıldırım**, İstinaf, s. 126.

C. İş Mahkemesi Kararlarına Karşı İstinafa Başvuru Süresi

1. Genel Olarak

İstinaf kanun yoluna, kanunda belirtilen sürede müracaat edilmesi gerekir. İstinaf yoluna başvuru süresi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 345. maddesine göre, kural olarak iki haftadır. İki haftalık başvuru süresi, kanunda aksine bir hüküm olmadığı takdirde tüm özel ve genel mahkeme kararları bakımından geçerlidir.

İstinafa başvuru süresi²⁹⁵, kural olarak kararın usûlüne uygun şekilde taraflara tebliğ edildiği andan itibaren işler (HUMK m. 426/E; HMK m. 345). Her bir taraf için başvuru süresi, ilâmın o tarafa tebliğ edildiği tarihe göre başlar. İlâmın taraflara farklı tarihlerde tebliğ edilmesi ve istinafa başvurulmaması durumunda, en son tebliğin yapıldığı gün dikkat alınarak karar kesinleşir²⁹⁶.

İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8. maddesine göre ise, istinaf yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmişse tebliği tarihinden itibaren sekiz gündür. Mahkeme kararı, sadece hüküm sonucunun tefhim edilmesi ile varlık kazansa da, istinaf süresinin başlayabilmesi için bu yeterli değildir²⁹⁷. Asıl olan kararın gerekçesi ile birlikte yüze karşı okunmasıdır. HMK'nın 321/II. maddesi

²⁹⁵ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda istinaf yoluna başvuru süresine ilişkin özel kanun hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiş (HMK m. 345, c. 3) ve bazı uzmanlık mahkemelerinin kararları bakımından farklı istinaf süreleri öngörülmüştür. Örneğin, icra mahkemesi kararlarına karşı istinafa başvuru süresi, kararın taraflara tefhim veya tebliği tarihinden itibaren on gündür (5311 sayılı K ile değişik İİK m. 363/I).

²⁹⁶ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 526; **Karşı**, s. 791; **Kuru**, C. V, s. 4556; **Umar**, s. 1002.

²⁹⁷ Bir karardan söz edebilmek için, kanunun aradığı asgarî vasıfları (HMK m. 297; HUMK m. 388) taşıyacak unsurlarıyla birlikte tefhimi gerekir. Yani mahkeme kararının varlık kazandığı an, kural olarak tutağa geçirilen, hüküm sonucu olan kısa kararın tefhim edilmesi anıdır; ancak, hükmün varlık kazandığı an, her zaman kanun yoluna başvuru süresinin işlemeye başladığı an değildir. Hüküm tefhim edilirken, gerekçe de dâhil tüm unsurlarıyla birlikte tamamlanmışsa, o zaman kanun yoluna başvuru süresi de başlayacaktır. Uygulamada olduğu gibi kısa kararın tefhimi ve bir süre sonra gerekçeli kararın yazılması, tebliği ile kanun yoluna başvuru süresi işlemeye başlamayacaktır. Geniş bilgi için bkz. **Özekes**, Muhammet, "Hukuk Yargılamasında Süre Tutum Müessesesi Yoktur", Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Armağan, İstanbul 2009, s. 384-385; "Önemle belirtmek gerekir ki, Anayasa'nın 141. maddesinde, yargı kararlarının gerekçeli olacağı açıklanmış, aynı zorunluluk Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 388. maddesinde de düzenleme altına alınmıştır. Anılan yasal düzenlemede yargıcın, uyuşmazlık konusu olan olay hakkında tüm kanıtları toplaması, tartışması, bu kanıtlardan hangilerine değer vermediğinin nedeni, hangilerini üstün tuttuğunun dayanaklarını değerlendirdikten sonra bir sonuca varmasının zorunlu ve gerekçeli olduğu vurgulanmıştır. Böyle bir yöntemin izlenmesi durumunda, maddî olgularla hüküm fıkrası arasında bir bağlantı kurulmuş olabilecektir. Ayrıca gerekçe sayesinde kararın doğruluğu denetlenmiş ve davanın yanları tatmin ve inandırılmış olacaktır. Tüm bunlardan başka ve en önemlisi adil bir yargılamanın yapıldığı sonucuna varılabilecektir. Yerel mahkeme kararı belirtilen hükümlere uyulmadığından öncelikle karar bu yönü ile hatalıdır", Y9HD., 25.03.2008, E. 2007/37113, K. 2008/6385, **Çil**, s. 538-540.

tefhim konusunda açık düzenlemeye yer vermiştir. Anılan hükme göre kararın tefhimi, mahkemece hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklanması ile gerçekleşir.

İlgili düzenlemenin ardından, Yargıtay, gerekçeli kararı içermeyip tüm hak ve yükümlülükleri içeren kısa kararın tefhiminin kanun yolu süresinin başlaması için yeterli olmadığı yönünde kararlar vermeye başlamıştır. Yargıtay, son dönemdeki kararlarında temyiz süresinin başlangıcına esas alınan tefhim kavramının “hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklandığı hâl” olarak anlaşılması gerektiğine değinmektedir²⁹⁸. Hüküm gerekçesiyle birlikte tefhim edilmediği hâllerde, gerekçeli kararın taraflara tebliği zorunludur. Mahkemece, taraflara tefhim edilen kısa kararda hükmün tüm unsurları bulunup, gerekçe bulunmadığı takdirde, kanun yolu süresi gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlar. Hüküm tüm unsurları ve gerekçesi ile birlikte tefhim edilmişse, hükmün HMK’nın 321/II. maddesine göre usûlüne uygun ve eksiksiz tefhim edildiği kabul edilir ve kanun yolu süresi tefhimden itibaren başlar. Sürenin tefhimden itibaren başlatılmasının sebebi, işçinin haklarını korumak bakımından iş mahkemelerinde çabuk karar verilmesi gerektiğidir. Bu yüzden istinaf süresi de sekiz gün olarak kısa tutulmuş, ayrıca bölge adliye mahkemesinin iki ay içinde karar vereceği düzenlenmiştir²⁹⁹.

İş mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvuru süresi, kararın taraflara tefhim veya tebliğinden itibaren işlemeye başlar. Kısa karar olarak bilinen sadece hüküm fıkrasının açıklanması üzerine, uygulamada temyiz yolunda süre tutum dilekçesi verilmektedir. Süre tutum dilekçesi, istinaf ve temyiz başvurusunda olması gereken bir kurum değildir³⁰⁰. Kanaatimizce olması gereken hukuk bakımından, İş Mahkemeleri Kanunu’nun 8. maddesinin ikinci fıkrası tamamen kaldırılarak, iş mahkemesinin nihaî kararlarına karşı istinaf yoluna başvuru süresinin iki hafta şeklinde ve sürenin gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlayacağı yönünde bir kanun değişikliği yapılmalıdır. Hâkim, gerekçesiyle birlikte tam olarak, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 297. maddesine (HUMK m. 388) uygun şekilde tefhim etmiş ve bunu da tutanağa geçirmişse, karar gerekçesiyle birlikte öğrenileceğinden istinaf süresi işlemeye başlayacaktır.

²⁹⁸ Y21HD., 01.07.2014, E. 2013/20237, K. 2014/15776; Y9HD., 31.10.2014, E. 2014/8860, K. 2014/13817, www.kararara.com (Erişim Tarihi, 02.01.2015).

²⁹⁹ **Özekes**, Süre Tutum Müessesesi, s. 392-393; **Umar**, s. 1004.

³⁰⁰ **Özekes**, Süre Tutum Müessesesi, s. 381-396; **Umar**, s. 1002.

2. İstinaf Süresinin Kaçırılması Durumunda Başvurulabilecek Yollar

İstinaf süresi, kanun tarafından kesin olarak belirlenir. İstinaf kanun yoluna başvurma süresi, hak düşürücü süre niteliğindedir (HMK m. 94). İstinafa başvuru süresi konusunda hâkimin takdir hakkı bulunmamaktadır (HMK m. 90). İstinaf süresinde, kanun yoluna başvurulmadığında, mahkeme kararı kesinleşir. Buna karşın, istinaf süresinin kaçırılması hâlinde, katılma yoluyla istinaf (HMK m. 348) ve eski hâle getirme kurumlarından yararlanılabilir (HMK 95-101)³⁰¹.

Taraf elinde olmayan bir nedenden istinaf süresini geçirmişse, eski hâle getirme yoluna başvurabilir (HMK m. 95/I). Tarafın eski hâle getirme yoluna başvurabilmesi için iradesi dışında gerçekleşen objektif bir engel olmalıdır. Ayrıca, ilgilinin kaçırıldığı işlemi, Kanun'un tanıdığı başka bir yolla da yapamaması gerekir (HMK m. 95/II)³⁰².

İstinaf başvurusunu süresinde yapmayan taraf, engelin ortadan kalkmasından itibaren iki hafta içinde eski hâle getirme yoluna başvurmalıdır (HMK m. 96/I). İlk derece ve bölge adliye mahkemelerinde nihaî karar verilmeden eski hâle getirme yoluna gidilebilir. Nihaî kararın verilmesinden sonra eski hâle getirme talebinde bulunulabilmesi için kararın bir tarafın yokluğunda verilmesi gerekir (HMK m. 96/II)³⁰³. Bu talep, istinaf başvurusunu inceleyecek olan bölge adliye mahkemesine yapılmalıdır (HMK m. 98/II)³⁰⁴. İstinaf dilekçesi eski hâle getirme talebini de içerecek şekilde hazırlanmalı ve ilk derece mahkemesine verilmelidir³⁰⁵.

Başvuru süresini kaçırın taraf, süresinde vereceği cevap dilekçesi ile kendisi bakımından söz konusu olan sebepleri ileri sürerek, istinaf yoluna başvurabilir (HUMK m. 426/H, I; HMK m. 348/I)³⁰⁶. İstinaf süresini kaçırın veya başvuru hakkı olmayan tarafın,

³⁰¹ **Karsh**, s. 790; **Kuru**, C. V, s. 4565; **Umar**, s. 296.

³⁰² **Berkin**, s. 126; **Bilge/Önen**, s. 311; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 94; **Muşul**, s. 186-187; **Önen**, s. 118-119; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 276; **Tercan**, Eski Hâle Getirme, s. 236-237; **Üstündağ**, s. 443; **Yılmaz**, Şerh, s. 711.

³⁰³ **Önen**, s. 119; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 276; **Tercan**, Eski Hâle Getirme, s. 240; **Umar**, s. 299; **Üstündağ**, s. 444.

³⁰⁴ Bu hüküm olmasa bile, istinaf süresinin kaçırılması hâlinde eski hâle getirme talebi için dilekçenin bölge adliye mahkemesine sunulması gerektiği açıktır. Bkz. **Umar**, s. 301.

³⁰⁵ **Görgün/Kodakoğlu**, s. 95; İstinaf El Kitabı, s. 42; **Karsh**, s. 452; **Kuru**, C. V, s. 5165; **Muşul**, s. 189.

³⁰⁶ **Özbay**, İbrahim/Okumuş, Nagehan, "Kanun Yollarına İlişkin Son Değişiklikler ve Yargı Kararları Işığında Medenî Usûl Hukukunda Katılmalı Kanun Yolu", Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Armağan, Ankara 2009, s. 376; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 530-531; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 314; **Karsh**, s. 798; **Kuru**, C. V, s. 4609; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 587; **Muşul**, s. 566; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s.

istinaf dilekçesine cevap vermek suretiyle, istinafa başvurusuna katılma yoluyla istinaf denir³⁰⁷. Taraflardan birinin başvurusundan sonra yapılan her başvuru, katılma yoluyla istinaf değildir. Diğer taraf istinaf süresi sona ermeden başvurmuşsa, yapılan bağımsız bir istinaf başvurusudur.

Katılma yoluyla istinafa ilişkin olarak Yargıtay kararları da değerlendirilmelidir. Yargıtay'ın, katılma yoluyla temyize başvuru imkânının, iş yargılamasında uygulanmayacağına dair kararları bulunmaktadır³⁰⁸. İş yargılamasında temyiz dilekçesinin karşı tarafa tebliği konusunda, uygulamada birlik yoktur. Zira katılma yolu ile kanun yoluna başvurulmasına izin verilmediği gerekçesiyle, temyiz dilekçesini karşı tarafa tebliğ etmeyen iş mahkemeleri de bulunmaktadır. Bunun sonucunda, karşı taraf kanun yolu başvurusundan haberi olmadığından, katılma yoluyla kanun yoluna başvuramamaktadır³⁰⁹. İş mahkemesi kararlarına karşı katılma yoluyla kanun yoluna başvurulabilmelidir. Zira iş yargılaması bakımından katılma yoluyla istinafa başvurulmasını engelleyen bir hüküm İş Mahkemeleri Kanunu'nda ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda bulunmamaktadır³¹⁰.

D. İstinafa Başvuru Şekli

İstinaf başvurusu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre dilekçe ile yapılır (HMK m. 342/I). Kanun'da, mahkeme başvurusunun mutlaka dilekçeyle yapılması düzenlenmiştir³¹¹. Dolayısıyla, iş mahkemelerinde de verilen kararlara karşı, istinaf yoluna dilekçeyle başvurulacaktır.

3105 vd.; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 109; **Pekcanitez/Atalay/Özkes**, s. 882; **Üstündağ**, s. 851-852; **Yılmaz**, İstinaf, s. 68.

³⁰⁷ **Özbek**, Mustafa, "İş Mahkemelerinde Yürütülen Yargılamalarda Katılma Yoluyla Temyiz", Ünal Tekinalp'e Armağan, C. II, İstanbul 2003, s. 953; **Pekcanitez**, Hakan, "Medenî Yargıda Adil Yargılama", İzmir BD, 1997/2, s. 35-55; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 530; **Ercan**, s. 701; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 314; **Kuru**, C. V, s. 4606; **Muşul**, s. 566; **Özbay/Okumuş**, s. 375; **Yılmaz**, İstinaf, s. 68; **Yıldırım**, İstinaf, s. 128.

³⁰⁸ "5521 sayılı Yasanın 8. maddesi uyarınca iş mahkemelerinde sözlü yargılama usûlü uygulanır. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 433/2. maddesinde karşı taraf, hükmü süresinde temyiz etmemiş olsa bile, 10 gün içinde vereceği cevap dilekçesinde hükme ilişkin itirazlarını bildirerek, temyiz isteğinde de bulunabileceği belirtilmiş ise de, 5521 sayılı Yasada bu hükmün uygulanacağına ilişkin bir açıklama mevcut değildir. Bu nedenle bu hükmün iş mahkemesinden verilen hükümler yönünden uygulanamayacağı Dairemizin ve giderek Yargıtay'ın yerleşmiş görüşlerinden bulunduğundan, davacıların 25.2.2005 tarihli temyize cevap dilekçesi ile ileri sürmüş oldukları temyiz istemlerinin reddine...", Y9HD., 25.12.2003, 11423/10908; Aynı yönde bkz Y9HD., 24.4.2001, 1221/6725; Y9HD., 5.6.1992, 757/6131; Y10HD., 22.11.2005, E. 8162/K. 12033, www.kazancı.com (Erişim Tarihi 20.09. 2013).

³⁰⁹ **Kuru**, C. V, s. 4613; **Özbek**, s. 940; **Özbay/Okumuş**, s. 370.

³¹⁰ **Akkaya**, s. 178; **Özbek**, s. 944; **Yılmaz**, Şerh, s. 1554.

³¹¹ İstinaf El Kitabı, s. 42; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 251; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 585; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 108; **Umar**, s. 987.

İş Mahkemeleri Kanunu'nun 15. maddesine göre, İş Mahkemeleri Kanunu'nda açıklık bulunmayan hâllerde, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu uygulanır. İstinaf yoluna başvuru bakımından, İş Mahkemeleri Kanunu'nda düzenleme bulunmayan hâllerde, istinafin yürürlüğe girmesiyle uygulanacak olan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun kanun yollarına ilişkin hükümleri dikkate alınacaktır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 342. maddesine göre, (HUMK m. 426/B) istinaf dilekçesinde tarafların davadaki sıfatları ile ad soyadı ve adresleri, varsa kanunî temsilci ve vekillerinin ad soyadı ve adresleri, kararın hangi mahkemeden verilmiş olduğu ile tarih ve sayısı, kararın başvuruda bulunana tebliğ edildiği tarih, kararın özeti, başvuru sebepleri ve gerekçesi, talep sonucu ve son olarak başvuruda bulunanın veya kanunî temsilci ya da vekilinin imzası olmalıdır.

İstinaf incelemesi, kural olarak tarafların talepleri ve ileri sürülen istinaf sebepleriyle sınırlıdır. Dolayısıyla istinaf sebepleri ve talep sonucu önemlidir³¹². İstinaf dilekçesinde, başvuranın kimliği, imzası ve karar belli ise reddolunmayıp, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 355. maddesi (HUMK m. 426/O) çerçevesinde kamu düzeni bakımından incelenebilecektir (HMK m. 342/III)³¹³.

İstinaf dilekçesi, kararı veren iş mahkemesine veya o iş mahkemesine gönderilmek üzere başka bir yer mahkemesine de verilebilir (HUMK m. 426/C; HMK m. 343/I). Doğrudan bölge adliye mahkemesine başvuru yapılamaz. Başvuru dilekçesi, bölge adliye mahkemesine verildiğinde sekiz günlük hak düşürücü süre (İşMK m. 8/II) korunmaz. İstinaf dilekçesi iş mahkemesine verildiğinde, mahkeme istinaf talebini bölge adliye mahkemesi defterine kaydetmelidir (HMK m. 343/I, c. 2). İstinaf dilekçesini alan iş mahkemesi, harç ve giderler ödenmişse (HUMK m. 426/D; HMK m. 344), dosyayı yetkili bölge adliye mahkemesine gönderecektir.

İlk derece mahkemesi, istinaf dilekçesini karşı tarafa tebliğ etmelidir. Karşı taraf, tebliğden itibaren iki hafta içerisinde cevap dilekçesini kararı veren mahkemeye veya bu mahkemeye gönderilmek üzere başka bir mahkemeye verebilir (HMK m. 347/I, II). İstinaf dilekçesi süresi içinde verilmezse, kesin olan iş mahkemesi kararına karşı verilirse, iş

³¹² **Özekes**, Muhammet, "Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Kanun Yolu İncelemesi-Özellikle İstinaf", Legal HD, Y. 2, S. 23, 2004, s. 3107; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 312; **Karlı**, s. 801; **Konuralp**, İstinaf Derecesi, s. 37; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 251; **Muşul**, s. 565; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 108; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 883; **Yıldırım**, İstinaf, s. 126; **Umar**, s. 992; Doktrinde, tarafların anlaşmaları sonucunda istinaf sebeplerini ve taleplerini değiştirebilme imkânına sahip olmaları gerektiği de ileri sürülmektedir. Geniş bilgi için bkz. **Çiftçi**, Murat Özgür, Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf, İstanbul 2011, s. 657.

³¹³ **Karlı**, s. 796; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 590; **Özekes**, İstinaf, s. 3107.

mahkemesi istinaf dilekçesinin reddine karar verir (HUMK m. 426/F; HMK m. 346/I). Bununla birlikte, gerekli giderlerin ödenmediği veya eksik ödendiği anlaşılırsa, iş mahkemesi başvuru sahibine bir haftalık kesin süre vermelidir. Kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmaz ise, iş mahkemesi başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verir (HUMK m. 426/D; HMK m. 344/I).

E. İstinaf Sebepleri

Bölge adliye mahkemesi, kural olarak istinaf dilekçesinde gösterilen sebeplere hasren inceleme yapabilir. Sınırlı inceleme yapılması, gerektiğinde yeniden yargılama yapılması ve uyuşmazlığın esasına ilişkin karar verilecek olmasına dayanır³¹⁴. Bununla birlikte, bölge adliye mahkemesi kamu düzeninden olan hususları re'sen inceler (HMK m. 355)³¹⁵. Örneğin, sosyal güvenlik hukuku bakımından, hizmet tespit davaları gerek doktrin gerek uygulamada kamu düzenine ilişkin olarak görülmektedir. Dolayısıyla, hizmet tespit davalarına ilişkin iş mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulduğunda, bölge adliye mahkemesi istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak değil, re'sen inceleme yapabilecektir³¹⁶.

İstinafa başvuran taraf, istinaf sebeplerini dilekçesinde göstermelidir³¹⁷. Aksi takdirde, istinaf hâkimi, kural olarak ileri sürülmeyen istinaf sebeplerini re'sen incelemeyecektir. Örneğin, iş yargılamasında karar veren hâkim hakkında hâkimin reddi

³¹⁴ İstinafta gerekli hâllerde duruşma yapılacağı ve işin esasına girilerek inceleme yapılacağı ve yeniden bir karar verileceği göz önünde bulundurulduğunda, böyle bir sınırlamanın yapılmamasının yerinde olduğu sonucu çıkmaktadır. Bkz. **Karlı**, s. 811; Temyiz incelemesinde temyiz sebepleri ile sınırlı bir inceleme yapılmıyorken, istinaf kanun yolunda istinaf sebepleri ile sınırlı inceleme yapılması bir çelişki oluşturur. Geniş bilgi için bkz. **Umar**, s. 1030.

³¹⁵ **Karlı**, s. 801; **Konuralp**, s. 184; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 883; **Umar**, s. 1031.

³¹⁶ İşçi ve işveren arasındaki ilişkiyi düzenleyen kanunların ve sosyal devlet ilkesi ışığında düzenlenen kuralların da bölge adliye mahkemesince istinaf başvurusunda re'sen incelenmesi gereklidir. Bkz. **Umar**, s. 1032.

³¹⁷ İstinaf sebeplerinin gösterilmesi gerekliliği, yargılamanın daha hızlı yapılması, iş yükünün azaltılması ile ilgili olduğu yönünde bkz. **Yıldırım**, M. Kâmil, "İstinaf Sebepleri ve İlk Derece Mahkemesinde Hatalı Vakıa Tespitleri", Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-VI, (İzmir/Çeşme, 19-20 Ekim 2007), Ankara 2008, s. 94; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 519; **Deren Yıldırım**, İstinaf Sebepleri, s. 701; Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda 1711 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önce, 440. maddenin son fıkrasına göre, karar düzeltme yoluna başvuran taraf, karar düzeltme sebeplerini dilekçesinde göstermek zorundaydı. Yargıtay, taraflarca ileri sürülen karar düzeltme sebepleriyle sınırlı olarak inceleme yapabilmekteydi. Kanun'da düzenlenen ama taraflarca ileri sürülmeyen karar düzeltme sebepleri, Yargıtay tarafından re'sen dikkate alınamamaktaydı. Bu sebeple, karar düzeltme talebinde bulunan taraf, dilekçesinde sebep göstermemişse talebi reddedilmekteydi. Kanun'un 440. maddesinde 1711 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra dâhi sebep gösterme zorunluluğunun devam ettiği savunulmaktadır. Geniş bilgi için bkz. **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 533; **Bilge**, Karar Düzeltilme, s. 157; **Bilge/Önen**, s. 681-682; **Postacıoğlu**, s. 773-774; **Sungurtekin**, s. 184-186.

sebeplerinden biri bulunmasına rağmen, taraflar ileri sürmediği takdirde, bölge adliye mahkemesi bu sebeple iş mahkemesi kararını iptal edemez. Re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda ve çekişmesiz yargı işlerinde, bölge adliye mahkemesi tarafların istinaf talebi ile kural olarak bağlı değildir (HMK m. 355/I)³¹⁸.

İstinaf sebepleri, Kanun'da açıkça tek tek sayılmamıştır³¹⁹. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesinin 1. fıkrasında, istinaf sebebi olabilecek usûl hataları belirtilmiştir. Kanun'un 342. maddesinin (HUMK m. 426/B) ikinci fıkrasının (e) bendinde, istinaf sebepleri ve gerekçesinden bahsedilmiştir. Kanun'un 355. maddesinde (HUMK m. 426/O), istinaf incelemesinin istinaf sebepleriyle sınırlı olarak yapılabileceği belirtilmiştir. Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, istinaf sebeplerinin sınırlandırılmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, iş mahkemesi kararının yanlış veya eksik olmasına neden olabilecek her hatanın istinaf sebebi olabileceği söylenebilir³²⁰. Kural olarak, istinaf kanun yoluna başvurulabilecek kararlar bakımından, hukukun usûlüne uygun olarak uygulanmamasından kaynaklanan hatalar istinaf sebebi olabilir³²¹.

İlk derece mahkemesi kararındaki hukuka aykırılığın giderilebilmesi, istinafin kabul edilmesindeki temel nedendir. Bu anlamda, iş mahkemesi kararındaki usûl veya maddî hukuka ilişkin hatalar istinaf sebebi olabilir. Yazı veya hesap hatası gibi yargılama yapılmasına gerek olmayan hatalar ilk derece mahkemesinde de düzeltilmesi sebebiyle (HMK m. 304), istinafin konusu değildir³²².

Taraflar, ileri sürdükleri istinaf sebepleriyle kural olarak bağlıdırlar (HUMK m. 426/O, c.1; HMK m. 355, c.1). İstinafa başvuran taraf, daha sonra istinaf sebeplerini genişletemez ve değiştiremez. İstinaf sebeplerinin genişletilmesi veya değiştirilmesi konusunda bir hüküm bulunmadığından, ilk derece mahkemesindeki yargılama usûlü uygulanmalıdır (HMK m. 360; HUMK m. 426/U). İş mahkemelerinde de basit yargılama usûlü

³¹⁸ İstinaf El Kitabı, s. 49.

³¹⁹ **Akil**, s. 351; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 522; **Konuralp**, s. 183; **Özekes**, İstinaf, s. 3105; **Pekcanitez/ Atalay/Özekes**, s. 880; **Yılmaz**, İstinaf, s. 62.

³²⁰ **Akil**, s. 352; **Karşlı**, s. 811; **Özekes**, İstinaf, s. 3105; **Özmen**, s. 37. Bir görüşe göre, istinaf sebepleri hakkında ayrı bir düzenleme olmadığından, genel olarak istinaf sebebinin kararın usûl ve esas yönünden hukuka uygun olmadığı söylenebilir. Olması gereken hukuk bakımından, istinaftaki usûle aykırılıklar bakımından da temyiz yolundaki düzenlemeye paralel düzenleme yapılmalıdır. Bkz. **Yılmaz**, İstinaf, s. 62-63; **Yıldırım**, İstinaf Sebepleri, s. 92.

³²¹ **Kılıç**, Hâلیل, Açıklamalı - İçtihatlı 6100 Sayılı HMK, Ankara 2011, s. 271; **Akil**, s. 354 **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 522; **Deren Yıldırım**, İstinaf Sebepleri, s. 702; **Karşlı**, s. 682; ; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 60.

³²² **Akil**, s. 354; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 524; İstinaf El Kitabı, s. 490; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 60; **Yılmaz**, İstinaf, s. 62.

uygulanmakta olup, hüküm bulunmayan hâllerde yazılı yargılama usûlü uygulanacağından (HMK m. 322/I), tarafın istinaf sebeplerini değiştirebilmesi veya genişletebilmesi, karşı tarafın rızasına bağlıdır (HMK m. 141/II)³²³. İstinaf dilekçesinde gösterilen istinaf sebepleri ıslah edilerek de değiştirilebilir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 357. maddesinin 1. fıkrasında istinaf derecesinde davanın ıslah edilemeyeceği düzenlenmiştir. Buna karşın, istinaf kanun yoluna ilişkin bölümde istinaf sebeplerinin ıslahını yasaklayan bir hüküm yoktur³²⁴.

İstinaf sebeplerinin dilekçede gösterilmemesinin sonucu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 352. maddesinde (HUMK m. 426/L) belirlenmiştir. Buna göre, başvuru sebepleri veya gerekçeleri hiç gösterilmemişse, bölge adliye mahkemesi ön inceleme aşamasında gerekli kararı vermelidir. Hükmün gerekçesine göre, bölge adliye mahkemesi bu durumda kamu düzeni bakımından inceleme yaparak karar verecektir. Kamu düzenine aykırılık yoksa ön inceleme aşamasında istinaf başvurusu reddedilmelidir³²⁵.

F. İstinaf İncelemesi

İstinafta dilekçeler aşaması, ön inceleme, tahkikat, sözlü yargılama ve hüküm aşaması olmak üzere beş safha bulunmaktadır. Bu safhalar birbirini takip etmektedir ve biri tamamlanmadan diğerine geçilemez. İstinafta bu beş safhadan sadece dilekçeler aşaması ilk derece yargılamasında tamamlanır, dosyanın üst mahkemeye gönderilmesinden sonraki diğer aşamalar ise istinaf derecesinde gerçekleşir³²⁶.

Ön inceleme, dosya üzerinde eksik olan hususları hızlı olarak tespit etmeye yarayan bir aşamadır. Ön incelemede, kanun yolu talebinin esas hakkında inceleme yapılabilmesi için gerekli olan şartlar incelenir. Bölge adliye mahkemesi, ön incelemede bazı hususların eksik olması durumunda, esas incelemeden gerekli kararı verecektir³²⁷.

Ön incelemede, uyuşmazlığın esasına ilişkin bir karar verilmesine engel olan eksiklikler dikkate alınır. Böylece, kanun yolu incelemesinde muhtemel eksiklikler

³²³ **Akkaya**, s. 180-181; **Yılmaz**, İstinaf, s. 81.

³²⁴ İstinafta ıslaha yasak getirilmesinin amacı, ilk derece mahkemesinin kararına konu olan davanın değiştirilmesini engellemektir. Böylece istinaf incelemesinin kapsamı, ilk derece kararının denetimiyle sınırlanmıştır. Geniş bilgi için bkz. **Akkaya**, s. 181.

³²⁵ **Akil**, s. 374; **Akkaya**, s. 216; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 532; **Karlı**, s. 801; **Konuralp**, Kamu Düzeni, s. 137; **Özekes**, İstinaf, s. 3107; **Yıldırım**, İstinaf, s. 130.

³²⁶ **Konuralp**, s. 184; **Özekes**, İstinaf, s. 3110.

³²⁷ **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 257; **Kuru**, C. V, s. 4632-4633.

önceden tespit edilerek, emek ve zaman kaybı önlenmektedir³²⁸. Ön inceleme aşamasında duruşma yapılmasına kural olarak gerek yoktur (HMK m. 352). Dosya üzerinden inceleme yapılması, ön incelemenin işlevi bakımından gereklidir³²⁹.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 352. maddesinde (HUMK m. 426/L), ön incelemenin konusu belirtilmiştir. Buna göre, istinaf incelemesinin başka bir dairece yapılması gerektiği, kararın kesin olduğu, başvurunun süresi içinde yapmadığı, başvuru şartlarının yerine getirilmediği, başvuru sebeplerinin ve gerekçesinin gösterilmediği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Bu şartlarda bir eksiklik olmadığı tespit edildiğinde, bölge adliye mahkemesi tahkikat aşamasına geçer (HMK m. 352, son cümle)³³⁰.

Ön incelemeye tâbi hususlar konusunda, mahkeme re'sen bir eksiklik olduğunu tespit ederse, istinaf başvurusunun usûlden reddine karar verir. Ön incelemede, koşulların mevcut olduğu tespit edilirse, istinaf başvurusu esastan incelenir. Bölge adliye mahkemesi, bu aşamada kanun yoluna başvuran tarafın talebinin haklı olup olmadığını inceler (HMK m. 353)³³¹. İki dereceli kanun yolu sisteminde, ilk derece mahkemesinde eksik inceleme ile karar verilmişse, Yargıtay kararı bozar ve dosyayı ilk derece mahkemesine gönderir. Bölge adliye mahkemesi ise, keşif yapılmadan karar verilmesi, gerekli konuda bilirkişiye başvurulmaması, tanıklar dinlenmeden karar verilmesi gibi usûl hatalarında, kural olarak inceleme yapar³³².

Esastan incelemede, başka bir mahkemenin istinabe edilmesine olanak sağlanmıştır (HUMK m. 426/N, II; HMK m. 354/II). İstinabe kurumu, mahkemenin kendi yargı çevresi dışında yapılması gereken işlemler bakımından öngörülmüştür. Bölge adliye mahkemesi kural olarak, kendi yargı çevresi dışındaki mahkemeleri istinabe etmelidir³³³.

³²⁸ **Konuralp**, İstinaf Derecesi, s. 36; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 257; **Muşul**, s. 568; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 109; **Pekcanitez**, İstinaf Mahkemeleri, s. 28.

³²⁹ **Akkaya**, s. 241-242.

³³⁰ **Ergün**, s. 3 vd.; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 258; **Muşul**, s. 568; **Yıldırım**, İstinaf, s. 130; **Yılmaz**, İstinaf, s. 72.

³³¹ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 532; İstinaf El Kitabı, s. 48; **Karlı**, s. 804; **Konuralp**, s. 185; **Konuralp**, İstinaf Derecesi, s. 36; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 259; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 589; **Muşul**, s. 570; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 111.

³³² **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 259; İstinaf El Kitabı, s. 48; Ne Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ne de 5235 sayılı Kanunda, bu konudaki kararın kim tarafından verileceği açıkça düzenlenmemiştir. Zira, daire başkanlarının görevlerini düzenleyen 5235 sayılı Kanunun 38. maddesinin birinci fıkrasında yer alan ifadeden, bu konudaki kararın daire başkanının vereceği sonucu çıkmaktadır. Bkz. **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 81.

³³³ **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 589-590; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 886; **Yılmaz**, İstinaf, s. 72-73.

Bölge adliye mahkemesi, esastan incelemesini yaparken, istinaf incelemesi ile ilgili özel hüküm yoksa ilk derece mahkemesindeki yargılama usûlünü uygulayacaktır (HUMK m. 426/U; HMK m. 360)³³⁴. İş mahkemelerinde basit yargılama usûlü uygulan-
dığından, istinafta da basit yargılama usûlüne ilişkin hükümler uygulanmalıdır. İş mahke-
mesinde uygulanan yargılama usûlü, istinaf kanun yolunun özellikleri ile bağdaştırılarak
uygulanmalıdır. İstinafa ilişkin özel hüküm varsa, öncelikle o hüküm uygulanmalıdır.
Kanun yolu ile ilk derece yargılamasında amaç yönünden farklılık olması örnek olarak
verilebilir³³⁵.

İstinaf yargılamasında, esastan incelemede asıl olan duruşma yapılmasıdır; ancak,
bölge adliye mahkemesi bazı hâllerde, bu incelemesini duruşma yapmadan yerine
getirecektir. Bölge adliye mahkemesi, özellikle usûle ve esasa ilişkin ağır ve açık hataların
bulunması durumunda, dosya üzerinden karar verebilir (HMK m. 353/1-a)³³⁶. Duruşma
yapılmadan karar verilebilen hâller, usûle ve esasa ilişkin olmak üzere ikiye ayrılabilir³³⁷.
Birinci grupta, ilk derece mahkemesinin usûle ilişkin hataları ve usûlî bazı kararları, dosya
üzerinden karara bağlanmaktadır. İkinci grupta ise, bölge adliye mahkemesince işin esası
hakkında karar verilmesine rağmen, duruşma yapılmamaktadır³³⁸.

Bölge adliye mahkemesinin, esasa girmeden duruşmasız inceleme yapabileceği
hâller, Kanun'da altı bent olarak sayılmıştır (HMK m. 353/I-a). İş mahkemesinde davaya
bakması yasak bir hâkimin karar vermiş olması hâlinde, bölge adliye mahkemesinin duruş-
ma yapmadan, karar verebilmesi kabul edilmiştir (HMK m. 353/I, a, 1). İş mahkemesinde
tarafardan birisi hâkimi usûlüne uygun olarak reddetmesine rağmen, hâkim bu ret talebini
incelemeden davaya devam etmişse, bölge adliye mahkemesi duruşma yapmadan karar
verebilecektir (HMK m. 353/I, a, 2)³³⁹.

İş mahkemesinin görevli ve yetkili olmasına rağmen, görevsizlik veya yetkisizlik
kararı vermiş olması veya iş mahkemesinin görevli veya yetkili olmamasına rağmen dava-

³³⁴ **Görgün/Kodakoğlu**, s. 315-316; **İstinaf El Kitabı**, s. 49; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 255; **Muşul**, s. 563; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 887.

³³⁵ **Özekes**, **İstinaf ve Temyiz**, s. 83-84; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 887.

³³⁶ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 533; **İstinaf El Kitabı**, s. 54; **Karlı**, s. 803; **Özekes**, **İstinaf ve Temyiz**, s. 88; **Özekes**, **İstinaf**, s. 3110; **Öztek**, **Üst Mahkemeler**, s. 110; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 887; **Yılmaz**, **İstinaf**, s. 75.

³³⁷ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 533; **Karlı**, s. 803; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 259; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 590; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 888; **Yılmaz**, **İstinaf**, s. 74-75.

³³⁸ **Konuralp**, s. 185; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 591; **Özekes**, **İstinaf**, s. 3111.

³³⁹ **Karlı**, s. 803; **Konuralp**, s. 200; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 591; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 898.

ya bakması ya da iş mahkemesinin bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi dışında kalması, bölge adliye mahkemesinin duruşmasız inceleme yapabileceği hâllerden biridir (HMK m. 353/I, a, 3).

Dava şartlarına aykırılık bulunması durumunda, bölge adliye mahkemesi duruşma yapmadan gerekli kararı verecektir (HMK m. 353/I, a, 4). İş mahkemesinin usûle aykırı olarak, davanın veya karşılık davanın açılmamış sayılmasına, davaların birleştirilmesine veya ayrılmasına, mercii tayinine karar vermiş olması durumunda da bölge adliye mahkemesince duruşma yapılmadan karar verebilecektir (HMK m. 353/I, a, 5).

İş mahkemesince, tarafların dava ile ilgili olarak gösterdikleri delilleri toplamaksızın ya da değerlendirmeksizin davaya bakması, bölge adliye mahkemesinin duruşma yapmadan karar verebileceği hâllerdendir (HMK m. 353/I, a, 6). Bu sebep, temelde hukukî dinlenilme hakkının ihlâlidir³⁴⁰. Zira hukukî dinlenilme hakkı gereğince, usûlüne uygun şekilde delillerin toplanması ve değerlendirilerek karar verilmesi gerekir³⁴¹.

Usûle ilişkin olarak duruşma yapılmadan karar verilebilen hâller, hükümde sayılan usûlî hatalardan ibaret değildir. Hükümde belirtilmemiş olsa da, buradaki durumlara eşdeğer usûl hataları da, istinaf sebebi olarak kabul edilmelidir.

Bölge adliye mahkemesinin esasa girmekle birlikte duruşmasız inceleme yapabileceği hâller, Kanun'da üç bent olarak sayılmıştır (HMK m. 353/I-b). İş mahkemesi kararı usûl ya da esas bakımından hukuka uygun ise, başvurunun esastan reddine duruşmasız olarak karar verilebilir. Bu durum, temyizdeki onama kararına benzemekle birlikte, hukukî niteliği bakımından ondan farklıdır. Bölge adliye mahkemesi yaptığı incelemede, ilk derece mahkemesi kararını tamamen doğru bulmuştur³⁴².

Yargılamada eksiklik bulunmayarak, kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş ve yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç yoksa veya kararın gerekçesinde hata edilmişse bölge adliye mahkemesi duruşma yapmadan davanın esası hakkında karar verebilir (HMK m. 353/I, b, 2). Örneğin, iş mahkemesi tüm delilleri toplamış, iddia ve savunmaları değerlendirmiş; ancak hukukî nitelendirmede bir hata yapmış olabilir³⁴³. Bu hâllerde, bölge

³⁴⁰ **Pekcanitez**, Hakan, "Hukukî Dinlenilme Hakkı", Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, İzmir 2000, s. 777; **Özekes**, Hukukî Dinlenilme Hakkı, s. 324;

³⁴¹ **Konuralp**, s. 185; **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 260.

³⁴² **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 261; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 91.

³⁴³ **Özekes**, Muhammet, "Üst Derece Mahkemeleri Kararlarında Gereke", Türkiye'de İstinaf Mahkemelerinin Kurulmasından Sonra Yargıtay'ın Rolü Konferansı, Ankara 2007, s. 98.

adliye mahkemesi duruşmasız karar verir; ancak bu karar iş mahkemesinin kararına göre yeni bir karar değildir, iş mahkemesi kararının düzeltilmiş hâlidir³⁴⁴.

Yargılamada bulunan eksiklikler duruşma yapılmadan giderilebilecekse, bunlar tamamlandıktan sonra yeniden esas hakkında karar verilebilir (HMK m. 353/I, b, 3). Örneğin, dosyada bulunması gereken bir belge istenmemiş ya da o belge dikkate alınmadan yargılama yürütülmüş olabilir. Eksiklik sadece bu belgenin getirilmesi ile giderilebilecek nitelikteyse, duruşma açmaya gerek yoktur.

Bölge adliye mahkemelerinin kurulmasına yönelik eleştirilerden birisi, istinaf nedeniyle yargılamanın daha uzun süreceğidir. Kanun, ilk derece yargılamasında uygulama bulan bazı taraf ve mahkeme işlemlerini, istinaf yargılamasını geciktireceği ve katkısı olamayacağı gerekçesiyle yasaklamıştır. İstinaf derecesinde yapılamayacak işlemler Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 357. maddesinde sayılmıştır³⁴⁵. Bölge adliye mahkemesinde tahkikat aşamasında, taraflar iş mahkemesinde ileri sürmedikleri vakıaları, burada da ileri süremeyeceklerdir³⁴⁶. Kanun, karşı tarafın açık veya zımnî muvafakatı veya ıslah yoluyla dahi, yeni iddia ve savunmaların dikkate alınmasına olanak vermemiştir. Re'sen dikkate alınması gereken usûlî eksiklikler ile kamu düzenine ilişkin olduğu kabul edilen diğer vakıalar her zaman ileri sürülebilecektir³⁴⁷.

³⁴⁴ Bölge adliye mahkemesinin bu kararı, Yargıtay'ın temyiz incelemesi sonunda verdiği düzelterek onama kararına benzemekle birlikte, hukukî niteliği bakımından ondan farklıdır. Bölge adliye mahkemesi, uyuşmazlığın esası hakkında yeni bir karar verir ve bölge adliye mahkemesinin bu kararı kural olarak temyiz edilebilir. Yargıtay ise, düzelterek onama kararı ile davanın esasına ilişkin yeni bir karar vermeyip, sadece ilk kararın yanlış olan kısımlarını düzeltir. Onama kararı ile ilk derece mahkemesinin kararı kesinleşir. Düzelterek onama kararı hakkında bkz. **Boran Güneysu**, s. 345-347; **Kuru**, C. V, s. 4711; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 603, 636; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 92; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 914-917.

³⁴⁵ **Becker-Eberhard**, Ekkehard, "Alman Medenî Usûl Hukuku Reformu Hakkında", (Çev.:Nevhis **Deren Yıldırım**), 21. Yüzyılın Usûl Hukuku Sorunları, İstanbul 2003, s. 75; **Öztek**, Selçuk, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-VI, Tartışmalar, (İzmir/Çeşme, 19-20 Ekim 2007), Ankara 2008, s. 71; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 508-509; **Aras**, s. 138-139; **Deren Yıldırım**, Teksif İlkesi, s. 268; **Deren Yıldırım**, İstinaf Sebepleri, s. 709; **Karlı**, s. 657; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 593; **Özmen**, s. 33; **Yılmaz**, İstinaf, s. 57.

³⁴⁶ Yeni vakıa ileri sürebilme imkânı vermemek, belli ölçüde maddî gerçeklerden uzaklaşma ihtimalini de ortaya çıkarmaktadır; ancak, işin basit ve çabuk olması bakımından böyle bir radikal çözümün değerlendirilmesi gerekmektedir. Bkz. **Pekcanitez**, Hakan, "Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda Değişiklik Tasarısı'na Göre İstinaf Derecesi", Tartışmalar, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı II-III, (Eskişehir, 3-5 Ekim 2003), Ankara 2004, s. 55.

³⁴⁷ Alman Medenî Usûl Hukukunda, 2001 tarihli Medenî Usûl Reform Kanunu ile yapılan değişikliklerden biri istinafin hataların düzeltilmesi yolu olarak yeniden düzenlenmesidir. Bu kapsamda, yeni vakıa ve delil sunma hakkı sınırlandırılmıştır. Bu düzenleme ile tarafların dava konusuyla ilgili her türlü vakıayı ve bilgiyi ilk derece mahkemesine sunma yükümlülüğü getirilmiştir. Bazı istisnaî durumlarda, tarafın ilk derece mahkemesinde sunmadığı vakıanın istinafta sunulmasına izin verilebilir. Geniş bilgi için bkz.

İstinaf yargılamasında karşı dava açılmaz (HUMK m. 426/R; HMK m. 357/I). Karşı dava açılmamasının sebebi de, tahkikatın daha çabuk ve kısa sürede bitirilmesinin istenmesidir. Hükmün gerekçesinde, bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesi olarak uyuşmazlığa baktığı durumlar dışında, bölge adliye mahkemesine doğrudan dava açılmayacağından karşı davanın da açılmayacağı belirtilmiştir³⁴⁸.

İstinaf derecesinde, üçüncü kişilerin davaya katılması yasaklanmıştır (HUMK m. 426/R; HMK m. 357/I). Üçüncü kişilerin davaya katılması, fer'i müdahale, aslî müdahale ve davanın ihbar edilmesi üzerine gerçekleşebilir³⁴⁹. İstinaf yürürlüğe girmeden önce doktrindeki baskın görüş, kanun yolunda fer'i müdahaleye izin verilmemesi yönündeydi³⁵⁰. Kanundan sonra da bu görüşe bağlı kalınmıştır ve fer'i müdahaleye kanun yolunda izin verilmemiştir³⁵¹. Aslî müdahale³⁵², ilk davanın taraflarına karşı açılmış bağımsız bir dava olduğundan, istinaf derecesinde mümkün değildir. İstinaf yürürlüğe girmeden önce de, aslî müdahaleye izin verilmemiştir³⁵³. Davaya müdahale mümkün olmadığından, davanın ihbarı da istinaf aşamasında mümkün olmayacaktır³⁵⁴.

İstinaf kanun yolunda ıslaha başvurulması yasaklanmıştır³⁵⁵. Bölge adliye mahkemesinde yeni vakıa ileri sürülemeyeceğinden, talep sonucu genişletilip değiştirilemeyeceğinden bunların istisnası olan ıslah da istinaf yargılamasında kabul edilmemiştir. Böylece istinaf yargılamasının gecikmesi önlenmek istenmiştir³⁵⁶. Doktrinde, istinafta ıslah geçersiz olmasına rağmen bölge adliye mahkemesinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun

Gotwald, Peter, "2001 Reform Kanunu'nun Ardından Almanya'da Medenî Yargılama Hukuku" (Çev.: Murat **Atalı**/Mustafa **Göksu**), MİHDER, 2006/3, s. 696; **Özekes**, İstinaf, s. 3111.

³⁴⁸ **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 94.

³⁴⁹ **Berkin**, s. 155-157; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 174; **Karafakih**, s. 130; **Karşı**, s. 356; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 494; **Muşul**, s. 150; **Önen**, s. 75; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 332.

³⁵⁰ **Ansay**, s. 142; **Bilge/Önen**, s. 276; **Karafakih**, s. 134; **Kuru**, C. V, s. 3454; **Pekcanitez**, Fer'i Müdahale, s. 71 vd.; **Muşul**, s. 150; **Üstündağ**, s. 377; **Yılmaz**, Şerh, s. 625.

³⁵¹ **Pekcanitez**, Fer'i Müdahale, s. 295.

³⁵² **Alangoya**, Dava Ortaklığı, s. 49; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 157; **Berkin**, s. 157; **Karafakih**, s. 132; **Karşı**, s. 363; **Kuru**, C. V, s. 3491; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 498; **Muşul**, s. 157; **Önen**, s. 75; **Özekes**, Aslî Müdahale, s. 14 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 345; **Yılmaz**, Şerh, s. 614.

³⁵³ **Karafakih**, s. 134; **Kuru**, C. V, s. 3508; **Özekes**, Aslî Müdahale, s. 60.

³⁵⁴ **Atalı**, s. 88-89; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 96.

³⁵⁵ **Bilgen**, Mahmut, Hukuk Yargılamasında Islah, Ankara 2010, s. 1; **Yılmaz**, Ejder, Medenî Yargılama Hukukunda Islah, B. 4, Ankara 2013, s. 45; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 266; **Karafakih**, s. 235; **Kuru**, C. V, s. 3965; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 531; **Muşul**, s. 303; **Önen**, s. 177; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 615; **Üstündağ**, s. 549.

³⁵⁶ **Tutumlu**, Mehmet Akif, Medenî Usûl Hukukunda Islah, Ankara 2010, s. 150 vd.; İstinaf El Kitabı, s. 56; **Karşı**, s. 806; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 70; Doktrinde, istinafta yalnız davanın konusunu belirleyen dava dilekçesinin ve davalı savunmasının içeriğini belirleyen cevap dilekçesinin değil, her türlü taraf usûl işleminin ıslahının yasaklandığı ifade edilmektedir. Geniş bilgi için bkz. **Umar**, s. 1036.

353. maddesinin 1. fıkrasında (HUMK m. 426/M, I) belirtilen durumlarda, dosya ilk derece mahkemesine gönderilirse ıslah yoluna başvurulabileceği ileri sürülmektedir³⁵⁷.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 357. maddesinde, 166'ncı maddenin birinci fıkrası saklı kalmak üzere, istinaf derecesinde davaların birleştirilemeyeceği belirtilmiştir. Hükmün gerekçesinde, bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesince karara bağlanan uyuşmazlıkları inceleyebileceği, başka ilk derece mahkemesinde karara bağlanmamış uyuşmazlıklar ile birleştirilemeyeceği belirtilmiştir.

Bölge adliye mahkemesinde yapılan yargılamada, taraflar daha önce ilk derece mahkemesinde ileri sürmedikleri delilleri ileri süremeyeceklerdir³⁵⁸. Buna karşılık, Kanun'da açıkça düzenlenen istisnalar bulunmaktadır. İlk derece mahkemesinde usûlüne uygun olarak gösterilmesine rağmen, incelenmeksizin reddedilen veya mücbir sebeple getirilemeyen deliller, bölge adliye mahkemesince incelenebilir (HUMK m. 426/R, I, III; HMK m. 357/III)³⁵⁹. İş mahkemesinde delillerin usûlüne uygun olarak gösterilmesine rağmen, incelenmemesi durumunda, aslında yeni bir delil gösterilmesi söz konusu değildir. İkinci istisna olarak, iş mahkemesinde, tarafın elinde olmayan, mücbir sebeple mahkemeye veremediği bir delili, bölge adliye mahkemesinde ileri sürmesine olanak sağlanmıştır

³⁵⁷ **Akkaya**, s. 298; Yargıtay'ın bozması üzerine, davanın yeniden ilk derece mahkemesinde görülmesi aşamasında ıslah yapıp yapılamayacağı konusunda ise, Kanun'da bir hüküm mevcut değildir. Bu konuda Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu zamanında verilmiş olan iki ayrı içtihadı birleştirme kararı bulunmaktadır. Doğrudan ıslahla ilgili olan içtihadı birleştirme kararına göre (İBK, 4.2.1948, 10/3, RG. 17.6.1948, S. 6934), bozmadan sonra davanın yeniden görülmesi sırasında ıslah mümkün değildir. Bu konuda dolaylı olarak ıslah kurumuyla ilgili bir içtihadı birleştirme kararında ise (İBK, 4.2.1959, 13/5, RG. 28.4.1959, S. 10193), bozma kararına uyulması ile davada yeniden incelemeye başlanılmış olacağı kabul edilmektedir. Bir görüşe göre, Yargıtayca bozulan karar esasa ilişkin ise, bozmadan sonra ıslah yapılamaz; usûle ilişkin kararların bozulması hâlinde ise, mahkemenin esas hakkında yapacağı inceleme sırasında ıslah yapılabilir. Geniş bilgi için bkz. **Bilge/Önen**, s. 360-361; **Postacioğlu**, s. 375; **Üstündağ**, s. 551; **Yılmaz**, Şerh, s. 1008-1011; "...Somut olayda tüm deliller toplanmıştır. Bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Davaya husumetten reddedilmiştir. Dosya esas yönünden de karar vermeye hazırdır. Bilirkişi incelemesi yapıp, miktar belirlendikten sonra, karar verinceye kadar ıslah yapma imkânı da vardır. Bu imkân kullanılmamıştır. Tahkikat bitmiştir. Usûl işlemleri tamamlanmıştır. Bozmadan sonra herhangi bir tahkikat da yapılmamıştır. Yapılan ıslahın açıklanan nedenlerle kabulü mümkün değildir", YHGK., 15.3.2006, E. 2006/9-21, K. 2006/72, **Bilgen**, s. 67-68; Bir başka görüşe göre, Yargıtay'ın bozmasından sonra yargılama sırasında ıslah mümkündür. Bkz. **Ansay**, s. 189-190; **Kuru**, C. IV, s. 3979; **Önen**, s. 178.

³⁵⁸ **Konuralp**, Halûk, İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantı, Tartışmalar, (7-8 Mart 2003), Ankara 2003, s. 126; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 105; **Yıldırım**, İstinaf, s. 135.

³⁵⁹ **Deren Yıldırım**, Teksif İlkesi, s. 284; **Öztek**, Üst Mahkemeler, s. 105; **Tanrıver**, Tasarı, s. 13; **Tanrıver**, İstinaf Derecesi, s. 46-47; İstinafta yeni delillere dayanılmaması kuralının bir diğer istisnasını, dava konusu borcun düştüğünü gösteren delillerin oluşturduğu kabul edilmektedir. Bu görüşe göre, ilk derece yargılama süreci yerine kanun yolu aşamasında ortaya çıkan ve dava konusu borcun sona erdiğine işaret eden delillere de istinafta dayanılabilir. Dolayısıyla, istinaf süreci sırasında ödeme delili üzerine borcun düşmüş bulunduğu tespiti ve davanın reddi aynı zamanda bir esas mahkemesi olan bölge adliye mahkemesi tarafından yapılmalıdır. Geniş bilgi için bkz. **Umar**, s. 1036.

(HMK m. 357/III). Buradaki mücbir sebepten anlaşılması gereken, tarafın elinde olmayan aşamadığı engellerin bulunmasıdır³⁶⁰. Taraf, daha önce mücbir sebeple elde edemediği bu delili, bölge adliye mahkemesinde yargılama aşamasında ele geçirirse, bölge adliye mahkemesi bu delili inceleyerek karar vermelidir³⁶¹.

G. Bölge Adliye Mahkemesi Kararları

1. Genel Olarak

Bölge adliye mahkemesi, denetim ve düzeltme işlevlerini yerine getirmek için birtakım kararlar vermektedir. Kanun'da, bölge adliye mahkemesinin kararlarının niteliği ve ne şekilde olacağı, açık şekilde belirtilmemiştir.

İstinaf bir kanun yolu olduğundan, temyizle bazı benzerlikler taşımaktadır; ancak, istinafla temyiz arasında temel farklılıklar bulunmaktadır. Temyizde hukukî denetimin; istinafta ise, vakıa ve hukukî denetimin olması verilecek kararlara yansiyacaktır. İstinafta niteliği gereği, yeniden yargılama yapılması ve duruma göre yeni bir kararın verilmesi de söz konusu olabilecektir. Yargıtay, temyiz incelemesi sonunda, temyiz başvurusunu haksız bulduğu takdirde mahkeme kararının “*onanmasına*”, aksi durumda “*bozulmasına*” karar vermektedir. Bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesi kararını haklı ya da haksız bulması hâlinde ise, onama veya bozma kararı vermemesi gerekir³⁶².

Bölge adliye mahkemesi, ara karar veya nihaî karar verebilir³⁶³. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 361. maddesinin 1. fıkrasında, bölge adliye mahkemesinin nihaî kararlarından bahsedilmiştir. Bölge adliye mahkemesinin, mahkeme kararını hukuka uygun bularak istinaf başvurusunu reddetmesi, nihaî karar niteliğindedir (HUMK m. 426/M, II; HMK m. 353/I, b). Bölge adliye mahkemesinin ön inceleme sonunda, dosyayı incelemeye alması ise ara karardır (HUMK m. 426/L; HMK m. 352)³⁶⁴.

³⁶⁰ Arslan, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 85; Çiftçi, s. 594-595; Üstündağ, s. 914.

³⁶¹ Memişoğlu, S. Özgür, “Hukuk Yargılamasında İstinafa Başvuru Usûlü ve İstinafta Yeni Vakıa ve Delillere Dayanılması”, Legal HD, C. 10, S. 113, 2012, s. 101; Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 511; Çiftçi, s. 693; İstinaf El Kitabı, s. 58; Kılıç, s. 2731; Yıldırım, Kanun Yolu Olarak İstinaf, s. 309-310.

³⁶² İstinaf El Kitabı, s. 59; Karşlı, s. 814.

³⁶³ Ara karar ve nihaî karar ayırımında belirleyici ölçüt, mahkemenin karar verdikten sonra yargılamadan el çekip çekmemesi veya yargılamaya devam edip etmemesidir. Geniş bilgi için bkz. Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 435; Karşlı, s. 417; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 449; Önen, s. 267; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 804.

³⁶⁴ Akkaya, s. 315.

Bölge adliye mahkemesi, esasa ve usûle ilişkin kararlar da verebilir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki durumlar, bölge adliye mahkemesinin esasa ilişkin kararlarına örnektir. Ön inceleme sonunda incelemenin başka bir daire tarafından yapılması gerekiyorsa, bölge adliye mahkemesinin dosyanın ilgili daireye gönderilmesine karar vermesi usûle ilişkin bir karardır (HMK m. 352).

Bölge adliye mahkemesinde kararın nasıl verileceği, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda tam olarak belirtilmemiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 360. maddesinin atfı sebebiyle, ilk derece mahkemesindeki karar aşaması istinafta da geçerli olacak ve 294. madde burada da kıyasen uygulanacaktır. İstinaf yargılaması sonunda verilecek kararda hangi hususların bulunması gerektiği Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda açıkça belirtilmiştir (HUMK m. 426/T; HMK m. 359).

2. İstinaf Başvurusunun Haksız Olması Hâlinde Verilebilecek Kararlar

Bölge adliye mahkemesi, başvuru haksızsa istinaf başvurusunun esastan reddine karar verir (HUMK m. 426/M, II, b. 1; HMK m. 353/I, b. 1). Bölge adliye mahkemesi, usûle uygun ve doğru bir yargılama yapılmışsa başvuruyu esastan reddeder. Başvurunun esastan reddi kararı, istinaf kanun yoluna başvuranın talebinin haksız olduğunu tespit eder. Aynı zamanda bu karar ile ilk derece mahkemesi kararı doğru bulunmuştur.

İstinaf başvurusunun reddi kararı, sonucu bakımından onamaya benzetilebilirse de teknik anlamda bir onama kararı değildir³⁶⁵. Zira onama kararı ile mahkeme kararı kesinleşir. Buna karşın, istinaf başvurusunun esastan reddi kararı, her zaman hükmün kesinleşmesini sağlamaz. Bölge adliye mahkemesinin kararı temyize tâbi ise (HMK m. 361, 362), karar en erken tarafların temyize başvuru hakkından feragat etmesiyle veya temyiz süresinin sona ermesiyle kesinleşir. Karar temyiz edilirse, kesinleşme için temyiz incelemesinde Yargıtay'ın onama kararı vermesi gerekir.

3. İstinaf Başvurusunun Haklı Olması Hâlinde Verilebilecek Kararlar

Bölge adliye mahkemesi ileri sürülen istinaf sebeplerinin haklı olduğu kanaatindeyse, ilk derece mahkemesi kararını kaldırır. Bunun yanında, kural olarak

³⁶⁵ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 892; Karşlı, s. 814; Konuralp, s. 187; Konuralp, İstinaf Derecesi, s. 39; Konuralp, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 265; Özekes, İstinaf, s. 3113; Özekes, İstinaf ve Temyiz, s. 106.

yeniden inceleme yapar ve davanın esası hakkında karar verir. Bölge adliye mahkemesi, bazen tahkikatı tamamlamadan dosyayı ilk derece mahkemesine gönderir.

Başvurunun haklı bulunması üzerine, iş mahkemesi kararının kaldırılması ve dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesi veya davanın esası hakkındaki ret veya kabul kararları verilir. Bu kararlar, temyizdeki bozma kararından farklıdır. Zira dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesi hâlinde, iş mahkemesi direnme kararı veremez (HUMK m. 426/M, I, c. 1; HMK m. 353/I, a). Temyiz yolunda ise, bozma sonucunda ilk derece mahkemesi kararında direnebilir (HUMK m. 439/III; HMK m. 373/III). Bölge adliye mahkemesinin esasa ilişkin kararı ile ilk derece mahkemesinin esası hakkındaki kararını değiştirmektedir³⁶⁶. Buna karşılık, Yargıtay, kural olarak davanın esası hakkında bir karar veremez (HUMK m. 439/I, II; HMK m. 373/I, II)³⁶⁷.

a. İlk Derece Kararının Kaldırılması ve Dosyanın Gönderilmesi Kararı

Yargılamayı ve yargılama sonunda verilen kararı etkileyen temel usûl hatalarında gönderme kararı verilir. Maddî hukuk kurallarının yanlış uygulanması sebebiyle gönderme kararı verilemez. Kanunun olaya uygulanmasında hata edilmesi hâlinde, davanın esası hakkında bölge adliye mahkemesi karar vermelidir (HUMK m. 426/M, II, b. 2; HMK m. 353/I, b, 2)³⁶⁸.

Bölge adliye mahkemesinin dosyayı ilk derece mahkemesine göndermesi gereken hâller, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353. maddesinde düzenlenmiştir³⁶⁹. Dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesinin nedenlerinden biri, ilk derece yargılamasını hükümsüz kılan usûlî eksikliklerin olmasıdır. Örnek olarak davaya bakması yasak olan hâkimin karar vermesi veya dava şartlarına aykırılık bulunması (HUMK m. 426/M, I, b. 1, 4; HMK m. 353/I, a, 1, 4) gösterilebilir.

Mahkeme kararı sadece usûle ilişkinse, gönderme kararı verilmesi gerekir. Bölge adliye mahkemesi, bu durumda esasa ilişkin bir karar veremez. Örneğin, ilk derece mahkemesinin görevsizlik, yetkisizlik kararı (HUMK m. 426/M, I, b. 3; HMK m. 353/I, a, 3) ya

³⁶⁶ Bölge adliye mahkemesinin mümkün olduğu kadar, kendisinin karar vermesi sağlanmalıdır. Bölge adliye mahkemesinin kolay yolu seçerek, bir alt mahkemenin kararı bozmakla ve tekrar birinci derece mahkemesine göndermekle yetinmeyip, karar verme yükümlülüğünü sağlamak gerekir. Aksi takdirde, dava birinci ve ikinci derece mahkemesi arasında gidip gelerek zaman kaybına neden olacaktır. Geniş bilgi için **Yılmaz**, İstinaf, s. 80.

³⁶⁷ **Konuralp**, Bölge Adliye Mahkemeleri, s. 265.

³⁶⁸ **Akkaya**, s. 324.

³⁶⁹ Bu usûle aykırılıklar, temyiz yolunda da önemli usûl hatalarının örnekleri arasında gösterilmektedir. Bkz. **Bilge/Önen**, s. 652.

da davanın açılmamış sayılmasına ilişkin kararı (HUMK m. 426/M, I, b. 5; HMK m. 353/I, a, 5) hatalı ise, dosya ilk derece mahkemesine gönderilir³⁷⁰.

Davanın esası hakkında eksik incelemeye neden olan usûl hatalarından dolayı da gönderme kararı verilir. Örneğin, davaların birleştirilmesi veya ayrılması kararı hatalı ise (HUMK m. 426/M, I, b. 5; HMK m. 353/I, a, 5) ya da gösterilen delillerin hiçbiri toplanmadan veya değerlendirilmeden karar verilmişse (HUMK m. 426/M, I, b. 6; HMK m. 353/I, a, 6), dosya ilk derece mahkemesine gönderilir³⁷¹. Bölge adliye mahkemesinin gönderme kararlarına karşı temyiz kanun yoluna gidilemez³⁷².

b. İlk Derece Kararının Kaldırılması ve Davanın Kabulü Kararı

Bölge adliye mahkemesi, talebin haklı olması hâlinde davanın esası hakkında bir karar verebilir. Bu kararla ilk derece mahkemesinin kararı değiştirilir ve hatalı veya eksik olan kısımları düzeltilir. Bölge adliye mahkemesi, dosya üzerinden veya duruşma yaparak esas hakkında kararını verebilir. Duruşma yapılmadan yargı eksiklikleri tamamlanacak nitelikteyse ya da yeniden yargılamaya ihtiyaç olmadan kanunun olaya uygulanmasında hata edilmesi hâlinde duruşma yapmadan davanın esası hakkında karar verilebilir (HUMK m. 426/M, II, b. 2 ve 3; HMK m. 353/I, b, 2 ve 3).

Uyuşmazlığın esasına ilişkin bölge adliye mahkemesinin verdiği kararlar, eda, tespit veya inşâî hüküm niteliğinde olabilir³⁷³. Bölge adliye mahkemesinin bu kararlarına karşı, temyiz kanun yoluna başvurulabilir.

c. İlk Derece Kararının Kaldırılması ve Davanın Reddi Kararı

Bölge adliye mahkemesi, davanın kabulüne karar vermiş olan ilk derece mahkemesinin aksine, davanın haklı olmadığı kanaatinde olabilir. Bu durumda, bölge adliye mahkemesi, ilk derece kararını kaldırır ve davanın reddine karar verir. Bu kararın verilebilmesi için bölge adliye mahkemesinin uyuşmazlığın esasına ilişkin inceleme yapması gerekir. Bölge adliye mahkemesi davanın reddi kararını verirken, ilk derece mahkemesi yerine geçer. Davanın esastan reddi kararının tespit hükmü niteliğinde olduğu kabul edilmektedir³⁷⁴. Bu nihaî karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulabilir.

³⁷⁰ **Akkaya**, s. 328.

³⁷¹ İstinâf El Kitabı, s. 74; **Konuralp**, s. 185.

³⁷² İstinâf El Kitabı, s. 66.

³⁷³ **Konuralp**, s. 188.

³⁷⁴ **Akkaya**, s. 335.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TEMYİZE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER VE
İŞ MAHKEMELERİNDE TEMYİZ

I. 1086 SAYILI HUKUK USÛLÛ MUHAKEMELERİ KANUNU
ÇERÇEVESİNDE TEMYİZ

A. Genel Olarak

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile temyiz kanun yolu bakımından iki mevzuat dikkate alınmaktadır. Bunlardan birincisi, 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 5236 sayılı Kanunla değiştirilmemiş olan temyize ilişkin hükümleridir. İkincisi ise, bölge adliye mahkemelerinin fiilen göreve başlamasıyla uygulanacak olan 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun kanun yollarına ilişkin kısımda yer alan temyize ilişkin hükümleridir. Nitekim 6217 sayılı Kanunun³⁷⁵ 30. maddesiyle 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na geçici 3. madde eklenmiştir³⁷⁶.

Bu düzenleme ile istinaf kanun yolu işlemeye başlamadığından, mülga Kanun'nun temyiz hükümleri uygulanmaya devam edecektir. İstinaf kanun yolu işlemeye başlamadan kanun yoluna başvuru kararlar kesinleşinceye kadar, mülga Kanun'nun kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanacaktır.

Aynı şekilde, 02.03.2005 tarihli İş Mahkemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 5308 sayılı Kanun³⁷⁷ ile İş Mahkemeleri Kanunu'na eklenen geçici 1. madde hükmü, *“Bölge adliye mahkemelerinin, 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2. maddesi uyarınca Resmî Gazete’de ilân edilecek göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında yapılan temyiz başvuruları,*

³⁷⁵ Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılmasıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, RG. 14.04.2011, S. 27905.

³⁷⁶ Bu geçici hükümle, 1 Ekim 2011 tarihinde bölge adliye mahkemeleri göreve başlamayacağından, eski kanun yoluna ilişkin hükümlerin uygulanmasına imkân tanınmıştır. Bu hükme göre, bölge adliye mahkemeleri göreve başlayamadığı sürece, 1 Ekim 2011 tarihinden sonra verilen kararlar için, istinaf kanun yoluna başvurulmayacaktır. Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlayacağı Resmî Gazete’de ilân edilecektir. Bu ilândan önce, eski Kanun’a göre kanun yoluna başvurulmuş olan kararlar kesinleşinceye kadar, eski Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edilecektir. Bu ilândan sonra kanun yoluna başvurulmak istenirse, önce istinaf yoluna sonra temyiz yoluna başvurulabilecektir.

³⁷⁷ RG. 18.03.2005, S. 25759.

kesinleşinceye kadar Yargıtay tarafından sonuçlandırılır. Bu kararlar hakkında İş Mahkemeleri Kanununun bu Kanun'la yapılan değişiklikten önceki temyize ilişkin hükümleri uygulanır" diyerek istinaf yolu ile ilgili düzenlemelerin yürürlüğe girmesini bölge adliye mahkemelerinin resmen ve fiilen kurulmasına kadar ertelendiğini düzenlemektedir³⁷⁸.

Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu, iki dereceli bir kanun yolu benimsemiştir. Bu sistemde, istinaf kanun yolu bulunmayıp, temyiz ve karar düzeltme düzenlenmiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre, bölge adliye mahkemesinin nihaî kararları bakımından temyiz kanun yoluna başvurulabilir. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'na göre ise, ilk derece mahkemelerinin nihaî kararlarına karşı temyiz kanun yoluna gidilebilir³⁷⁹. Dolayısıyla, iş mahkemeleri kararlarına karşı, bölge adliye mahkemeleri göreve başlayana kadar, temyiz kanun yoluna başvurulacaktır. Bu yüzden, 5308 sayılı Kanun ile İş Mahkemeleri Kanunu'nda, istinafa paralel olarak yapılan değişiklikten önceki temyize dair düzenlemeler uygulanmaya devam edecektir.

İstinaf kanun yolunda ilk derece mahkemesi hükmü, hukuka uygunluk ve olaya uygunluk denetiminden geçer. Temyizde ise sadece hukuka uygunluk denetimi yapılır. İstinafın olduğu bir kanun yolu sisteminde Yargıtay, vakıa ve tahkikat mahkemesi değildir³⁸⁰; ancak, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'na göre yapılan temyiz incelemesinde Yargıtay, uygulamada hem hukuka uygunluk hem de vakıa denetimi yapmaktadır. İstinafın işlerlik kazanması ile temyizde sadece hukukî denetim söz konusu olacaktır³⁸¹.

³⁷⁸ Doktrinde bir görüşe göre, bu hüküm Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'na 5348 sayılı Kanun ile eklenen geçici madde 2'deki düzenlemeden farklıdır. Zira, kanun koyucu iş mahkemelerinden verilen kararlar ile genel mahkemelerden verilen kararlar arasında yeni kanun yolunun uygulanması bakımından farklı hükümler sevk etmiştir. Bkz. **Deyneklî**, Adnan, "Medenî Usûl Hukukunda Yeni Kanun Yolunun Mevcut Dosyalara Etkisi", SİHD, S. 23, 2011, s. 42.

³⁷⁹ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 451; **Berkin**, s. 214; **Bilge/Önen**, s. 643; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 318; **Karlı**, s. 852; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 933.

³⁸⁰ Temyiz yolunda yeni vakıalar ileri sürülemeyeceği gibi, yeni deliller de inceleme konusu yapılamaz; ancak, hüküm verildikten sonra meydana gelen ve hüküm hakkında temyiz incelemesi yapılmasına engel olan vakıalar Yargıtay'da ileri sürülebilir. Geniş bilgi için bkz. **Berkin**, s. 218; **Karafakih**, s. 256; **Kuru**, C. V, s. 4502-4503; **Önen**, s. 294; Temyiz incelemesinde yeni vakıaların ve delillerin ileri sürülmesi, karşı tarafın rızasına da bağlı değildir. Hatta temyiz incelemesi sırasında, ıslah yolu ile dahi yeni vakıaların ileri sürülmesi mümkün değildir. Bkz. **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 451; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 318; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 933.

³⁸¹ **Bilge/Önen**, s. 644; **Karlı**, s. 852; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 595; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 939.

B. İş Mahkemelerinin Temyiz Edilebilen Kararları

Bir kararın temyize kabil olup olmadığı kanun ile belirlenir. İş mahkemesi, kanuna göre temyize başvurulamayacak olan bir kararı, temyiz edilebileceğine hükmedemez. Mahkemenin, kanuna göre temyiz edilemeyecek olan bir kararın temyiz edilebileceğine karar vermesine imkân yoktur³⁸².

İlk derece mahkemelerinin vermiş oldukları nihaî kararlar kural olarak temyiz edilebilir³⁸³. Bu kapsamda hükümler ve usûle ilişkin nihaî kararlar temyiz edilebilir³⁸⁴. “İlk derece mahkemeleri” ifadesiyle, asliye ve sulh hukuk mahkemeleri gibi genel mahkemelerin yanında, iş mahkemeleri gibi özel mahkemeler de kastedilmektedir³⁸⁵. Bunun yanında, Yargıtay’ın ilk derece mahkemesi olarak verdiği nihaî kararlar da temyiz edilebilmektedir. Ara kararlar ise, asıl hükümlerle birlikte temyiz edilebilir³⁸⁶.

Bununla birlikte, ihtiyatî tedbir talebinin reddi kararına ve ihtiyatî tedbir talebinin kabulüne itiraz hâlinde verilecek kararlara karşı, Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince istinaf kanun yoluna başvurulabilecektir (HMK m. 391/III, m. 394/V). Bölge adliye mahkemeleri fiilen çalışmaya başlamadığından, bu kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulup başvurulmayacağı konusunda Yargıtay dairelerinin farklı kararları bulunmaktadır³⁸⁷.

³⁸² **Ansay**, s. 348; **Bilge/Önen**, s. 644; **Kuru**, C. V, s. 4504; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 610; **Karşlı**, s. 852; **Önen**, s. 294.

³⁸³ **Ansay**, s. 348; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 451; **Bilge/Önen**, s. 645; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 319; **Kuru**, C. V, s. 4505; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 611; **Karşlı**, s. 852; **Muşul**, s. 522; **Önen**, s. 294; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 939; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 183; **Yılmaz**, Şerh, s. 1517.

³⁸⁴ **Kuru**, C. V, s. 4507; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 611; Türk Hukuku’nda, Almanya’da olduğu gibi, üst dereceli mahkemelerde “özel” iş mahkemeleri bulunmamaktadır; ancak, Yargıtay’daki dairelerde iş bölümü yapılmıştır. Yargıtay Kanunu’nun 13 ve 14. maddelerine istinaden yapılan iş bölümüne göre, iş hukuku ile ilgili davalara örneğin 7, 9, 10, 21 ve 22. Hukuk Daireleri bakmaktadır. Burada bir ihtisaslaşma söz konusudur. Geniş bilgi için bkz. **Özkaya-Ferendeci**, s. 124.

³⁸⁵ **Bilge/Önen**, s. 645; **Kuru**, C. V, s. 4508; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 611-612; **Önen**, s. 295; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 183.

³⁸⁶ **Berkin**, s. 209; **Bilge/Önen**, s. 645; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 319; **Kuru**, C. V, s. 4531; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 611; **Karşlı**, s. 852; **Muşul**, s. 522; **Önen**, s. 294; Ara kararların tek başına temyiz edilemeyeceği kuralına, Yargıtay istisnalar getirmiştir. Nitekim fer’i müdahale talebinin reddi üzerine 3. kişinin, bir ara karar niteliğinde olan bu ret kararını esas hükümden ayrı olarak tek başına temyiz edebileceğini kabul etmiştir. Bkz. **Muşul**, s. 531.

³⁸⁷ “1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’na göre ihtiyatî tedbir talebinin reddi veya kabulüne ilişkin karara yapılan itirazın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz yolu kapalı ise de, 1.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren ve 448. maddesi ile tamamlanmamış işlemlerde de 6100 sayılı Kanunun uygulanması, aynı yasanın 389 ve takip eden maddeleri ile temyiz yolu için öngörülen hükümlerinin gözetilmesi gerekecektir”, Y1HD., 08.02.2012, E. 2011/14597, K. 2012/942, **Budak**, Ali Cem/Özer, Tülay, Açıklayıcı Notlarla Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakkındaki İlk 100 Yargıtay Kararı, Ankara 2012, s. 378-380; Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, davacı işveren vekilinin ihtiyatî tedbir kararının reddi kararını Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun geçici 3/I maddesi uyarınca kanun yoluna getirdiği bir dosyada, ilgili daire Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 341 ve geçici 3/I maddesi uyarınca kanun yoluna tâbi ret

Buna karşılık Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu, değişik dairelerin farklı kararlar verdiği “*ihtiyatî tedbir kararlarına karşı müstakil temyiz yolu*” konusunda, bu kararlara karşı temyiz yolunun kapalı olduğuna karar vermiştir³⁸⁸. Bu İçtihadı Birleştirme Kararı’nda Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 391 ve 394. maddelerinde geçen “kanun yolu” ibaresi ile kastedilenin istinaf yolu olduğu, geçici 3. madde yollamasının sadece Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nun temyize ilişkin hükümlerini kapsadığı ve ihtiyatî tedbire ilişkin kararların nihaî nitelikte kararlardan olmadığı, ayrıca bu konuda özel bir düzenlemenin de bulunmadığı gerekçe gösterilerek bu tür kararların temyiz yolu kapsamında incelenemeyeceği belirtilmiştir.

İlk derece mahkemeleri kararlarının temyizinde, miktar veya belirli türdeki davalar bakımından birtakım sınırlandırmalar mevcuttur. Buna göre, 30.4.1973 kabul tarihli 1711 sayılı Kanun ile Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nun 427. maddesinde bazı değişiklikler yapılarak, temyize müracaat bakımından miktar düzenlenmiştir. İş Mahkemeleri Kanunu’nun temyize ilişkin 8. maddesi, 5308 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önce herhangi bir sınırlandırmayı içermemektedir. Bu maddede, iş mahkemesinin nihaî kararlarına karşı temyize başvurulabileceği düzenlenmiştir³⁸⁹.

2015 yılı için miktar ve değeri 2.080 TL.’sının altında taşınır mal ve alacak davalarına ilişkin nihaî kararlar kesin olup, bu kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamaz (HUMK m. 427/II)³⁹⁰. İş mahkemelerince verilmiş olan hükmün temyiz edilebilmesi için

kararını denetleme görevi olduğuna karar vermiştir. Bkz. Y9HD., 25.10.2011, E. 2011/47825, K. 2011/41222, MİHDER, 2012/21, s. 123-125.

³⁸⁸ İBK, 21.02.2014, E. 2013/1, K. 2014/1, RG. 17.04.2014, S. 28975.

³⁸⁹ İş Mahkemeleri Kanunu’nun 5308 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki 8. maddesinde, miktar sınırı olmadığından, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nun 427. maddesinde yapılan bu miktar değişikliğinin, başlangıçta iş mahkemelerine uygulanmayacağı savunulmuştur. Yargıtay’ın miktara dair farklı kararları üzerine, 1975 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı bu çekişmeye son vermiştir. Anılan karar, 1711 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra iş mahkemelerinde açılan para ile değerlendirilmeyenler hariç, miktarı Kanun’daki miktarı geçmeyen uyuşmazlıklarda verilen hükümlerin kesin olduğunu belirtmiştir. İçtihadı Birleştirme Kararı, İş Mahkemeleri Kanunu’nun 8. maddesinin önceki metni temyiz edilebilme sınırı bakımından bir açıklığı içermediğinden hareket etmiştir. Ayrıca İş Mahkemeleri Kanunu’nun 15. maddesinin Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’na atıf yapması ile Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nun 427. maddesinin iş mahkemelerinde de uygulanacağını belirtmiştir (İBK, 06.06.1975, 6/8, RG. 18.07.1975, s. 15299); YHGK, 31.1.1962, ABD, 1963, s. 225; **Bilge/Önen**, s. 646; **Kuru**, C. V, s. 5647; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 612; **Kar**, İş Yargısının Kaynakları, s. 32; **Önen**, s. 295; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 184; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 184.

³⁹⁰ 5236 sayılı Kanununun 19. maddesi ile Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’na eklenen Ek madde 4’e göre: “*Görev, kesin hüküm, istinaf, temyiz, Yargıtay’da duruşma, senetle ispata ve sulh mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usûlünün belirlenmesine ilişkin maddelerdeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yıla uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların*

anılan temyiz sınırının dikkate alınması gerekir. İş mahkemelerinin miktar veya değeri temyiz sınırını geçmeyen, alacak davalarına ilişkin hükümleri temyiz edilemez³⁹¹.

Temyiz sınırı, sadece taşınır mal ve alacak davalarına yönelik düzenlendiğinden taşınmaz davalarında dava konusunun değeri bakımından bir sınırlama olmaksızın temyiz edilebilecektir³⁹². Bununla birlikte, dava konusu para olmayan veya parayla değerlendirilemeyen davalara ilişkin hükümler de miktar ve değer sınırlaması olmaksızın temyiz edilebilir³⁹³. Temyiz sınırı belirlenirken faiz, icra inkâr tazminatı ve giderler dâhil edilmez. Birleştirilen davalarda, karşı davada ve ihtiyarî dava arkadaşlığında temyiz sınırı ayrı olarak belirlenecektir³⁹⁴.

Temyiz sınırı, alacağın tümünün dava edilip edilmediğine göre şekillenir. Alacağın bir bölümünün dava edilmiş olması hâlinde, temyiz sınırı alacağın tamamına göre

onmilyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz. Bu uygulama nedeniyle mahkemelerce görevsizlik kararı verilemez. Yukarıdaki fıkra uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere uygulanan parasal sınırların artışı, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce ilk derece mahkemelerince nihaî olarak karara bağlanmış davalar ile bölge adliye mahkemesi üzerine yeniden bakılan davalarda ve Yargıtay'ın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece yeniden bakılan davalarda uygulanmaz."

³⁹¹ "Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 06.06.1975 gün ve 1975/6-8 sayılı içtihadında, 5521 sayılı Kanunda açık düzenleme olmamakla birlikte, bu yasanın 15. maddesindeki düzenleme gereği Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 427. maddesindeki kesinlik sınırının iş mahkemelerinde verilen kararlarda uygulanması gerektiği, grup hâlinde açılan davaların salt iş mahkemelerine özgü bir dava türü olmadığı, bu nedenle serî olarak açılan davalarda her dosya için kesinlik sınırına bakılması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Türk Hukuku uygulamasında olduğu gibi, Alman Hukuku'nda; Alman Federal Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarında hukukî dinlenilme hakkının ihlâli gibi önemli konularda, mahkemenin ağır hatalı karar vermesinde dahi kesinlik sınırının gözetilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Dosya içeriğine göre hüküm altına alınan/temyize konu edilen miktar karar tarihi itibarı ile 1170 YTL kesinlik sınırı kapsamında kaldığından davacının temyiz isteminin Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 427/II ve 432/IV maddeleri uyarınca, reddine 23.06.2008 gününde oybirliği ile karar verildi", Y9HD., 23.06.2008, E. 2008/3971, K. 2008/17367, **Çil**, Şahin, İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları, (9. Hukuk Dairesi 2008-2009-2010 Yılları), Ankara 2010, s. 786-787; **Erdönmez**, s. 100; **Kılınç**, s. 400; **Sarisözen**, s. 237; Temyiz edilebilirlik sınırı bakımından, davanın açıldığı tarihteki sınır değil, kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan sınır uygulanır. Bkz. **Yılmaz**, Şerh, s. 1520; Doktrinde bir görüşe göre, müddeabihe ilişkin sınırlamanın tesbitinde, zamanla değerlendirme ölçülerinin altında kalacağı göz önünde tutularak, kesin bir rakam yerine -dava açıldığı andaki- asgarî ücretin nazara alındığı göreceli bir düzenlemeye gitmek isabetli olabilir. Geniş bilgi için bkz. **Sarisözen**, s. 238.

³⁹² **Bilge/Önen**, s. 646; **Önen**, s. 295; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 138-139; "Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 427/II. maddesinde ifade edilen kesinlik sınırı yalnızca taşınır mal ve alacak davaları ile ilgili olup, taşınmazın aynına taalluk eden el atmanın önlenmesi davaları sözü edilen hükmün kapsamı dışındadır. Bu nedenle, öncelikle davalıların temyiz taleplerinin kesinlik sınırının altında kaldığından bahisle reddine dair 29.12.2006 günlü ek kararın kaldırılmasına karar verildi. Ardından davanın esasının incelenmesine geçildi", Y14HD., 12.3.2007, 1228/2475, **Yılmaz**, Şerh, s. 1521.

³⁹³ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 455; **Bilge/Önen**, s. 646; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 319; **Karşlı**, s. 853; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 943; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 184; **Yılmaz**, Şerh, s. 1520-1521.

³⁹⁴ Kısmî davada, temyiz edilebilirlik sınırı, alacağın tamamına göre belirlenir. Bkz. **Kuru**, C. V, s. 4520; **Yılmaz**, Şerh, s. 1522.

belirlenecektir (HUMK m. 427/III)³⁹⁵. Temyiz sınırını temyiz kanun yoluna başvurmak isteyen taraflar bakımından ayrı ayrı değerlendirmek gerekir. Bu hâlde, hükümde tarafın talebinin kabul edilmeyen bölümü kesinlik sınırını aşıyorsa temyiz mümkündür (HUMK m. 427/IV)³⁹⁶.

C. İş Mahkemelerinin Temyiz Edilemeyen Kararları

İş mahkemelerince verilen bazı kararlara karşı kanun yolu kapalıdır. Kanun yolu kapalı kararlar istisnâî olup, iş mahkemesine özgü değildir. İş yargısında, bazı kararlara karşı kanun yolunun kapatılması, pratik nedenlerden kaynaklanan kanun koyucunun bir seçimidir. İş yargısının hitap ettiği toplumsal, ekonomik ilişkilerin önemi, anlaşmazlıkların kısa yoldan ve zaman kaybı olmadan çözülmesini gerekli kılmaktadır. İş yargısında bazı anlaşmazlıkların, mahkeme kararıyla bir sonuca bağlanmasından sonra, kanun yolu aşamasının sonuçlanmasının beklenilmesi adil olmayan sonuçlara neden olabilmektedir³⁹⁷. Kanun yolu kapalı olan kararlarla, Yargıtay’ca incelenmeden kesinleşmiş bulunan hükümlere karşı, kanun yararına temyiz düzenlenmiştir (HUMK m. 429; HMK m. 363). Dolayısıyla, iş mahkemelerinin kanun yoluna başvurulamayacak kararlarının kanun yararına temyiz ile bozulması sağlanmaktadır³⁹⁸.

Kanun yolu kapalı olan iş mahkemesi kararları bireysel iş hukukundan doğabileceği gibi toplu iş hukukundan doğan uyuşmazlıklarda da söz konusu olabilir. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun³⁹⁹ için durdurulmasına ilişkin 25. maddesine göre, “İşveren yerine getirildiği tarihten itibaren altı iş günü içinde, yetkili iş

³⁹⁵ Alangoaya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 455; Bilge/Önen, s. 646; Günay, s. 155; Karşlı, s. 853; Kuru, C. V, s. 4514; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 612; Muşul, s. 523; Önen, s. 295; Postacıoğlu, s. 721; Pekcanitez/Atalay/Özkes, s. 942; Yılmaz, Şerh, s. 1523.

³⁹⁶ Kira bedelinin tespiti davalarında temyiz sınırı, yıllık kira bedeli esas alınarak hesaplanmalıdır. Bunun gibi, nafaka davalarında da aylık nafakanın değil, yıllık nafakanın esas alınarak temyiz sınırının belirlenmesi gerekir. Bkz. Kuru, C. V, s. 4513.

³⁹⁷ Kanun yollarına başvuru, hak arama özgürlüğünün bir görüntüsüdür. Herhangi bir yargı kararının kesin olarak verilmesi, yani o karara karşı kanun yollarına başvurma hakkının bulunmaması, hak arama özgürlüğü için çok tehlikeli bir boşluktur. Geniş bilgi için bkz. Yılmaz, Yasayolları, s. 142.

³⁹⁸ Bununla birlikte bu bozma kararı hükmün hukukî sonuçlarını kaldırmayacaktır. Nitekim kanun yararına temyiz başvurusu kabul edilirse, verilecek kararda sadece yargılama hatasına işaret edilmekte ve hüküm taraflar bakımından değişmemektedir. Böyle bir düzenleme olmasa idi, kesin hüküm hâlini almış fakat hukuk kurallarına aykırı olan kararlar, yargıya olan güvenin sarsılmasına neden olurdu. Geniş bilgi için bkz. Alangoaya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 541; Dalamanlı, İçtihat, s. 117; Görgün/Kodakoğlu, s. 327; Kuru, C. V, s. 4849; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 606; Kar, İş Yargısının Kaynakları, s. 32; Karşlı, s. 832; Önen, s. 296; Öztekin, Üst Mahkemeler, s. 112; Pekcanitez/Atalay/ Özkes, s. 918; Sarısözen, s. 237.

³⁹⁹ RG. 30.06.2012, S. 28339.

mahkemesinde işin durdurulması kararına itiraz edebilir. İtiraz, işin durdurulması kararının uygulanmasını etkilemez. Mahkeme itirazı öncelikle görüşür ve altı iş günü içinde karara bağlar. Mahkeme kararı kesindir". Dolayısıyla, işin durdurulmasına ilişkin verilen kararların iş mahkemesine itiraz üzerine incelenmesi sonucunda, iş mahkemesi kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvurulamayacaktır⁴⁰⁰.

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'na⁴⁰¹ göre, iş mahkemesinin verdiği bazı kararlar kesindir. 6356 sayılı Kanunun 9. maddesinde, kuruluşların organlarına dair ortak hükümler düzenlenmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında, kuruluşların genel kurul dışındaki organlarına seçilebilmek için gereken 6. maddede aranan şartlara sahip olmayan birinin seçilmesi üzerine, valiliğin veya Bakanlığın iş mahkemesine başvurmaları düzenlenmiştir. İş mahkemesinin bu başvuru üzerine verilen kararın kesin olduğu belirtilmiştir, dolayısıyla bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulması mümkün değildir⁴⁰².

6356 sayılı Kanunun 17. maddesinde, sendika üyeliğinin kazanılması düzenlenmiştir. Bu maddenin beşinci fıkrasına göre, sendika üyeliğine ilişkin başvurusu haklı bir neden olmaksızın kabul edilmeyen kişiler dava açabilir. Dava açma süresi kararın tebliğinden itibaren otuz gündür. Buna karşın, mahkemenin kararının kesin olduğu belirtilmediğinden, karar temyiz edilemeyecektir. Aynı şekilde, 6356 sayılı Kanunun 19/IV. maddesinde, sendika üyeliğinden çıkarılma kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde mahkemeye itiraz edilebileceği ve mahkemenin iki aylık süre içerisinde kesin olarak karar vereceği düzenlenmiştir. Üyelik sıfatının kazanılmasında olduğu gibi, üyelik sıfatının kaybedilmesi ile ilgili uyuşmazlıklar kesin olarak karara bağlanacağından, bu kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulamayacaktır⁴⁰³.

⁴⁰⁰ 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda, iş sağlığı ve güvenliği bakımından işin durdurulması öngörülmüş olup, işyerinin kapatılmasına yer verilmemiştir. Bu nedenle, 6331 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte, İş Kanunu'nun 79. maddesi yürürlükten kalkacağından, bu tarihten itibaren işyerinin kapatılması söz konusu olmayacaktır. Bkz. **Mollamahmutoğlu/Astarlı/Baysal**, s. 296; **Narmanlioğlu**, s. 44-45.

⁴⁰¹ RG. 07.11.2012, S. 28460.

⁴⁰² **Demir**, Fevzi, "Sendikaların Kuruluşu ve İşleyişi", Çalışma ve Toplum, 2013/4, S. 39, s. 27; **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 246; **Esener/Bozkurt Gümrükçüoğlu**, s. 127; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 57.

⁴⁰³ **Akyiğit**, Ercan, "Yeni Sistemde Sendika Üyeliği ve Güvencesi", Çalışma ve Toplum, 2013/2, S. 37, s. 49, 69; **Dereli**, Toker, "6356 Sayılı Yeni Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu: Genel Bir Değerlendirme", Çalışma ve Toplum, 2013/1, S. 36, s. 45; **Kılıçoğlu**, Mustafa, Sendikalar Hukuku ve Toplu İş Uyuşmazlıkları, Ankara 1999, s. 179; **Okur**, Zeki, "6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Bakımından Sendika Üyeliğinin Kazanılması ve Sona Ermesi", Çalışma ve Toplum, 2013/4, S. 39, s. 91, 102; **Andaç**, s. 172, 176; **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 265, 324; **Çelik/Caniklioğlu**

6356 sayılı Kanunun 43. maddesinde, yetki itirazı düzenlenmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında, toplu iş sözleşmesinin yapılacağı işyerinde mevcut işçi sayısı ve sendikaya üye sayısına ilişkin maddî hata iddiası ile süreye dair itirazların mahkemece altı iş günü içinde duruşma yapmaksızın kesin olarak karara bağlanacağı belirtilmiştir. Madde gerekçesinde belirtildiği üzere, kararın kesin olmasından kasıt temyize tâbi olmamasıdır. Eğer itiraz üye sayılarının saptanmasında maddî hataya veya süreye ilişkin değilse, mahkemenin buna ilişkin kararı temyiz edilebilir⁴⁰⁴.

6356 sayılı Kanunun 61. maddesinde, grev oylaması düzenlenmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında, grev oylamasına üç günlük süre içinde görevli mahkemeye itiraz edilmesi ve mahkeme tarafından üç gün içinde bu hususa ilişkin kararın kesin olarak verilmesi düzenlenmiştir. Dolayısıyla, iş mahkemesinde görülen bu oylamaya ilişkin itiraz üzerine, verilen iş mahkemesi kararlarına karşı temyiz yolu kapalıdır⁴⁰⁵.

Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'ndan doğan uyuşmazlıklara ilişkin kesin nitelikli olan kararlardan bir diğeri, Kanunun 65. maddesinde düzenlenmiştir. Maddede kanunî grev ve lokavta katılmayacak işçiler belirtilmiştir. Buna göre, grev ve lokavt dışında kalacak işçilerin niteliği, sayısı ve yedekleri, toplu görüşmeye başlanılmasından itibaren altı iş günü içinde işyerinde ilân edilir. Bu ilâna işçi sendikasına tebliğinden itibaren altı iş günü içinde itiraz edilmesi hâlinde, mahkeme altı iş günü içinde kesin olarak karar verir. Dolayısıyla, iş mahkemesinin, grev ve lokavta katılmayacak işçilerin tespitine ilişkin yapılan itirazlar üzerine verdiği kararlara karşı temyiz yoluna gidilemez⁴⁰⁶.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nda⁴⁰⁷ da, iş mahkemelerinin kesin olarak karar verdiği durumlar düzenlenmiştir. 4688 sayılı Kanunun 16. maddesinin dördüncü fıkrasında, üyenin sendikadan çıkarılma kararına karşı onbeş günlük süreye riayet edilerek iş mahkemesine itiraz edilebileceği ve mahkemenin iki ay

Canbolat, s. 523; **Esener/Bozkurt Gümrükçüoğlu**, s. 147, 156; **Narmanhoğlu**, s. 380, 392; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 92, 117; **Yılmaz**, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, s. 203; 6356 sayılı Kanunun 18 ve 19. maddeleri uyarınca hazırlanan ve 09.07.2013 tarihinde yayımlanan (RG. 9.7.2013, S. 28702) "Sendika Üyeliğinin Kazanılması ve Sona Ermesi İle Üyelik Aidatının Tahsili Hakkında Yönetmelik" sendika üyeliğinin kazanılması ile ilgili hükümler getirmiştir. Yönetmeliğin beşinci maddesine göre, üyelik talebinin haksız yere reddildiğini düşünen işçi 30 gün içinde mahkemeye başvurabilir. Mahkemenin verdiği karar kesindir. Bkz. **Özveri**, Murat, Toplu İş İlişkileri Yasa Tasarısı ve Sendikal Haklar, İstanbul 2012, s. 52-55; **Tuncay/Savaş**, s. 85-86.

⁴⁰⁴ **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 546-547; **Çelik/Caniklioğlu/Canbolat**, s. 588; **Narmanhoğlu**, s. 513; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 231; **Yılmaz**, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, s. 203.

⁴⁰⁵ **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 762; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 383.

⁴⁰⁶ **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 768; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 388.

⁴⁰⁷ RG. 12.07.2001, S. 24460.

içinde kararını kesin olarak vereceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla, bu Kanuna göre üyenin sendikadan çıkarılma kararını itirazın inceleyen iş mahkemesi kararları temyize tâbi değildir⁴⁰⁸.

D. Temyiz Süresi

1. Genel Olarak

Temyiz kanun yoluna başvurma belli bir süreye tâbidir. Temyiz yoluna süresinde başvurulmadığı takdirde, bu hak düşecek ve hüküm şekli anlamda kesinleşecektir. Temyiz kanun yoluna başvuru süresi kanun hükmüyle açıkça belirtilmiştir. Bu nedenle, temyiz süresi kesin ve hak düşürücü niteliktedir. Taraflar aralarında anlaşarak kanunî temyiz süresini uzatamazlar⁴⁰⁹.

Temyiz kanun yoluna başvuru süresi, kararı veren mahkemeye göre değişik olarak düzenlenmiştir. Asliye hukuk mahkemesi kararlarına karşı temyiz süresi, kararın tebliğinden itibaren on beş gündür (HUMK m. 432/I). Buna karşılık sulh hukuk mahkemesi kararlarına karşı temyiz süresi, kararın tebliğinden itibaren sekiz gündür (HUMK m. 437/I).

İş mahkemesi kararlarına karşı temyiz süresi, İş Mahkemeleri Kanunu'nda düzenlenmiştir. İş Mahkemeleri Kanunu'nda 5308 sayılı Kanunla değişiklik yapılmadan önceki 8. maddeye göre, iş mahkemesi kararlarına karşı temyiz süresi, kararın tefhim edilmesinden başlayarak sekiz gün olarak belirlenmiştir.

2. İş Mahkemelerinde Temyiz Süresine İlişkin Yargıtay İçtihatları

Yargıtay'ın son kararları, isabetli olarak hükmün tüm unsurları ve gerekçesi ile birlikte tefhim edilmemesi hâlinde, gerekçeli kararın taraflara tebliğinden itibaren temyiz süresinin başladığına ilişkindir. “...6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 321/II. maddesine göre basit yargılama usûlüne tabi davalarda kararın tefhimi, hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklanması ile gerçekleşir. Somut olayda yargılamanın sona ermesi üzerine verilen kararın gerekçesi ile birlikte tefhim edilmediği anlaşıldığından, temyiz süresinin tefhimden değil gerekçeli kararın tebliğ tarihinden itibaren başlatılması ve kesinleşme tarihinde buna göre belirlenmesi gerekir. Davacıya gerekçeli karar 17.07.2012 tarihinde tebliğ edilmiş, davacı 20.07.2012 tarihinde ve süresi

⁴⁰⁸ Esener/Bozkurt Gümrükçüoğlu, s. 231; Tuncay/Savaş Kutsal, s. 474.

⁴⁰⁹ Deliduman, Temyiz, s. 1537; Kuru, C. V, s. 4549; Karşı, s. 863; Muşul, s. 534.

içinde dosyanın yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmiştir. Bu durumda yetkili mahkemeye başvuru yapıldığında işin esasına girilerek inceleme yapılması gerekirken davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir... »⁴¹⁰.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'ndaki düzenleme nedeni ile taraflara tanınan ve yüklenen tüm hak ve yükümlülükleri içeren ve gerekçeli kararın yazılmama nedeninin açıklanması halinde, kısa kararın tefhiminin temyiz süresinin başlangıcı için geçerli olacağını kabul ettiği kararları bulunmaktadır. “...Basit yargılamada da tefhim edilecek hüküm HMK.nun 297/2. maddesindeki unsurları taşımakla birlikte HMK.nun 297/2. maddesi uyarınca gerekçeli olmak zorundadır. Ancak mahkemelerin iş yoğunluğu ve buna bağlı olarak duruşma dosyalarının çokluğu nedeni ile gerekçenin duruşmada yazdırılmaması hâlinde gerekçeli kararın en geç bir ay içinde yazılarak tebliğe çıkartılması gerekir. Bu yasal şekil yargıda açıklık ve netlik prensibinin gereğidir. Aksi hal, hükmün infazında zorluklara ve tereddütlere, yargılamanın ve davaların gereksiz yere uzamasına, davanın tarafı bulunan kişi ve kurumların mağduriyetlerine sebebiyet verecek ve kamu düzeni ve barışını olumsuz yönde etkileyecektir. Halen yürürlükte olan 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 8 inci maddesine göre, iş mahkemelerince verilen nihaî kararlara karşı kanun yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse nihaî kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmiş ise tebliği tarihinden itibaren sekiz gündür. Tarafların hükmün tefhiminin HMK.nun 297/2. maddesinde sayılan unsurları taşımaması hâlinde hak ve borçlarını bilemeyeceklerinden temyiz süresini kaçırmamak, hak kaybına uğramamak için kararı gereksiz yere temyiz etmek zorunda oldukları da bir gerçektir. Bu nedenlerle hükmün tefhimi sırasında HMK.nun 297/2. maddesinde belirtildiği üzere “taleplerden her biri hakkında verilen hükümle, taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların, sıra numarası altında; açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi gereklidir...⁴¹¹.”

Asliye mahkemesi davaya iş mahkemesi sıfatıyla baktığını kararında açıkça belirtmişse, böyle bir karara karşı temyiz süresi kararın tefhim tarihinden itibaren sekiz gündür. Buna karşılık, asliye mahkemesi, davaya iş mahkemesi sıfatıyla baktığını kararında açıkça belirtmemişse, böyle bir karara karşı temyiz süresi kararın tebliğ

⁴¹⁰ Y22HD., 20.01.2014, E. 2014/569, K. 2014/401, Çalışma ve Toplum, 2014/3, s. 499-500.

⁴¹¹ Y9HD., 05.06.2012, E. 2010/17518, K. 2012/19549, Çalışma ve Toplum, 2013/1, s. 440-443; Aynı yönde bkz. Y9HD., 18.09.2012, E. 2012/2995, K. 2012/30457, Çalışma ve Toplum, 2013/1, s. 400-401.

tarihinden itibaren on beş gündür⁴¹². İş kazasından doğan tazminat davasında davaya bakan asliye hukuk mahkemesinin, davaya iş mahkemesi sıfatıyla baktığını belirtmemesi ve temyiz başvurusunun Yargıtay’ca sekiz günlük süreden sonra yapıldığı gerekçesiyle reddedilmesi üzerine Anayasa Mahkemesi’ne yapılan başvuruda verilen karar şöyledir: “...Başvuruya konu somut davada, davaya iş mahkemesi sıfatıyla bakan asliye hukuk mahkemesinin iş mahkemesi sıfatını dava boyunca kullanmayarak ve Anayasa’nın 40. maddesi ve 6100 sayılı Kanunda öngörülen şekilde kanun yolunu ve süresini belirtmeksizin kararı tefhim etmesi ile Yargıtay’ın oluşan hukukî belirsizliği dikkate almaksızın başvuruçunun temyiz talebini süre yönünden reddetmesi nedenleriyle başvuruçunun davasını esastan inceleyecek şekilde temyiz yolunu kullanabilmesi engellenerek başvuruçunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Belirtilen nedenlerle, başvuruçunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir...”⁴¹³.

Temyiz kanun yoluna başvuru süresi, kural olarak ilk derece mahkemesi kararının taraflardan her birine usûlüne uygun olarak tebliğ edilmesiyle başlayacaktır (HUMK m. 432/I, m. 437/I)⁴¹⁴. Buna karşın, iş mahkemesi kararlarına karşı sekiz günlük temyiz süresi istisnaî olarak, kararın tefhim edildiği tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır. Temyiz süresinin tefhim ile başladığı hâllerde, hükmün bir tarafın yokluğunda verilmiş olması hâlinde, bu taraf için temyiz süresi ilâmın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır⁴¹⁵. Kanuna aykırı biçimde yapılan bir tefhim ile hüküm hukukî varlık kazanamaz. Böylece temyiz süresinin tefhim ile başladığı hâllerde bile, hükme karşı temyiz süresi ilâmın taraflara tebliği ile başlar⁴¹⁶.

⁴¹² **Deliduman**, Temyiz, s. 1546; **Kuru**, C. V, s. 4552; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 618; Temyiz süresinin 4353 sayılı Kanuna tâbi kamu kuruluşları için otuz gün olduğuna dair 432. madde hükmü, Anayasa Mahkemesi’nin 2.12.2004 gün ve 216/10 sayılı kararı (RG. 21.10.2005, S. 25973) ile eşitlik ilkesine aykırılık nedeniyle iptal edilmiştir.

⁴¹³ AMK., 26.6.2014, 2012/855, RG. 25.09.2014, S. 29130.

⁴¹⁴ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 457; **Özekes**, Süre Tutum Müessesesi, s. 385-386; **Sarisözen**, s. 240; “Kararın tebliği, temyiz davası açabilmek için dava şartıdır. Tebligat yapılmadan dava açma hakkı doğmaz. Bu sebeple karar ilgiliye tebliğ edilmeden, temyiz hakkı doğmadan, bu haktan feragat edildiği yönündeki vekilin beyanı sonuç doğurmaz. Bu sebeple davalı asilin kararı tebliğ edildikten sonra verdiği temyiz dilekçesi süresinde olduğundan yerel mahkemenin 23.10.1989 günlü Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nun 432/4. maddesine dayanan red kararının aynı kanunun 432/5. maddesi uyarınca kaldırılmasına karar verilip işin esası incelenmesi gerekmiştir”, Y2HD., 3.5.1990, 3314/4305, **Yılmaz**, Şerh, s. 1546.

⁴¹⁵ **Bilge/Önen**, s. 656, dn. 31; **Dalamanlı**, İçtihat, s. 258; **Erdönmez**, s. 98; **Kılınç**, s. 399; **Kuru**, C. V, s. 4561, 5642; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 618; **Şahlanan**, s. 419-420.

⁴¹⁶ **Kuru**, C. III, s. 2958-2960, C. V, s. 5643.

Hâkimin kısa kararın tefhimi ile (HMK m. 294/IV), uygulamada temyiz süresi, kısa kararın tefhim edildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Hüküm gerekçe de dâhil tüm unsurlarıyla birlikte tefhim edilmişse (HMK m. 297), kanun yoluna başvuru süresi de başlayacaktır. Uygulamada, hâkimin sonradan gerekçeli kararını yazması ile karar mevcut olmaktadır⁴¹⁷. Duruşmada sadece kısa kararın tefhim edilmesi hâlinde, gerekçeli kararın taraflara tebliği zorunluluğu bulunmaktadır. Zira Yargıtay kararları da bu yöndedir. “...Mahkemece duruşmada tefhim edilen hüküm gerekçe taşımayıp sadece hüküm sonucunu (kısa karar) içeriyorsa gerekçeli kararın her halükârda davanın taraflarına (taraflar kendilerini vekille temsil ettiriyorlar ise vekillerine) tebliğ edilmesi gerekmektedir. Bir başka anlatımla, sadece hüküm sonucunun (kısa kararın) tefhim edildiği durumlarda, taraflar (ya da vekilleri) duruşmada hazır olsalar dahi gerekçeli kararın taraflara veya vekillerine tebliğ edilmesi gerekir...”⁴¹⁸.

Hâkimin sonradan yazdığı gerekçeli karar, kısa karara aykırı olursa, gerekçeli karara karşı da temyiz yoluna başvurulabilir⁴¹⁹. Zira kısa karar ile gerekçeli karar çelişkisi

⁴¹⁷ Bu hâlde, temyiz süresinin tefhim ile işlemeye başlamasına imkân yoktur; temyiz süresi hâkimin sonradan yazdığı gerekçeli kararın taraflara tebliğ edildiği tarihten itibaren, her taraf için ayrı tarihten itibaren işlemeye başlar. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 5643-5644.

⁴¹⁸ Y22HD., 10.02.2014, E. 2014/2858, K. 2014/1821, Çalışma ve Toplum, 2014/3, s. 479-480. “Bazı özel mahkemeler her adli teşkilatta bulunmamış olduğundan, buralardaki Asliye Hukuk Mahkemeleri özel mahkemelerin görev alanına giren davalara, bu özel mahkemelerin sıfatıyla bakmaktadır. Kural olarak başka bir mahkeme sıfatıyla görülmek üzere dava açılan bu gibi hallerde Asliye Hukuk Mahkemesinin yargılamaya hangi sıfatla baktığını tensip kararından başlayarak karara bağlaması ve buna göre yargılamayı sürdürmesi, sonuçta da nihai kararında göstermesi gerekir. Bu husus, uygulanacak yargılama yöntemi, temyiz süresi ve diğer usul kurallarının uygulanması açısından büyük önem taşımaktadır. Örneğin, iş mahkemesi sıfatıyla Asliye Hukuk Mahkemesine açılan bir davada seri yargılama usulü uygulanacağı gibi, temyiz süresi de tefhimle başlayacağından mahkemenin bu sıfatla davaya baktığını karar altına alması ve nihai kararında da göstermesi gerekir. Asliye Hukuk ve İş Mahkemeleri yönünden temel farklılıklar gözetildiğinde böyle bir belirleme yapılmamış olması usule aykırı olacaktır.”, YHGK., 28.9.2011, E. 2011/19-446, K. 2011/569, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 18.12.2014).

⁴¹⁹ “Halen yürürlükte olan 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu’nun 8. maddesine göre, iş mahkemelerince verilen nihaî kararlara karşı kanun yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse nihaî kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmişse tebliği tarihinden itibaren sekiz gündür. Taraflar hükmün tefhiminin Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 297/II. maddesinde sayılan unsurları taşınamaması hâlinde hak ve borçlarını bilemeyeceklerinden temyiz süresini kaçırmamak, hak kaybına uğramamak için kararı gereksiz yere temyiz etmek zorunda kaldıkları bir gerçektir. Bu nedenlerle hükmün tefhimi sırasında Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 297/II. maddesinde belirtildiği üzere taleplerden her biri hakkında verilen hükümle, taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların, sıra numarası altında; açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi gereklidir. Somut olayda, davacının birden fazla talebi olduğu hâlde hüküm duruşmaların yoğunluğu davanın mahiyeti nedeniyle gerekçesi ve ayrıntıları yazılarak gerekçeli kararda belirtilecek üzere Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 321. madde uyarınca gerekçeli karar yerine kâim olmak üzere davanın ek rapor üzerinden kısmen kabulüne denilerek açıklanmıştır... Açıklanan hüküm sonucunda davacının hangi taleplerinin reddedildiği, yargılama giderlerinin ne şekilde hüküm altına alındığı, kanun yoluna başvurma süresinin ne kadar olduğu Kanunun emredici hükmüne rağmen açıkça belirtilmemiştir. 6100 sayılı Kanunun 297, 298/II ve 321. maddelerinde belirtilen zorunlu

bozma nedenidir⁴²⁰. “...Mahkemece alacaklardan sadece İlk-Tur Şirketinin sorumlu olduğu belirtilmesine rağmen, hüküm fıkrasında her iki davalının sorumluluğuna hükmedilmiştir. Kararın gerekçesi ile hüküm fıkrası arasında çelişki bulunduğundan, bu durum 10.04.1992 gün ve 1991/7 Esas, 1992/4 Karar sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına ve 6100 sayılı yasanın HMK.nun 298/2. maddesine aykırı olduğundan hükmün bozulmasına karar vermek gerekmiştir...”⁴²¹. Sonradan yazılan gerekçeli karara karşı temyiz süresi, bu kararın taraflara tebliğinden itibaren işler. Hâkim verdiği hükmü sonradan değiştirirse, taraflar yeni hükme karşı bu hükmün tebliğinden itibaren temyiz yoluna başvurabilirler⁴²².

Mahkemece, taraflara tefhim edilen kısa kararda (hüküm özeti) hükmün tüm unsurları yer almakla birlikte, kararın gerekçesinin tefhim edilememesi halinde temyiz süresi gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlar. Karar usûlüne uygun bir biçimde tefhim edilmişse, tebliğ edilmiş olsa bile, karara karşı temyiz süresi kararın tefhim edildiği tarihten itibaren başlar⁴²³. İş mahkemeleri kararlarına karşı temyiz süresi ve gerekçeli kararın tebliği ile ilgili Anayasa Mahkemesi’nin şu kararına değinmek gerekir. “Uygulamada, iş mahkemelerinde, 8 günlük temyiz süresi tefhim ile başladığından, bir kısım mahkemeler gerekçeli kararı taraflara tebliğ etmemekte, bir kısım mahkemeler ise gerekçeli kararı her halde taraflara tebliğ etmektedir. Bu durum somut başvuruda olduğu gibi bazı davalarda tarafların mahkemelerin gerekçesini bilmeden temyiz başvurusu yapmak zorunda kalmasına ve temyiz incelemesinde davanın taraflarının temyiz gerekçeleri bilinmeden inceleme yapılmasına neden olmaktadır. İlk derece mahkemesi kararının gerekçesini bilmeyen kişilerin temyiz hakkını gereği gibi kullandığı ve tarafların temyiz nedenlerini bilmeyen temyiz merciinin de temyiz incelemesini sağlıklı bir şekilde yaptığı söylenemez. Bahsedilen şekilde yapılan temyiz başvurusu ve temyiz incelemesi, gerekçeli karar hakkı bağlamında adil yargılanma hakkına uygun olmayan bir yargılama yapılmasına sebebiyet

unsurların hiç birisini taşımadığı anlaşılan hükmün bozulmasına karar vermek gerekmiştir”, Y9HD., 17.4.2012, E. 2012/13503, K. 2012/13107, **Budak/Özer**, s. 254-257.

⁴²⁰ “Öncelikle belirtmek gerekir ki, kısa karar ile gerekçeli karar çelişkisi, Yargıtay İçtihadı Büyük Genel Kurulu’nun 10.4.1992 gün ve 1991/7 Esas, 1992/4 Kararı gereğince bozma nedenidir. Mahkemece tefhim edilen kısa karar ile sonradan yazılan gerekçeli kararda kıdem tazminatına uygulanan faizin tarihi ve niteliği yönünde çelişki açıktır”, Y9HD., 25.03.2008, E. 2007/37338, K. 2008/6393, **Çil**, İlke Kararlar 2010, s. 790-791.

⁴²¹ Y7HD., 14.01.2014, E. 2013/16374, K. 2014/229, Çalışma ve Toplum, 2014/3, s. 340-341. Aynı yönde bkz. Y7HD., 11.02.2014, E. 2013/22557, K. 2014/3546, Çalışma ve Toplum, 2014/3, s. 308-312.

⁴²² **Kuru**, C. III, s. 3167; C. V, s. 4770.

⁴²³ **Günay**, Şerh, s. 265; **Özkes**, Süre Tutum Müessesesi, s. 385-386.

vermektedir...Başvuru konusu olayda, başvurusunun 8 günlük temyiz süresi içerisinde süre tutum dilekçesiyle yaptığı temyiz başvurusunun Yargıtay'ca ilk derece mahkemesinin gerekçeli kararı başvurucuya tebliğ edilmeden onanması nedeniyle, başvuru temyiz başvurusunu mahkemenin gerekçesini bilmeksizin yaptığından ve Yargıtay başvurusunun temyiz itirazlarını almaksızın temyiz incelemesi yaptığından gerekçeli karar hakkına uyumlu bir yargılama yapılmadığı ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği açıktır. Belirtilen nedenlerle, başvurusunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir...⁴²⁴.”

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin konuyla ilgili bir kararında şu şekilde belirtilmiştir: “5521 sayılı Kanun'un 8. maddesinde yer alan ve temyiz süresinin başlangıcına esas alınan tefhim kavramının “hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklandığı hal” olarak anlaşılması zorunludur. Tarafların, gerekçeli karar tebliğ edilmeden önce, temyiz süre tutum dilekçesi veya gerekçeli temyiz dilekçesi sunmak suretiyle kararı temyiz ettikleri hallerde dahi, kararın gerekçesini dikkate alarak yeni temyiz gerekçelerine dayanmaları mümkün olduğundan, bu gibi hallerde bile gerekçeli kararın taraflara tebliği gerekir. Davanın tümünden kabulü ya da reddi söz konusu olsa bile tarafların kararın gerekçesini temyiz etmekte hukuki yararları bulunabileceğinden, bu gibi durumlarda bile gerekçeli kararın yöntemince taraflara tebliği zorunludur⁴²⁵.”

E. Temyiz Kanun Yoluna Başvuru

1. Temyiz Dilekçesi

Mahkeme kararının temyizen incelenebilmesi için, taraflarca karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulması gerekir. Taraflardan birinin temyiz talebi olmadıkça, kararı vermiş olan mahkeme dosyayı re'sen Yargıtay'a gönderemez (HMK m. 24/I)⁴²⁶.

Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 431. maddesi gereğince, temyiz talebi dilekçe ile yapılır⁴²⁷. Temyiz dilekçesi kararı veren iş mahkemesine veya kararı veren iş mahkemesine gönderilmek üzere, başka bir yer mahkemesine verilebilir (HUMK m.

⁴²⁴ AMK, 20.03.2014, 2012/1034, RG, 10.05.2014, S. 28996.

⁴²⁵ Y21HD., 01.07.2014, E. 2013/20237, K. 2014/15776, www.kazancı.com (Erişim Tarihi 05.04.2015).

⁴²⁶ **Berkin**, s. 215; **Bilge/Önen**, s. 655; **Dalamanlı**, İçtihat, s. 108; **Kuru**, C. V, s. 4573; **Kılınç**, s. 400; **Önen**, s. 305; **Yılmaz**, Şerh, s. 1565.

⁴²⁷ **Kuru**, C. V, s. 4574; **Karlı**, s. 858; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 949; **Sarısözen**, s. 238; **Yılmaz**, Şerh, s. 1545.

432/II)⁴²⁸. Temyiz dilekçesi verilen mahkemece, temyiz talebi kaydolunur (HUMK m. 4, 34/I). Temyiz talebi harca tâbi değilse, temyiz, dilekçenin temyiz defterine kaydedildiği tarihte yapılmış sayılır. Buna karşın, harca tâbi olan temyiz, harcın yatırıldığı tarihte yapılmış olur (HUMK m. 434/II)⁴²⁹.

Temyiz dilekçesinde bulunması gereken kayıtlar şunlardır: temyiz eden tarafın davadaki sıfatı, adı soyadı ve adresi, kanunî temsilci ve vekillerin adı soyadı ve adresleri, hükmün verildiği mahkeme, tarih, sayısı, tebliğ edildiği tarih, hükmün özeti, temyiz sebepleri, varsa duruşma talebi ve temyiz eden taraf veya vekilinin imzasıdır (HUMK m. 435/I)⁴³⁰. Temyiz dilekçesi, temyiz kanun yoluna başvuranın kimliği ve imzasıyla, hükmü belli ediyorsa, temyiz incelemesi yapılacaktır (HUMK m. 435/II)⁴³¹.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'ne göre, gerçek kişilerin UYAP Vatandaş Bilgi Sistemi, tüzel kişilerin temsilcilerinin ise UYAP Kurum Bilgi Sistemi

⁴²⁸ Temyiz dilekçesinin Yargıtay'a da verilebileceğine ilişkin hüküm, 2494 sayılı Kanunla 432/II. madde metninden çıkartılmıştır. "Temyiz dilekçesinin mahkeme dışında başka bir merciye verilmesi ve harcının da verildiği merci tarafından görevli olmadığı hâlde tahsil edilmiş olması durumunda temyiz süresi bu merciye verildiği tarihte kesilmiş olmaz... Yargı yetkisi olmayan konsolosluğa verilen temyiz dilekçesinin mahkemeye verilmiş bir dilekçe sayılabileceğini kabul etmek ve temyizinde konsolosluğa verildiği tarihte yapılmış sayılmak olanağı yoktur", Y2HD., 4.4.2002, 3633/4730, **Yılmaz**, Şerh, s. 1548.

⁴²⁹ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 460; **Günay**, s. 153; **Kar**, s. 112; **Kuru**, C. V, s. 4599-4601; **Yılmaz**, Şerh, s. 1557.

⁴³⁰ **Bilge/Önen**, s. 661; **Kuru**, C. V, s. 4575; **Önen**, s. 305; "Bir dilekçenin imzasız bulunması, o dilekçenin usûl hukuku yönünden geçersiz olmasını gerektirmez. Bu gibi durumlarda dilekçeyi düzenleyen kişinin mahkemeye çağrılıp, durumun kendisinden sorulması ve imza noksanının tamamlattırılması gerekir. Çünkü bir kimse, kendi yazdığı veya başkasına yazdırdığı temyiz dilekçesini mahkemeye vermek ve gerekli harç ve giderleri yatırmak suretiyle kararı temyiz etmek hususundaki iradesini açıkça bildirmiş demektir. Hal böyle olunca, dilekçeyi imzalamayı unutmuş olgusuna, dilekçenin geçersiz sayılması gibi bir müeyyide uygulanması çok ağır bir sonuçtur. Bu durumda, mahkemenin temyiz dilekçesindeki imza noksanının tamamlanması için imkân vermesi, yararlar dengesine de en uygun olan çözümdür", YHGK., 6.4.1983, 7-1677/328, **Yılmaz**, Şerh, s. 1560.

⁴³¹ **Ansay**, s. 355; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 463; **Karlı**, s. 859; **Kuru**, C. V, s. 4577; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 619; **Muşul**, s. 535; **Önen**, s. 305; **Pekantez/Atalay/Özekes**, s. 950; "Davacının temyiz dilekçesinde bozmayı gerektiren temyiz sebeplerini açıklamamış olması, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 435. maddesinin son fıkrası gereğince temyiz isteğinin reddini gerektirmez. Temyiz incelemesi Usûlün 428. maddesinde sayılan nedenler göz önünde tutularak yapılır", YHGK., 2.6.1971, 4/487-350, **Kuru**, C. V, s. 4577; "(A) şirketinin 17.3.1976 günlü temyiz dilekçesinde temyiz sebepleri gösterilmemiş, yalnız 10.12.1975 gün ve E 968/482, K.75/495 sayılı Ticaret Mahkemesi kararının temyiz edildiğinin belirtilmesi ile yetinilmiştir. (A) şirketinin 25.3.1976 günlü temyiz lâyihasında ileri sürülen temyiz sebepleri yalnız 1968/482 sayılı ilk davaya ait karara yöneltmiştir. Ancak, (vsi) kısaltması, (A) şirketinin 10.12.1975 günlü Ticaret Mahkemesi kararının, yalnız marka iptali ile ilgili ilk davaya ilişkin kısmını değil, kararın aleyhine olan bütün kısımlarını temyiz ettiğine delalet etmektedir. Çünkü, 1968/482 sayılı ilk dava hakkında verilen bütün kararlar gösterilmiş durumda olduğundan, vesaire şeklinde anlaşılması gereken (vsi) kısaltması ile kararın diğer kısımlarının temyiz edildiği sonucuna varmak daha uygun olur... (A) şirketi, 10.12.1975 günlü kararın birleştirilen 1971/573 sayılı davaya ilişkin kısmını temyiz etmek istememiş olsa idi, bunu temyiz dilekçesinde ve lâyihasında açıkça belirtmesi gerekirdi", **Kuru**, Baki, "Temyiz", Hukukî Mütalâalar Yayınlanmamış Makaleler, Ankara 2013, s. 400-401; **Postacıoğlu**, s. 736.

üzerinden kanun yoluna başvuruları mümkündür. Gerçek ve tüzel kişilerin kanun yolu başvuru dilekçelerini elektronik ortamda gönderebilmeleri için elektronik imza sahibi olmaları gerekir. Taraf vekilleri de UYAP Avukat Bilgi Sistemi üzerinden, elektronik imza ile kanun yolu başvuru dilekçelerini gönderebilir. Kanun yolu başvuru harçları, elektronik ortamda mahkeme veznesinin bağlı olduğu banka hesabına aktarılır. Kanun yolu başvurusu, dilekçenin sisteme kaydedildiği tarihte yapılmış sayılır. Fiziksel ortamda kanun yolu başvurusu mesai saatleri içinde yapılırken, elektronik ortamda kanun yolu başvurusu saat 00:00'a kadar yapılabilir (HMKY m. 48).

Temyiz kanun yoluna başvurulurken, masraflarla birlikte gerekli kanunî harçlar da ödenmelidir. Harç ve giderlerin eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, hâkim eksik olan harcı tamamlanması için yedi günlük süre verir. Anılan sürede eksik olan harç tamamlanmazsa, mahkeme kararın temyiz edilmemiş sayılmasına karar verir (HUMK m. 434/III)⁴³². Karar tebliğinden itibaren, yedi gün içinde temyiz edilebilir. Temyiz için gerekli giderler yatırıldığı takdirde, dosya Yargıtay'a gönderilir. Yargıtay'ın ilgili dairesi, mahkemenin kararın temyiz edilmemiş sayılmasına ilişkin kararını bozarsa, ilk temyiz dilekçesine göre temyiz istemini inceler⁴³³. Temyiz başvurusunda, başvurma harcı alınmaz. Maktu harca tâbi kararlardan, maktu ilâm harcının tümü alınır. Nispi harca tâbi olan kararlardan, nispi ilâm harcının dörtte birinin alınması gerekir⁴³⁴.

Nitekim Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin bir kararında, "*Nispi harca tâbi davalarda, hükmü temyiz eden davalının ilâm harcının 1/4'ünü peşin olarak yatırmaması gerekir (10.5.1965 gün ve 1/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı). Temyiz eden davalının temyiz*

⁴³² **Ansay**, s. 354; **Berkin**, s. 216; **Bilge/Önen**, s. 660; **Önen**, s. 307; İBK, 24.2.1941, 9/32, RG. 20.4.1942, S. 5088; Yerel mahkemenin, temyiz harcının veya giderlerinin eksik ödenmiş olmasına rağmen, bunları tamamlatmadan, dosyayı Yargıtay'a göndermesi hâlinde, Yargıtay, dosyanın yerel mahkemeye geri çevrilmesine karar verir. Buna karşılık, temyiz dilekçesi verilirken hiç temyiz harcı ödenmemişse o zaman karar süresinde temyiz edilmemiş olduğundan, temyiz talebinin reddine karar verilir. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 4595-4596; Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu hiç temyiz harcı ödenmemiş olması hâlinde de Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 434/III. hükmünün benzetme yoluyla uygulanacağına karar vermiştir. Bkz. İBK, 21.5.1985, 5/1, RG. 16.4.1985, S. 18727. Yani harca tâbi olduğu hâlde temyiz dilekçesinin hiç harç alınmadan temyiz defterine kaydedilmiş olması hâlinde, temyiz harcı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 434/III. maddesine göre verilen yedi günlük kesin süre içinde ödenirse, temyiz talebi, temyiz dilekçesinin temyiz defterine kaydedildiği tarihte yapılmış sayılacak, yatırılmazsa temyiz edilmemiş sayılmasına karar verilecektir. Geniş bilgi için bkz. **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 621, dn 39; **Kuru**, C. V, s. 4588; Mahkeme, belirlediği süre içinde harç ve giderlerin mahkeme veznesine yatırılmasını karara bağlamışsa, harç ve giderin postaya verilmesi ve postanın gecikmesi hâlinde temyize başvurulmaması söz konusu olur. Bkz. **Yılmaz**, Şerh, s. 1557; Y9HD., 18.09.2012, E. 2012/2995, K. 2012/30457, Çalışma ve Toplum, 2013/1, S. 36, s. 400-401.

⁴³³ **Kuru**, C. V, s. 4593; **Karlı**, s. 859; **Pekcantez/Atalay/Özekes**, s. 950.

⁴³⁴ **Kuru**, C. V, s. 4583-4584; İBK, 10.05.1965, 1/1, RG. 7.7.1965, S. 12042.

dilekçesi yasal süresi içinde 28.3.2001 tarihinde temyiz esas defterine kaydedilmiş ise de, peşin temyiz harcını yatırmadığı anlaşılmaktadır. 21.5.1985 gün ve 1984/5 Esas ve 1985/1 Karar sayılı İBK'nda harca tâbi olmasına rağmen hesap edilip ilgisinden alınmadan, temyiz esas defterine kaydedilen temyiz dilekçeleri hakkında da Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 434/III. maddesinde öngörülen, eksik harç ödenmesi ile ilgili işleminin kıyasen uygulanması ve bu durumda temyiz isteminin temyiz defterine kaydedildiği tarihte yapılmış sayılması gerektiği açıklanmıştır. Bu durumda yukarıdaki işlemlerin yapılması yerine temyiz isteminin reddine karar verilmesi usûl ve yasaya aykırıdır.” denmiştir⁴³⁵.

Genel mahkemelerde, temyiz dilekçesi, karşı tarafa tebliğ edilir. Temyiz dilekçesi tebliğ edilen kişi, on gün içinde kendi dilekçesini hükmü veren mahkemeye veya ilgili mahkemeye gönderilmek üzere başka bir mahkemeye verebilir (HUMK m. 433/II). Buna karşın, uygulamada iş mahkemelerinin nihaî kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvurulduğunda, temyiz dilekçesinin karşı tarafa tebliğ edilmediği durumlar bulunmaktadır⁴³⁶.

Mahkeme bu dilekçeyi karşı tarafa tebliğ ettikten sonra, onun cevabıyla birlikte dosyayı Yargıtay'a gönderecektir (HUMK m. 433/III)⁴³⁷. Bununla birlikte, ilk derece mahkemesi bazı durumlarda, temyiz talebini reddedebilir (HUMK m. 434/III, m. 432/IV). Bunun altında yatan sebep, temyizi kabil olmayan karara karşı temyiz yoluna başvurulmaması, dolayısıyla Yargıtay'ın iş yükünün artmamasıdır⁴³⁸. Bu durumlardan ilki, eksik olan harç ve giderlerin verilen yedi günlük süre içinde tamamlanmaması hâlinde, mahkeme kararın temyiz edilmemiş sayılmasına karar vermesidir (HUMK m. 434/III)⁴³⁹. Diğer bir durum, temyiz talebi sekiz günlük süreden sonra yapılır ya da karar temyiz

⁴³⁵ Y21HD., 12.06.2001, E. 4524/ K. 4692, YKD, 2002, S. 7, s. 1081 vd.

⁴³⁶ İş mahkemeleri hâkimlerinin bu konudaki görüşleri şu şekilde özetlenebilir. İş Mahkemelerinde sözlü yargılama usûlü uygulanır, sözlü yargılama usûlünde temyiz dilekçeleri, bu usûlde çabukluk esas olduğundan karşı tarafa tebliğ edilmez (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile sözlü yargılama usûlü kaldırılmıştır). Yargıtay, iş mahkemeleri kararlarını iki ay içinde inceleyip karara bağlamak zorunda olduğuna göre temyiz dilekçesinin karşı tarafa tebliği gibi zaman kaybettirici bir uygulamanın neden yapılmadığı anlaşılır; ancak temyiz dilekçesini tebliğ ettirmek isteyen taraf için de bir engel yoktur.

⁴³⁷ **Kuru**, C. V, s. 4605; **Yılmaz**, Şerh, s. 1555.

⁴³⁸ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 951; Yargıtay pek çok kararında “sair temyiz itirazlarının reddine” şeklinde kalıp bir ifade kullanmaktadır. Herhangi bir açıklama yapmaksızın temyiz talebinde bulunanın iddialarını reddetmektedir. Gerekeç olarak, “dosyadaki delillerle, karardaki gerektirici nedenlere göre” ifadesi yer almaktadır. Hâlbuki bu, gerekeç olarak kabul edilemez. Üstelik bu kararlarda, temyiz itirazlarının neler olduğu dahi belirtilmemektedir. Geniş bilgi için bkz. **Uzun**, Ertuğrul, “Yargıtay Kararlarından Örneklerle Yargı Kararlarında Gerekeçlendirme Zafiyeti”, MİHDER, 2007/2, s. 362.

⁴³⁹ **Ansay**, s. 355; **Berkin**, s. 216; **Kuru**, C. V, s. 4595-4596.

edilebilir değilse temyiz talebini reddeder (HUMK m. 432/IV). Mahkeme, ret kararını temyiz edene tebliğ eder (HUMK m. 432/IV)⁴⁴⁰.

Taraf, hükmün bir kısmını temyiz edebilir. Kısmî temyiz hâlinde, hükmün temyiz edilmeyen kısmı süresinde temyiz edilmediği için kesinleşir⁴⁴¹. Kısmî temyizde, temyiz edilen kısım temyiz talebinden açıkça anlaşılması gerekir. Kısmî temyiz anlaşılmıyorsa, doktrinde temyiz talebi ile hükmün tamamının temyiz edildiği kabul edilmektedir⁴⁴².

2. Süre Tutum Dilekçesi

İş mahkemesi kararlarına karşı temyiz süresi, hüküm tüm unsurları ve gerekçe ile birlikte yüze karşı okunmuşsa hükmün tefhimiyle başlar. Hükmün gerekçesi ile birlikte tefhim edilmemesi durumunda, temyiz süresinin tefhimden değil, gerekçeli kararın taraflara tebliğinden itibaren işler. İş mahkemelerinde sadece hüküm fıkrasının açıklanması üzerine, taraflar “*süre tutum dilekçesi*” olarak ifade edilen bir dilekçe ile temyize başvurmaktadır⁴⁴³.

Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nun 435. maddesinin 2. fıkrasında, temyiz sebeplerinin temyiz dilekçesinin verilmesinden itibaren bir hafta içerisinde başka bir dilekçeyle bildirilmesine ilişkin hüküm, 18.7.1981 tarihinde Resmî Gazete’de yayınlanan 2494 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir. Dolayısıyla, “*süre tutum (müddeti muhafaza)*” kurumu kaldırılmıştır⁴⁴⁴.

⁴⁴⁰ Bu hüküm çerçevesinde, temyiz süresinin geçmesinden sonra yapılan temyiz istemi ve temyiz edilebilirliği olmadığı hâlde yapılan temyiz istemi hakkında, kararı veren mahkemenin temyiz isteminin reddine karar verebilmesine rağmen, mahkeme bu yönde bir karar vermeyip dosyayı Yargıtay’a göndermişse, Yargıtay’ın talebin süresinde olmaması sebebiyle red kararı verip vermeyeceği konusu tereddütler yaratmıştır. Yargıtay, 1.2.1984 tarihli ve 9/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında, Yargıtay’ın bu konuda karar verme yetkisinin bulunmadığını belirtmiş iken, daha sonra çıkarttığı 1.6.1990 tarihli ve 3/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında bu konuda Yargıtay’ın yetkisi bulunduğu sonucuna varmıştır. Geniş bilgi için bkz. **Yılmaz**, Şerh, s. 1549.

⁴⁴¹ Yargıtay, hükmün temyiz edilmeyen bölümü hakkında temyiz incelemesi yapamaz ve bozamaz. İlk derece mahkemesi de bozma üzerine yapacağı incelemede hükmün temyiz edilmeyen bölümü hakkında yeni bir karar veremez. “Evvelki hükümde, faiz talebi reddedilmiş ve buna karşı davacı temyiz yoluna başvurmamış, böylece faize ait kısım kesinleşmiş olduğu hâlde bu defa faize hükmolunması usûl ve kanuna aykırıdır” Y5HD., 9.3.1976, 570/2781, **Kuru**, C. V, s. 4626-4627.

⁴⁴² **Alangoaya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 464; **Kuru**, C. V, s. 4628; **Postacıoğlu**, s. 736.

⁴⁴³ Süre tutum dilekçesi verilmesinin altında yatan sebep, bir kararın varlık kazandığı anın aynı zamanda denetime elverişli olduğu an olarak kabul edilip temyiz süresinin bu andan itibaren başlatılmasıdır. Geniş bilgi için bkz. **Özekes**, Muhammet, “Hukuk Yargılaması ve İcra Hukuku Yönünden İşe İade Davaları ve Uygulama Sorunları”, Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku 2005 Yılı Toplantısı İş Güvencesi Kurumu ve İşe İade Davaları, İstanbul 2005, s. 160; **Özekes**, Süre Tutum Müessesesi, s. 386.

⁴⁴⁴ **Kuru**, C. V, s. 4578; **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 160.

Yargıtay'ın temyiz süresi içinde süre tutum dilekçesi verilmişse, bunu süresinde yapılan bir temyiz başvurusu olarak kabul ettiği kararları bulunmaktadır⁴⁴⁵. Yargıtay, bazı kararlarında ise, süre tutum dilekçesini temyiz başvurusu olarak kabul etmemektedir. Mahkeme kararının tefhim edilmesi üzerine süre tutum dilekçesi verilmiş ve gerekçeli kararın tebliğinden sonra süresi içinde temyiz yoluna başvurulmuş ise temyiz istemini incelemektedir. Buna karşılık, gerekçeli kararın tebliğinden sonra süresi içinde temyiz yoluna başvurulmamışsa, başvuruyu reddetmektedir⁴⁴⁶.

İş mahkemelerinde temyiz süresi gerekçesiz kararın tefhimiyle başlatıldığında, gerekçeli karar henüz bulunmadığından kanun yoluna başvuran taraf süre tutum dilekçesinde, temyiz sebeplerini belirtememektedir⁴⁴⁷. Nitekim dilekçenin temyiz dilekçesi olması için kanun yoluna başvuran tarafın mahkeme kararını temyiz ettiği anlaşılmalıdır. Yargılama sistemimizde “süre tutum dilekçesi” diye bir kurum yoktur⁴⁴⁸. Doktrinde, süre tutum dilekçesi ile tarafın gereksiz bir dilekçe vermeye zorlandığı, gerekçesiz bir kararın tefhimle temyiz süresinin başlaması, adil yargılanma hakkına, hukukî dinlenilme hakkına ve Anayasa'ya (m. 141/III) aykırı olduğu belirtilmektedir⁴⁴⁹. Bu uygulama ile taraflar iki

⁴⁴⁵ “Hüküm, kararın tefhiminden sonra süresi içerisinde, davalı vekili tarafından temyiz edilmiş, temyiz isteminin süresinde yapılmadığı gerekçesiyle temyiz istemi reddedilmiş ise de, mercii kararının 23.11.2011 tarihinde tarafların yüzüne karşı verildiği davalı vekilinin 28.11.2001 tarihli müddeti muhafaza dilekçesi ile hükmü temyiz ettiği ve temyiz süresinde olduğu anlaşıldığından Dairemizin 24.9.2002 gün 2002/3704-6006 sayılı Karar ilâmının kaldırılarak davalı vekilinin temyiz isteminin incelenmesine geçilmiştir”, Y19HD., 28.2.2003, 46/1604, www.kazancı.com (Erişim Tarihi 25.10.2013).

⁴⁴⁶ “Mahkemece davalı işverenin süresini geçirdiğinden bahisle Torbalı İş Mahkemesince verilen 23/10/1997 günlü 206/591 sayılı kararın temyiz isteminin süresi geçtiğinden bahisle reddine karar verilmişse de, davalının yukarıda sözü edilen İş Mahkemesi kararına karşı 28/10/1997 tarihinde müddeti muhafaza kaydıyla temyiz isteminde bulunduğu ve bu istemin temyiz defterine kaydedildiği bilahare temyiz harcının yatırıldığı anlaşılmalı 25/1/1984 günlü 5/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı gözönünde tutularak Torbalı İş Mahkemesinin 28/11/1997 günlü 206/595 sayılı kararının ortadan kaldırılmasına karar verildi ve işin esasının incelenmesine geçildi”, Y21HD., 25.12.1997, 8435/8640, www.kazancı.com (Erişim Tarihi 25.10.2013).

⁴⁴⁷ **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 160; **Özekes**, Süre Tutum Müessesesi, s. 382; “17.05.1979 tarihli müddeti muhafaza dilekçesinde hâkimin havale tarihi ve imzası mevcut değildir. Bu dilekçeye dayanılarak harç alınmış olması temyiz süresini kesemez; ancak, hâkimin havale ve imzasını taşıyan bir dilekçe ile temyiz isteğinde bulunulduğu kabul edilebilir”, Y11HD., 21.1.1980, 9565/284, **Yılmaz**, Şerh, s. 1559; **Yılmaz**, İş Mahkemeleri Kanunu, s. 9.

⁴⁴⁸ Fakat temyiz dilekçesinde “temyiz” kelimesinin kullanılması gerekli değildir. Temyiz edenin hükme karşı kanun yoluna başvurma iradesinin temyiz dilekçesinden anlaşılması yeterlidir. Temyiz dilekçesinin okunaklı olması ve dilekçede uygun olmayan sözler bulunmaması gerekir. Temyiz dilekçesi, okunaksız ya da uygun olmayan sözler içermekte ise, Yargıtay, temyiz dilekçesini yeniden yazması için kesin ve belirli süre tanıyarak temyiz edene geri gönderir. Temyiz eden, yeniden yazdığı temyiz dilekçesini belirtilen kesin süre içinde Yargıtay'a vermezse, kendisine yeni bir süre verilmez ve hükmü temyiz etmemiş sayılır. Geniş bilgi için bkz. **Bilge/Önen**, s. 661; **Kuru**, C. V, s. 4579; **Önen**, s. 305.

⁴⁴⁹ Temyiz süresinin tefhimle başlayacağı belirtilmişse, karar gerekçeli olarak Kanunun aradığı unsurları ile birlikte hazırlanıp tefhim edilirse süre işlemeye başlayacaktır. Kararın tüm unsurları ile birlikte tefhimi

kez dilekçe vermek durumunda kalmaktadır. Uygulamada, süre tutum dilekçesi verilerek temyiz için gerekli masrafların yatırılması da usûl ekonomisi ilkesine uymamaktadır⁴⁵⁰.

Kanaatimizce, İş Mahkemeleri Kanunu'nda temyiz kanun yoluna kararın tefhiminden itibaren başvurulacağı belirtildiğinden, kısa kararın tefhimi üzerine, tarafların süre tutum dilekçesi vermeleri medenî usûl hukukuna aykırıdır. Kanunlarda süre tutum dilekçesi verileceğini belirten bir hüküm yoktur. Süre tutum dilekçesinin yerine getirilmemesi hâlinde sürenin geçirildiğini kabul etmek de hukuka aykırıdır. Sadece hüküm sonucunun tefhim edildiği bir durumda taraf, gerekçeli karardan sonra, temyiz süresi içinde temyiz dilekçesi verirse, karar temyiz edilmiş olur. Uygulamadaki durum ile taraflar hak kaybına uğramaktadır.

5521 sayılı Kanununun 15. maddesinin atfıyla, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun hüküm ile ilgili kuralları iş yargılamasında da geçerlidir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 297. maddesi gereğince, hükmün varlık kazanması için gerekçenin olması gerekir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 294. maddesi gereği, sadece istisnaî hâllerde hüküm sonucu ile yetinilebilir. Bununla birlikte, iş mahkemelerinde de bir ilâmdan söz edebilmek için, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 301. maddesi gereklerine uygun şekilde, öncelikle asıl kararın oluşması gerekir. İş mahkemelerinde sürenin tefhimden itibaren başlatılması, işçinin haklarını korumak için iş mahkemelerinde çabuk karar verilmesinin amaçlanmasına dayanmaktadır⁴⁵¹.

Olması gereken hukuk bakımından, temyiz süresinin tefhimle başlayacağına dair hüküm kaldırılmalıdır. İş mahkemesinin nihaî kararlarına karşı temyiz süresinin tebliğ ile başlayacağına ilişkin düzenleme yapılmalıdır.

F. Katılma Yoluyla Temyiz

Temyiz dilekçesine cevap veren taraf, hükme karşı süresinde temyiz kanun yoluna başvurmamış olsa dâhi, cevap dilekçesiyle temyiz talebini ileri sürebilir (HUMK m. 433/II, c. 2). Temyiz dilekçesine cevap verecek tarafın, temyiz sebepleri ile cevap vermesine

veya tebliği yoksa işlemeye başlayan bir süre yoktur. Süre işlemeye başlamadıkça sürenin muhafazası da söz konusu olmaz. Geniş bilgi için bkz. **Özekes**, Süre Tutum Müessesesi, s. 387-388.

⁴⁵⁰ Aksi hâlde, daha sonra gerekçeli kararın tebliği üzerine verilen asıl temyiz dilekçesi ile bu harç ve giderler yatırılrsa da temyiz süresinin geçtiği kabul edilmektedir. Oysa gerekçeli kararla birlikte süre doğru olarak işlerse, bu şekilde gereksiz masraf, emek ve zaman kaybı olmayacaktır. Geniş bilgi için bkz. **Özekes**, Süre Tutum Müessesesi, s. 391.

⁴⁵¹ **Özekes**, Süre Tutum Müessesesi, s. 392-393.

katılma yolu ile temyiz denir⁴⁵². Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda 5236 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önce katılma yoluyla temyiz, asıl temyiz yoluna bağlı olmadığı kabul edilmekteydi. Asıl kanun yoluna başvuran tarafın talebinden feragat etmesine rağmen, katılma yolu ile kanun yolu talebi geçerliydi⁴⁵³. 5236 sayılı Kanun ile birlikte asıl temyiz talebinden feragat edildiğinde, katılma yoluyla temyiz talebi de geçersiz olacaktır (5236 s. K. sonra HUMK m. 426/H, II; m. 432)⁴⁵⁴.

Katılma yoluyla temyiz, hükmü temyiz etmeyen tarafa, kanun yoluna başvurmak yetkisi verdiği için taraflar arasında eşitliği sağlama işlevine haizdir. Örneğin, temyiz sınırından dolayı hükmü temyiz edemeyen taraf, katılma yoluyla temyiz imkânı sağlandığında kanun yoluna başvurabilecektir⁴⁵⁵. Bununla birlikte, davada haklı çıkmış olan taraf, temyiz eden taraf yararına meydana gelecek usûlî kazanılmış hakkı, ortadan kaldırmak amacıyla katılma yoluyla temyize başvurabilir⁴⁵⁶. Katılma yoluyla temyiz sayesinde, aleyhine kanun yoluna başvuru kimse, kararın kendi yararına bozulmasını ve aleyhe bozma yasağının kalkmasını sağlar⁴⁵⁷. Katılma yoluyla temyiz imkânının bir başka dayanağı ise, hükmü süresinde temyiz etmemiş olan tarafa temyiz yoluna başvurma hakkının tanınmasının, hak arama hürriyeti ve adil yargılanma hakkının da gerçekleşmesine hizmet etmesidir. Zira tarafların hakkaniyete uygun yargılanması için taraflara hükmü üst mahkemede eşit olarak tartışma hakkının tanınması gerekir⁴⁵⁸.

Katılma yoluyla temyiz geçerli olması için asıl tarafın, temyiz edilebilir bir karara karşı temyiz talebinde bulunması gerekir. Asıl tarafın temyiz edilemeyen karara karşı temyiz kanun yoluna başvurusu hâlinde, karşı taraf katılma yoluyla temyize başvuramaz. Buna karşılık, katılma yoluyla temyize başvuran tarafın kendisi için temyiz edilemeyen bir karara karşı temyiz kanun yoluna müracaat etmesi mümkündür⁴⁵⁹. Bununla birlikte, katılma yoluyla temyiz kullanılabilmesi için asıl tarafın geçerli bir temyiz

⁴⁵² **Kuru**, C. V, s. 4605; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 619; **Kuru**, El Kitabı, s. 800; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 465; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 321; **Karlı**, s. 860; **Muşul**, s. 535; **Özbek**, s. 953; **Özbay/Okumuş**, s. 351; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 951; **Yılmaz**, Şerh, s. 1552; **Yılmaz**, İş Mahkemeleri Kanunu, s. 9; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 82.

⁴⁵³ **Kuru**, C. V, s. 4609 vd.; **Özbek**, s. 953; **Özbay/Okumuş**, s. 364; **Üstündağ**, s. 851.

⁴⁵⁴ **Akkaya**, s. 176; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 600; **Özbay/Okumuş**, s. 365; **Yılmaz**, İstinaf, s. 61.

⁴⁵⁵ **Kuru**, C. V, s. 4607; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 620; **Karlı**, s. 821; **Özbek**, s. 949; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 951; **Özbay/Okumuş**, s. 355; **Üstündağ**, s. 851.

⁴⁵⁶ **Kuru**, C. V, s. 4607; **Özbek**, s. 949; **Özbay/Okumuş**, s. 356.

⁴⁵⁷ **Kuru**, C. V, s. 4488; **Özbek**, s. 950; **Özbay/Okumuş**, s. 356.

⁴⁵⁸ **Özbek**, s. 956; **Özbay/Okumuş**, s. 356; **Pekcanitez**, s. 45-46; **Postacıoğlu**, s. 716.

⁴⁵⁹ **Kuru**, C. V, s. 4612; **Özbek**, s. 953; **Özbay/Okumuş**, s. 360.

başvurusunun olması gerekir. Katılma yoluyla temyizın asıl temyiz yoluna bağılılığı, katılma yoluyla temyize, temyiz dilekçesine cevap esnasında başvurulduğundan kaynaklanmaktadır. Nitekim asıl taraf temyiz süresi, temyiz edilebilir karar olma ve hukukî yarar şartlarına uymayan kanun yolu başvurusu yapmışsa, katılma yoluyla temyiz imkânının da kullanılması mümkün değildir⁴⁶⁰.

Katılma yoluyla temyiz süresi, asıl temyiz süresinden farklıdır. Zira karşı taraf, temyiz dilekçesinin kendisine tebliğinden itibaren on gün içinde katılma yoluyla temyiz yoluna başvurmalıdır. Böylece hükmü süresinde temyiz etmeyen taraf, on gün içinde cevap dilekçesiyle veya bağımsız bir temyiz dilekçesiyle katılma yoluyla temyiz hakkını kullanabilir (HUMK m. 433/II)⁴⁶¹.

Yargıtay'ın, iş yargılamasında katılma yolu ile temyizi kabul etmeyen kararları bulunmaktadır⁴⁶². Yargıtay, bu görüşüne gerekçe olarak, İş Mahkemeleri Kanunu'nun kanun yoluna ilişkin 8. maddesinin buna olanak vermediği ve aynı Kanun'un 15. maddesinin Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'na atıf yapan hükmünün de uygulanmayacağını göstermektedir⁴⁶³.

⁴⁶⁰ “Yerel mahkeme kararı davacı vekilince temyize cevap dilekçesi ile düzelterek onama talepli olarak katılma yoluyla temyiz edilmişse de, dilekçesi temyiz defterine kayıt olmadığı gibi, temyiz harcı da yatırılmadığı, bu arada temyiz süresi de geçtiğinden, davacının temyiz dilekçesinin süre yönünden reddine...”, Y15HD., 11.11.2013, E. 2012/6592, K. 2013/5801; Aynı yönde bkz. Y2HD., 13.3.2013, E. 2012/20782, K. 2013/6679, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 18.11.2014).

⁴⁶¹ **Kuru**, C. V, s. 4609; **Özbek**, s. 952-953; **Özbay/Okumuş**, s. 363-364; **Yılmaz**, İş Mahkemeleri Kanunu, s. 9.

⁴⁶² Y9HD., 21.05.2002, 818/8737; Y9HD., 27.12.2005, 28781/29694, **Özbay/Okumuş**, s. 368; **Özbek**, s. 940-941; **Yılmaz**, İş Mahkemeleri Kanunu, s. 9; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 82; “Tarafların yüzüne karşı usûlüne uygun şekilde kısa karar 24.9.2001 tarihinde tefhim edilmiştir. 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8. maddesine göre tefhim tarihinden itibaren sekiz gün içinde temyiz yoluna başvurulmalıdır. Davalı vekili cevap yolu ile 12.11.2001 tarihinde temyiz yoluna başvurmuştur. Oysa iş yargılamasında Yargıtay'ın kararlılık kazanmış içtihatlarına göre cevap yolu ile temyiz kurumuna yer verilmemiştir. Böyle olunca davalı vekilinin temyizinin Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 432/IV. maddesi uyarınca reddine karar verilmelidir”, Y9HD., 20.3.2002, 18951/4605, **Yılmaz**, Şerh, s. 1554. Aynı yönde bkz. Y7HD., 11.02.2014, E. 2013/22557, K. 2014/3546, Çalışma ve Toplum, 2014/3, s. 308-312.

⁴⁶³ “Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 433. maddesinin birinci fıkrası ‘temyiz dilekçesi hükmü veren mahkeme aracılığı ile karşı tarafa tebliğ olunur’...ikinci fıkrası ise ‘karşı taraf tebliğ gününden başlayarak on gün içinde cevap dilekçesini hükmü veren mahkemeye veya bu mahkemeye gönderilmek üzere başka bir mahkemeye verebilir’. Cevap veren hükmü süresinde temyiz etmemiş olsa bile, cevap dilekçesinde hükmü ile ilişkin itirazlarını bildirerek temyiz isteğinde de bulunabilir. Olayda iş mahkemelerince verilen kararlar konusunda Usûlün yukarıda değinilen hükümlerinin uygulanması gerekip gerekmediğinin tartışılması gerekir. İş Mahkemeleri Kanunu özel bir yasa olup temyiz hakkı ve süresi konusunda özel olarak düzenlemede bulunmuştur. İş Mahkemeleri Kanunu'nun 15. maddesinde ‘bu kanunda sarahat bulunmayan hâllerde Hukuk Muhakemeleri Usûlü Kanununun hükümleri uygulanır’ denilmişse de belirtilen alanda özel düzenleme getirildiğinden 15. maddenin uygulanma yeri yoktur. Aksi görüş kabul edildiği takdirde, şu sakıncalar ortaya çıkacaktır. Kararın her iki tarafın yüzüne karşı verildiğini kabul edelim. Esas kararın temyiz hakkının kullanılması için tebliği gerekmediği hâlde temyiz etmeyen tarafa

Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin bir kararına göre, “...*Davalının temyiz dilekçesini temyiz süresinden sonra vermiş olması, 5521 sayılı Yasa uyarınca iş davalarında katılma yoluyla temyiz mümkün olmaması nedeni ile davalının temyiz talebinin reddine...*”⁴⁶⁴. Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin bir kararına göre ise, “...*İş mahkemesince verilen kararların katılma yoluyla temyizine ilişkin 5521 sayılı Yasada bir hükümde bulunmadığı gibi...*”⁴⁶⁵. Doktrindeki baskın görüşe göre, İş Mahkemeleri Kanunu’nun 8. maddesi katılma yolu ile temyize engel değildir ve katılma yolu ile temyiz taraflara bir kolaylık sunmakta olup anılan Kanunun 15. maddesinin atfı ile iş yargılamasında da uygulanabilir⁴⁶⁶. İş Mahkemeleri Kanunu’nun 8. maddesinde katılma yoluyla temyiz bakımından açıklık yoktur. İş Mahkemeleri Kanunu’nun 15. maddesi gereğince, İş Mahkemeleri Kanunu’nda açıklık bulunmayan hâllerde Hukuk Muhakemeleri Kanunu uygulanacaktır. Zira İş Mahkemeleri Kanunu’nun 8. maddesinde katılma yoluyla temyizi engelleyen bir düzenleme de yoktur. Nitekim iş mahkemelerinde katılma yoluyla temyiz uygulanmayacak olsaydı, karar düzeltme yolunu kapatan düzenleme gibi katılma yoluyla temyizi de yasaklayan düzenlemeye yer verilirdi. Bununla birlikte, İş Mahkemeleri Kanunu’nun 5236 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki 8. maddesinde, iş mahkemeleri kararları bakımından temyiz sınırı belirtilmemektedir. Buna rağmen, 6.6.1975 gün, 6/8 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı, bu konuda Kanunda herhangi bir düzenleme olmasa bile iş mahkemeleri kararları yönünden temyiz sınırının geçerli olacağını ifade etmiştir. İş mahkemelerinde katılma yoluyla temyiz uygulanması bakımından da aynı sonuca varılmalıdır. Dolayısıyla, Yargıtay’ın İş Mahkemeleri Kanunu’nda hüküm bulunmadığı gerekçesiyle katılma yoluyla temyiz uygulanmayacağına dair kararlarına katılmamaktayız.

Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nun değişik 433/II. maddesi uyarınca kararı temyiz edip etmeyeceğinin belirlenmesi için temyiz dilekçesinin tebliği gerekecektir. Bunun iş mahkemelerinde görülen davalara egemen olan çabukluk, kolaylık ve ucuzluk ilkelerine ne kadar ters düştüğünü açıklamaya gerek yoktur. Diğer taraftan esas kararın temyizi için 8 günlük süre olduğu hâlde, 5521 sayılı Kanunun 8. maddesiyle bağdaşmayacak biçimde Usûlün 433/II. maddesi ile 10 günlük temyiz süresinin kabulü sonucu doğacaktır. Karma bir sistemin benimsenmesi yolundaki görüş ise kanun koyucunun yetki alanına giren yasa hükümlerini değiştirme anlamını taşır. Bu nedenlerle iş mahkemelerinden verilen kararların temyizi konusunda İş Mahkemeleri Kanunu’nun 8. maddesi ile getirdiği özel hüküm karşısında Usûlün 433. maddesinin uygulama yeri yoktur. Bu durum karşısında davalı vekilinin temyiz isteğinin süre yönünden reddine karar verilmek gerekir”, Y9HD., 9.3.1984, 1150/2552, **Kuru**, C. V, s. 5650; **Özbek**, s. 940.

⁴⁶⁴ Y9HD., 11.4.2007, E. 2006/18970, K. 2007/10316; Aynı yönde kararlar için bkz. Y9HD., 20.11.2006, E. 2006/10846, K. 2006/30573; Y21HD., 29.12.2005, E. 2005/11831, K. 2005/14677; Y9HD., 27.12.2005, E. 2004/28781, K. 2005/29694, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 09.05.2014).

⁴⁶⁵ Y7HD., 11.02.2014, E. 2013/22557, K. 2014/3546, Çalışma ve Toplum, 2014/3, s. 308-312.

⁴⁶⁶ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 465; **Günay**, s. 155; **Kılınç**, s. 400; **Kuru**, C. V, s. 4613; **Yılmaz**, Şerh, s. 1554; **Özbay/Okumuş**, s. 370-371; **Özbek**, s. 958-960.

Yargıtay'ın iş mahkemelerinde katılma yoluyla temyizın uygulanmayacağına ilişkin önceki kararlarında, iş mahkemesinde temyiz süresinin tefhimden başlaması ve temyiz dilekçesinin karşı tarafa tebliğ edilmemesi de gerekçe olarak belirtilmektedir. Zira katılma yoluyla temyiz hakkının kullanılmasına izin verilirse, temyiz dilekçesinin tebliği gerekli olduğu ve bu durumun ise iş yargılamasının çabukluk ilkesine aykırı olacağı ifade edilmektedir⁴⁶⁷. Yargıtay'ın son kararları ise, hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte tefhim edilmediği hâllerde, gerekçeli kararın taraflara tebliğ edilmesi gerektiği ve temyiz süresinin tefhimden değil tebliğden başlayacağı yönündedir⁴⁶⁸. Dolayısıyla, uygulamada iş mahkemelerinde katılma yoluyla temyiz uygulanmadığından, kararın temyizine ilişkin dilekçeyi karşı tarafa tebliğ etmeyen iş mahkemeleri de temyiz dilekçesini karşı tarafa tebliğ etmelidir. Böylece, karşı tarafa hükmü temyiz etmemiş olsa bile, cevap dilekçesi ile birlikte itirazlarını ileri sürme imkânı verilmelidir. Zira diğer mahkemelerde katılma yoluyla temyiz imkânının kabul edilip, iş mahkemelerinde kabul edilmemesinin hukukî bir dayanağı bulunmamaktadır⁴⁶⁹. İş mahkemelerinde çabukluk ilkesinin uygulanması da kanun yollarına başvurma hakkının kısıtlanmasını gerektirmez. Zira kanun yollarına başvuru hakkı, hak arama özgürlüğünün (AY m. 36) önemli bir unsurudur. İş mahkemelerinde karar düzeltme yolu kapalı olduğundan, temyiz yoluna başvuru hakkının etkin şekilde kullanılması sağlanmalıdır. Böylece tarafların hükme karşı itirazlarını süresi içinde bildirmemeleri hâlinde, taraflara katılma yoluyla temyiz hakkının tanınmalıdır. Zira taraflar, istinaf kanun yolu işlerlik kazanmadığından ve iş mahkemelerinde karar düzeltme yoluna da başvuramayacaklarından, sadece temyiz yoluna başvurarak hükmün incelenmesini ve denetlenmesini sağlayabilirler.

Yargıtay'ın istisnâî olmak üzere, katılma yoluyla temyiz başvurusunu kabul eden kararları da bulunmaktadır. *“6100 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesi uyarınca uygulanmasına devam olunan mülga 1086 sayılı Kanun 26.09.2004 tarih ve 5236 sayılı kanunla yapılan değişiklikten önceki 433. madde hükmü gereğince tarafların kararın temyiz edildiğinden haberdar edilmeleri ve katılma yoluyla temyiz talebinde bulunma haklarını kullanmaları için temyiz dilekçelerinin de diğer tarafa tebliğ edilmesi gerekir”*⁴⁷⁰.

⁴⁶⁷ Y9HD., 09.03.1984, 1150/2552, YKD 1984/8, S. 1201-1203; **Çenberci**, s. 78; **Günay**, İş Davaları, s. 120; **Kuru**, C. V, s. 4561; **Özbek**, s. 943; **Yılmaz**, İş Yargılaması, s. 82.

⁴⁶⁸ YHGK., 21.1.2015, E. 2014/9-1438, K. 2015/580, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 01.05.2015).

⁴⁶⁹ **Kılınç**, s. 400; **Özbek**, s. 943; **Umar**, s. 1009; **Yılmaz**, İş Mahkemeleri Kanunu, s. 9.

⁴⁷⁰ Y22HD., E. 2013/19630, K. 2014/22258; Aynı yönde bkz. Y22HD., E. 2013/10092, K. 2014/14988 (yayınlanmamıştır).

Yargıtay'ın konuyla ilgili vermiş olduğu başka bir karara göre, “Davacı, ücret farkı, ikramiye, fazla mesai, ilave tediye, yıpranma, yemek yardımı, sosyal yardım, ağır tehlike ve sorumluluk ücreti, gece vardiyası alacaklarının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir. Yerel mahkeme, isteği hüküm altına almıştır. Hüküm süresi içinde davalı vekili, katılma yoluyla ile de davacı vekili tarafından temyiz edilmiş olup, kısa kararda alacakların ferisi olan faiz ve vekâlet ücretine karar verilmemesi nedeni ile tefhimin HUMK'nun 383 ve devamı maddelerine göre yerinde olmadığı, bu nedenle davacı vekilinin temyizinin de süresinde olduğu kabul edilmekle...”⁴⁷¹. Olması gereken hukuk bakımından, katılma yoluyla temyiz başvurusunda tereddütlere sebebiyet veren bu durum düzeltilmeli ve Yargıtay'ın istisnaî olan katılma yoluyla temyizi kabul eden kararlarına istikrarlılık kazandırılmalıdır.

G. Temyiz İncelemesi

1. Ön İnceleme

Temyiz incelemesi, Yargıtay'ın görevli hukuk dairesince yapılır. Her dava sonunda verilen hükme karşı yapılan kanun yolu başvuruları, 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 14. maddesinde görevleri belirtilen ayrı dairelerde incelenir. Yargıtay ilgili hukuk dairesinde, esasa girilmeden önce ön inceleme yapılır.

Ön inceleme bakımından, 6644 sayılı Kanun⁴⁷² ile Yargıtay Kanunu'nun 60. maddesinde değişiklik yapılmıştır. İlgili düzenlemeye göre, ilk derece mahkemesince temyiz kanun yoluna başvuru dosyası temyiz dilekçesinde gösterilen daire ile bağlı kalınmadan, işbölümüne göre görevli dairesi de belirtilerek, ilgili daireye gönderilmesi gerekir. Temyiz üzerine gelen dosyalarda çıkabilecek görev ve işbölümü uyuşmazlıklarını çözmek üzere, Hukuk İşbölümü İnceleme Kurulu oluşturulur. Bu kurul, Hukuk Genel Kurulu Başkanı olarak görevlendirilen Yargıtay Birinci Başkanvekilinin başkanlığında, Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunca aynı daireden birden fazla olmamak kaydıyla Yargıtay üyeleri arasından bir yıllık süre için görevlendirilen dört asıl ve dört yedek üyeden oluşur. Hukuk İşbölümü İnceleme Kurulu bünyesinde bir büro kurulur ve yeteri kadar tetkik hâkimi ve personel görevlendirilir.

⁴⁷¹ Y9HD., 09.05.2011, E. 2010/33058, K. 2011/13676, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 26.05.2015).

⁴⁷² Yargıtay Kanunu ile Hukuk Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, RG. 11.04.2015, S. 29323.

Dosya kendisine gönderilen ilgili hukuk dairesi, bir ay içinde yapacağı ön inceleme sonucunda işbölümü bakımından kendisini görevli görmez ise gerekçesiyle birlikte dosyayı Hukuk İşbölümü İnceleme Kuruluna gönderir. Bir aylık sürenin bitiminden sonra gönderme kararı verilemez. Kurul tarafından yapılan ön inceleme sonucunda verilen işbölümüne ilişkin karar kesindir. İlgili düzenlemeyle, Yargıtay Kanunu'nun 17. maddesinde belirtilen Hukuk Daireleri Başkanlar Kurulunun hukuk daireleri arasında meydana gelen görev ve işbölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak görevi kaldırılmıştır.

Kurul, Başkanvekili ve dört asıl üyenin katılımıyla toplanır ve oyçokluğuyla karar verir. Başkanvekilinin bulunmadığı durumlarda asıl üyelerden en kıdemlisi toplantıya başkanlık eder, asıl üyelerin eksikliği yedek üyelerin katılımıyla tamamlanır. Kurul, ayda en az iki hafta çalışır. Bu süre zarfında Kurul üyeleri dairelerindeki çalışmalara katılmaz.

Yargıtay hukuk daireleri arasındaki görev ve işbölümü uyuşmazlığı nedeniyle, dosyanın Yargıtay'da bekleme süresi zaman zaman uzamaktadır. Dolayısıyla yargılama için öngörülen makûl süre aşılabilmektedir. Hukuk daireleri arasındaki görev ve işbölümü uyuşmazlıklarını çözmekle görevli olan Hukuk Daireleri Başkanlar Kurulunun toplanmasında da birtakım zorluklar yaşanabilmektedir. İlgili maddede yapılan değişiklik, ilk derece mahkemesinden gelen dosyaların öncelikle ilgili hukuk dairesine gelmesi, dairenin kendisini görevli görmemesi hâlinde gerekçesiyle birlikte görevli daireyi de belirterek dosyanın Hukuk İşbölümü İnceleme Kuruluna gönderilmesi öngörülmektedir. Hukuk İşbölümü İnceleme Kurulunun yaptığı ön inceleme sonunda işbölümüne ilişkin verdiği karar kesin olduğundan dosyaların daireler arasında gidip gelmesi engellenecektir. Değişiklik, Yargıtay'ın iş yükünün kısmen de olsa azaltılması ve dosyaların daha kısa sürede sonuçlandırılması amacıyla getirilmiştir.

Ön inceleme, temyiz talebinin süresinde yapılıp yapılmadığı, temyiz edilen kararın temyizi kabil bir karar olup olmadığı, hukukî yarar ve diğer usûlî koşullar bakımından gerçekleşir⁴⁷³. Yargıtay ilgili hukuk dairesi, temyize ilişkin şartların gerçekleşmediği kanaatindeyse, esas hakkında inceleme yapmadan temyiz talebini kabul edilebilir olmadığı gerekçesiyle reddeder. Buna karşın, daire temyize ilişkin şartların mevcut olduğu görüşündeyse, esas hakkında temyiz incelemesi yapılmasına karar verir. Bunun üzerine, daire başkanı temyiz incelemesini yapmak ve rapor hazırlamak üzere daire

⁴⁷³ Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 463; Kuru, C. V, s. 4634; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 623.

üyelerinden veya tetkik hâkimlerinden birini görevlendirir. Görevlendirilen daire üyelerinden veya tetkik hâkimlerinden biri, bir hafta içerisinde rapor hazırlar ve daire başkanına verir (HUMK m. 436, YarK m. 25/I, 26). Bu aşamadan sonra temyiz talebi esastan incelenir⁴⁷⁴.

2. Esastan İnceleme

Daire üyesinin veya tetkik hâkiminin esas hakkındaki raporunu, daire başkanına sunması üzerine esas hakkında incelemeye başlanır. Temyiz talebinin esastan incelemesinde, temyiz edilen karar sadece hukuka uygunluk bakımından inceleme konusu yapılır⁴⁷⁵.

Yargıtay, temyiz incelemesinde tarafların temyiz ve cevap dilekçesinde ileri sürdükleri itiraz ve savunmaları göz önünde bulundurur. Tarafların ileri sürdüğü itiraz ve savunmalar kabul edilmese bile, verilen kararda bunlar hakkında gerekçe gösterilmesi zorunludur (HUMK m. 439/I). Yargıtay, tarafların temyiz dilekçesinde ve cevap dilekçesinde ileri sürdüğü temyiz sebepleriyle bağlı olmaksızın inceleme yapar (HUMK m. 439/II)⁴⁷⁶. Dolayısıyla, ilk derece mahkemesi kararı, taraflarca ileri sürülmeven sebeplerden dolayı bozulabilir. Bu hüküm, Yargıtay'a temyiz edilmeyen kısım hakkında bozma kararı verme yetkisi tanımamaktadır. Kısmî temyiz hâlinde, yani hükmün bir kısmının temyiz edilip diğer kısmının temyiz edilmediği hâllerde temyiz edilmeyen kısım temyiz süresi geçtikten sonra kesinleşir ve bunun doğal sonucu olarak Özel Daire tarafından hükmün temyiz edilmeyen kısmı temyiz incelemesine tâbi tutulamaz. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 439/II. maddesine göre Yargıtay, tarafların bildirdiği temyiz sebepleri ile bağlı değil ise de temyiz talebinin kapsamı ile bağlıdır. Temyiz edilemeyen kısım hakkında bozma kararı verilemez⁴⁷⁷.

Esasa ilişkin inceleme sırasında, dosyada bazı belgeler eksikse tamamlanmak üzere dosya ilk derece mahkemesine geri gönderilir. Dosya tamamlanıp tekrar Yargıtay ilgili dairesine gönderildikten sonra esas hakkında temyiz incelemesine devam edilir⁴⁷⁸.

⁴⁷⁴ **Ansay**, s. 356; **Bilge/Önen**, s. 662; **Kuru**, C. V, s. 4634; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 623; **Karlı**, s. 865.

⁴⁷⁵ **Kuru**, C. V, s. 4634; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 624; **Karlı**, s. 865; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 953.

⁴⁷⁶ **Ansay**, s. 356-357; **Bilge/Önen**, s. 659; **Önen**, s. 309; **Sarisözen**, s. 238; **Yılmaz**, Şerh, s. 1564.

⁴⁷⁷ YHGK., 25.2.2004, 20-121/112, **Yılmaz**, Şerh, s. 1564-1565.

⁴⁷⁸ **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 624; **Karlı**, s. 866.

Temyiz incelemesi dosya üzerinde yapılmakla birlikte, taraflar bazı kararların duruşmalı olarak incelenmesini talep edebilir⁴⁷⁹. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 438. maddesi gereğince, tüzel kişiliğin feshine veya tüzel kişilerin genel kurul kararlarının iptaline ilişkin davalarda, evlenmenin butlanına veya evlenmenin feshine ilişkin davalarda, boşanma ve ayrılık davalarında, velayete, nesebe ve kısıtlamaya ilişkin davalarda verilen hükümlerin duruşmalı olarak incelenmesi istenebilir.

Taraflar, miktar veya değeri 21.220 TL.'sının (2015 yılı için) üzerindeki alacak ve ayın davaların da duruşmalı incelenmesini isteyebilir. Bu hâllerde duruşma istenmesi bakımından, hükmün genel veya özel mahkemece verilmiş olması arasında bir fark yoktur. Dolayısıyla iş mahkemesi kararlarının temyiz incelenmesinin duruşmalı olarak yapılabilmesi, Kanun'da belirtilen sınırın geçmesine bağlıdır⁴⁸⁰. Görevsizlik, yetkisizlik, hâkimin reddi, dava ve karşılık davanın açılmamış sayılması, davaların birleştirilmesi ve direnme kararlarının temyiz incelemesinde duruşma yapılmaz (HUMK m. 438/II).

Dava kısmen kabul ve kısmen reddedilmiş ise alacak, taşınır ve taşınmaz mal davalarında kabul edilmeyen bölümü duruşma sınırını geçmeyen taraf duruşma talep edemez (HUMK m. 427/V). Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması hâlinde, duruşma sınırının nasıl belirleneceği hususunda bir düzenleme yoktur. Buna karşın, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 427/III. maddesi dikkate alınır, duruşma sınırının alacağın tamamına göre belirleneceği söylenebilir⁴⁸¹.

Temyiz incelemesinde duruşma, kural olarak talep üzerine yapılır. Bununla birlikte, taraflar duruşma talep etmese veya talep edilmesi mümkün olmasa bile Yargıtay, taraflardan bilgi almak için kendiliğinden duruşma yapılmasına karar verebilir (HUMK m. 438/III). Duruşma talep eden tarafın, duruşma davetiyesinin tebliği için gerekli gideri ödemesi gerekir. Aksi takdirde, duruşma talebi kabul edilmez. Yargıtay, duruşma talebi üzerine duruşma günü ve saati belirleyerek, tarafları duruşmaya davet eder. Duruşma davetiyesinin tebliği ve duruşma tarihi arasında en az on beş günlük bir sürenin olması gerekir; ancak taraflar duruşmaya gelmişlerse anılan süreye bakılmaz (HUMK m. 438/I).

⁴⁷⁹ **Ansay**, s. 356; **Berkin**, s. 219; **Bilge/Önen**, s. 663; **Dalamanlı**, İçtihat, s. 117; **Kuru**, C. V, s. 4639; **Önen**, s. 309; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 196.

⁴⁸⁰ **Kuru**, C. V, s. 4637; Bir görüşe göre, Yargıtay'da duruşma yapılabilmesine ilişkin hükümler tamamen kaldırılmalıdır. Bu, öncelikle çabukluk ilkesinin gereğidir. Duruşma için taraflar masraf yatırdığından, duruşmaların kaldırılması ucuzluk ilkesinin de bir gereğidir. Duruşmaya izin verilmesi sadece, dosya üzerinde çözümlenemeyen başvurularla sınırlanmalıdır. Duruşma sınırına ilişkin düzenleme dava açıldığı andaki asgarî miktara göre olmalıdır. Geniş bilgi için bkz. **Sarisözen**, s. 239.

⁴⁸¹ **Kuru**, C. V, s. 4637; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 624; **Karlı**, s. 866-867.

Duruşmalar, kural olarak Yargıtay'da da alenidir; ancak şartların olması hâlinde, gerekçe gösterilerek duruşma gizli yapılabilir. Duruşmaya sadece bir taraf gelmişse, o taraf dinlenir. Her iki taraf da duruşmaya gelmemişse, temyiz incelemesi dosya üzerinden yapılır (HUMK m. 438/IV). Duruşmada taraflar dinlendikten sonra karar tefhim edilir. Duruşmada karar verilmemesi durumunda ise, en geç yirmi gün içinde kararın verilmesi gerekir (HUMK m. 438/V)⁴⁸².

H. Temyiz İncelemesi Sonunda Verilen Kararlar

Yargıtay, tarafların temyiz ve cevap dilekçesinde ileri sürdükleri hususları dikkate alarak temyiz incelemesini yapar. Yargıtay'ın tarafların ileri sürdükleri temyiz ve savunma sebeplerini reddederken veya kabul ederken gerekçelerini belirtmesi gerekir (HUMK m. 439/I). Yargıtay'ın bir temyiz veya savunma sebebini gerekçe olmadan kabul veya reddetmesi karar düzeltme sebebi teşkil eder (HUMK m. 440/I, b. I)⁴⁸³.

Yargıtay, tarafların ileri sürdükleri temyiz sebepleriyle bağlı olmayıp, kanuna aykırı bulunduğu diğer sebeplerden dolayı da temyiz edilen kararı bozabilir (HUMK m. 439/II)⁴⁸⁴. Yargıtay'ın kararı daire başkanı veya belirleyeceği diğer bir üye tarafından yazılır (YarK m. 24/I, m. 25/I). Karar örneklerinde görüşmeye katılan başkan ile üyelerin isimleri de yer alır. Çoğunluk ile kararın verilmesi hâlinde, karşı oy yazısı kararın aslında ve örneklerinde belirtilir (YarK m. 40/II).

Yargıtay yapacağı inceleme sonunda, üç şekilde karar verebilir. Bunlar bozma, onama ve düzelterek onamadır.

⁴⁸² Yargıtay'daki duruşmada haklı çıkan taraf, duruşmada kendini bir vekil ile temsil ettirmişse, karşı taraf, duruşma için Yargıtay'ca ayrıca vekâlet ücretine mahkûm edilir ve bu vekâlet ücreti hükmün kesinleşmesi beklenmeden icraya konabilir. Bkz. **Bilge/Önen**, s. 663; **Kuru**, C. V, s. 4642; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 625; Duruşma talebi dikkate alınmadan, dosya üzerinden temyiz incelemesi yapılması bir karar düzeltme sebebidir. Bkz. **Kuru**, C. V, s. 4643; **Karşlı**, s. 867.

⁴⁸³ **Edis**, Seyfullah, "Yüksek Yargı Kararlarında Ayrık veya Kişisel Görüşlerin Yer Alması Hakkında Düşünceler", Yargıtay'ın 128'inci Ankara Üniversitesi'nin 50'inci A.Ü. Hukuk Fakültesi'nin 70'inci Kuruluş Yıldönümü Ortak Bilmsel Toplantı, (23-24 Mayıs 1996), Ankara 1997, s. 137; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 477; **Berkin**, s. 217; **Bilge/Önen**, s. 666; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 323; **Kuru**, C. V, s. 4644-4645; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 626; **Yılmaz**, Şerh, s. 1564; **Pekcanitez**, Hukukî Dinlenilme Hakkı, s. 786.

⁴⁸⁴ **Ansay**, s. 357; **Berkin**, s. 217, 219; **Bilge/Önen**, s. 661; **Karafakih**, s. 261; **Karşlı**, s. 867-868; **Kuru**, C. V, s. 4644; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 626; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 954.

1. Bozma Kararı

Yargıtay, temyiz sebeplerinin gerçekleştiği kanaatindeyse, mahkeme hükmünü bozar (HUMK m. 429). Yargıtay, mahkemenin kararını bozmanın haricinde mahkemesinin yerine geçerek yeniden yargılama yapamaz ve yeni bir karar veremez⁴⁸⁵. Örneğin, temyiz yoluna başvurulmuş bir davada Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin, ilk derece mahkemesi kararını bozmak yerine, doğrudan doğruya ihtiyatî tedbire karar vermesi kanun yolları sistemimize uygun görünmemektedir⁴⁸⁶.

Bozma sebepleri, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 428. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, hukukun yanlış uygulanması ya da taraflar arasında düzenlenmiş sözleşmenin yanlış uygulanması, mahkemenin görevsiz olması, birbirine çelişik kararlar verilmiş olması, delillerin kanunî sebep olmaksızın reddedilmiş olması, maddî meselenin takdirinde hata edilmiş olması, usûl hukukunun yanlış uygulanması bir bozma nedenidir. Yargıtay ilgili dairesi, bozma kararı üzerine dosyayı, kararı vermiş olan mahkemeye veya uygun başka bir yer mahkemesine gönderir (HUMK m. 429/I)⁴⁸⁷. Yargıtay'ın bozma kararına karşı karar düzeltme yolu kapalıysa, mahkeme on beş gün içinde tarafları duruşmaya davet eder. Mahkeme, tarafları dinledikten sonra bozma kararına karşı uyma ya da direnme kararı verir (HUMK m. 429/II)⁴⁸⁸.

⁴⁸⁵ **Ansay**, s. 358; **Bilge/Önen**, s. 667; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 324; **Kuru**, C. V, s. 4646; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 626; **Karlı**, s. 868; **Muşul**, s. 542; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 954; Mahkeme hükmünün sadece taraflardan biri tarafından temyiz edilmesi hâlinde, Yargıtay'ın temyiz kanun yoluna başvuru hâlinde, temyiz talebinde bulunan tarafın aleyhine bozamamasına "*aleyhe bozma yasağı*" denir. Taraflardan birinin hükmü temyiz etmesi hâlinde, Yargıtay'ın bozma kararına uyan yerel mahkemenin de temyiz eden tarafın önceki karara oranla aleyhine hüküm verememesine "*aleyhe hüküm verme yasağı*" denir.

⁴⁸⁶ "Yukarıda açıklanan gerekçe ile 1. Yerel mahkemenin gerekçesiz ihtiyatî tedbir isteminin reddi kararının ortadan kaldırılmasına 2. Davacının ihtiyatî tedbir isteminin kabulü ile a) Davacı Kurumun dava dilekçesinde belirttiği davalıya ait taşınmazlara, aracı ile dilekçede belirtilemeyen, ancak belirlenecek diğer taşınmaz, araç, banka mevduat hesaplarına, kooperatifteki hak ve alacaklarına 3. şahıslara devirlerinin önlenmesi amacıyla dava dilekçesinde belirtilen 195.167,87 TL miktarla sınırlı olmak üzere ihtiyatî tedbir konulmasına, kararın yerel mahkemesince uygulanmasına, b) Davacının kamu kurumu olması davalının müfettişteki beyanı ve kısmî ödemede bulunması dikkate alınarak teminat alınmasına yer olmadığına c) Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 391/III. maddesi uyarınca 25.10.2011 tarihinde kesin olarak karar verildi"; Y9HD., 25.10.2011, E. 2011/47825, K. 2011/41222, MİHDER, 2012/21, s. 123-125.

⁴⁸⁷ Bir görüşe göre, tarafların talep ve muvafakatları üzerine dosyanın yetkili başka bir mahkemeye gönderilmesine engel yoktur. Bkz. **Ansay**, s. 358. Bir başka görüşe göre, mahkemenin tarafsızlığından endişe edildiği veya karışık olan davanın başka bir mahkemede daha iyi inceleneceği düşüncesi ile Yargıtay'a bu yetki verilmiştir. İstisnaî olan bu hüküm genişletilmemelidir. Bkz. **Bilge/Önen**, s. 643; **Bilge**, s. 584; **Önen**, s. 313.

⁴⁸⁸ Bozma kararına karşı karar düzeltme yolu açıksa, bu karar mahkeme yazı işleri müdürü tarafından on beş gün içerisinde, kendiliğinden taraflara tebliğ edilecektir (HUMK m. 442/A, I). Bozma kararına karşı karar düzeltme yoluna başvurulmazsa, mahkeme tarafları dinler ve bozma kararına uyup uymayacağına karar

5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8. maddesine göre, iş mahkemesi kararlarının temyizi üzerine Yargıtay'ca verilen kararlara karşı karar düzeltme yoluna başvurulamaz. Dolayısıyla mahkemenin on beş gün içinde taraflara kendiliğinden tebligat yapıp duruşmaya davet etmesi, tarafları dinledikten sonra bozma kararına karşı uyma ya da direnme kararı vermesi gerekir.

a. Bozma Kararına Uyulması

Mahkeme, Yargıtay'ın bozma kararına uyarı⁴⁸⁹, uyma kararından dönemez. Başka bir deyişle, mahkemenin uyma kararından sonra direnme kararı vermesi mümkün değildir. Bozma kararına uyulması ile ilk derece mahkemesi, yargılamaya devam eder. Bozmaya uyma kararı veren mahkeme, tarafları dinlemek zorundadır. Mahkeme tarafları dinlemeden esas hakkında hüküm veremez. Bozma kararına uyulmasından sonra, mahke-

verir (HUMK m. 429/II). “Karar düzeltme yolu açık olan işlerde, Yargıtay’ın onama kararı taraflara tebliğ edilip, karar düzeltme süresi geçmedikçe karar kesinleşmez. Yargıtayca karar bozulmuş ise, bozma ilâmının da taraflara tebliği ve karar düzeltme süresinin beklenmesi gerekir. Bu usûlî işlemler tamamlanmadıkça yeniden duruşma açılması ve karar verilmesi mümkün değildir. Temyize konu davada ise, mahkemece, yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda gerekli işlemler tamamlanmadan ve özel daire bozma ilâmı taraflara tebliğ edilip karar düzeltme imkânı verilmeden duruşma açılıp yargılamaya devam edilerek önceki kararda direnilmiştir. O itibarla özel dairenin 10.3.1997 gün, 1997/ 2575-2733 sayılı bozma ilâmı davacı-alacaklı vekiline tebliğ edilmeli, yasal süresi içinde karar düzeltme istenildiği takdirde dosya daireye gönderilmeli, süresi içinde karar düzeltme yoluna gidilmediği veya gidilip de red olduğu takdirde, yeniden tayin olunacak oturumda bozma ilâmına uyulup uyulmaması hususunda bir karar verilmelidir”, YHGK., 24.9.1997, 12/653-740, **Kuru**, C. V, s. 4653-4654; Karar düzeltme yoluna başvurulursa, mahkeme karar düzeltme incelemesinin sonucuna göre hareket edecektir. Karar onanırsa, hüküm şekli anlamda kesinleşecektir. Buna karşılık, Yargıtay karar düzeltme talebini reddederse, bu ret kararının mahkemeye gelmesi üzerine, mahkeme temyiz edenden Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 434. madde uyarınca peşin alınmış olan gideri kullanarak, tarafları duruşmaya çağırıp dinledikten sonra bozma kararına uyulup uyulmayacağına karar verir. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 4649-4650; **Üstündağ**, “Temyizin Nakzi”, s. 142; Bozma kararı üzerine yapılan duruşmada davacı davalıdan feragat ederse, davalı davayı kabul ederse veya taraflar sulh olurlarsa, mahkeme artık direnme kararı veremez. Davayı feragat, kabul veya sulh gereğince sonuçlandıracaktır. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 4664; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 628.

⁴⁸⁹ Mahkeme, bozmaya uyulup uyulmayacağı konusunda serbest takdir yetkisine sahiptir, bu konuda tarafların talepleri ile bağlı değildir; ancak her iki taraf da bozma kararına uyulmasını isterse, mahkeme bozmaya uymakla yükümlüdür. Geniş bilgi için bkz. **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 480-481; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 326; **Kuru**, C. V, s. 4657; **Karsh**, s. 869; **Muşul**, s. 543; “...Kanunda iş mahkemesinin görevine giren uyuşmazlıkların bir ayrıma tâbi tutulmadan kamu düzenine ilişkin oldukları yönünde açık bir hüküm bulunmadığı gibi, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nda da bu konuda açık bir hükme yer verilmemiştir. Açıklık bulunmayan hâllerde Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun uygulanacağı kuralı karşısında anılan hükümlerin tümünün birlikte genel hukuk kuralları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekecektir. Geniş bir bakış açısıyla bakıldığında, sosyal güvenlik hukukuna ilişkin hükümler, kural olarak Anayasa'da öngörülen kamusal yönü gereği kamu düzenini ilgilendirmektedir. Gerek Sosyal Sigortalar Kurumunun işlevi gerekse sigortalının gerçek durumunun tespitine yönelik birçok hüküm kamu düzenine ilişkindir. Bunun en tipik örneği hizmet tespiti davalarıdır. Ne var ki, bu kuralın aksine sosyal güvenlik hukukuna ilişkin olmakla birlikte kamu düzenine ilişkin olmayan, kamusal yönünden çok kişisel yönü ağır basan hükümler de mevcuttur. İşverenin idari para cezasının kaldırılmasına yönelik eldeki davalının niteliği ve bozma kapsamı da bunlardandır. Hal böyle olunca, mahkeme bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi doğru değildir”, YHGK., 25.6.2003, 10-428/426, **Yılmaz**, Şerh, s. 1529-1530.

menin bozma kararı kapsamında yeniden tahkikat yapması ve bir karar vermesi gerekir. Tahkikatta taraflar, yeni iddia ve savunmalarını iddia ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağına uyarak ileri sürebilir⁴⁹⁰.

Mahkeme, bozma kararına açık bir şekilde uyabileceği gibi, bozma kararına eylemli olarak da uymuş olabilir. Mahkeme, bozmaya uymadığını bildirerek kendi kararında direnmiş; ancak bozma kararında gösterilen hususları kapsayacak şekilde inceleme yapmış olabilir. Bununla birlikte, mahkeme kararında direnmesine rağmen, bozma kararı gereğince tahkikat işlemleri yapmış olabilir. Böyle bir durumda mahkemenin bu tutumuna eylemli uyma adı verilir⁴⁹¹. İlk derece mahkemelerince verilen direnme kararlarına karşı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na başvurulması gerekiyken, mahkemenin eylemli uyma sonucunda verdiği karar hakkında temyiz incelemesi, Yargıtay dairesinde yapılacaktır⁴⁹².

Bozma kararına uyan mahkeme, bozma kapsamı doğrultusunda tahkikat yapıp yeniden bir karar vermek zorundadır. Mahkeme Yargıtay'ın bozma kararına karşı uyma kararı verirse, artık bu kararıyla bağlıdır⁴⁹³. Nitekim bozma kararı lehine olan taraf bakımından, bozma kararına uyulması ile usûlî müktesep hak doğar⁴⁹⁴. Usûlî müktesep

⁴⁹⁰ **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 628; **Pekcantez/Atalay/Özekes**, s. 955-956.

⁴⁹¹ **Bilge/Önen**, s. 670; **Önen**, s. 315. "Mahkeme, Özel Dairenin 6.9.1988 tarihli bozmasından sonra, DSİ ile Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü'nün başka dosyalar için verdiği cevapların birer suretini dosyasına koydu-rup, kararında da bunu belirtmek sureti ile direnmiştir. O halde bozma ilâmına eylemli uyma bulundu-ğundan, dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerekir", YHGK., 26.4.1989, 7/169-338; YHGK., 7.4.1982, 12/2279-338; YHGK., 14.2.1979, 12/40-139, **Kuru**, C. V, s. 4669; "Mahkemece daire bozma kararına uyulmadığı hâlde, dava konusu taşınmazlara komşu taşınmazlarla ilgili tesbit tutanakları ve dayanakları belgelerle ilâmlar istenmiştir. Bu yapılan işlemler daire bozma kararına eylemli biçimde uyma niteliğindedir. Ne var ki bozma kararı gerekleri de tümü ile yerine getirilmemiştir. O hâlde öncelikle hük-müne eylemli olarak uyulan bozma kararı çerçevesinde araştırma ve soruşturma ve uygulama yapılmalı, bozma kararı gerekleri tümü ile yerine getirilmeli, özellikle dava dosyalarının tefrikinden önce ve tefrikinden sonra mahkemece yapıldığı belirlenen keşiflerde dinlenen yerel bilirkişi düşüncelerinin birbiri ile çelişkili olduğu, dava dosyalarının tefrikinden önce yapılan keşifte bilgisine başvuru-lan yerel bilirkişinin dayanılan tapu kaydının taşınmazlara uyduğunu, dava dosyalarının tefrikinden sonra ise mahkemece yapılan keşifte bilgisine başvuru-lan yerel bilirkişinin, tutulan tapu kaydının taşınmazlara uymadığı açıklandığı halde mahkemece bu çelişki üzerinde gereği gibi durulmamış, tefrikten önce davacı tanığı olarak dinlenen HS'in tefrikten sonra yapılan keşifte usûle aykırı bir biçimde yerel bilirkişi olarak dinlenmiş olmasının nedenleri, hüküm yerinde gösterilmediği gibi mahkemece bu çelişki de göz ardı edilmiştir. Böylesine sağlıksız soruşturma ve bozma kararında açıklanan biçimde araştırma uygulama yapılmış olması isabetsizdir", Y7HD., 30.5.2005, 1298/1730, **Yılmaz**, Şerh, s. 1531-1532.

⁴⁹² **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 481; **Bilge/Önen**, s. 670; **Kuru**, C. V, s. 4667; **Karlı**, s. 869; **Muşul**, s. 544.

⁴⁹³ Hâkim bozma kararına uyulmasına karar verildikten sonra, o mahkemeden ayrıl-sa ve yerine gelen hâkim, bozmaya uyulmasına ilişkin kararı doğru bulmasa bile, bu uyma kararından dönemez; kendisinden önceki hâkimin uymuş olduğu bozma kararı gereğince işlem yapmakla yükümlüdür. Geniş bilgi için bkz. **Berkin**, s. 221; **Bilge/Önen**, s. 671; **Dalamanlı**, İçtihat, s. 121; **Kuru**, C. V, s. 4667; **Önen**, s. 314.

⁴⁹⁴ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 482; **Berkin**, s. 221; **Bilge/Önen**, s. 671; **Dalamanlı**, s. 121; **Görgün/Kodakoglu**, s. 325; **Karlı**, s. 869; **Kuru**, C. V, s. 4665, 4739; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 629;

hak, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmeyip içtihadı birleştirme kararlarıyla hukukumuzda kabul edilmiştir⁴⁹⁵. Bozmaya uyan mahkemenin, sonra vereceği hüküm bozma kararındaki hususlara aykırı ise, bu durum bir bozma sebebi oluşturur (İBK, 9.5.1960, 21/9, RG. 28.06.1960, S. 10537). Nitekim Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, “...Mahkeme kararı, dairesinin 10.10.1983 tarihli 5532-7842 sayılı kararı ile kesin olarak kıdem tazminatı isteğinin reddi gerekeceğinden bahisle bozulmuş, mahkemece 25.1.1984 tarihli oturumda bozmaya uyulmuş, davalı taraf yönünden usûlî kazanılmış hak doğmuştur. Buna rağmen son kararda yine kıdem tazminatına hükmedilmesi yanlıştır.” diyerek, bozma kararına aykırı hüküm veren iş mahkemesi kararını bozmuştur⁴⁹⁶.

Bozma kararının kapsamı içinde olmayan hususlar kesinleşir⁴⁹⁷. Bir hususun bozma kapsamı dışında kalması, incelemede temyiz sebebi olarak açıkça reddedilmesini

Önen, s. 316; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 152; **Muşul**, s. 544; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 955; **Üstündağ**, Temyizin Nakzı, s. 14.

⁴⁹⁵ “Bir mahkemenin, Yargıtay dairesince verilen bozma kararına uyması sonunda, kendisi için o kararda gösterilen şekilde inceleme ve araştırma yaparak yine o kararda belirtilen hukukî esaslar gereğince karar verme mükellefiyeti meydana gelir ve bu itibarla mahkemenin sonraki hükmünün bozmada gösterilen esaslara aykırı bulunması, usûle uygun sayılmaz ve bozma sebebidir; meğerki bu aykırılık sadece bozma kararında gösterilen bir usûl kaidesine ilişkin bulunsun ve son kararın neticesini değiştirecek bir mahiyet arz etmesin. Mahkemenin bozma kararına uymasıyla meydana gelen bozma gereğince muamele yapma ve hüküm verme durumu, taraflardan biri lehine ve diğeri aleyhine hüküm verme neticesini doğuracak bir durumdur ve buna usûlî müktesep hak yahut usûle ait müktesep hak denilmektedir. Usûl kanunumuzda bu şekildeki usûle ait müktesep hakka ilişkin açık bir hüküm konulmuş değilse de, temyiz bozma kararının hakka ve usûle uygun karar verilmesini sağlamaktan ibaret olan gayesi ve muhakeme usûlünün hakka varma, hakkı bulma maksadıyla kabul edilmiş olması yanında, hukukî alanda istikrar gayesine dahi ermek üzere kabul edilmiş bulunması bakımından usûle ait müktesep hak müessesesi, Usûl Kanunu'nun dayandığı ana esaslardandır ve amme intizamı ile ilgilidir. Gerçekten, mahkemenin doğru bularak uyduğu yahut kanun gereğince uymak zorunda olduğu bozma kararı ile dava, usûl ve kanuna uygun bir çığıra sokulmuş demektir. Buna aykırı karar verilmesi, usûl ve kanuna uygunluktan uzaklaştırılması manâsına gelir ki, böyle bir netice asla kabul edilemez”, İBK, 09.05.1960, 21/9, RG. 28.06.1960, S. 10537; **Üstündağ**, Saim, “Uyulan Bozma İlâmının Bağlayıcı Gücü”, Makaleler, İctihat Tahlilleri ve Çeviriler, Ankara 2010, s. 453; **Kuru**, C. V, s. 4753; “Davacı işçi, S Bakanlığını ve diğer davalıları hasım göstermek suretiyle bir takım işçilik isteklerini içeren davanın yargılanması sonucunda davalı S Bakanlığı hakkındaki davanın reddine karar vermiş, diğer iki davalının ise sorumlulukları cihetine gidilmiştir. Yerel mahkemece verilen kararın S Bakanlığı dışındaki davalılar tarafından temyiz edilmesi üzerine Dairemizce bazı yönlerden kararın bozulması uygun görülmüştür. İş mahkemesinin önceki kararı davacı tarafından temyiz edilmediği için bu dava ile sınırlı olmak üzere artık S Bakanlığının sorumlu tutulması olanağı bulunmamaktadır. Bir başka anlatımla davalı S Bakanlığı yararına usûlî kazanılmış hak oluşmuştur. Artık bu aşamada Sağlık Bakanlığının sorumluluğu düşünülemez”, Y9HD., 4.3.2002, 3545/3089, **Yılmaz**, Şerh, s. 1527.

⁴⁹⁶ Y9HD., 25.1.1984, E. 1984/4233, K. 1984/4830, **Bozkurt**, s. 584.

⁴⁹⁷ “...Temyizce bir kararın bozulması ve mahkemenin bozma kararına uyması hâlinde bozulan kararın bozma sebeplerinin şumulü dışında kalmış cihetlerinin kesinleşmiş sayılması, davaların uzamasını önlemek maksadıyla kabul edilmiş çok önemli bir usûlî hükümdür. Bir cihetin bozma kararının şumulü dışında kalması da iki şekilde olabilir. Ya o cihet, açıkça bir temyiz sebebi olarak ileri sürülmüş fakat dairece itiraz reddedilmiştir. Yahut da onu hedef tutan bir temyiz itirazı ileri sürülmemiş olmasına rağmen dosyanın Temyiz Dairesince incelediği sırada dosyada bulunan yazılardan onun bir bozma sebebi sayılması mümkün bulunduğu hâlde o cihet dairece bozma sebebi sayılmamıştır”, İBK, 4.2.1959, 13/5; **Berkin**, s. 220; **Bilge/Önen**, s. 643; **Kuru**, C. V, s. 4748; **Önen**, s. 315; **Üstündağ**, Temyizin Nakzı, s.

gerektirmez⁴⁹⁸. Bir olayda, bozma öncesi mahkemece yapılan yargılamada bilirkişi raporunda 169 gün kullanmadığı izni olduğu belirlenip buna göre hüküm kurulmuştur. Temyiz edilen bu kararda Yargıtay, bozma sonrası bilirkişinin yeniden kullanılmayan izin süresinin hesaplamasının doğru olmadığına, ilk karardaki izin süresinin davalı açısından usûlî kazanılmış hak oluşturacağından kesinleşeceğine karar vererek, fazla izin ücretine hükmedildiğinden kararı bozmuştur⁴⁹⁹. Bozma kararına uyulmasından sonra, mahkeme bozma kapsamı doğrultusunda tahkikat yaparak karar vermek zorundadır⁵⁰⁰.

17.04.2013 tarih ve 6460 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁵⁰¹ ile Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 5236 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki 429. maddesine dördüncü fıkra, 5236 sayılı Kanunla değişik Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 439. maddesine altıncı fıkra ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 373. maddesine altıncı fıkra eklenmiştir⁵⁰². “Davanın esastan reddi veya kabulünü içeren bozmaya uyularak tesis olunan

167-168; Örneğin, mahkeme yanlısı olarak davalı yararına vekâlet ücretine hükmetmiş ve fakat davacı bu hususu bir temyiz sebebi olarak ileri sürmemiş ve Yargıtay da bu konuyu bir bozma sebebi yapmamış ise, bu konuda davalı yararına usûle ilişkin kazanılmış hak oluşmuştur. Bkz. **Yılmaz**, Şerh, s. 1540.

⁴⁹⁸ **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 631; **Karlı**, s. 871; **Muşul**, s. 545; **Pekcantez/Atalay/Özekes**, s. 957; **Yılmaz**, Şerh, s. 1532, 1539.

⁴⁹⁹ Y9HD., 12.4.2012, E. 2012/12412, K. 2012/12535, Çalışma ve Toplum, 2013/1, S. 36, s. 480-481; Y9HD., 12.6.2012, E. 2010/21839, K. 2012/20466, Çalışma ve Toplum, 2013/1, S. 36, s. 416-419.

⁵⁰⁰ Eğer hüküm, esastan değil de, sadece usûlî bir sebeple bozulur ve yerel mahkeme de bu bozmaya uyarsa, mahkeme için bağlılık artık bozma kararında gösterilen ve bozmaya neden olan usûl kaidesi açısından olup, esas hakkında verilmiş hükümle bağlılık söz konusu değildir. Geniş bilgi için bkz. **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 484; **Dalamanlı**, İçtihat, s. 120; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 325; **Karlı**, s. 870; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 631; **Muşul**, s. 544; **Pekcantez/Atalay/Özekes**, s. 955-956; **Üstündağ**, s. 880; **Üstündağ**, Temyizin Nakzı, s. 158; Bir karar yargılama usûlüne aykırı karar verilmiş olması nedeniyle bozulursa, yargılama usûlüne aykırı hareket edilme anından sonraki işlemler ve kararlar, bozmanın kapsamına dâhil iseler geçersiz sayılır. Bir karar görevsizlikten dolayı bozulursa, görevsiz mahkemenin yapmış olduğu usûl işlemleri kural olarak geçersizdir. Bkz. **Kuru**, C. V, s. 4674-4675.

⁵⁰¹ RG. 30.4.2013, S. 28633.

⁵⁰² Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 429/IV. maddesi, “*Davanın esastan reddi veya kabulünü içeren bozmaya uyularak tesis olunan kararın önceki bozmayı ortadan kaldıracak şekilde yeniden bozulması üzerine alt mahkemece verilen kararın temyiz incelemesi, her hâlde Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılır*”. Değişiklik gerekçesine göre, “Madde ile davanın esastan reddi veya kabulünü içeren kesin bozmaya uyularak tesis olunan kararların mevzuatta bir değişiklik olmadığı hâlde, önceki bozmayı ortadan kaldıracak şekilde yeniden bozulması üzerine ilk derece mahkemesince verilen hükmün temyiz incelemesinin Yargıtayın ilgili dairesi yerine Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılması öngörülmektedir. ‘Kesin bozma’, denetim mahkemelerinin yargılama hukukuna kazandırdığı bir kavramdır. Bu kavram, ilk derece mahkemelerinin davanın kabulüne ilişkin hükmünün reddedilmesini yahut davanın reddine ilişkin hükmünün kabul edilmesini öngören bozmaları içermektedir. Denetim mahkemesinin, aynı dava hakkında, verilerde değişme olmadan, birden fazla ve birbirine zıt kesin bozma kararı vermesi, başlı başına hukuk güvenliği sorununa işaret eder. İkinci kesin bozma kararı üzerine verilen ilk derece mahkeme kararlarının temyiz incelemesinin, veriler değişmediği hâlde, birbirleriyle çelişen bozma kararlarını veren dairece değil, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılması, hem sorunun doğasının, hem de adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Ayrıca, incelemede derecelendirmenin, içtihat istikrarına hizmet edeceği de açıktır. Ülkemizde, istinaf kanun yolu yürürlüğe girmediğinden, Yargıtay hukukî denetim

kararın önceki bozmayı ortadan kaldıracak şekilde yeniden bozulması üzerine alt mahkemece verilen kararın temyiz incelemesi, her hâlde Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılır⁵⁰³. Burada, Yargıtay'ın çelişkili iki bozma kararı söz konusudur. Bu durumda, ikinci bozma kararından sonra, alt derece mahkemesinin yeni kararının, Yargıtay dairesince değil, Hukuk Genel Kurulunca incelenmesi düzenlenmiştir.

Doktrinde bu hüküm eleştirilmektedir. Bu hükümlerle, Yargıtay'ın aynı davada birbirleriyle çelişen kararlar verildiği kabul edilmektedir⁵⁰⁴. Alt derece mahkemesinin direnme kararlarına karşı inceleme Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nda, uyma kararlarına karşı ise ilgili dairede yapılır. Bu kuralla, 6460 sayılı Kanun ile eklenen düzenleme çelişmektedir. Ayrıca, bu hüküm usûlî müktesep hak bakımından da birtakım sorunlara neden olacaktır⁵⁰⁵. Kanaatimizce bu düzenlemeden, içtihadı birleştirme kararlarıyla hukukumuzda kabul edilen usûlî müktesep hakkın yeri kalmadığı anlaşılmaktadır. Zira bu hükümle birlikte birbiriyle çelişen iki bozma halinde, usûlî müktesep hakkın uygulanmaması gerekir. Ayrıca, iki alt derece mahkemesi kararı, birbiriyle çeliştiği düşünülen iki bozma kararı ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararının ortaya çıkması ciddi bir zaman kaybını doğuracaktır. Nitekim üçüncü kez kanun yoluna başvurulduğunda artık dosya Hukuk Genel Kuruluna gidecektir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ya ilk temyiz sonunda ya da ikinci temyiz sonunda verilen karara bakacaktır. Dolayısıyla, Yargıtay'ın

yanında maddî vakıa denetimi de yapmaktadır. Bu fiili durum, Yüksek Mahkemenin bazen kendi görevinin dışında görev alması sonucunu doğurabilmektedir. 'Usûlî müktesep hak', Yargıtay'ın müstekar içtihatlarıyla hukuk hayatımıza girmiş bir kavramdır. Yüksek Mahkeme bu ilkeye uygun davranarak birçok ilk derece mahkeme kararını bozmakta, çok istisnaî olarak usûlî müktesep hakkı dikkate almaksızın karar vermektedir. Aslında verilen bu kararlar istinaf kanun yolunun henüz hayata geçirilememesinin sonuçlarındandır. Bu düşünceden hareketle, değişiklik sadece 1086 sayılı Kanunun istinaf sisteminden önce yürürlükte olan metninde yapılmaktadır. Düzenlemenin kalıcı şekilde 6100 sayılı Kanunda da yer alması, Yargıtay'ın 'usûlî müktesep hak' kavramından vazgeçtiği şeklinde bir algı doğurabileceğinden, söz konusu hükmün bölge adliye mahkemeleri faaliyete geçinceye kadar hukukî varlığını sürdürmesi amaçlanmıştır. Yapılan düzenleme, denetim mahkemelerinin fonksiyonlarına uygun ve denetimi kademelendirerek güçlendiren yeni bir usûlî mekanizma öngörmektedir."

⁵⁰³ 6460 sayılı Kanun ile üçüncü fıkradan sonra gelmek üzere 429'uncu maddeye eklenen fıkranın yürürlüğü hakkındaki geçici madde hükmü şöyledir: Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu Geçici Madde 4 (6460 sayılı K. m. 2): "Bu maddeyi ihdas eden Kanunla, 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 5236 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 16 ıncı maddesiyle değiştirilmeden önceki 429 uncu maddesine eklenen dördüncü fıkra, kanun yolu aşaması dâhil, yürürlük tarihinde derdest olan davalarda da uygulanır." Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 450. maddesi ile Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun ek ve değişiklikleri ile birlikte tamamen yürürlükten kaldırılmasına rağmen, kaldırılan bir kanuna geçici bir madde eklenmesi hukuk tekniği bakımından sorunlu olup, bu maddenin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenmesi daha uygun olurdu. Geniş bilgi için bkz. **Taşpınar Ayyavaz**, Zaman, s. 445-446.

⁵⁰⁴ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 911.

⁵⁰⁵ Bu durum ise, makul süre, usûl ekonomisi, adil yargılanma hakkı, yargı kararlarına duyulan güven ve istikrar, üst yargı yerlerinin içtihat birliği sağlaması ve yol göstericiliği gibi anlayışlara uygun değildir. Geniş bilgi için bkz. **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 911-912.

ikinci kez verdiği karar üzerine alt derece mahkemesinin yeniden yargılama yapması gerekli değildir. Yargıtay Hukuk Dairesi ikinci temyiz incelemesinde, ilk temyiz incelemesinde vermiş olduğu karardan farklı bir karar verecekse, dosyayı alt derece mahkemesine göndermeden doğrudan Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göndermelidir. Böylece düzenlemenin doğuracağı zaman kaybı engellenmiş olacaktır.

b. Bozma Kararına Karşı Direnilmesi

Mahkeme, Yargıtay'ın bozma kararına uymayıp, direnme kararı verebilecektir (HUMK m. 429/II). Mahkemenin direnme yetkisi, temyiz kanun yolunun bir parçasıdır. Ayrı bir kanun yolu olarak nitelendirilmesi mümkün değildir⁵⁰⁶. Mahkeme, Yargıtay'ın bozma kararının bir kısmına uyup, diğer kısmı bakımından direnebilir. Direnme kararı verebilmek için, temyiz aşamasından sonra karar düzeltme yoluna başvurmak mümkünse bu yolunda tamamlanmış olması gerekir (HUMK m. 440)⁵⁰⁷. İş mahkemelerinde verilen kararın temyizen incelemesi üzerine karar düzeltme yolu kapalı olduğundan, iş yargısında bu durum söz konusu olmayacaktır.

Mahkeme, direnme kararını değiştiremez⁵⁰⁸. Buna karşın, ilk derece mahkemesi, önceki kararında olmayan gerekçeleri dikkate alabilir. Direnme kararı, diğer mahkeme kararlarında olması gereken hususlara dikkat edilerek verilmeli ve gerekçe belirtilmelidir (AY m. 141/III)⁵⁰⁹.

⁵⁰⁶ **Alangoya**, Yavuz, "Bir Tebliğ Dolayısı ile Hakem Mahkemesinin Direnmesi Üzerine Düşünceler", Makaleler, İstanbul 2012, s. 215.

⁵⁰⁷ **Bilge/Önen**, s. 669-670; **Pekantez/Atalay/Özekes**, s. 961.

⁵⁰⁸ "Direnme kararları, bir davayı sona erdiren ve bu niteliği itibarıyla de temyizi mümkün olan son nihai kararlardandır. Diğer bir ifade ile mahkeme direnme kararı ile davadan elini çeker; yani davayı yeniden sona erdirmiş olur; bu durumda mahkemece yapılacak iş, gerekçeli kararı direnme doğrultusunda yazmaktan ibarettir. Hal böyle olunca direnme kararından dönme rücu yukarıda açıklanan nedenlerle esasen mümkün değildir. Buna karşılık bozma ilâmının bir bölümüne uyulup, olayımızda olduğu gibi bir bölümüne karşı direnilmesi de mümkündür. Bu durumda dahi direnilen bölüm neden yönünden durumda bir değişiklik söz konusu olmaz. Zira mahkeme bu durumda dahi kısmî direnme kararı ile davanın o bölümünden elini çekmiş demektir", YHGK., 23.10.1981, 15-2296/687, **Yılmaz**, Şerh, s. 1534-1535. Ayrıca bakınız, AMK., 3.7.1972, 34/39, RG. 3.9.1972, S. 14295.

⁵⁰⁹ Yerel mahkemenin önceki kararda direnilmesine demikle yetinmiş olması hâlinde, HGK, yerel mahkemenin kararını bu nedenle bozar. Yerel mahkeme, HGK'nun bu kararına uymak zorundadır. Yerel mahkeme, direnme kararından dönerek özel dairenin bozma kararı doğrultusunda yeni bir karar veremez. Bkz. **Kuru**, C. V, s. 4681; "...Nihayet, direnme kararları, yapıları gereği, Yasanın hukuka uygunluk denetimi yapmakla görevli kıldığı bir Yargıtay dairesinin bu denetimi sonucunda hukuka aykırı bularak, gerekçesini açıklamak suretiyle bozduğu bir yerel mahkeme kararının aslında hukuka uygun bulunduğuna, dolayısıyla bozmanın yerinde olmadığına ilişkin bir iddiayı içerdiklerinden, o iddianın yasal ve mantıksal gerekçelerini de ortaya koymak zorundadır. Öte yandan herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin direnme kararı verilmesinin, hâkimin yargılama görevini savsaması olarak dahi düşünülmesi mümkündür", YHGK., 09.02.2005, 11-5/33, Legal HD, 2005/27, s. 1029; **Pekantez/Atalay/Özekes**, s. 962, dn. 64.

Mahkeme, kural olarak Yargıtay'ın bozma kararına uymak zorunda değildir. Tarafların Yargıtay'ın bozma kararına uyulmasını istemeleri hâlinde, mahkeme bozma kararına uymak zorundadır⁵¹⁰. Bunun gibi, merci tayini (HMK m. 21-23) ve kanun yararına bozma (HUMK m. 427/III-V) hakkındaki Yargıtay kararına karşı direnme kararı verilemez. Bunun yanında hakemlerin de Yargıtay'ın bozma kararına karşı direnmesi söz konusu değildir⁵¹¹.

Direnme kararı bir nihaî karardır⁵¹². Zira ilk derece mahkemesi, direnme kararı ile davadan el çekmektedir. Direnme kararına karşı taraflar tekrar temyiz yoluna başvurabilirler. Önceden temyiz yoluna başvurmayan taraf, direnme kararını temyiz edemez⁵¹³. Direnme kararına karşı başvurulursa, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nca temyiz incelemesi yapılır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, mahkeme kararının doğru olduğu kanaatindeyse direnme kararını onar. Buna karşın, bozma kararını doğru bulursa direnme kararını bozar⁵¹⁴. Hukuk Genel Kurulunun, direnme kararının temyizi üzerine verdiği karara direnme mümkün değildir⁵¹⁵.

⁵¹⁰ Kendiliğinden araştırma ilkesinin geçerli olmadığı (kamu düzeni ile ilgili bulunmayan) durumlarda mahkeme tarafların talepleriyle bağlıdır. Kamu düzenini ilgilendiren davalarda mahkeme, tarafların bozmaya uyulup uyulmaması ile ilgili taleplerine uymak zorunda değildir. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 4657, 4678; **Karşlı**, s. 873; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 962; **Yılmaz**, Şerh, s. 1529-1530; "Kural olarak mahkeme, bozmaya uymak ya da bu karara karşı direnme kararı vermek konusunda tarafların istekleri ile bağlı olmayıp, serbest takdir yetkisine sahiptir; ancak, bozma nedenlerinin kamu düzenine ilişkin olmadığı ve dolayısıyla re'sen gözetilmesinin gerekmediği hâllerde, her iki taraf bozmaya uyulmasını istemişse, mahkeme bozma ilamına uymak zorunda olup, önceki kararda direnemez", YHGK., 6.4.2005, 13-225/230, **Yılmaz**, Şerh, s. 1530.

⁵¹¹ **Bilge/Önen**, s. 670; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 326; **Kuru**, C. V, s. 4702-4704; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 635; **Karşlı**, s. 873-874; **Pekcanitez/Atalay/ Özekes**, s. 962; Hakemlerin direnme kararı verebilecekleri yönünde bkz. **Üstündağ**, Saim, "Hakemlerin Israr Hakkı Var mıdır?", Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler, Ankara 2010, s. 347; **Alangoya**, Tahkim, s. 229-230; **Kuru**, C. V, s. 6112.

⁵¹² Mahkemenin bozma kararından sonraki davranışı bozmaya eylemli uyma niteliğinde ise, mahkeme kararını direnme kararı olarak nitelendirmiş olsa bile, bu karar gerçek anlamda direnme kararı olmayıp yeni bir karardır. Aynı şekilde, mahkeme başlangıçta bozma kararına uymuş ve bozma kararı gereğince yaptığı inceleme sonucunda da aynı kararı vermişse bu karar gerçek anlamda bir direnme kararı olmayıp, yeni bir karardır. Geniş bilgi için bkz. **Kuru**, C. V, s. 4679.

⁵¹³ "Mümeyyiz davalı vekili, önceki kararı temyiz etmediğinden hakkındaki hüküm kesinleşmiştir. Hakkındaki hüküm kesinleşmiş olan tarafın direnme kararının temyize hakkı yoktur. Bu durumda ilk hükmü temyiz etmeyen davalı vekilinin direnme kararına yönelik temyiz isteği bu nedenle reddedilmelidir.", YHGK., 19.4.1995, 4/140-402, **Kuru**, C. V, s. 4689.

⁵¹⁴ Mahallî mahkeme kararı, Yargıtay özel dairesince esastan değil de usûlî bir hatadan dolayı bozular, bunun üzerine mahallî mahkeme kararında direnir ve HGK direnme kararını haklı bulursa, hükmün esası hakkında Yargıtay özel dairesince henüz bir inceleme yapılmamış olduğundan, HGK'nun vereceği karar direnme kararının onanması kararı olmayıp, direnme kararının doğru olduğu ve diğer yönlerin incelenmesi için dosyanın özel daireye gönderilmesi karardır. Geniş bilgi için bkz. **Ansay**, s. 359; **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 490; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 326; **Karşlı**, s. 874; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 633-634; **Kuru**, C. V, s. 4692-4693; **Muşul**, s. 543; **Önen**, s. 317; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 962; **Yılmaz**, Şerh, s. 1535; Mahkeme bozma sonrasında tarafları

İş yargılamasında direnme kararı bakımından farklılık bulunmaktadır. 02.07.2012 tarihli 6352 sayılı Kanun⁵¹⁶ ile (m. 40), İş Mahkemeleri Kanunu'na geçici 2. madde eklenmiştir. Direnme kararına karşı temyiz incelemesi kural olarak, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından yapılır. Buna karşın, İş Mahkemeleri Kanunu'na eklenen bu hükme göre, iş mahkemelerince verilen direnme kararlarının temyizi üzerine, karar veren Yargıtay ilgili dairesince incelenecektir. Yargıtay dairesi, mahkemenin direnme kararını uygun bulduğunda önceki kararını kaldıracaktır. Dairenin direnme kararını uygun bulmaması hâlinde, on gün içinde bu talebi Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na iletacaktır. İş mahkemeleri kararlarına karşı karar düzeltme yolu kapalı olduğundan anılan düzenleme geçici olarak öngörülmüştür. Bölge adliye mahkemelerinin resmen ve fiilen kurulmasıyla, iş mahkemeleri bakımından getirilen ilgili hüküm uygulanmayacaktır⁵¹⁷.

2. Onama Kararı

Yargıtay ilgili hukuk dairesi, mahkemenin nihaî kararını uygun bulursa, onama kararı verir. Yargıtay'ın onama kararı, taraflara mahkeme yazı işleri müdürlüğünce kendiliğinden, on beş gün içerisinde tebliğ edilir (HUMK m. 442/A, II)⁵¹⁸.

Yargıtay'ın kararına karşı karar düzeltme yoluna başvurma imkânı olan hâllerde, on beş günlük süreye uyularak karar düzeltme yoluna başvurulabilir. Karar düzeltme yoluna başvurulmamış veya karar düzeltme talebinin reddedilmesi durumunda, hüküm

verdikleri ve daha önce dosyada bulunmayan yeni belge ve delillere göre karar vermişse, bu karar direnme kararı değil yeni bir karardır. Bu sebeple ortada direnme kararı bulunmadığından yeni karar üzerindeki inceleme, Hukuk Genel Kurulu'nda değil özel dairesinde yapılır. Geniş bilgi için bkz. **Yılmaz**, Şerh, s. 1536.

⁵¹⁵ "...Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 429/son maddesi gereği Hukuk Genel Kurulunun verdiği kararlara uymak zorunda olan mahkeme bu bozma gereğini yerine getirmemiş; bozma sonrası 16.06.2004 tarihli celsede verdiği kısa kararda ve buna uygun yazdığı gerekçeli kararda da yukarıda açıkça izah olunan yasal gereklere aykırı biçimde yine hüküm fıkrası oluşturmamış ve hüküm sonucunu içermeyen biçimde sadece gerekçede geçebilecek hususları tekrarlar şekilde karar vermiştir", YHGK., 6.10.2004, 4-560/467, **Yılmaz**, Şerh, s. 1538-1539.

⁵¹⁶ Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun, RG. 05.07.2012, S. 28344.

⁵¹⁷ **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 963; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 633.

⁵¹⁸ Yargıtay kararlarında standart onama kararları geliştirilmiştir. Örneğin, "Dosyadaki yazılara, tarafların iddia ve savunmalarına, mahkeme kararının uyulan bozma kararına uygun bulunmasına göre yersiz görülen temyiz itirazlarının reddi ile temyiz olunan kararın onanmasına", "Dosyadaki yazılarla tarafların iddia ve savunmalarına, mahkemenin her iki taraf yararına olan delilleri karşılaştırarak savunmayı sabit görmesinde bir yolsuzluk görülmemesine göre yersiz bulunan itirazların reddiyle doğru olan kararın onanmasına" şeklinde örnek kararlar bir zorunluluk dolayısıyla yazılmaktadır. Bunların gerekçeleri yeterli değildir. Geniş bilgi için bkz. **Karayalçın**, Yaşar, "Adli Yargıda Usûlî Müktesep Hak", Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara 2006, s. 154.

şeklî anlamda kesinleşecektir. Yargıtay'ın onama kararına karşı karar düzeltme yoluna başvurulamıyorsa, hüküm yine şeklî anlamda kesinleşecektir⁵¹⁹. Zira artık başvurulacak bir kanun yolu yoktur. İş mahkemelerinde karar düzeltme yolu kapalı olduğundan, temyiz incelemesini yapan Yargıtay ilgili dairesi, kararı usûl ve esas açısından kanuna uygun bularak onarsa, hüküm şeklî anlamda kesinleşecektir.

Yargıtay, sadece onama kararı ile yetinmemeli, kararın hukuka uygunluk gerekçesini de belirtmelidir (HUMK m. 422, 444). Yargıtay, onama kararı ile birlikte bozmayı gerektiren bir hâlin bulunup bulunmadığını tespit eder. Yargıtay hükmü onarken, temyiz edenin kötü niyetle temyiz yoluna başvurduğu kanısına varırsa, temyiz eden para cezasına mahkûm edilir (HUMK m. 444 atfıyla m. 422).

3. Düzelterek Onama Kararı

Yargıtay'ın onama ve bozma kararları dışında, hükmü değiştirerek onama kararı vereceği düzenlenmiştir (HUMK m. 438). Düzelterek onama kararı, istisnâ olarak, yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyen eksiklikler veya hatalar için öngörülmüştür. Düzenlemenin sebebi, ilgili hataların ilk derece mahkemesine gönderilmeksizin düzeltilmesinin sağlanmak istenmesidir. Düzelterek onama kararı verilebilecek hâller, sınırlı olarak Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 438. maddesinde düzenlenmiştir. Hükümde belirtilen durumlar dışında, Yargıtay düzelterek onama kararı veremez⁵²⁰.

Kanunun olaya uygulanmasında hata, düzelterek onama kararı verilebilecek hâllerden biridir. Kanunun yanlış uygulanmasından, kanun hükmünün somut olaya yanlış uygulanması ya da hiç uygulanmaması anlaşılır⁵²¹. Düzelterek onama kararı için ayrıca, yan-

⁵¹⁹ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 491; **Bilge/Önen**, s. 664; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 318; **Karşlı**, s. 875; **Kuru**, C. V, s. 4705; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 635; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 964; Şeklî anlamda kesinlik ile o karara karşı belli bir aşamadan sonra olağan kanun yollarına başvurulamayacağı; başka bir ifade ile karara karşı kanun yolunun bulunmaması veya olanların tüketilmesi anlaşılır. Şeklî anlamda kesin hükmün amacı, bir davanın sona ermesine hizmet etmektir. Geniş bilgi için bkz. **Ansay**, s. 365; **Bilge/Önen**, s. 688; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 299; **Kuru**, C. V, s. 4984; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 655; **Karşlı**, s. 603; **Muşul**, s. 481; **Önen**, s. 327; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 840-841.

⁵²⁰ **Boran Güneysu**, s. 331.

⁵²¹ Yargıtay ve mahkemenin kanunu farklı yorumlaması, ilgili maddenin uygulanmasını gerektirmez; Kanunun yanlış yorumlanması, düzelterek onama sebebi değildir. Böyle bir durumda, Yargıtay bozma kararı vererek, ilk derece mahkemesine direnme hakkı tanımalı ve son sözü Hukuk Genel Kurulu'na bırakmalıdır. Geniş bilgi için bkz. **Boran Güneysu**, s. 334-335; "... bu nedenle mahkemeye açılan dava hakkında 5521 sayılı Kanun'un 1. ve 6100 sayılı Kanun'un 1. maddeleri uyarınca görevsizlik kararı verilmesi gerekirken davanın esastan reddine karar verilmesi hatalı olup, bozma sebebi ise de, bu yanlışlığın düzeltilmesi yeniden yargılamayı gerektirmediğinden hükmün HMK'nın 370/II maddesi uyarınca düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir", Y9HD., 20.01.2012, E. 2011/51430, K.

liş uygulanan husus hakkında yeniden yargılama yapılmasına gerek olmamalıdır. Örneğin, yerel mahkemenin alacağa uyguladığı faiz oranının yanlış olması hâlinde, Yargıtay kararı bozup ilk derece mahkemesine göndermeden, faizle ilgili doğru oranı uygulayabilir⁵²². Böylece Yargıtay, hükmü düzelterek onaylayabilir. Mahkeme kararında vekâlet ücretine hükmedilmemesi hâlinde de, düzelterek onama kararı verilebilir⁵²³.

Buna karşılık, esas yönünden kanuna uygun bulunmayan kararlar ve hâkimin takdir yetkisi çerçevesinde verdiği kararlar bakımından düzelterek onama kararı verilemeyecektir (HUMK m. 438/VII). Bu hükmün düzenlenmesinin sebebi, Yargıtay'ın mahkemenin yerine geçerek karar vermesinin engellenmek istenmesidir. Örneğin, Yargıtay'ın ilk derece mahkemesinin manevî tazminatın, hak ve nesafete göre yükseltmesi veya azaltmasına ilişkin kararını düzelterek onaylaması mümkün olmamalıdır. Çünkü manevî tazminatın miktarını belirlemek ilk derece mahkeme hâkiminin takdir yetkisindedir⁵²⁴; ancak uygulamada bunun aksine Yargıtay kararları bulunmaktadır⁵²⁵. Yargıtay'ın iş kazasından doğan manevi tazminat davasında vermiş olduğu bir karara göre, “...Davacı eş A. T. yararına 35.000,00-TL, davacı çocuklar K. D. T. ve G.. T.'dan her biri yararına 20.000,00'er TL manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken, davacı eş A. T. yararına 75.000,00-TL, davacı çocuklar K. D. T. ve G.. T.'dan her biri yararına 50.000,00'er TL manevi tazminata hükmedilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir. Ne var ki, bu

2012/1014, MİHDER, 2012/2, s. 263-264. Aynı yönde bkz. Y14HD., 23.01.2006, 10952/57, **Yılmaz**, Şerh, s. 1563.

⁵²² “Davacının bu talebi, alacağa avans faizi uygulanmasına ilişkin olarak değerlendirilip, mahkemece hükmedilen alacağa avans faizi uygulanması gerekirken, yasal faiz uygulanmış olması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir. Ne var ki bu yanlışlığın düzeltilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden hükmün düzeltilerek onanması HUMK'un 438/7. maddesi gereğidir”, Y13HD., 20.10.2011, 13415/14794, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 11.02.2014).

⁵²³ **Boran Güneysu**, s. 335; **Kuru**, C. V, s. 4715; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 636; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 964; **Üstündağ**, s. 875.

⁵²⁴ Yargıtay, nafaka veya manevi tazminat miktarını artırmak veya indirmek sureti ile hükmü düzelterek tasdik etmekle mahkemenin kararında ısrar etme hakkını elinden almış olmaktadır. Bu uygulama, düzelterek onama müessesesinin amacına ve kanuna aykırıdır. Geniş bilgi için bkz. **Bilge/Önen**, s. 666; **Boran Güneysu**, s. 336; **Kuru**, C. V, s. 4718-4720; **Önen**, s. 312; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 965; Bununla birlikte, eğer manevi tazminat miktarı kanun tarafından tayin edilmiş olsaydı, mahkeme kanunun olaya uygulanmasında hata edilmesinden dolayı kararı düzelterek onaylayabilecekti. Bu konuda başka bir örnek de, ilk derece mahkemesinin nafaka miktarını takdir ve tayin ettiği kararlarında Yargıtay, nafakanın miktarını artırmak veya azaltmak konusunda düzelterek onama kararı veremeyecektir. Bkz. **Kuru**, C. V, s. 4718-4719; **Karsh**, s. 875-876.

⁵²⁵ Yargıtay, nafaka veya manevi tazminat davalarında bazen düzelterek onama yoluna gitmeyerek, sadece bozmakla yetinmiştir. Bu uygulama Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 438/VII. maddesine de uygundur. Bkz. YHGK., 17.6.1972, 9/173-665; YHGK., 3.3.1965, 2/270-82, **Kuru**, C. V, s. 4719; Buna karşılık, mahkeme HGK'nun bozma kararına uymak zorunda olduğundan direnme kararını temyizden inceleyen HGK, mahkemenin hükmettiği nafakayı veya manevi tazminatı artırmak veya indirmek sureti ile direnme kararını düzelterek onaylayabilir. Bkz. YHGK, 11.11.1981, 9/397-721, **Kuru**, C. V, s. 4722.

yanlışığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden H.U.M.K.'nın 438/7. maddesi uyarınca hüküm bozulmamalı düzeltilerek onanmalıdır...⁵²⁶. İş kazasından doğan manevi tazminat davasında, manevi tazminatın takdir hakkı ilk derece mahkemesindedir. Buna karşın Yargıtay, düzelterek onama kararı ile hâkimin takdir hakkına müdahale ederek, ilk derece mahkemesi gibi karar vermektedir. Bu uygulama, ilk derece mahkemesinin direnme kararı verme imkânını ortadan kaldırmaktadır. Yargıtay'ın bu uygulaması, düzelterek onama kararının istisnâi olarak genişletilmesidir⁵²⁷. Kanunun yorumlanmasına ve yeniden yargılama yapılmasının gerektiği hâllerde Yargıtay bozma kararı vermelidir. Zira delillerle doğrudan temas eden ilk derece mahkemesidir. Buna göre, “...Sigortalının iş göremezlik derecesi tespit formundan davacının yargılamaya konu iş kazası nedeniyle maluliyet oranının 01.11.2012 tarihinde yapılan kontrolünde azalma kaydıyla %0’a indiğinin anlaşılmasına göre mahkemenin %12,2 oranındaki iş gücü kaybına göre davacının manevi tazminat istemini değerlendirerek neticeye varması yerinde görülmemiştir. O halde, davalı şirket vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır...⁵²⁸”.

Yargıtay, düzelterek onama kararları dışında da, işe iade davalarında, ilk derece mahkemesi yerine geçerek karar vermektedir. İş güvencesi kapsamında, İş Kanunu'nun 20. ve 21. maddelerine göre, ilk derece mahkemesince verilen kararlar, Yargıtay'ca kesin olarak karara bağlanmaktadır (İş K. m. 20/III). Yargıtay'ın kesin karar vermesi, bu karara karşı direnme imkânını ortadan kaldırmaktadır⁵²⁹. Tarafların kimliklerine ilişkin yanlışlıklar ile yazı, hesap, ifade yanlışlıkları yeniden yargılamayı gerektirmiyorsa, Yargıtay tarafından düzeltilerek onanabilir (HUMK m. 438/VIII)⁵³⁰.

⁵²⁶ Y21HD., 26.1.2010, E. 2009/10112, K. 2010/614, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 25.15.2015). Aynı yönde bkz. Y21HD., 24.05.2007, E. 2007/763, K.2007/8564, Çalışma ve Toplum, 2008/2, s. 393-396.

⁵²⁷ **Boran Güneysu**, s. 337-338.

⁵²⁸ Y21HD., 20.01.2014, E. 2013/15795, K. 2014/647, İBD, 2015/1, s. 622-623. Aynı yönde bkz. “...Davacı yararına hüküm altına alınan 60.000,00 T. manevi tazminatın çok fazla olduğu açıkça belli olmaktadır. Mahkemece yukarıda açıklanan maddi ve hukuksal olgular dikkate alınmadan, manevi tazminatın takdirinde yanılığa düşülerek ve özellikle manevi tazminatın çok fazla takdiri suretiyle yazılı şekilde hüküm kurması usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir. O halde, davalının bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul olunmalı ve hüküm bozulmalıdır.”, Y21HD., 28.01.2014, E. 2013/16550, K. 2014/1328, İBD, 2015/1, s. 644-645.

⁵²⁹ **Çankaya Osman Güven/Günay Cevdet İlhan/Göktaş Seracettin**, Türk İş Hukukunda İşe İade Davaları, B. 2, Ankara 2006, s. 251; **Özekes**, Muhammet, “İş Kanunu'nun 20. ve 21. Maddelerinin Medenî Yargılama ve İcra Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, s. 502-504; **Boran Güneysu**, s. 347.

⁵³⁰ **Boran Güneysu**, s. 339; **Kuru**, C. V, s. 4725; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 636; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 965; Tarafların ad ve soyadları ile talep neticelerine ilişkin maddî hataların ve hükümdeki hesap

İlk derece mahkeme kararındaki gerekçenin doğru olmaması durumunda da düzeltilerek onama kararı verilebilir. Bu durumda karar usûl ve esas yönünden doğrudur. Dolayısıyla mahkeme kararı sadece gerekçe bakımından değiştirilmektedir⁵³¹. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 297. maddesi gereğince gerekçe, hükmün zorunlu bir unsurudur. Gerekçe zorunluluğu, Anayasa'da da düzenlenmiştir (AY m. 141/III). Gerekçeli karar, tam ve doğru yazılmış bir gerekçeye dayanan karardır. Görünürde gerekçeli karar ise, şeklen sadece hukukî zorunluluğu yerine getirmek için yazılan, içeriği hukuk ve kanuna aykırı olan karardır. Dolayısıyla, gerekçenin doğru olmaması ile görünürde gerekçeli karar anlaşılmaktadır⁵³².

4. Yargıtay'ın İş Yargılamasına Özgü Kararları

a. İşe İade Davası

1475 sayılı İş Kanunu'na 4773 sayılı Kanunla eklenen hükümlerle ve daha sonra 4857 sayılı İş Kanunu ile işverenin iş sözleşmesini geçersiz şekilde feshetmesine karşı işçi korunmaya çalışılmıştır. Buna göre, işçi işverenin feshinin geçersizliğini ileri sürerek, feshin tebliğinden itibaren bir ay içinde mahkemeye başvurarak işe iadesini talep edebilir. Davada işçinin iddiaları doğru görülmediği takdirde, davanın reddine karar verilir. Bu red kararı davada işverenin haklı olduğu, işçinin haksız olduğunu tespit etmesi bakımından bir tespit hükmü niteliğindedir⁵³³. Davanın kabul edilmesi durumunda ise, işçinin işe iadesine karar verilir. İşveren mahkemenin kararına rağmen işçiyi işe iade etmezse, en az dört en çok sekiz aylık ücret şeklinde tazminat belirlenir. Bunun yanında, kararın kesinleşmesine kadar, işçinin çalışmadığı sürede işçiye ödenecek en fazla dört aylık ücret ve hakları da mahkemece tespit edilir.

hatalarının düzeltilmesi için tashih kurumu düzenlenmiştir (HUMK m. 459; HMK m. 304). Tashih ve düzeltilerek onama kurumlarına benzer nedenlerle başvurulur. Düzeltilerek onama kararı, kanun yolu incelemesi sonunda verilir. Tashih kanun yolundan farklı bir kurumdur. Tashih yoluna başvuracak kişiler ve başvuru süresi dikkate alındığında, tashihin kanun yolundan daha avantajlı olduğu görülür. Geniş bilgi için bkz. **Boran Güneysu**, s. 341.

⁵³¹ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 494; **Bilge/Önen**, s. 666; **Boran Güneysu**, s. 342; **Görgün/Kodakoğlu**, s. 327; **Karlı**, s. 876; **Kuru**, C. V, s. 4725; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 636; **Muşul**, s. 541; **Önen**, s. 312; **Pekcamitez/Atalay/Özekes**, s. 966; **Postacioğlu**, s. 742; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 197; **Yılmaz**, Şerh, s. 1563.

⁵³² Gerekçe zorunluluğuna aykırılık, mutlak bir temyiz nedeni olup, yaptırımı bozmadır. Gerekçe yanlışlığının düzeltilerek onama sebebi olmaması gerekir. Gerekçelendirme faaliyeti bir değerlendirmeyi içerir ve değerlendirme faaliyeti hâkimin takdir hakkına yöneliktir. Geniş bilgi için bkz. **Boran Güneysu**, s. 342-344; **Özekes**, Gerekçe, s. 16.

⁵³³ **Özbek**, İhlâmlı İcranın Etkinliği, s. 726; **Özekes**, İş Kanunu, s. 493-493; **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 147.

Doktrinde, İş Kanunu'nun 21. maddesindeki düzenleme ve mahkemenin vereceği hüküm eleştirilmektedir. Buna göre, işe iade talebi ve bu gerçekleşmediğinde tazminat şeklinde verilen hükmün nitelendirmesi tartışmalıdır. Bu dava, terditli ve seçimlik dava özelliğini taşımaz. Bu şekilde, şartlı, terditli hüküm, medenî usûl hukukunda geçerli olan “şarta bağlı hüküm verilemez” ilkesine (HMK m. 297/II) aykırıdır⁵³⁴. Nitekim mahkeme uyuşmazlığı tereddüte mahal olmayacak şekilde değerlendirmelidir. Şartlı veya terditli hükümde, uyuşmazlığın çözümü ihtimaller üzerine olacaktır. Böyle bir hüküm hem hakkın tespiti hem de icra aşamasında sorun yaratabilir. Doktrinde bizim de katıldığımız görüşe göre, hukukumuzda şarta bağlı hüküm konusunda bir ihtiyaç ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla şarta bağlı hükmü katı yorumlamamak gerekir. Bu sebeple hükmün icrasına elverişli şekilde verildiği, tereddüt uyandırmadığı ve açıklık olduğu durumda bunu yasak kapsamında saymamak gerekir⁵³⁵. Bu ihtiyacı gözeterek, şarta bağlı hükmün icrası da dikkate alınarak yeni bir düzenleme yapılması uygun olacaktır. Eğer şarta bağlı hüküm verilmesi kabul edilecekse, şarta bağlı hükümlerin nasıl icra edileceğinin de düzenlenmesi gerekir⁵³⁶. İşe iade davasında, işverenin işçiyi işe başlatma konusundaki seçimi kaldırılırsa, şarta bağlı hüküm bu durumda doğmaz. İlk derece mahkemesinin, işçinin işe iadesi konusunda takdir hakkı olmalıdır. İşe iade kararının uygulanması zor ya da imkânsız ise veya tarafların talepleri bu yönde ise, işe iade yerine tazminata karar verilmelidir.

İşe iade davasının kabulü halinde, işçinin işe iadesi ve işçinin iadesine kadar en fazla dört aylık boşa geçen süre ücretine ilişkin karar eda hükmü niteliğindedir⁵³⁷. İşe iade

⁵³⁴ Yargıtay, şuf'a davalarıyla ilgili olarak verdiği 20.6.1951 tarih ve 12/5 sayılı (RG. 7950) İçtihadı Birleştirme Kararı'nda şarta bağlı hüküm verilmesini kabul etmemiştir. Bkz. **Kuru**, C. III, s. 3073; **Postacıoğlu**, s. 712; **Üstündağ**, s. 803.

⁵³⁵ **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 154; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 807.

⁵³⁶ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 439-440; **Karlı**, Usûlî İşlemler, s. 104; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 807; **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 154-155; **Özekes**, İş Kanunu, s. 498; **Özkaya-Ferendeci**, s. 157; **Üstündağ**, s. 803.

⁵³⁷ **Manav**, A. Eda, İş Hukukunda Geçersiz Fesih ve Geçersiz Feshin Hüküm ve Sonuçları, Ankara 2009, s. 283; **Aktepe**, s. 85; **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 148, 154; İşe iade davası sonucunda verilen hüküm, tespit hükmü niteliğindedir. Yapılacak yasa değişikliği ile bu durumun düzeltilmesi gerekmektedir. Geniş bilgi için bkz. **Baycık**, Gaye, İş Hukukunda Yenilik Doğuran Haklar, Ankara 2011, s. 387 vd.; Yargıtay'ın işe iade davasının tespit davası olduğuna dair, mahkeme “feshin geçersizliğine” şeklinde değil de, “işçinin işe iadesine” olarak hüküm kurması kabul edildiğinde, bu işverenin seçimlik hakkını ortadan kaldıracığı anlamındadır. Oysa işverenin seçimlik hakkı Kanun'da açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu dava tespit davasıdır. Geniş bilgi için bkz. **Yılmaz**, Ejder, “İşe İade Başvurusunun Avukat Aracılığıyla Yapılabilirliği”, SİHD, 2009/14, s. 130; **Yılmaz**, Ejder, “İşe İade Davasında Verilen Hükümün İcra Takibine Konulması”, SİHD, 2010/17, s. 48-50; **Çankaya/Günay/Göktaş**, s. 222-223; İşe iade davasında tespit hükmü olduğu kabul edilirse, bu kararların yerine getirilmemesi durumunda, ilâmlı icra yoluna başvurulması imkânı kapatılmış demektir. Zira, ilâmlı icraya eda hükmü içeren ilâmlar için başvurulabilir. Bu durumda yapılması gereken, ilâmsız icra yoluna başvurmaktır. İşçi ilâmsız icra

talebi bakımından, işe iade ve iade olmaması hâlinde tazminat karara bağlanır. Mahkemenin ilk verdiği karar eda hükmü iken, onun yerine verdiği karar olan tazminatın belirlenmesi tespit hükmüdür⁵³⁸.

Yargıtay, ilk kararlarından farklı olarak, iş güvencesi tazminatı ve boşta geçen süre ücreti için, miktar belirtmeden sadece hakedilen aylık ücret belirlemesi yapmakla yetinmekte ve bu yönde hüküm kuran yerel mahkeme kararlarını da bozmaktadır⁵³⁹. İşe iadeye kadar boşta geçen süre için en fazla dört aylık ücretin karara bağlanması konusunda, yargılama dört aydan uzun sürmüştü sorun yoktur. İş Kanunu'nda, bu ücret ve haklar bakımından kararın kesinleşmesine kadar geçen süre esas alınmıştır⁵⁴⁰.

İş Kanunu'nun 20. ve 21. maddelerine göre, mahkemelerce verilen kararların Yargıtayca, bir ay içinde kesin olarak karara bağlanacağı açıkça düzenlenmiştir (İşK m. 20/III). Böylece hüküm, süresinde temyiz edilmeyerek veya Yargıtay'ın temyiz incelemesi sonunda verdiği kararlarla kesinleşir⁵⁴¹. Kararın kesin olması sebebiyle burada tartışılması gereken, bozma kararında, Yargıtay'ın bozma ile mi yetineceği, yoksa yerel mahkeme gibi hüküm mü kuracağıdır? Bir görüşe göre, buradan bu kararlara karşı da karar düzeltme yolunun kapalı olduğu ve direnme kararı verilemeyeceği anlaşılmalıdır⁵⁴². Bir diğer görüşe göre, direnme olanağının bulunmadığı yolunda Kanun'da açık bir hüküm yer

takibine karşı, işverenin itirazı üzerine duran takibin devam edebilmesi için icra mahkemesinde itirazın kaldırılması yoluna değil, ancak itirazın iptali davası yoluna başvurabilir. Çünkü mahkemenin hüküm altına aldığı bu alacakların talep edilebilmesi belirli şartlara bağlıdır. Kayıtsız şartsız para borcunu içermeyen tespit hükmü, İcra ve İflâs Kanunu'nun 68/I. maddesi anlamında belge sayılamaz. Geniş bilgi için bkz. **Özekes**, Muhammet, "İşe İade Davalarında Hüküm Altına Alınan Alacakların Takibi ve İcra Tazminatları", SİHD, Y. 1, S. 4, 2006, s. 33-35; **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 163; **Özekes**, İş Kanunu, s. 506-507; **Süzek**, s. 642.

⁵³⁸ **Manav**, s. 283; **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 155; **Özekes**, İş Kanunu, s. 504, 508; İşe başlatmama tazminatı ve boşta geçen süre tazminatının ödenmesine ilişkin hükmün de tespit hükmü olduğuna dair görüş için bkz. **Yılmaz**, İcra Takibi, s. 49.

⁵³⁹ "...boşta geçen süreyle ilgili ücret ve tazminatın süre itibarıyla belirlenmesi yeterli olup miktar olarak belirlenip hüküm altına alınması dairemizin istikrar kazanan uygulamasına uygun düşmediğinden kararın bu nedenle bozulmasına...", Y9HD., 10.6.2004, 2775/14482, **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 150.

⁵⁴⁰ **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 158-159.

⁵⁴¹ İşe iade davalarında kararların temyizi üzerine, Yargıtay tarafından, bir ay içinde karar verilmelidir (İşK. m. 20/III). Yargıtay'ın iş mahkemelerince verilen diğer kararları, iki ay içinde inceleyerek karara bağlayacağı düzenlenmişken (İşMK m. 8/II), burada süre bir aya indirilmiştir. Uygulamada, bu süreye uyulmamaktadır. Kanun'da bu tür uyulmayacak sürelerle yer verilmesi kişileri beklenti içine sokmaktadır. Bkz. **Özbek**, Mustafa, "İşe İade Davasında Davacı İşçinin Tedbiren İşe İadesi", Çalışma ve Toplum, 2012/4, S. 35, s. 22; **Yılmaz**, Ejder, "İşe İade Davalarında Yargılama Usûlü İle İlgili Özellikler", SİHD, 2006/4, s. 26; **Baskan**, s. 329; **Çankaya/Günay/Göktaş**, s. 240; **Ertürk**, s. 945; **Kar**, s. 112; **Narmanhoğlu**, s. 199; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 717; **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 144; **Özekes**, İş Kanunu, s. 489; **Özkaya-Ferendeci**, 146-147.

⁵⁴² **Aktepe**, s. 94; **Kar**, s. 112; **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 161; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 912, dn. 13; **Süzek**, s. 644; YHGK., 20.10.2004, 9-510/557, Tekstil İşv. D., Nisan 2005, s. 45-47; YHGK., 21.9.2005, 9-475/511, Tekstil İşv. D., Temmuz 2006, s. 3-6.

almamaktadır. Kararın kesin olması ifadesiyle, karar düzeltme yolunun bulunmayışı şeklinde yorum yapılmalıdır⁵⁴³. Yargıtay, bir kararında konuya ilişkin şu değerlendirmede bulunmuştur: “Kesin karar verme hususundan, Yargıtay Özel Daire kararının kesin olduğu, bunun için de direnmeye konu edilemeyeceğini kabul etmek gerekir. Kanun koyucu burada açıkça -Yargıtay’ca kesin olarak karara bağlanır- demek suretiyle, bozma kararına karşı direnme yolunu kapamış bulunmaktadır. O hâlde Özel Dairenin bozma kararına bu nedenle uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usûl ve yasaya aykırıdır. Direnme kararı bozulmalıdır”⁵⁴⁴.

Yargıtay, kararın kesin olması sebebiyle yerel mahkeme gibi hüküm kurmaktadır. Dolayısıyla yeni bir incelemeye gerek duyulmayacak şekilde karar verilmektedir. Özellikle kararın kesinleşmesine kadar, boşta geçen süre için işçiye ödenmesi gereken en fazla dört aylık ücret, yargılama dört aydan kısa sürmüştü, yerel mahkemeye tespit edilemeyecek, Yargıtay’ca karara bağlanması gerekecektir. Bu durumda Yargıtay üst mahkeme konumunda olmayacak ve ilk derece mahkemesi yeterli araştırmayı yapmadan karar verecektir. Bunun yanında, dosyada bir eksiklik olduğunda, Yargıtay’ın bu eksikliği gidermesi mümkün olmadığından, bu eksikliğin giderilebilmesi için kesin karar verme kuralına aykırı olsa da, kararı bozarak mahkemeye göndermektedir⁵⁴⁵.

Yargıtay’ın ilk derece mahkemesi gibi hüküm kurması, doktrinde eleştirilmektedir. Bir görüşe göre, Yargıtay’ın bu uygulaması, bugün yürürlükte olan kanun yolu sistemimize uygun değildir. Zira Yargıtay’ın ilk derece mahkemesinin yerine geçerek karar verme yetkisi yoktur⁵⁴⁶. Bir başka görüş, mahkeme kararı bozulduğunda, Yargıtay’ın

⁵⁴³ **Dönmez**, Kazım Yücel, “İşe İade Davalarında Kararın Kesinleşmesi ve Tebliğ”, SİHD, Y. 5, S. 18, 2010, s. 145; **Ertürk**, s. 257; **Özbek**, İlâmlı İcranın Etkinliği, s. 717, dn. 263; **Yılmaz**, İşe İade Davalarında Yargılama Usulü, s. 26-27.

⁵⁴⁴ YHGK., 21.9.2005, E. 2005/9-475, K. 2005/511, Legal İHSGHD, 2006/6, s. 233.

⁵⁴⁵ Yerel mahkemeye toplanan deliller Yargıtay’ın hüküm kurmasına yeterli değilse, Yargıtay araştırmaya yönelik bozma kararı verdiğinde, yerel mahkeme bu bozma kararına uymak zorundadır. Kesin olarak karar verme hükmü, araştırmaya yönelik bozmada, yerel mahkemenin bozmaya karşı direnme kararı veremeyeceğini de kapsamaktadır. Geniş bilgi için bkz. **Kar**, s. 113; **Özekes**, Uygulama Sorunları, s. 161-162; **Özekes**, İş Kanunu, s. 501.

⁵⁴⁶ “Yerel mahkeme kararının 4857 sayılı İş Kanunu’nun 20/III. maddesi uyarınca bozularak ortadan kaldırılması ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulması gerekmiştir” ibaresinden, Yargıtay’ın bu davalarda kendine başka bir görev verildiğini düşündüğü anlaşılmaktadır. Bkz. **Yılmaz**, İşe İade Davalarında Yargılama Usulü, s. 28; “...Genel Kurulun önüne gelen uyuşmazlık, 4857 sayılı İş Kanununun 20/III. maddesinde yer alan (mahkemeye verilen kararın temyizi hâlinde Yargıtay ilgili dairesi’nin vereceği kararın kesin olması) kuralından ne anlaşılması gerektiği hâlinde toplanmaktadır. Anılan düzenlemede yer alan, iş akdinin feshinin geçersizliğine ilişkin olarak açılacak bir davanın serî yargılama usûlüne göre kısa süre içerisinde sonuçlandırılması düşüncesi, işçinin emek gelirinden olanaklar ölçüsünde en kısa süre yoksun kalması ilkesinden doğmuş, bu nedenle de Yargıtay Özel Dairesi’nce verilecek kararın kesin olması

dosyayı ilgili mahkemeye göndermeyeceği, bozduğu kısımlar hakkında kendisinin doğrudan kesin olarak karar vereceği yönündedir⁵⁴⁷. Yargıtay, konuya ilişkin her uyuşmazlığı kesin olarak karara bağlamamakta, dosyada eksikliklerin bulunması hâlinde, eksikliklerin tamamlanması ve buna bağlı olarak yeni bir karar verilmesi için dosyayı yerel mahkemeye geri göndermektedir⁵⁴⁸. Kanaatimizce, Yargıtay, dosyada bütün dava malzemesi toplanmış, ilk derece mahkemesince yanlış bir sonuca ulaşılmışsa, hukukî bakımdan hükmü denetler. İlk derece mahkemesi gibi yargılama yapmamalıdır. Uygulamada, Yargıtay'ın bir ay içinde kesin karar vermesi hususu, iş mahkemesi kararının ortadan kaldırılması ve iş mahkemesi yerine geçerek karar verilmesi şeklinde anlaşılmaktadır. Bu durum ise, temyiz ve yargılama hukuku sistemimizle uymamaktadır. Yargıtay, temyiz sebeplerinin varlığını tespit ederse hükmü bozar ve ilk derece mahkemesine geri gönderir (HUMK m. 429). Yargıtay'ın ilk derece mahkemesi yerine geçerek karar verme yetkisi bulunmamaktadır. Ülkemizde Yargıtay işe iade davalarındaki hükümlere kesinlik kazandırmak için bölge adliye mahkemesi gibi çalışmaktadır. Bu yüzden, işe iade davaları hakkında istinaf kanun yolunun açık tutulması ve istinafta kesin karar verilmesi isabetli olabilir.

b. 6356 Sayılı Kanundan Doğan Davalar

İş yargılamasına ait bir davanın özel yargılama usûlüne tâbi olarak kısa sürede karara bağlanması düşüncesi, zayıf taraf olan işçinin korunması ilkesi sonucunda bazı durumlarda kanun koyucu Yargıtay Özel Dairesince verilecek kararın kesin olmasını tercih etmiştir. Kanun koyucunun “*Yargıtay’ca kesin olarak karara bağlanır*” ifadesi, karar düzeltme yolunun kapalı olduğu şeklinde anlaşılması gerekir⁵⁴⁹. Nitekim Yargıtay'ın kesin

amaçlanmıştır. Yerel mahkeme, Yargıtay'ın ilgili Dairesinin önüne gelen hükmü bozup geri çeviremeyeceği, uygun bulmaması durumunda kendisinin davayı kesin biçimde sonuçlandıracağı düşüncesindedir... Yorum yapılırken doğru sonuca ulaşılabilmesi için İş Yasası kuralının amacının araştırılması gerekir. Özel Daire, dosya içeriğini kendisini sonuca götürecektir mahiyette gördüğü takdirde kararını kesin olarak verecektir; ancak, Özel Daire dosya içeriğini, kesin olarak karar vermeye yeterli bulmadığında, eksikliklerin giderilmesi amacıyla hükmü bozacak ve giderilmesini yerel mahkemeden isteyebilecektir. Madde ile kesin olarak karar vermesinden amaçlanan, yerel mahkemenin dosyasının içeriğinin Özel Daire’yi karara götürecektir nitelikte olmasıdır”, YHGK., 1.12.2004, 9-644/643, **Yılmaz**, İşe İade Davalarında Yargılama Usûlü, s. 30-31.

⁵⁴⁷ **Günay**, s. 645.

⁵⁴⁸ YHGK., 20.10.2004, 9-510/557, Tekstil İşv. D., Nisan 2005, s. 45-47; YHGK., 1.12.2004, 9-644/643, YKD, Şubat 2005, s. 170-175.

⁵⁴⁹ Örneğin, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nun 427/II. maddesine göre, miktar veya değeri belli bir sınırı geçmeyen taşınır ve alacak davalarında nihaî kararlar kesin olup temyiz edilemez. Yargıtay'ın Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nun 440/III, 1. maddesinde belirtilen sınırı geçmeyen hükümlerin onanmasına ilişkin kararları kesindir, bu kararlara karşı karar tashihi yoluna gidilemez.

olarak karar vermesi her hâlde Yargıtay’ca sonuçlandırılması anlamında değildir. Zira, eksiklikleri olan bir uyuşmazlığın Yargıtay’ca karara bağlanması doğru değildir. Yargılama hukukunda Yargıtay kararının kesin olmasından, verilen karara karşı kanun yolunun bulunmaması anlaşılmalıdır.

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’nun 5. maddesinde, bir işyeri bakımından işkolunun tespiti düzenlenmiştir. Bakanlıkça yapılan bir işyerinin girdiği işkolunun tespitine karşı, kararın yayımından itibaren on beş gün içinde dava açılabilir. Mahkeme kararının temyizi üzerine, Yargıtay iki ay içinde, kesin olarak karar verir (STİSK m. 5/I)⁵⁵⁰.

Yargıtay’ın kesin olarak karar verdiği, 6356 sayılı Kanundan doğan durumlardan bir diğeri, Kanununun 15. maddesinde düzenlenen genel kurulda yapılan organ ve delege seçimlerine yapılan itirazdır. Buna göre, Bakanlık, kuruluş, şubesinin üye ve delegeleri, kanun ve tüzük hükümlerine aykırı genel kurul ve seçim yapılması ya da seçim sonuçlarını etkileyecek usulsüzlük veya kanuna aykırı uygulama iddiasıyla, bu işlemlerin veya genel kurulun iptali için bir ay içerisinde dava açılabilir. Dava sonunda verilen kararın temyizi hâlinde, Yargıtay on beş gün içinde kesin olarak karar verir (STİSK m. 15/II)⁵⁵¹.

İşyeri sendika temsilciliğinin güvencesinin düzenlendiği, 6356 sayılı Kanununun 24. maddesine göre, işveren işyeri sendika temsilcilerinin iş sözleşmelerini haklı bir neden olmaksızın ve nedenini yazılı olarak belirtmeksizin feshederse, bir ay içinde, temsilci veya üyesi bulunduğu sendika dava açılabilir. Mahkemece verilen kararın temyizi hâlinde, Yargıtay kesin olarak karar verir (STİSK m. 24/II)⁵⁵².

Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’nun 34. maddesinde, toplu iş sözleşmesinin kapsamı ve düzeyi düzenlenmiştir. Maddenin dördüncü fıkrasına göre, işletme toplu iş sözleşmesi yapılacak işyerlerinin gerekli niteliğe sahip olma konusundaki uyuşmazlıklar, on beş gün içinde karara bağlanır. Kararın temyizi hâlinde, Yargıtay on beş gün içinde kesin olarak karar verir⁵⁵³. Mülga 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve

⁵⁵⁰ **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 192-193; **Esener/Bozkurt Gümrükçüoğlu**, s. 92; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 45.

⁵⁵¹ **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 227; **Andaç**, s. 170; **Demir**, s. 37; **Esener/Bozkurt Gümrükçüoğlu**, s. 121; **Narmanlıoğlu**, s. 365; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 67.

⁵⁵² **Şahlanan**, Fevzi, “6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun Sendikalara İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, Çalışma ve Toplum, 2013/39, s. 128; **Andaç**, s. 149; **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 477; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 132.

⁵⁵³ **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 561; **Andaç**, s. 197; **Narmanlıoğlu**, s. 498; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 203.

Lokavt Kanunu'nun 3. maddesinin dördüncü fıkrasında, işyerinde işletmenin toplu iş sözleşmesinin kapsamına girip girmediğine ilişkin dava düzenlenmişti. Bu kanun yürürlükteyken ileri sürülen bir görüşe göre, Yargıtay'ın kesin karar vermesi ile bu karara karşı direnme kararı verilemeyeceği ve aynı zamanda dosya durumu uygunsa, Yargıtay'ın uyuşmazlığı yerel mahkeme gibi çözebileceği kastedilmektedir⁵⁵⁴. Bir başka görüşe göre, bu durumda Yargıtay'a böyle bir görev verilmesi hukukî esaslara uymaz. Çünkü Yargıtay, karar mahkemesi değildir; ilk derece mahkemesi gibi davayı karara bağlayamaz⁵⁵⁵.

6356 sayılı Kanununun 41. maddesinde, toplu iş sözleşmesi yapacak tarafların yetkisi düzenlenmiştir. Buna göre, işkolunda çalışan işçilerin tespitine ilişkin Bakanlıkça her yıl istatistikler yayınlanacaktır. İstatistiklere karşı on beş gün içinde Ankara İş Mahkemesine başvurulabilir. Mahkemece verilen kararı, ilgililer ya da Bakanlık temyiz edebilir (STİSK m. 41/VI). Yargıtay'ın temyiz incelemesi üzerine verdiği karar kesin olduğundan, iş mahkemesince direnme kararı verilemez. Daire kararından sonra yargı yolu kapanmış olur⁵⁵⁶. Doktrinde, bir görüşe göre, Yargıtay'ın kesin karar vermesinden kastedilen uyuşmazlığı tekrar mahkemeye göndermeden çözmesidir⁵⁵⁷.

6356 sayılı Kanununun 43. maddesinde yetki itirazı düzenlenmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasına göre, toplu iş sözleşmesinin yapılacağı işyerindeki işçi sayıları ve sendika üye sayısındaki maddî hata iddiası ile süreye dair itirazlar mahkemece kesin karara bağlanır. Bunların dışındaki itirazlara ilişkin kararların temyizinde, Yargıtay'ca on beş gün içinde kesin karar verilecektir. Madde gerekçesinde “*Yargıtay kararının kesin olması nedeniyle karar düzeltme veya direnme mümkün olmayacaktır.*” şeklinde ifade edilmiştir⁵⁵⁸. Doktrinde bir görüşe göre, uyuşmazlığın Yargıtay'ca çözümlenmesi gereği doğru değildir. Nitekim yetki itirazları kayıtların yetersiz olması ve muvazaalı işçi alımları durumunda mahal yerinde keşif yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Böyle durumlarda, Yargıtay'ın yetki itirazını kendiliğinden sonuçlandırması mümkün olmaz⁵⁵⁹. Uygulamada, Yargıtay'ın bu durumda esas hakkında çözümleyici karar verdiği görülmektedir. İşkolunu yanlış belir-

⁵⁵⁴ **Berksun**, Abdullah/Eşmeliolu, İbrahim, Açıklamalı-Gerekçeli-İçtihatlı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu, Ankara 1989, s. 44.

⁵⁵⁵ **Tunçomağ**, s. 375.

⁵⁵⁶ **Engin**, E. Murat, “6356 Sayılı Yasa’da Toplu İş Sözleşmesi Yetkisi”, Çalışma ve Toplum, 2013/39, s. 147; **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 529; **Andaç**, s. 201; **Narmanhoğlu**, s. 505; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 219.

⁵⁵⁷ **Oğuzman**, Kemal, Hukukî Yönden İşçi-İşveren İlişkileri, C. 1, B. 4, İstanbul 1975, s. 23.

⁵⁵⁸ **Andaç**, s. 202; **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 547; **Narmanhoğlu**, s. 513; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 232.

⁵⁵⁹ **Kılıçoğlu**, s. 390.

leyen mahkemenin kararı bozularak, işkolu tespiti bizzat Yargıtay tarafından kesin biçimde yapılır⁵⁶⁰.

Yargıtay'ın kesin olarak karar verdiği bir diğer durum, 6356 sayılı Kanunun 53. maddesinde düzenlenmiştir. Toplu iş sözleşmelerinin tarafları, bu sözleşmenin yorumu için dava açabilir. İş mahkemesinin iki ay içinde karara bağlayacağı ve temyiz kanun yoluna başvurulması hâlinde kesin karar verileceği düzenlenmiştir. Doktrinde, toplu iş sözleşmelerinin yorumuna ilişkin davalarda Yargıtay kararlarına karşı, iş mahkemesinin direnme kararı veremeyeceği ve Yargıtay'ın bozma kararı ile yetinmeyip, esas hakkında çözümleyici bir karar vereceği belirtilmektedir⁵⁶¹. Aynı şekilde, Kanunun 71. maddesinde grev ve lokavtın hukuka aykırılığına ilişkin tespit davası düzenlenmiş olup, temyiz kanun yolunda Yargıtay'ca bir ay içinde kesin karara bağlanacağı düzenlenmiştir⁵⁶².

II. 6100 SAYILI HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU ÇERÇEVESİNDE TEMYİZ

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre temyiz kanun yolu, bölge adliye mahkemelerince verilen belli bir meblağ üzeri olan nihaî kararlara karşı başvurulabilecek olağan kanun yoludur. Bununla birlikte, hakem kararlarının iptali talebine ilişkin kararlara karşı da başvurulabileceği düzenlenmiştir (HMK m. 361/D). Temyiz kanun yolu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 361. ile 374. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Temyiz incelemesinde, kural olarak bölge adliye mahkemelerince verilen kararların hukukî denetimi yapılır⁵⁶³.

İş Mahkemeleri Kanunu'nda 5308 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik çerçevesinde, iş yargısında, ilk derece mahkemesi için kural olarak doğrudan temyiz kanun yoluna müracaat söz konusu değildir. Öncelikle istinaf kanun yoluna müracaat edilmesi; ardından bölge adliye mahkemesince verilen nihaî karara karşı temyiz yoluna başvurulması gereklidir⁵⁶⁴. Buna göre, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8. maddesinin 3. fıkrasına göre,

⁵⁶⁰ Y9HD., 11.19.1990, 9694/9258, YKD, Şubat 1991, s. 210.

⁵⁶¹ **Andaç**, s. 204; **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 669; **Kılıçoğlu**, s. 523; **Narmanlıoğlu**, s. 574; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 304.

⁵⁶² **Akyiğit**, Toplu İş Hukuku, s. 803; **Andaç**, s. 226; **Tuncay/Savaş Kutsal**, s. 413, 439.

⁵⁶³ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 539; **Bilge/Önen**, s. 643; **Karlı**, s. 816; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 595; **Muşul**, s. 575; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 114; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 895.

⁵⁶⁴ **Alangoya/ Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 540; **Karlı**, s. 817; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 595; **Muşul**, s. 578; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 116; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 895; **Yılmaz**, İstinaf, s. 83; Hukuk

bölge adliye mahkemesinin para ile değerlendirilemeyen hususlardaki kararları ile temyiz sınırı üzerindeki nihaî kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

Bölge adliye mahkemesinin nihaî kararları bakımından, kural olarak temyiz yolunun açık olduğu kabul edilse de bu kuralın bazı istisnaları vardır (HMK m. 362/I). Miktar veya değeri, 25.000 TL.'sını (bu tutar dâhil) geçmeyen davalara ilişkin kararlar temyiz edilemez (HMK m. 362/I, a). Bu hüküm sebebiyle, bölge adliye mahkemesinin verdiği kararlardan temyiz sınırı altında kalanlar kesin olup, temyiz edilemeyecektir. Bu sınırlamanın getirilmesinin nedeni, miktar veya değeri temyiz sınırı altında olan davaların uzamasının önüne geçilmesi düşüncesidir⁵⁶⁵. Buna göre iş yargısında İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8/III. maddesine göre, temyiz sınırını geçmeyen bölge adliye mahkemesi kararları bakımından temyiz kanun yoluna başvurulamaz.

İş uyuşmazlıklarında aleyhine karar verilen taraf, hukukî yararı (talebinin kabul edilmeyen bölümü) temyiz sınırının altında ise, temyize başvuramayacaktır. Somut olaydaki hukuka aykırılığın ağır olduğu düşünüldüğünde, temyiz yolunun amacının gerçekleşmeyeceği belirtilmektedir⁵⁶⁶. Kanaatimizce değere bağlı temyiz sistemi mutlak kabul edilmemeli ve katı bir şekilde uygulanmamalıdır. Temyiz sınırı, temyiz denetiminde asıl amaç olan hukuk birliğinin sağlanmasına zarar vermemelidir.

Bölge adliye mahkemelerinin temyizi kabil kararlarına karşı, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde, temyiz yoluna başvurulabilir (HMK m. 361/I)⁵⁶⁷. İş yargılamasında ise, bölge adliye mahkemelerince verilen nihaî kararlara karşı, tebliğ tarihinden başlayarak sekiz gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir (İşMK m. 8/III). Temyiz süresi, kararın taraflardan her birine tebliği tarihinden itibaren başlayacağından, süre her bir taraf için ayrı

Muhakemeleri Kanunu'nun 373. maddesi, ilk derece mahkemesinin kararlarına karşı, kural olarak doğrudan temyiz yoluna başvurulamayacağı istisnasını oluşturmaktadır.

⁵⁶⁵ İstinafta olduğu gibi temyizde de kanun yoluna müracaatta başvuru kriteri "*değere bağlı temyiz*" kriteridir. Değere bağlılık yanında, "*kabule bağlı temyiz*" esasının kabul edilmediği bir hukuk düzeninde, Yüksek Mahkeme tam bir içtihat mahkemesi hâline gelemez. Geniş bilgi için bkz. **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 539; Bölge adliye mahkemesinin bazı kararlarına karşı temyiz yoluna gidilemeyeceğinin öngörülmesinin sebebi Yargıtay'ın iş yükünün artmasını engellemektir. Bkz. **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 596; **Muşul**, s. 579; **Yılmaz**, İstinaf, s. 85.

⁵⁶⁶ **Akkaya**, Tolga, "Temyize Başvuru Hakkının Sınırlandırılması ve İzne Bağlı Temyiz Sistemi", Halûk Konuralp Anısına Armağan, C. I, Ankara 2009, s. 68-69; **Alangoya**, Kanun Yolunun Anayasal Temeli, s. 48; **Öztek**, Kesinlik Sınırı, s. 63, 68; **Taşpınar Ayvaz**, s. 163; **Üstündağ**, Yargıtay, s. 91; **Üstündağ**, 1711 Sayılı Kanun, s. 188.

⁵⁶⁷ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda sürenin bir aya çıkartılması isabetsizdir. İstinaf süresinin uzun, temyiz süresinin ondan daha kısa olması, istinafin gerekçelendirilmesindeki özelliklerden ötürü daha uygun olacak idi. Bkz. **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 541, dn. 187a.

tarihlerde başlayabilecektir. Süresi içinde temyiz yoluna başvurulmadığı takdirde, bölge adliye mahkemesi kararı kesinleşecektir⁵⁶⁸.

Taraflardan birinin ilgili kararı temyiz etmesi üzerine, temyiz dilekçesi karşı tarafa tebliğ olunur. Dilekçenin karşı tarafa tebliğinden itibaren iki haftalık süre içerisinde, karşı taraf temyiz dilekçesine cevap verebilir (HMK m. 366 atfıyla 347/I). Bununla birlikte Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 366. maddesinin 348. maddeye yapmış olduğu atıf nedeniyle, katılma yolu ile istinafa ilişkin hüküm temyizde de uygulanacaktır. Taraflardan biri temyize süresinde başvurmamışsa, diğer tarafın cevap dilekçesiyle katılma yoluyla temyize başvurması mümkündür. Bu başvuru asıl başvuruya bağlı bir temyiz başvurusudur⁵⁶⁹. Buna karşın, Yargıtay'ın iş yargısında katılma yolu ile temyize başvurulamayacağına ilişkin kararları bulunmaktadır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre, temyiz dilekçeyle yapılır (HMK m. 364). Temyiz dilekçesinde bulunması gereken hususlar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 364. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Temyiz dilekçesi, kanun yoluna başvuran tarafın kimliği ve imzasıyla ve mevcut kayıtlarla, temyiz yoluna başvurulmuş kararı belli ediyorsa temyiz incelemesi yapılır (HMK m. 364/III)⁵⁷⁰. Bununla temyiz dilekçesindeki bir unsurun eksikliği sebebiyle, temyiz talebinin reddedilmesi ve böylece hak kaybının önlenmesi amaçlanmıştır⁵⁷¹.

Yargıtay, temyiz incelemesinde gösterilen sebeplerle bağlı değildir. Kanuna aykırı olan diğer hususları da inceleyebilir (HMK m. 369/I). İstinafta, bölge adliye mahkemesi

⁵⁶⁸ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 541; **Karşı**, s. 818; **Yılmaz**, İstinaf, s. 88.

⁵⁶⁹ Eski Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda katılma yolu ile temyiz yolundan bağımsız olduğu kabul edilmekte idi. Bkz. **Kuru**, C. V, s. 4605; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 600; **Yılmaz**, İstinaf, s. 90.

⁵⁷⁰ Örneğin, kararın hangi tarihte temyiz edene tebliğ edildiği, temyiz edilen hükmün hangi mahkemeden verildiği yazılmasa bile, dilekçe kabul edilerek temyiz incelemesi yapılır. "Hazine vekilinin 31.8.1992 günlü dilekçesinde, sadece idarenin kamulaştırmadan vazgeçmiş olduğu, Asliye Hukuk Mahkemesi'ne bildirilmiştir. Bu dilekçede, Asliye Hukuk Mahkemesi'nin (davanın kabulüne ilişkin) 14.7.1992 günlü kararının temyiz edildiğine ilişkin bir açıklama yoktur. Bu dilekçe Yargıtay'a hitaben yazılmış olmadığı gibi, Hazine vekili, davalı İdareyi (Bakanlığı) 'temyiz eden' olarak nitelendirmemekte, sadece 'dilekçeyi veren' olarak nitelendirmekle yetinmektedir. Bu dilekçede, Asliye Hukuk Mahkemesi'nin davanın kabulüne ilişkin 14.7.1992 günlü kararının bozulması da talep edilmiş değildir. Hazine vekilinin 31.8.1992 günlü dilekçesinin sonunda 'şu anda dosya temyiz aşamasında olması' denilmekte ise de, bu ifadedeki 'temyiz' kelimesi, Hazine vekilinin 14.7.1992 günlü hükmü temyiz ettiğine delalet etmez... Şu hâlde, Hazine vekilinin 31.8.1992 günlü dilekçesini verdiği tarihte, dava dosyası 'temyiz aşamasında' değil, 'temyiz edilebilme' aşamasındadır. Hazine vekilinin 31.8.1992 günlü dilekçesinde, 14.7.1992 günlü hükmü temyiz ettiğine ilişkin bir açıklama yoktur. Bu 31.8.1992 günlü dilekçe temyiz dilekçesi olarak nitelendirilemez", **Kuru**, Baki, "Temyiz Dilekçesi", Hukukî Mütalâalar, Yayınlanmamış Makaleler, Ankara 2013, s. 396-397.

⁵⁷¹ **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 542; **Karşı** s. 820; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 125.

kamu düzenine ilişkin hususlar dışında, istinaf sebepleri ile bağılyken; Yargıtay temyiz sebepleri ile bağılı değildir. Zira temyiz incelemesinde hukukî denetim yapılmaktadır ve temyiz sebepleri hukukun doğru uygulanıp uygulanmadığına ilişkindir. Dolayısıyla Yargıtay, gösterilen temyiz sebepleri ile bağılı olmayacaktır⁵⁷².

Hukukumuzda, doğrudan temyiz merciine müracaat imkânı kabul edilmemiştir. Bu nedenle temyiz dilekçesi, kararı veren bölge adliye mahkemesi dairesine veya Yargıtay'ın bozma kararı üzerine karar veren ilk derece mahkemesine ya da temyiz edenin bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi dairesine veya ilk derece mahkemesine verilebilir (HMK m. 365/I). Temyiz dilekçesinin verildiği mahkemece, dilekçe temyiz defterine kaydolunur (HMK m. 365/II, III)⁵⁷³.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 346/I hükmünde istinaf dilekçesinin reddi hâlleri düzenlenmiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 366. maddesinin atfı nedeniyle bu hüküm, temyizde de uygulanacaktır. Bu hâlde, temyiz dilekçesi süre içinde verilmez ya da temyiz edilebilir olmayan bir karara karşı verilirse, kararı veren bölge adliye mahkemesi dairesi, temyiz talebini reddeder. Temyiz dilekçesinin reddi kararı tebliğ edilir (HMK m. 346/I, m. 366/I). Bu ret kararı bakımından bir hafta içinde temyize başvurulabilir (HMK m. 346/II, m. 366/I).

Temyiz incelemesi, Yargıtay'ın ilgili hukuk dairesince yapılır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 366. maddesinin 352. maddeye yapmış olduğu atfı nedeniyle istinaf mahkemesinde ön incelemeye ilişkin hüküm temyiz kanun yolunda da kıyasen uygulanacaktır. Daire, temyiz talebinin esasın incelenmesine ilişkin şartların olmadığı kanaatindeyse, temyiz talebi reddedilecektir⁵⁷⁴. Yargıtay, kural olarak dosya üzerinden temyiz incelemesini yapacaktır (HMK m. 369/II, c. 1)⁵⁷⁵. Buna karşın, tüzel kişiliğin feshine veya genel kurul kararlarının iptaline, evlenmenin butlanına veya iptaline, boşanma

⁵⁷² **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 542; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 601; **Muşul**, s. 539; **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 121; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 898-899.

⁵⁷³ “Bu durum derhâl mahkemesine bildirilir” ifadesiyle, temyiz dilekçesinin kararı veren mahkemeye gönderilmesiyle yargılamadaki gecikmelerin ve bundan doğan hak kayıplarının önlenmesi amaçlanır. Bkz. **Karşlı**, s. 819; **Yılmaz**, İstinaf, s. 88.

⁵⁷⁴ Burada bölge adliye mahkemelerinin yapısı ile Yargıtay'ın yapısı da göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin, bölge adliye mahkemelerinde tetkik hâkimliği müessesesi olmadığından bu konulardaki tüm incelemeleri bölge adliye mahkemesinin ilgili dairesi heyeti veya bir üye yapacakken, Yargıtay'da ön ve ilk inceleme bir tetkik hâkimi tarafından yapılacak ve heyete sunulacaktır. Geniş bilgi için bkz. **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 136.

⁵⁷⁵ İstinafta yargılama da yapıldığından, asıl olan duruşma açılması iken, temyizde asıl olan dosya üzerinden işlem yapılmasıdır. Bkz. **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 547; **Bilge/Önen**, s. 662; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 602; **Muşul**, s. 583; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 902; **Yılmaz**, İstinaf, s. 94.

veya ayrılığa, velayete, soybağına ve kısıtlamaya ilişkin davalarla miktar veya değeri altmış bin Türk Lirasını aşan alacak ve ayın davalarında taraflardan biri temyiz veya cevap dilekçesinde duruşma yapılmasını talep etmişse Yargıtay duruşma günü belirler ve taraflara tebliğ edilir (HMK m. 369/II, c. 2)⁵⁷⁶. Tebliğ tarihi ile duruşma tarihi arasında en az iki haftalık sürenin olması gerekir, taraflar duruşmaya gelmişlerse bu süre önemli değildir. Duruşma talebinin dikkate alınması için, tebliğ giderlerinin yatırılması gerekir. Duruşma gideri eksik ödenmişse, bir hafta olan kesin süre içinde tamamlanması gerekir. Bunun yapılmaması hâlinde taraf, duruşma talebinden vazgeçmiş sayılır ve temyiz incelemesi dosya üzerinden yapılır (HMK m. 369/II). Yargıtay, re'sen de duruşma yapılmasına karar verebilecektir (HMK m. 369/IV).

Yargıtay, temyiz sebeplerinin varlığı hâlinde bölge adliye mahkemesi kararını bozar⁵⁷⁷. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 371. maddesine göre bozma nedeni ile gerekçesi, bozma kararında belirtilir. Yargıtay, bölge adliye mahkemesi kararının tamamını bozabileceği gibi, bozma kararı mahkeme kararının bir kısmına ilişkin olabilir. Yargıtay'ın bozma kararı, bölge adliye mahkemesinin istinaf başvurusunun esastan reddi kararına ilişkin ise, bölge adliye mahkemesi kararı kaldırılır. Dosya, kararı veren yerel mahkemeye ya da diğer bir mahkemeye gönderilir (HMK m. 373/I). Bozma kararı bölge adliye mahkemesi kararı üzerine olmakla birlikte, bölge adliye mahkemesine yeniden dosyayı göndermek yararlı olmayacaktır. Zira bu durumda, bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddederek, yerel mahkeme kararını doğru bulmuştur. Bu yüzden bozmadan sonra, yeniden karar verilmesi için ilk derece mahkemesine dosya gönderilmektedir⁵⁷⁸. Bozma kararı, bölge adliye mahkemesinin düzelterek ya da yeniden esas hakkında verdiği bir karara ilişkinse, dosya kararı vermiş olan bölge adliye mahkemesine veya başka bir bölge adliye mahkemesine gönderilir (HMK m. 373/II).

⁵⁷⁶ Yargıtay'da duruşma yapılmasına karar verilen hâllerde, ilk derece mahkemesi ya da bölge adliye mahkemesindeki gibi tahkikatın yürütülmesi anlamında değil, hukukî tartışma yapmak ve tarafların bu konudaki dayanaklarını dinlemek üzere duruşma yapılmalıdır. Geniş bilgi için bkz. **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 141.

⁵⁷⁷ Yargıtay, hükmü "*inceleme ve araştırmaya sevk*" edecek şekilde bozabileceği gibi, "*sınırlayıcı ve yol gösterici*" olarak da bozabilir. Yargıtay'ın inceleme ve araştırmaya sevk şeklinde bozmasına uyan mahkeme, yapacağı incelemeden sonra da bozulan kararındaki sonuca hükmedebileceği hâlde, sınırlayıcı ve yol gösterici bozmaya uyduktan sonra verilecek kararda bu mümkün olmayacaktır. Bkz. **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 550; **Üstündağ**, s. 879-880.

⁵⁷⁸ Bölge adliye mahkemesi kararının temyiz edilmiş olması, dolaylı olarak ilk derece mahkemesi kararını temyiz etmek anlamına gelmektedir. Bkz. **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 151.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 373. maddesine 17.04.2013 tarih ve 6460 sayılı Kanun⁵⁷⁹ ile 6. madde eklenmiştir. Bu hükme göre, alt derece mahkemesinin esasa ilişkin kararının temyizde bozulması üzerine, mahkemenin verdiği yeni kararın tekrar temyiz edilmesi mümkündür. İlk derece mahkemesinin yeniden verdiği karar bakımından temyize başvurulur ve karar bozulursa, bunun üzerine alt derece mahkemesince verilen uyma veya direnme kararlarına karşı temyiz incelemesi Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılacaktır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 370. maddesinin 1. fıkrası uyarınca Yargıtay alt derece mahkemesi kararını kanuna uygun bulursa kararı onar. Yargıtay, onama kararında, gerekçe göstermek zorundadır. Uygulamada onama kararlarında çoğunlukla, gerekçe yazılmamakta, matbu şekilde onama kararı verilmektedir. Yargıtay'ın formül onama şeklindeki uygulamasını terk etmesi gerekir. Zira bu uygulama açık kanun hükmüne aykırıdır. Onama kararında, tarafların ileri sürdüğü temyiz sebeplerinin neden kabul edilmediği belirtilmelidir⁵⁸⁰.

Yargılamadaki bazı hataların yeniden yargılama yapılmaksızın ve alt derece mahkemesine gönderilmeksizin düzeltilerek onanması mümkündür. Düzeltilerek onama kararı, istisnaen kabul edilmiştir⁵⁸¹. Düzeltilerek onama kararının verilebileceği durumlar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 370. maddesinde sınırlı olarak düzenlenmiştir. Temyiz incelemesine tâbi kararda, bazı maddî ve usûlî hatalar yapılmış; ancak bu hatalar yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyecek nitelikte ise, Yargıtay düzeltilerek onama kararı verebilir (HMK m. 370/II). Örneğin, harca tâbi olan bir davada harç alınmamış olması usûl ve yasaya aykırıdır. Buna karşın, bu hatanın düzeltilmesi yeniden bir yargılama yapılmasını gerektirmez⁵⁸². Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin bir kararına göre, mahkemenin verdiği görevsizlik kararının kesinleşmesi ve başka mahkemeye gönderilmesi beklenilmeksizin kararda yargılama giderine hükmedilmesi bozma sebebi ise de, bu eksiklik yeniden yargılamayı gerektirmez, dolayısıyla Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 370. maddesinin 2. fıkrası gereğince düzeltilerek onama kararı verilmiştir⁵⁸³.

⁵⁷⁹ RG. 30.04.2013, S. 28633.

⁵⁸⁰ **Özekes**, İstinaf ve Temyiz, s. 147.

⁵⁸¹ **Boran Güneysu**, s. 331; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 603; **Karşlı**, s. 831; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 914.

⁵⁸² **Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 552; **Boran Güneysu**, s. 332-335; **Karşlı**, s. 832; **Pekcanitez/Atalay/Özekes**, s. 915.

⁵⁸³ Y9HD., 27.12.2011, E. 2011/52966, K. 2011/49941, Legal HD, 2012/113, s. 272.

Kararların düzeltilerek onanması hâli, inceleme konusu dosyada tarafların kimlikleri, yazım hataları, hesap hataları ile ifade yanlışlıkları durumunda da uygulanabilir (HMK m. 370/III). Buradaki düzeltilerek onama, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 183. maddesindeki tarafın veya hâkimin açık hatalarının düzeltilmesi ile aynı değildir⁵⁸⁴.

Usûle ve kanuna uygun olan bir kararın gerekçesi doğru bulunmazsa, düzeltilerek onama mümkündür (HMK m. 370/IV). Yargıtay, bozma kararı vermesi gereken bazı durumlarda, düzeltilerek onama kararı verebilmektedir. Bu durum, mahkemenin direnme hakkına engel olmaktadır⁵⁸⁵. Böylece, 6100 sayılı Kanunda 6217 sayılı Kanun ile “değiştirilerek ve düzeltilerek onama” ifadesi yerine “düzeltilerek onama” ifadesine yer verilmiştir. Ayrıca, esas yönünden karar verilmesi gereken hâllerle, hâkimin takdirine bırakılan durumlarda, düzeltilerek onama kararı verilemeyeceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler Yargıtayın hâkimin takdir hakkına müdahale etmemesine yöneliktir. Bununla birlikte, gerekçenin doğru bulunmaması hâlinde gerekçenin değiştirilerek ve düzeltilerek onanacağı belirtilmiştir (HUMK m. 370/IV).

III. İŞ MAHKEMELERİNDE KARAR DÜZELTME YOLUNUN KAPALI OLMASI

Karar düzeltme, ilk derece mahkemelerinin nihaî kararları üzerine, temyiz incelemesi sonunda verilen Yargıtay kararlarının tekrar incelenmesini sağlayan bir kanun yoludur⁵⁸⁶. Karar düzeltme yolu, Yargıtay dairelerinin ve Hukuk Genel Kurulu'nun hatalı olarak verdikleri kararlardan dönmelerine olanak tanımaktadır⁵⁸⁷.

Karar düzeltme yolunda, dar anlamda kanun yollarının unsurlarından biri olan, kararın incelenmek üzere bir üst mahkemeye aktarılması etkisi görülmez⁵⁸⁸. İlk derece mahkemesinin vermiş olduğu karara karşı karar düzeltme yolu açık ise, hüküm karar

⁵⁸⁴ Boran Güneysu, s. 339-341; Karşlı, s. 832; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 916.

⁵⁸⁵ Özekes, İstinaf ve Temyiz, s. 146; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 916-917; Şahlanan, s. 420.

⁵⁸⁶ Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 495; Bilge, Karar Düzeltme, s. 102; Erdönmez, s. 103; Kuru, C. V, s. 4851; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 638; Karşlı, s. 877; Önen, s. 317; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 966; Sarısözen, s. 244; Sungurtekin, s. 478; Şahlanan, s. 420; Üstündağ, s. 898.

⁵⁸⁷ Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 495; Bilge, Karar Düzeltme, s. 101; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 966; Sungurtekin, s. 478.

⁵⁸⁸ Arslan, Yargılamanın Yenilenmesi, s. 12; Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 495; Bilge, Karar Düzeltme, s. 21; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 638; Karşlı, s. 877; Önen, s. 320; Postacıoğlu, s. 767; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 966; Sungurtekin, s. 478; Yıldırım, İstinaf, s. 41.

düzeltilmesiyle şekli anlamda kesinleşeceğinden, karar düzeltme yolunda erteleyici etki görülür⁵⁸⁹.

Karar düzeltme kanun yolunun hukukî niteliği doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, karar düzeltme kanun yolunda hüküm üst derece mahkemesince incelenmediğinden, bu yola sınırlı sebeplerle başvurulabildiğinden ve icranın durdurulması mümkün olmadığından olağanüstü kanun yoludur⁵⁹⁰. Bir başka görüşe göre, karar düzeltme, Yargıtay'ın temyiz incelemesi sonunda vermiş olduğu kararlarına karşı tanınmış, olağan kanun yoludur⁵⁹¹. Diğer görüşe göre, karar düzeltme yolunda hükmün üst mahkemeye aktarıcı etkisi olmasa da hükmün şeklen kesinleşmesini erteleyici etkisi bulunduğundan, kendine özgü bir kanun yoludur. Zira karar düzeltme yoluna ilk derece mahkemesinin nihaî kararlarına karşı değil, temyiz incelemesi üzerine Yargıtay'ın verdiği karara karşı başvurulması da onu kendine özgü kanun yolu olarak nitelemektedir⁵⁹². Karar düzeltme yoluna, temyiz edilen bütün kararlara karşı başvurulamayacağı kabul edilmiştir. Karar düzeltme yoluna başvurulamayacak Yargıtay kararları, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 440. maddesinde düzenlenmiştir. Bunun dışında, İş Mahkemeleri Kanunu'nda da iş mahkemelerinde verilen kararlara karşı karar düzeltme yoluna başvurulamayacağı belirtilmiştir (İşMK m. 8/III). İş mahkemeleri kararlarına karşı karar düzeltme yolu kapalı olduğu gibi, ayrı iş mahkemesi bulunmayan yerde iş mahkemesi sıfatıyla davaya bakan asliye hukuk mahkemesinin vermiş olduğu kararlara karşı da karar düzeltme yolu kapalıdır⁵⁹³. Dolayısıyla, iş mahkemeleri hükümlerinin temyiz incelemesi üzerine Yargıtay'ın verdiği kararlar kesindir. “...5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8/son maddesi uyarınca, İş Mahkemelerince verilen kararlara ve buna bağlı Yargıtay ilamına karşı karar düzeltme yolu kapalıdır. Yerel mahkemece, gerek bozma öncesi verilen karar ve gerekse direnme kararı asliye hukuk mahkemesince 'İş mahkemesi sıfatıyla' verilmiştir. Şu durumda, iş mahkemesi kararına ve buna bağlı Yargıtay ilamına karşı karar düzeltme yolu kapalı olduğundan direnme üzerine verilen Hukuk Genel Kurulu kararına

⁵⁸⁹ Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 495; Bilge, Karar Düzeltme, s. 111; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. Karşlı, s. 877; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 976; Sungurtekin, s. 478.

⁵⁹⁰ Gürdoğan, Burhan, “Tashihi Karar Müessesesi”, Ord. Prof. Dr. Ahmet Arsebük Armağanı, Ankara 1958, s. 286; Karafakih, s. 262; Postacıoğlu, s. 767

⁵⁹¹ Berkin, s. 213; Bilge, Karar Düzeltme, s. 16, 111; Bilge/Önen, s. 641; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 638.

⁵⁹² Kuru, C. V, s. 4852; Karşlı, s. 877; Önen, s. 320; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 976; Sungurtekin, s. 483; Şahlanan, s. 420-421.

⁵⁹³ Bilge, Karar Düzeltme, s. 124; Kuru, C. V, s. 5595.

karşı karar düzeltme istenemez. O halde, karar düzeltme istemine ilişkin dilekçenin reddine karar verilmesi gerekmiştir”⁵⁹⁴.

Karar düzeltme yolunun iş davaları bakımından kapalı olmasına dair düzenleme doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, iş mahkemelerinde karar düzeltme yoluna iş mahkemelerinde olması gereken çabukluk ilkesinden dolayı başvurulmadığından bu düzenlemenin korunması gerekmektedir⁵⁹⁵. Bir diğer görüşe göre, iş davalarında karar düzeltme yolu kapatılmamalı, iş davalarının çabuk hükme bağlanması için başka önlemler alınmalıdır. Nitekim iş davaları sayısının artması ile Yargıtay’ın temyiz incelemesinde dosyalara çok az zaman ayırabildiği açıktır. Dolayısıyla karar düzeltme yolu iş davalarında da tanınmalıdır⁵⁹⁶. İş mahkemelerinde karar düzeltme yolunun kapalı olması, Yargıtay’ı bazı kararlarında tavzih yolunu karar düzeltme yolu olarak kullanmasına sevk etmiştir. Yargıtay, önceki kararının maddi hataya dayandığını tespit ettiğinde, karar düzeltme başvurusunu kabul etmektedir. “...Dairemiz onama kararının maddi hataya dayandığı, emsal diğer kararımız ile çeliştiği, davalı işveren tarafından gerçekleştirilen feshin geçerli nedene dayanmadığı anlaşıldığından, Dairemiz kararının ortadan kaldırılması, yerel mahkeme kararının bozularak ortadan kaldırılması ve 4857 sayılı İş Kanunu’nun 20/3 maddesi uyarınca aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir...”⁵⁹⁷. Yargıtay 21. Hukuk Dairesi’nin vermiş olduğu bir karara göre ise, “Yerel Mahkeme İş Mahkemelerinde karar düzeltme yolunun kapalı olması sebebiyle davacının karar düzeltme talebinin reddine karar vermiştir. Davacı süresinde bu kararı temyiz etmiştir. O halde bu yön üzerinde özellikle durulmalıdır. Hukuk Usulü Mahkemeleri Kanunu’nun karar düzeltme yolunu düzenleyen 440-444 maddelerinde aynı Yasanın 432. maddesi doğrultusunda bir düzenleme yoktur. Yargıtay’ın onama ya da bozma kararı üzerine taraflardan biri karar düzeltme yoluna başvurursa yerel mahkemenin karar düzeltme yolunun şartlarının bulunup bulunmadığını değerlendirme ve denetleme yetkisi bulunmamaktadır. Hal böyle olunca, yerel Mahkemenin yasal olarak yetkili bulunmadığı bir konuda hüküm tesis ettiği

⁵⁹⁴ YHGK., 14.07.2010, E. 2010/9-334, K. 2010/393, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 13.03.2015).

⁵⁹⁵ **Kuru**, Baki, “Hukuk Davalarında Yargılamanın Çabuklaştırılması İçin Alınması Gereken Tedbirler”, Makaleler, İstanbul 2006, s. 138; **Tanrıver**, Süha, “Hukuk Yargısında Etkinliğin Sağlanması İçin Alınması Gereken Önlemler Üzerine”, Makalelerim I (1985-2005), Ankara 2005, s. 177; **Çenberci**, s. 88; **Kuru**, İş Mahkemeleri Tebliği, s. 29; **Kuru**, C. V, s. 4852; **Üstündağ**, s. 898-899; **Yılmaz**, Yasayolları, s. 132.

⁵⁹⁶ **Köseoğlu**, Haluk, “İş Davalarında Kanun Yolları”, ABD 1968/3, s. 482-483; **Bilge**, Karar Düzeltme, s. 94, 124 vd.; **Erdönmez**, s. 105; **Kılınç**, s. 401; **Özbek**, s. 945; **Sarıözen**, s. 242.

⁵⁹⁷ Y9HD., 15.10.2007, E. 2007/35155, K. 2007/30270, **Kar**, s. 113; **Kuru**, C. V, s. 4870-4874.

anlaşıldığından Mahkemenin davacının karar düzeltme isteminin reddine ilişkin 20.5.2010 tarihli ek kararı bozularak kaldırılmalı ve davacının karar düzeltme talebi incelenmelidir. 5521 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8. maddesinin son fıkrası hükmüne göre İş Mahkemelerinden verilen kararlarla ilgili olarak Yargıtay'ca verilen kararlara karşı karar düzeltme yoluna başvurulamaz. Öte yandan, Dairemizin 29.3.2010 gün ve 2009/5489 E, 2010/3428 K sayılı onama ilamında maddi hatanın bulunmadığı da yapılan inceleme de anlaşılmıştır. Bu bakımdan, davacının karar düzeltme istemi niteliğini taşıyan başvurusunun reddi gerekir...’’⁵⁹⁸.

Hükmün tavrı, bir hükmün yeterince açık olmaması veya birbirine aykırı fıkraları içermesi yahut icrasında tereddüt uyandırması hâlinde, icrası tamamlanıncaya kadar, hükümdeki gerçek anlamın ortaya çıkarılması amacıyla başvuru yolu (HMK m. 305, 306). Hükmün tavrı yolu ilk derece mahkemesi ve üst derece mahkemesi kararları hakkında başvurulabilir⁵⁹⁹. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 305. maddesinde, hangi hâllerde hükmün tavrının istenebileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte, tavrı gerekçesiyle hükmün değiştirilmesi mümkün değildir⁶⁰⁰. Yargıtay, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8/III. maddesi gereğince karar düzeltme yolunun kapalı olmasından dolayı, tarafların tavrı talebini kabul ederek, hükmü tavrı talebi altında yeniden incelemektedir. Başka bir deyişle Yargıtay, iş davalarında karar düzeltme yolunun kapalı olmasından kaynaklanan problemi, tavrı yolu ile çözmeye çalışmaktadır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun konuyla ilgili verdiği bir karar şöyledir: “...Yargıtay'ca verilen kararların maddi yanılıya dayalı düzeltilmelerinin mümkün bulunup bulunmadığı ve maddi yanılı kavramının öncelikle ortaya konması gerekir. İş Mahkemeleri Kanununun 8. maddesi hükmüne göre Yargıtay'ın verdiği kararlara karşı karar düzeltme yolu bulunmamaktadır. Ne var ki, Yargıtay'ın bugüne kadarki uygulamasında kabul edildiği üzere, maddi yanılıya dayalı kararlar bu kuralın dışındadır. Gerçekten, maddi yanılı kavramından amaç; hukuksal değerlendirme ve denetim dışında, tamamen maddi olgulara yönelik, ilk bakışta yanılı olduğu açık ve belirgin olup, her nasılsa, inceleme sırasında gözden kaçmış ve bu tür bir yanılılığın sürdürülmesinin kamu düzeni ve vicdanı yönünden savunulmasının mümkün bulunmadığı,

⁵⁹⁸ Y21HD., 30.09.2010, E. 2010/7919, K. 2010/9210, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 26.05.2015).

⁵⁹⁹ Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 591; Kuru, C. V, s. 5270; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 691; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 817; Üstündağ, s. 907.

⁶⁰⁰ Alangoya/Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 591; Bige/Önen, s. 727; Kuru, C. V, s. 5270, 5289-5295; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 690; Karşı, s. 734; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 818-819.

yargılamanın sonucunu büyük ölçüde etkileyen ve çoğu kez tersine çeviren ve düzeltilmesinin zorunlu olduğu açık yanılığlardır. Uygulamada zaman zaman görüldüğü gibi, Yargıtay denetimi sırasında, uyuşmazlık konusuna ilişkin maddi olgularda, davanın taraflarında, uyuşmazlık sürecinde, uyuşmazlığa esas başlangıç ve bitim tarihlerinde, zarar hesaplarına ait rakam ve olgularda ve bunlara benzer durumlarda; yanlış algılanma sonucu, açık ve belirgin yanlışlıklar yapılması mümkündür. Bu tür açık hatalarda ısrar edilmesi ve maddi gerçeğin göz ardı yapılması, yargıya duyulan güven ve saygınlığı sarsacağı gibi, adalete olan inancı ortadan kaldırır ve yok eder. Bu nedenledir ki; Yargıtay, bugüne değin maddi yanılığın belirlendiği durumlarda soruna müdahale etmiş, baştan yapılmış açık maddi yanlışlığın düzeltilmesini kabul etmiştir...5521 sayılı İş Mahkemeleri Yasası günün ihtiyaçlarına cevap vermemektedir. Yarım asır önce yapılmış, üstelik önemli maddelerinin Anayasa Mahkemesince iptal edildiği bir yasal düzenlemenin bütünlüğünün bozulduğu ve bu yönde yeni düzenleme yapılmasının gerektiği gerçeği de ortadadır. Bu arada ilave edilmelidir ki, iş davalarının nitelik ve nicelik itibarıyla alanlarının genişlediği ve yeni boyutlar kazandığı bilinen bir gerçektir. Sonuç olarak; kimi açık maddi yanılığa dayalı ve yanlışlığı son derece belirgin haksız ve adaletsiz sonuçların giderilmesi kamu düzeni açısından zorunludur...Maddi yanılığın konusuna gelince; özel daire onama kararında, açıkça, görüşünün yukarıda belirtilen biçimde olmasına karşın uyuşmazlık konusu süreçte yanılığa düşmüş, dava konusunun 4447 Sayılı Yasanın yürürlüğünden önce ve 1991 ila 1999 dönemine ilişkin bir uyuşmazlık varmışçasına sonuca ulaşmış ve bu maddi yanılığa dayalı onama kararını vermiştir. Oysa, sorun tamamen yasanın yürürlüğünden sonraki dönemi kapsayacak biçimde ve ileriye yöneliktir. Şu duruma göre; ortada davanın ilişkin olduğu süreçten kaynaklanan açık bir maddi yanılığın olduğu ortadadır. Bu yanlışlığın düzeltilmesi ve emsallerine göre ayrıcalık getiren ve tüm sistemi alt üst edecek bir yanlışlığın ortadan kaldırılması zorunludur. Yukarıda belirtilen nedenlere dayalı olarak yerel mahkeme kararı yerinde bulunmadığından direnme kararı bozulmalıdır⁶⁰¹.

Konunun önemine binaen anılan kararlarda isabetli olarak belirtilen karşı oy yazısını ise, aynen ifade etmek isabetli olacaktır. “Bu gerekçe haklı maddi hataların bulunması halinde benimsenebilir. Ancak yasanın uygulamasında bir dönem hukuksal yorum şöyle veya böyle yapıldıktan sonra Yargıtayın yasayı başka türlü yorumlaması,

⁶⁰¹ YHGK., 02.07.2003, E. 2003/21-425, K. 2003/441, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 18.12.2014); Pekcanitez/Atalay/Özkes, s. 972, dn. 73.

daha önce verilmiş ve şeklen kesin hüküm haline gelmiş kararlarının maddi yanılğı nedeniyle ortadan kaldırılmasına neden olamaz. Yargıtay kararlarına karşı karar düzeltme yolunun kapalı olduğu hallerde Yargıtay'ın yerel mahkeme kararını onaması ile yerel mahkeme hükmü şekli anlamda kesinleşir. HUMK. 166 ve 174. maddesi uyarınca eski hale getirme talebinde bulunulup bu talebin kabul edilmesi şekli anlamda kesin hükmü ortadan kaldırır. Şekli anlamdaki kesinlik dahi kamu düzeni ile ilgili olup taraflar arasındaki uyumsuzluğu sona erdirir. Bu husus mahkemelere güvenilmesini, toplum hayatı için zorunlu olan hukuki karşılığı sağlar. Diğer taraftan şeklen kesinleşen bir kararın yeniden ele alınarak görüşebilmesi için açık bir maddi yanılğının bulunması gerekir. Somut olayda maddi yanılğının bulunmadığı duraksanamayacak kadar açıktır. Hükümdeki maddi hataların düzeltilmesi Usul Kanunu tarafından benimsenmiştir. (HUMK. 459). Bu maddeye göre tarafların isim, sıfat ve netice taleplerine ilişkin maddi hatalar veya hesap hataları yapılmış ise bunlar düzeltilebilir. Ancak maddi hata gerekçesi ile evvelce reddedilen, noksan hükmolunan yahut karar altına alınması ihmal edilen yahut şekli anlamda kesinleşen bir hükmün hukuki yorumunda maddi hata yapıldığı gerekçesiyle değiştirilmesi kabul edilemez. Elbette temyiz süresinin hesaplanmasındaki yanılğı, tebligat tarihinin okunmasındaki yanılğı, dosyadaki tanık listesinin veya tapu kaydının görülmemesi, taşınmazın sınırındaki orman, mübadeleye tabi kişilerin bulunduğu ilişkin kayıtların insani hata nedeniyle görülmemesi maddi hatadır ve bunların düzeltilerek hüküm kurulması mümkündür. Fakat hukuksal yorumda maddi hata yapıldığından söz edilerek şekli anlamda kazanılmış hakkın ortadan kaldırılması usulen mümkün olmamalıdır.”

Yargıtay'ın iş mahkemelerinin onanmak suretiyle şeklen kesinleşen hükmünün maddi hataya dayanarak, tavzih talebi altında yeniden incelemesinin gerekçesi bir başka kararında şöyle belirtilmiştir: “...İş mahkemelerince verilen kararlara karşı karar düzeltme yolunun kapalı oluşu, Dairenin, belirtilen doğrultuda görüş oluşturmaya etkili olduğu açıktır. Maddi yanılğıya dayanan yargı kararlarıyla hatalı biçimde hak sahibi olmak, evrensel hukukun temel ilkelerine ters gelen bir olgudur. Öbür yandan, maddi gerçek her zaman adli gerçekten önce gelir...”⁶⁰². Yargıtay kararlarında maddî hata geniş anlamda

⁶⁰² YHGK., 23.10.2002, E. 2002/10-895, K. 2002/838, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 19.12.2014). Aynı yönde bkz. YHGK., 06.11.2002, E. 21-806/K. 877, **Yılmaz**, İş Mahkemeleri Kanunu, s. 10.

kullanılmaktadır⁶⁰³. Bir savunmanın veya delilin gözden kaçmış olması veya kararın esasına etkili bir konunun araştırılmamış olması da maddi hata kavramı içinde düşünülmektedir. Bununla birlikte, Yargıtay, maddi hata ile verilen onama ve bozma kararlarının taraflar için usulî kazanılmış hak oluşturmayacağını da kabul etmektedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun konuyla ilgili verdiği bir karar göre, “...Gerçekten, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 8/3. maddesi uyarınca iş mahkemelerince verilen kararlara ve buna bağlı Yargıtay ilamına karşı karar düzeltme yolu kapalıdır. Ne var ki, Yargıtay onama ve bozma kararlarında açıkça maddi hatanın bulunması hallerinde dosyanın yeniden incelenmesi mümkündür. Zira maddi yanılgiya dayanılarak verilmiş olan onama ve bozma kararları ile hatalı biçimde hak sahibi olmak evrensel hukukun temel ilkelerine ters düştüğünden, karşı taraf yararına sonuç doğurmamalıdır...”⁶⁰⁴.

İş mahkemeleri kararlarına karşı karar düzeltme yolunun kapalı olmasından dolayı ortaya çıkan sorunun tavzih yolu ile çözülmeye çalışılmasının, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na ve İş Mahkemeleri Kanunu'na aykırı olduğunu ve tavzih amacının da aşıldığını düşünmekteyiz. Ayrıca, Yargıtay, hükmün tavzihini geniş yorumlamaktadır. Hâlbuki Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 305. maddesi gereğince, yeterince açık olmayan, icrasında tereddüt edilen veya fıkraları birbiriyle çelişkili olan hükümlerin tavzihi istenebilir. Tavzih kurumuyla, hükmün gerçek anlamı açıklanır, hükme ilave yapılamaz veya herhangi bir şey çıkarılamaz. İş davalarının çabuk görülmesi nedeniyle karar düzeltme yolunun kapalı olması öngörülmüşse de, Yargıtay'ın artan iş yükü sebebiyle bu

⁶⁰³ “...Mahkemenin iş bu red kararı Yargıtay'ın onama kararı karşısında yerindedir. Ancak giderilmesi gereken maddi hataların bulunması nedeniyle ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 8. maddesi hükmüne göre İş Mahkemelerinden verilen kararlara ilişkin Yargıtay Kararları için karar düzeltme yolu mevcut olmadığından hükümlerin tavzihi yolunun geniş yorumlanması yöntemiyle gerçeğin bulunması gerekmektedir...Davalı Sosyal Sigortalar Kurumunun hükmün tavzih isteminin kabulü ile yukarıda öngörülen maddi hataların düzeltilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden ve Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanununun 438. maddesi gereğince düzeltilmesi mümkün olduğundan Dairemizin 10.11.1994 tarihli onama kararının kaldırılması ile mahkemenin 22.9.1994 tarihli kararının hüküm fıkrasının 1. Bendinin aşağıda öngörülen biçimde düzeltilmesine karar verilmiştir.”, Y10HD., 06.06.1995, E. 4804/K. 5230, **Kuru**, C. V, s. 4873.

⁶⁰⁴ YHGK.,12.02.2014, E. 2013/21-1921, K. 2014/96; “Davalı vekilinin karar düzeltme isteğine ilişkin dilekçesinin mahiyeti itibarıyla maddi hataya ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 10.2.1988 gün ve 1987/2-520 E, 1988/89 K.sayılı kararında belirtildiği üzere Yargıtay'ca temyiz incelemesinin yapıldığı sırada dosyada bulunan bir belgenin gözden kaçırılması, maddi hata nedeni olarak açıklanmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki,Yargıtay İçtihatı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 4.2.1959 gün ve 1957/13 E, 1959/5 K, ve 9.5.1960 gün ve 1960/21 E, 1960/9 K, sayılı kararlarında açıklandığı üzere Yargıtay'ca maddi hata sonucu verilen bir karara yerel mahkemece uyulmasına karar verilmesi halinde dahi usuli kazanılmış hak oluşmaz ve Yargıtay'ın hatalı bozma kararından dönülmesi mümkündür”, Y9HD., 28.4.2008, E. 2008/9074, K. 2008/10557; Aynı yönde bkz. YHGK., 16.01.2013, E. 2012/21-738, K. 2013/66, www.kazancı.com (Erişim Tarihi, 26.05.2015); **Karlı**, s. 735; **Pekantez/Atalay/Özekes**, s. 972, dn 74.

sınırlamanın sorun teşkil ettiği aşikârdır. Yargıtay'ın iş yükünden dolayı her bir dosya için ayırdığı zaman ve hata yapılması ihtimali dikkate alındığında, iş mahkemeleri kararlarının incelenebilmesi ve kontrol edilebilmesi için temyiz kanun yolu yeterli olmamaktadır. Bununla birlikte, diğer mahkemelerde karar düzeltme yolunun açık olması, iş mahkemelerinde ise karar düzeltme yolunun kapalı olması ve tarafların kanun yolu teminatından yoksun bırakılmasının makûl bir sebebi bulunmamaktadır. Bu anlamda, iş mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulmasının uygun olduğu düşünülebilirse de, bölge adliye mahkemeleri henüz faaliyete başlamamıştır. Dolayısıyla, Yargıtay kararlarından görüldüğü üzere, anılan sorunun bertaraf edilmesi için iş mahkemeleri kararlarına karşı karar düzeltme yoluna başvurulabilme imkânının tanınması gerekmektedir.

SONUÇ

İş hukukunun işçiyi koruyucu niteliği, iş davalarının özel bir uzmanlığı gerektirmesi iş yargısının oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. Bu nedenle iş davalarına uzmanlaşmış iş mahkemelerince bakılır. İş yargılamasında kanun yolları bakımından, istinaf ve temyiz süresi, istinaf ve temyize başvurulabilecek kararlar ve karar düzeltme hakkında özel hükümler konulmuştur. Bunun dışında, İş Mahkemeleri Kanunu'nun 15. maddesi, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'na atf yapmıştır. Buna karşın, 1 Ekim 2011 tarihinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu yürürlüğe girdiğinden, bu Kanun hükümleri uygulanacaktır. Her ne kadar Hukuk Muhakemeleri Kanunu yürürlüğe girmiş olsa da, bölge adliye mahkemeleri göreve başlayamadığından, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 5236 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki temyize ilişkin hükümleri uygulanacaktır.

İş davalarında başvurulabilecek kanun yollarına ilişkin düzenlemede (İşMK. m. 8), iş mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurabileceği, bölge adliye mahkemesi kararlarına karşı da temyiz kanun yoluna gidilebileceği öngörülmüştür. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte, bölge adliye mahkemeleri fiilen işlemeye başlamadığından, mevcut uygulamada iş mahkemesi kararlarına karşı doğrudan temyiz yoluna başvurulmaktadır. Bu anlamda, 6100 sayılı Kanunun, iş yargılamasında kanun yollarına ilişkin henüz bir değişikliği yaratmadığı düşünülebilir.

Hukukumuzda, adlî yargı sistemi iki dereceli olarak faaliyet göstermektedir. İlk derece mahkemeleri ile Yargıtay arasında başka bir derece mahkemesi bulunmadığından, kanun yolu incelemesi Yargıtay'ca yapılmaktadır. Bunun sonucunda, Yargıtay'ın yükü hem nitelik hem nicelik yönünden oldukça artmıştır. Aynı zamanda Yargıtay, bölge adliye mahkemelerinin yokluğu nedeniyle zaman zaman maddî olgu incelemesi de yapmaktadır. Bu nedenle Yargıtay, hukuk birliğini sağlamak ve hukuku geliştirmek gibi aslî işlevlerini yerine getirmekte zorlanmaktadır. Hak arama sürecinde yaşanan aksaklıkların aşılması ve daha güvenceli bir yargılama yapılması bakımından bölge adliye mahkemelerinin fiilen göreve başlaması gerekir.

5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunla, istinaf kanun yolu kabul edilmiştir. İstinaf, ilk derece mahkemesinin kesinleşmemiş kararlarına karşı başvuru olan olağan bir kanun yoludur. Asıl işlevi, ilk derece mahkemesi kararını maddî ve hukukî yönden incelemektir.

İstinafta mahkeme kararı, hem hukuka uygunluk hem de olaya uygunluk; temyizde ise sadece hukuka uygunluk bakımından kontrol edilmektedir. Her ne kadar istinaf kanun yolu kabul edilmiş olsa da, hâlâ işlerlik kazanmamıştır. Uyuşmazlıkların doğru biçimde çözülmesi, toplumsal barışın ve hukukî güvenliğin sağlanması için bölge adliye mahkemeleri göreve başlamalıdır.

İstinaf kanun yolunun kabulü üzerine, 5308 sayılı Kanun ile İş Mahkemeleri Kanunu'nda değişiklik yapılmıştır. İş mahkemesinin nihaî kararları bakımından, kararın tefhiminden veya tebliğinden başlayarak sekiz gün içinde istinafa başvurulabileceği düzenlenmiştir (İşMK m. 8/II). İstinaf süresinin başlangıcı tespit edilirken, gerekçeli kararın tefhim veya tebliğ tarihi dikkate alınmalıdır. Sürenin tefhimden itibaren başlatılmasının sebebi, çabuk karar verilmesi gerektiğidir. Gerekçeli karar, hüküm sonucu ile birlikte tefhim edilmişse, istinaf süresi tefhimden başlamalı; hüküm sonucu tefhim edilmesine rağmen gerekçeli karar verilmemişse, istinaf süresi gerekçeli kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren başlamalıdır.

Kararın gerekçesi, genellikle tefhimle bildirilmediğinden (HMK m. 294/IV) ve sekiz gün içinde yazılmadığından, taraflar sekiz gün içinde hükmü temyiz etmek zorunda kalmakta ve temyiz sebepleri gösterilememektedir. Taraflar uygulamada var olan; ancak hukuk sistemimizde düzenlenmeyen süre tutum dilekçesi vermektedir. Gerekçeli karardan itibaren, gerekçeli dilekçe verilmek zorunda kalınmaktadır. Bu düzenleme, çeşitli hukukî karışıklıklara ve buna bağlı olarak hak kayıplarına yol açmaktadır. Yargıtay, son zamanlarda, isabetli olarak temyiz süresinin başlangıcında hükmün tüm unsurları ve gerekçesiyle birlikte tefhim edilmesini, gerekçesiz hükmün tefhiminde ise gerekçeli kararın tebliğini aramaktadır. Bölge adliye mahkemeleri göreve başladığında, uygulamada tereddüt oluşmaması için kanun yollarına dair İş Mahkemeleri Kanunu'nun ilgili maddesinde değişiklik yapılarak, kanun yoluna başvuru süresinin başlangıcı yeniden düzenlenmelidir.

Kanun yoluna başvuru süresi hak düşürücü nitelikte olduğundan, bu sürenin kaçırılması hâlinde, ilk derece mahkemesinin kararı kesinleşir. Başvuru süresini kaçıran taraf, katılma yoluyla istinafa veya katılma yoluyla temyize başvurabilmelidir. Ancak iş yargılamasında yargı kararları, iş davaları bakımından katılma yolu ile temyiz yolunun kapalı olduğu yönündedir. Olması gereken hukuk bakımından, iş mahkemeleri, temyiz dilekçesini karşı tarafa tebliğ etmeli ve temyiz dilekçesi kendisine tebliğ edilen taraf, cevap

hakkından mahrum bırakılamayacağı için vereceği cevap dilekçesi ile katılma yoluyla temyize başvurabilmelidir. İstinaf kanun yolu işlerlik kazandığında, iş mahkemeleri ile diğer hukuk mahkemeleri arasında ayırım yapılmadan, başvuru süresini kaçıran tarafa katılma yolu ile istinafa başvurma imkânı tanınmalıdır. O taraf da adil yargılanma ve hukukî dinlenilme hakkı gereğince, cevap dilekçesi verebilmelidir. Dolayısıyla iş mahkemelerinde de, katılma yolu kanun yoluna başvurulabilmesi yönünden, yapılacak kanun değişikliği ile bu durum düzeltilmelidir.

İş mahkemelerinin, miktar sınırını geçmeyen alacak davaları hakkındaki hükümleri kesindir ve bunlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulamaz. Temyiz bakımından da bu tür bir sınırlandırma getirilmiştir. Buna göre, temyiz sınırından az olan malvarlığına ilişkin davalarda verilen kararlar, kural olarak temyiz denetiminden geçmeyecektir. Kanun yoluna başvurulmasının sınırlandırılması makûl olsa da, istinaf ve temyiz sınırı katı yorumlanmamalı ve bu sınırın düşürülmesi isabetlidir.

Temyiz kanun yolunda, Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nun 5236 sayılı Kanunla değiştirilmemiş olan hükümleri ile istinafa uygulanacak olan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun temyize ilişkin hükümleri dikkate alınmalıdır. İş Mahkemeleri Kanunu'nda 5308 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik çerçevesinde, iş yargısında, ilk derece mahkemesinin verdiği karar için kural olarak doğrudan temyiz kanun yoluna başvurulamaz. Buna karşın, bölge adliye mahkemeleri göreve başlayana kadar, bu kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulacaktır.

Temyiz edilebilen kararlar nihaî kararlardır. İş mahkemelerinden verilen nihaî kararların bir kısmı ya özel kanun hükmünden ya da miktar sınırından dolayı temyiz edilemez. İş yargısının hitap ettiği toplumsal, ekonomik ilişkilerin önemi, anlaşmazlıkların kısa yoldan çözülmesini gerekli kıldığından, bazı kararlara karşı kanun yolu kapatılmıştır. Bazı uyuşmazlıklarda, mahkeme kararıyla bir sonuca bağlanmasından sonra, kanun yolu aşamasının beklenilmesinin adil olmayan sonuçlara neden olabileceği düşünülerek bu şekilde düzenleme yapılmıştır. Bir yargı kararına karşı kanun yoluna başvuru hakkının bulunmaması, savunma hakkı bakımından tehlikeli olabileceğinden, iş yargısında kanun yolu kapalı kararlar yönünden yeniden bir düzenleme yapılması isabetlidir.

Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na 17.04.2013 tarih ve 6460 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile eklenen hükme göre, alt derece mahkemesi esasa

ilişkin kararının temyizde bozulması üzerine, alt derece mahkemesinin verdiği yeni kararın tekrar temyiz edilmesi ve bozulması hâlinde, alt derece mahkemesince verilen uyma veya direnme kararlarına karşı temyiz incelemesi Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılacaktır. Konuluş gerekçesi tam olarak anlaşılamayan bu hükmün uygulanması, zaman kaybına neden olacaktır. Olması gereken hukuk bakımından, zaman kaybı olmaması için Yargıtay daha önceki kararından daha farklı bir karar verecekse tekrar alt derece mahkemesine göndermemeli ve dosyayı doğrudan Hukuk Genel Kuruluna göndermelidir.

Mahkeme kararlarını temyizen inceleyen Yargıtay'ın kesin olarak karar vereceği, özel kanunlarda açıkça düzenlemiş olabilir. İş yargılamasına ait bir davanın özel bir yargılama usûlüne uygun olarak daha kısa sürede karara bağlanması düşüncesi, zayıf taraf olan işçinin korunması ilkesi sonucunda bu kararlara karşı karar düzeltme yolunun kapalı olduğu yönünde yorum yapılmalıdır. Uygulamada, Yargıtay'ın kesin olarak karar vermesi hususunun ilk derece mahkemesi yerine karar vermesi olarak anlaşılması, Yargıtay'ın denetim mahkemesi olma özelliği ve yürürlükteki yargılama hukuku kurallarıyla uyumsuzdur. Olması gereken hukuk bakımından, istinaf kanun yoluna bir an önce işlerlik kazandırılmalı ve bu davalara ilişkin kesin karar verme hususu istinaf kanun yolunda düşünülmelidir.

Gerçekten, Yargıtay'ın temyiz incelemesi sırasında dosya başına ayırdığı zaman ve incelemeyi yapanların hata yapma ihtimali dikkate alındığında, iş davalarında verilen kararlara karşı sadece temyiz yoluna başvurulabilmesi, gerçeğe ulaşmak için yeterli olmayabilmektedir. Yargıtay, iş mahkemelerinde karar düzeltme yolunun kapalı olmasından dolayı, ortaya çıkan sorunları aşmak için bazı kararlarında tavzih yolunu kullanmakta ise de, bu çözüm tavzih amacına ve Kanuna aykırıdır. İş Mahkemeleri Kanunu'nda öngörüldüğü üzere, iş mahkemelerince verilen kararlara karşı istinaf yoluna başvuru imkânının fiilen uygulanabilmesi, bu konudaki sorunların çözümünde en uygun yoldur. Buna karşın, bölge adliye mahkemeleri henüz çalışmaya başlamadığından, iş mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulması mümkün değildir. Dolayısıyla, iş mahkemesi kararlarına karşı karar düzeltme yoluna başvurulması bir ihtiyaç hâline gelmiştir.

KAYNAKÇA

- AKCAN, Recep** : Usûl Kurallarına Aykırılığa Dayanan Temyiz Nedenleri, Ankara 1999.
- AKIN, Levent** : “İş Yargısında Yetki İtirazı ve Kamu Düzeni”, SİHD, 2009, Y. 4, S. 13, s. 41-48.
- AKİL, Cenk** : İstinaf Kavramı, Ankara 2010.
- AKKAYA, Tolga** : Medenî Usûl Hukukunda İstinaf, Ankara 2009.
- : “5236 ve 5311 Sayılı Kanunlarla Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Yeni Kanun Yolu Sistemine Göre İlâmlı İcrada İcranın İadesi”, MİHDER 2008/3, s. 677-698, (İlâmlı İcra).
- AKTEPE, Sezin** : “İşe İade Davalarının Medenî Usûl Hukuku İlkeleri Bakımından Değerlendirilmesi”, DEÜHFD, 2009, C. 11, Özel Sayı, s. 63-101.
- AKYİĞİT, Ercan** : İş ve Sosyal Güvenlik Hukukuna İlişkin Emsal Yargıtay Kararları, C. I, İstanbul 2003, (Emsal Yargıtay Kararları).
- : İş Hukuku, B. 10, Ankara 2014.
- : Toplu İş Hukuku, B. 1, Ankara 2015, (Toplu İş Hukuku).
- : “Yeni Sistemde Sendika Üyeliği ve Güvencesi”, Çalışma ve Toplum, 2013/2, S. 37, s. 41-90, (Sendika Üyeliği).
- ALANGOYA, Yavuz** : Medenî Usûl Hukukumuzda Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi, İstanbul 1973, (Tahkim).
- : Medenî Usûl Hukukunda Dava Ortaklığı-Tarafların Taaddüdü, B. 2, İstanbul 1999, (Dava Ortaklığı).

- : “Yargılama Hukukumuzda Bir Sorun”, Makaleler, İstanbul 2012, s. 497-515, (Sorum).
- : “Bir Tebliğ Dolayısı ile Hakem Mahkemesinin Direnmesi Üzerine Düşünceler”, Makaleler, İstanbul 2012, s. 203-217, (Direnme).
- : “Kanun Yolunun Anayasal Temeli HUMK m. 427 Hükmü İle Kanun Yolu Kapatılmış Olan Kararlara Karşı Kanun Yoluna Müracaat İmkânı”, Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, s. 17-48, (Kanun Yolunun Anayasal Temeli).
- : “Medenî Usûlün Amacı ve Sosyal Karakteri Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı’nın Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-V, (Ankara, 8-9 Eylül 2006), Ankara 2007, s. 33-54, (Tasarı).

ALANGOYA, Yavuz/

YILDIRIM, M. Kamil/

DEREN YILDIRIM, Nevhis

: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı, İstanbul 2006, (Tasarı).

: Medenî Usûl Hukuku Esasları, B. 8, İstanbul 2011.

ALBAYRAK, Mustafa

: “Bölge Adliye Mahkemesi İstinaf İncelemesinde Düzelterek Red (Onama) Kararı Verebilecek mi?”, TBBD, 2008, S. 74, s. 226-245.

ANDAÇ, Faruk

: İş Hukuku, B.1, Ankara 2014.

ANSAY, Sabri Şakir

: Hukuk Yargılama Usûlleri, B. 7, Ankara 1960.

ARAS, Bahattin

: “Türk Hukukunda İstinaf Sistemi”, YD, 2007, C. 33, S. 1-2, s. 133-162.

- ARASLI**, Utkan : Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar, C. 2, Ankara 2002.
- ARSLAN**, Ramazan : Medenî Usûl Hukukunda Yargılamamın Yenilenmesi, Ankara 1977, (Yargılamamın Yenilenmesi).
- ARSLAN**, Ramazan/
TANRIVER, Süha : Yargı Örgütü Hukuku, B. 2, Ankara 2001.
- ATALI**, Murat : Medenî Usûl Hukukunda Davamın İhbarı, Ankara 2007.
- : “Hizmet Tespit Davasının Sosyal Güvenlik Kurumuna İhbarı”, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, DEÜHFD, C. 16, Özel Sayı 2014, İzmir 2015, s. 631-652, (Hizmet Tespit Davası).
- BASKAN**, Ş. Esra : “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İş Davalarındaki Yargılama Usûlüne Etkisi”, TAAD, 2013, Y. 4, S. 12, s. 316-341.
- BAŞTERZİ**, Fatma : İş Yargısı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1999.
- BAYCIK**, Gaye : İş Hukukunda Yenilik Doğuran Haklar, Ankara 2011.
- BECKER-EBERHARD**, Ekkehard : “Alman Medenî Usûl Hukuku Reformu Hakkında”, (Çev.: Nevhis **DEREN YILDIRIM**), 21. Yüzyılın Usûl Hukuku Sorunları, İstanbul 2003, s. 59-77.
- BERKİ**, Ömer : “Karar Düzeltme Müessesesi”, Dr. A. Recaî Seçkin’e Armağan, Ankara 1974, s. 143-190.
- BERKİN**, Necmeddin : Medenî Usûl Hukuku Esasları, İstanbul 1969.

- : Tatbikatçılara Medenî Usûl Hukuku Rehberi, İstanbul 1981 (Usûl Hukuku Rehberi).
- BERKSOY, İrem** : “Kanun Yoluna Başvurunun İcraya Etkisi”, Legal HD, 2007, C. 5, S. 54, s. 1845-1864.
- BERKSUN, Abdullah/**
- EŞMELİOĞLU, İbrahim** : Açıklamalı - Gerekçeli - İctihatlı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu, Ankara 1989.
- BİLGE, Necip** : Medenî Yargılama Hukuku Dersleri, B. 2, Ankara 1967.
- : “Üst Mahkemeler”, Ord. Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay’ın Hatırasına Armağan, Ankara 1964, s. 61-89, (Üst Mahkemeler).
- : Medenî Yargılama Hukukunda Karar Düzeltme, Ankara 1973, (Karar Düzeltme).
- : Hukuk Başlangıcı, B. 16, Ankara 2002, (Hukuk Başlangıcı).
- BİLGE, Necip/**
- ÖNEN, Ergun** : Medenî Yargılama Hukuku Dersleri, B. 3, Ankara 1978.
- BİLGİN, Mahmut** : Hukuk Yargılamasında Islah, Ankara 2010.
- BLOMEYER, Wolfgang** : “Almanya’da İş Yargısı”, (Çev.: Tankut **CENTEL**) Türk Endüstri İlişkileri Derneği III. Uluslararası Endüstri İlişkileri Kongresi, İstanbul 1999, s. 71-86.
- BORAN GÜNEYSU, Nilüfer** : “Medenî Yargılama Hukukunda Düzelterek Onama Kararı”, TAAD, Y. 4, S. 14, Temmuz 2013, s. 329-352.
- BOZKURT, Argun** : İş Yargılaması Usûl Hukuku, Ankara 2003.

- : İş Yargılaması Usûl Hukuku, Ankara 2012, (Usûl 2012).
- : “İş Mahkemeleri ve Yargılama Yöntemi”, ABD, 2010/2, s. 191-206, (İş Mahkemeleri).
- BUDAK, Ali Cem** : Karşılaştırmalı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı, İstanbul 2008, (Tasarı).
- : Medenî Usûl Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması, İstanbul 2000, (Üçüncü Kişiler).
- BUDAK, Ali Cem/**
- ÖZER, Tülay** : Açıklayıcı Notlarla Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakkındaki İlk 100 Yargıtay Kararı, Ankara 2012.
- CANBOLAT, Talat** : “İş Yargılaması ve Özellikleri”, Argumentum, Kasım 1990, C. 1, S. 4, s. 48-52.
- ÇAĞLAR, Selda** : “Ceza Yargılaması Yolu Olarak İstinaf”, Legal HD, 2006, Y. 4, S. 41, s. 1375-1393.
- ÇALIŞKAN, Osman** : “Ülkemizde İstinaf Mahkemelerinin Tarihi Sürecine Bir Bakış”, MİHDER, 2007, S. 6, s. 69-73.
- ÇANKAYA Osman Güven/**
- GÜNAY Cevdet İlhan/**
- GÖKTAŞ Seracettin** : Türk İş Hukukunda İşe İade Davaları, B. 2, Ankara 2006.
- ÇELİK, Nuri/**
- CANIKLIOĞLU, Nurşen/**
- CANBOLAT, Talat** : İş Hukuku Dersleri, B. 27, İstanbul 2014.

- ÇENBERCİ, Mustafa** : İş Mahkemeleri Kanunu Şerhi, İstanbul 1969.
- ÇINAR, Ali Rıza** : Türk ve Alman Hukukunda İstinaf, Ankara 2010.
- ÇİFTÇİ, Murat Özgür** : Medenî Yargılama Hukukunda İstinaf, İstanbul 2011.
- ÇİL, Şahin** : İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları, Ankara 2009.
: İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları, (9. Hukuk Dairesi 2008-2009-2010 Yılları), Ankara 2010, (İlke Kararlar 2010).
- DALAMANLI, Lütfi** : Kanunlarımızda Usûl Hükümleri, Ankara 1966.
- DELİDUMAN, Seyithan** : Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı II-III, Tartışmalar, (Eskişehir, 3-5 Ekim 2003), Ankara 2004.
- DELİDUMAN, Seyithan** : “Hukuk Yargısında Temyiz Süresi”, İBD, 2006, C. 80, S. 4, s. 1537-1547, (Temyiz).
- DEMİR, Fevzi** : “Sendikaların Kuruluşu ve İşleyişi”, Çalışma ve Toplum, 2013/4, S. 39, 17-41.
- DERELİ, Toker** : “6356 Sayılı Yeni Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu: Genel Bir Değerlendirme”, Çalışma ve Toplum, 2013/1, S. 36, 41-64.
- DEREN YILDIRIM, Nevhis** : “Dava Şartı Olarak Hukukî Himaye İhtiyacına Eleştirel Bir Bakış”, YD, 1995/3, s. 224-243.
: “Teksif İlkesi Açısından İstinaf”, İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantı, (7-8 Mart 2003), Ankara 2003, s. 267-284, (Teksif İlkesi).
: “İstinafin Gerekçelenendirilmesi ve İstinaf Sebepleri”, Prof. Dr. Özer Seliçi’ye Armağan, Ankara 2006, s. 693-712, (İstinaf Sebepleri).
: “Kanun Yollarına Dair Bazı Düşünceler”, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-VI,

- (Ankara, 19-20 Ekim 2007), Ankara 2008, s. 3-17, (Kanun Yolları).
- DEVELİOĞLU, Ferit** : Osmanlıca-Türkçe Lugat, Ankara 1993.
- DEYNEKLİ, Adnan** : “Medenî Usûl Hukukunda Yeni Kanun Yolunun Mevcut Dosyalara Etkisi”, SİHD, 2011, S. 23, s. 37-45.
- DOĞAN YENİSEY, Kübra** : “İş Hukukunun Kendine Özgü Emredici Doğası: Sosyal Kamu Düzeni Kurallarına Bir Bakış”, Prof. Dr. Sarper Süzek’e Armağan I, İstanbul 2011, s. 33-81.
- DOMANIÇ, Hayri** : Hukukta Kazıyyei Muhkeme ve Nisbî Kuvveti, İstanbul 1964
- DÖNMEZ, Kazım Yücel** : “İşe İade Davalarında Kararın Kesinleşmesi ve Tebliğ”, SİHD, 2010, Y. 5, S. 18, s. 143-149.
- DURAK, İzzet** : Hukuk Yargılamasında Bozma Nedenleri, Niğde 2008.
- DURAL, Mustafa/**
- ÖĞÜZ, Tufan** : Türk Özel Hukuku, Kişiler Hukuku, C. 2, İstanbul, 2004.
- EDİS, Seyfullah** : “Yüksek Yargı Kararlarında Ayrık Veya Kişisel Görüşlerin Yer Alması Hakkında Düşünceler”, Yargıtay’ın 128’inci Ankara Üniversitesi’nin 50’inci A.Ü. Hukuk Fakültesi’nin 70’inci Kuruluş Yıldönümü Ortak Bilimsel Toplantı, (23-24 Mayıs 1996), Ankara 1997, s. 137-149, (Kararlar).
- EKONOMİ, Münir** : İş Hukuku, C. I, Ferdi İş Hukuku, B. 3 İstanbul 1984.

- ENGİN, E. Murat** : “6356 Sayılı Yasa’da Toplu İş Sözleşmesi Yetkisi”, Çalışma ve Toplum, 2013/39, s. 143-163.
- ERCAN, İbrahim** : “Güncel Tartışmalar Işığında Hukuk Yargısı Bağlamında Alman İstinaf Sistemi”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaşgünü Armağanı, İstanbul 2001, s. 671-741.
- ERCAN, İbrahim/**
- ÖZBAY, İbrahim** : “Medenî Usûl Hukukunda Kanun Yollarından Feragat”, AÜEHFD, 2006, C. X, S. 3-4, s. 433-458.
- ERDEMİR, İlter** : Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu Şerhi, B. 2, Ankara 1998.
- ERDÖNMEZ, Güray** : İş Mahkemeleri ve İş Mahkemelerinde Yargılama Usûlü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 1998.
- ESENER, Turhan** : İş Hukuku, B. 3, Ankara 1978.
- ESENER, Turhan/**
- BOZKURT**
- GÜMRÜKÇÜOĞLU, Yeliz** : Sendika Hukuku, İstanbul 2014.
- GENÇ, Durmuş Ali** : “Hukuk Davalarında Karar Düzeltme ve Muhafazası Zorunluluğu 5236 Sayılı Yasa Hükümleri Üzerine Bir İnceleme”, YD, 2012, C. 38, S. 4, s. 153-194.
- GOTWALD, Peter** : “2001 Reform Kanunu’ nun Ardından Almanya’ da Medenî Yargılama Hukuku” (Çev.: Murat **ATALI**/ Mustafa **GÖKSU**), MİHDER, 2006/3, s. 687-704.

- GÖKCAN**, Hasan Tahsin : “İstinaf Yasa Yolunda İspat ve Delilleri Değerlendirme Esasları”, TAAD, 2012, Y. 3, S. 10, s. 421-454.
- GÖRGÜN**, L. Şanal/
- KODAKOĞLU**, Mehmet : Medenî Usûl Hukuku, B. 2, Ankara 2012.
- GÖZLER**, Kemal : Hukuka Giriş, B. 3, Bursa 2006.
- GÜLVER**, Ender : “İş Yargılamasında Görev”, İÜHFM, 2001, C. 59, S. 1-2, s. 371-419.
- GÜNAY**, Cevdet İlhan : “İş Mahkemelerinin Görevi”, ABD, S. 2-3, 1999, s. 77-108, (İş Mahkemelerinin Görevi).
- : İş Hukuku Yeni İş Yasaları, B. 2, Ankara 2004, (Yeni İş Yasaları).
- : İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku, B. 2, Ankara 2010.
- : İş Davaları, B. 3, Ankara 2012, (İş Davaları).
- GÜRDOĞAN**, Burhan : “Temyiz Mahkemesinin Kontrolü Bakımından Vakıa ve Hukuk”, AÜSBFD, 1956, C. XI, S. 3, s. 285-306, (Vakıa ve Hukuk).
- : “Tashihi Karar Müessesesi”, Ord. Prof. Dr. Ahmet Arsebük Armağanı, Ankara 1958, s. 285-306.
- : Medenî Usul Hukukunda Kesin Hüküm İtirazı, Ankara 1960
- HOVENS**, Franciscus J. H : “Hukuk Yargılamasında İstinaf, Hukuk Davalarında İstinafin İşlevlerine Yönelik Mukayeseli Bir Araştırma”, (Çev.: Mustafa **ÖZBEK**), MİHDER, 2006, C. 2, S. 5, s. 1317-1324.
- İŞIKLI**, Alpaslan : İş Hukuku, B. 5, Ankara 2003.

- İNAN, Kubilay** : Ceza Yargılamasında Yasa Yolları, Ankara 2006.
- HANAĞASI, Emel** : Davada Menfaat, Ankara 2009.
- KAR, Bektaş** : “İş Yargısının Kaynakları”, SİHD, 2006/2, s. 30-47, (İş Yargısının Kaynakları).
- : “İşe İade (İş Güvencesi) Davasında Yargılama Hukuku Sorunları”, ABD, 2008, Y. 66, S. 1, s. 87-113.
- KARAFAKİH, İsmail Hakkı** : Hukuk Muhakemeleri Usûlü Esasları, Ankara 1952.
- KARAHACIOĞLU, Ali Haydar/**
- PARLAR, Aynur** : 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012.
- KARAKAŞ, Mehmet** : “Fransa’da İş Mahkemelerinin Kuruluş ve İşleyişleri”, ABD, 1971/6, s. 845-848.
- KARAYALÇIN, Yaşar** : “Adli Yargıda Usûlî Müktesep Hak”, Prof. Dr. Tuğrul Ansay’a Armağan, Ankara 2006, s. 143-169.
- KARSLI, Abdurrahim** : İcra Tetkik Mercii Kararlarının Temyizi, İstanbul 1995, (Temyiz).
- : Medenî Usûl Hukukunda Usûlî İşlemler, İstanbul 2001, (Usûlî İşlemler).
- : Medenî Muhakeme Hukuku, B. 3, İstanbul 2012.
- KILIÇ, Hâtil** : Açıklamalı-İçtihatlı 6100 Sayılı HMK, Ankara 2011.
- KILIÇOĞLU, Mustafa** : Sendikalar Hukuku ve Toplu İş Uyuşmazlıkları, Ankara 1999.
- KILINÇ, Ayşe** : “İş Mahkemeleri ve İş Mahkemelerinde Yargılamanın Özellikleri”, TBBD, 2009, S. 86, s. 383-404.

- KİRAZ**, Taylan Özgür : 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Getirilen Yenilikler, Ankara 2012.
- KOÇ**, Evren : “İş Mahkemelerinin Görev ve Yetkisi”, Prof. Dr. Ergun Özsunay’a Armağan, İstanbul 2004, s. 177-197.
- KONURALP**, Halûk : “Davanın İhbar Edildiği Kimsenin İhbar Edeni Temsil Etmesi”, Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65. Yaş Armağanı, Ankara 1988, s. 553-566, (İhbar).
- : “Fransız Hukukunda Kanun Yolları Arasında İstinafin Yeri-Hukuk Davaları Açısından”, AÜHFD, 2001, C. 50, S. 1, s. 25-39, (İstinafin Yeri).
- : İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantı, Tartışmalar, (7-8 Mart 2003), Ankara 2003 (Tartışmalar).
- : “Bölge Adliye Mahkemelerinde Uygulanacak Usûl (Hukuk Davaları Açısından)”, İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantı, (7-8 Mart 2003), Ankara 2003, s. 247-263, (Bölge Adliye Mahkemeleri).
- : “Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nda Değişiklik Tasarısına Göre İstinaf Derecesi”, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı II-III, (Eskişehir, 3-5 Ekim 2003), Ankara 2004, (İstinaf Derecesi).
- : Medenî Usûl Hukuku, Eskişehir 2006.
- : “İstinafta Kamu Düzeni Kavramı”, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı VI, (İzmir/Çeşme, 19-20 Ekim 2007), Ankara 2008, s. 133-148, (Kamu Düzeni).

- : Medenî Usûl Hukukunda İspat Kurallarının Zorlanan Sınırları, Ankara 2009.
- KONURALP**, Halûk/
- HANAĞASI**, Emel : “Fransız Hukuku’nda İptal Amaçlı İstinaf Yolu”, Legal HD, 2007, Y. 5, S. 54, s. 1795-1818.
- KÖSEOĞLU**, Ali Cengiz : “İşyerinin Kapanması”, SİHD, 2006, Y. 1, S. 4, s. 43-68.
- KÖSEOĞLU**, Halûk : “İş Davalarında Kanun Yolları”, ABD 1968/3, s. 481-484.
- KUNTER**, Nurullah/
- YENİSEY**, Feridun/
- NUHOĞLU** Ayşe : Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, B. 16, İstanbul 2006.
- KURU**, Baki : Nizasız Kaza, Ankara 1961, (Nizasız Kaza).
- : “Dava Şartları”, Ord. Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay’ın Hatırasına Armağan, Ankara 1964, s. 109-147, (Dava Şartları).
- : “İş Mahkemeleri”, TBB’nin Düzenlediği I. Türk Hukuk Kongresine Sunulan Tebliğ, Ankara 1971, s. 7-45, (İş Mahkemeleri Tebliği).
- : “Bugünkü Yapısı İçinde Yargıtay’ın İş Yükünü Azaltma Çareleri”, YD, 1989/1-4, s. 37-55, (Yargıtay’ın İş Yükü).
- : Hukuk Muhakemeleri Usûlü El Kitabı, İstanbul 1995, (Usûl El Kitabı).
- : Hukuk Muhakemeleri Usûlü, B. 6, İstanbul 2001.
- : İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, İstanbul 2006 (El Kitabı).

- : “Hukuk Usûlünde Aleyhe Bozma Yasağı”, Makaleler, İstanbul 2006, s. 317-327, (Aleyhe Bozma Yasağı).
- : “İş Mahkemeleri”, Makaleler, İstanbul 2006, s. 430-463, (İş Mahkemeleri).
- : “Hukuk Davalarında Yargılamanın Çabuklaştırılması İçin Alınması Gereken Tedbirler”, Makaleler, İstanbul 2006, s. 117-139, (Tedbirler).
- : “Dava Arkadaşlığı”, Hukukî Mütalâalar Yayınlanmamış Makaleler, Ankara 2013, s. 276-279, (Dava Arkadaşlığı).
- : “Temyiz”, Hukukî Mütalâalar Yayınlanmamış Makaleler, Ankara 2013, s. 398-406, (Temyiz).
- : “Temyiz Sınırı”, Hukukî Mütalâalar Yayınlanmamış Makaleler, Ankara 2013, s. 390-395, (Temyiz Sınırı).

KURU, Baki/

BUDAK, Ali Cem

- : “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Getirdiği Başlıca Yenilikler”, İBD, 2011, C. 85, S. 5, s. 3-43.

KURU, Baki/

ARSLAN, Ramazan

- : “1711 sayılı Kanun’un Kanun Yolları Bakımından Getirdiği Değişiklikler ve Bunların Değerlendirilmesi”, Makaleler, İstanbul 2006, s. 161-183.

KURU, Baki/

ARSLAN, Ramazan/

YILMAZ, Ejder

- : Medenî Usûl Hukuku, B. 24, Ankara 2013.

- KURUCU**, Oğuz : İctihatlarla İş Yargısı, Ankara 1994.
- MANAV**, A. Eda : İş Hukukunda Geçersiz Fesih ve Geçersiz Feshin Hüküm ve Sonuçları, Ankara 2009.
- MEMİŞOĞLU**, S. Özgür : “Hukuk Yargılamasında İstinafa Başvuru Usûlü ve İstinafta Yeni Vakıa ve Delillere Dayanılması”, Legal HD, 2012, C. 10, S. 113, s. 73-121.
- MERİÇ**, Nedim : Medenî Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi, Ankara 2011.
- MUŞUL**, Timuçin : Medenî Usûl Hukuku, B. 3, Ankara 2012.
- MOLLAMAHMUTOĞLU**, Hamdi/
ASTARLI, Muhittin/
BAYSAL, Ulaş : İş Hukuku, B. 6, Ankara 2014.
- NARMANLIOĞLU**, Ünal : İş Hukuku, Ferdi İş İlişkileri I, B. 5, İstanbul 2014.
- ÖĞUZMAN**, Kemal : Hukukî Yönden İşçi-İşveren İlişkileri, C. 1, B. 4, İstanbul 1975.
- OKUR**, Zeki : “6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Bakımından Sendika Üyeliğinin Kazanılması ve Sona Ermesi”, Çalışma ve Toplum, 2013/4, S. 3, s. 69-110.
- ORHANER**, A. Baki/
ORHANER, Süleyman : Türk İş Hukuku Yargıtay Emsal Kararları, Ankara 1969.
- ÖNEN**, Ergun : Medenî Yargılama Hukuku, Ankara 1979.
- ÖZBAY**, İbrahim : Hakem Kararlarının Temyizi, Ankara 2004.

ÖZBAY, İbrahim/

OKUMUŞ, Nagehan

: “Kanun Yollarına İlişkin Son Değişiklikler ve Yargı Kararları Işığında Medenî Usûl Hukukunda Katımlı Kanun Yolu”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Ankara 2009, s. 349-379.

ÖZBEK, Mustafa

: “İş Mahkemelerinde Yürütülen Yargılamalarda Katılma Yoluyla Temyiz”, Ünal Tekinalp’e Armağan, C. II, İstanbul 2003, s. 939-962.

: “İşe İade Davasında Davacı İşçinin Tedbiren İşe İadesi”, Çalışma ve Toplum, 2012/4, S. 35, s. 12-39, (İşe İade).

: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlâmlı İcranın Etkinliği, B. 2, Ankara 2013, (İlâmlı İcranın Etkinliği).

ÖZDEMİR, Kenan/

BALO, Yusuf Solmaz

: “Bölge Adliye Mahkemeleri”, YD, 2005, C. 31, S. 1-2, s. 157-166.

ÖZEKES, Muhammet

: Medenî Usûl Hukukunda Aslî Müdahale, İstanbul 1995, (Aslî Müdahale).

: Medenî Usûl Hukukunda Hukukî Dinlenilme Hakkı, Ankara 2003, (Hukukî Dinlenilme Hakkı).

: “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Kanun Yolu İncelemesi - Özellikle İstinaf”, Legal HD, 2004, Y. 2, S. 23, s. 3103-3116, (İstinaf).

: “Karar İncelemesi Medenî Usûl Hukuku Bakımından Hizmet Tespit ve İşçilik Haklarına İlişkin Davaların Birlikte Açılması”, Legal İHSGHD, 2004, S. 4, s. 1382-1397, (Karar İncelemesi).

- : “İş Kanunu’nun 20. ve 21. Maddelerinin Medenî Yargılama ve İcra Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, s. 479-514, (İş Kanunu).
- : “İşçinin Sözleşmeye Aykırı Davranması Yargı Kararıyla Ödüllendirilebilir mi?”, Legal İHSGHD, 2005, S. 8, s. 1611-1632, (Sözleşmeye Aykırı Davranma).
- : “Hukuk Yargılaması ve İcra Hukuku Yönünden İşe İade Davaları ve Uygulama Sorunları”, Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku 2005 Yılı Toplantısı İş Güvencesi Kurumu ve İşe İade Davaları, İstanbul 2005, s. 131-170, (Uygulama Sorunları).
- : “İşe İade Davalarında Hüküm Altına Alınan Alacakların Takibi ve İcra Tazminatları”, SİHD, 2006, Y. 1, S. 4, s. 32-38, (İşe İade Davaları).
- : “Üst Derece Mahkemeleri Kararlarında Gerekçe”, Türkiye’de İstinaf Mahkemelerinin Kurulmasından Sonra Yargıtay’ın Rolü Konferansı, Ankara 2007, s. 72-99, (Gerekçe).
- : “Çekişmesiz Yargıda İlgililerin Kanun Yoluna Başvuru Hakkı”, Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, Ankara 2008, s. 685-691.
- : “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı’nda Yargılama Usûlleri Bakımından Getirilen Yeniliklere Genel Bir Bakış”, Halûk Konuralp Anısına Armağan, Ankara 2009, s. 783-788, (Yargılama Usûlleri).
- : “Hukuk Yargılamasında Süre Tutum Müessesesi Yoktur”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan,

İstanbul 2009, s. 381-396, (Süre Tutum Müessesesi).

: Sorularla Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Medenî Usûl Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi (İstinaf ve Temyiz), B. 2, Ankara 2011 (İstinaf ve Temyiz).

ÖZKAYA -

FERENDECİ, H. Özden

: Kesin Hükümün Objektif Sınırları, İstanbul 2009, (Kesin Hüküm).

: “Alman Hukuku’nda Fesih Bildiriminin İptali Davası ile Türk Hukuku’ndaki İşe İade Davası’nın Yargılama Hukuku Bakımından Genel Bir Karşılaştırılması”, MİHDER, 2011, S. 18, s. 121-163.

ÖZMEN, İsmail

: “İstinaf Mahkemeleri”, TNBD, Ağustos 2006, S. 131, s. 27-38.

ÖZTAN, Bilge

: Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar, Ankara 1994.

ÖZTEK, Selçuk

: “HUMK m. 427’deki Kesinlik Sınırının Temyiz Kanun Yolunun Amacı Bakımından Değerlendirilmesi ve Anayasa Mahkemesinin 10.1.1986 Tarihli Kararı”, Hukuk Araştırmaları Dergisi, 1987, C. 2, S. 2, s. 62-74, (Kesinlik Sınırı).

: “Adalet Bakanlığı Üst Mahkemeler Hukuk Komisyonu Tarafından Hazırlanmış Olan Üst Mahkemeler Tasarısı”, Yargı Reformu 2000 Sempozyumu, (İzmir, 5-8 Nisan 2000), İzmir 2000, s. 104-121, (Üst Mahkemeler).

- : Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-VI, Tartışmalar, (İzmir/Çeşme, 19-20 Ekim 2007), Ankara 2008, (Tartışmalar).
- ÖZVERİ, Murat** : Toplu İş İlişkileri Yasa Tasarısı ve Sendikal Haklar, İstanbul 2012, (Tasarı).
- PEKCANITEZ, Hakan** : İcra İflâs Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986, (Şikâyet).
- : Medenî Usûl Hukukunda Fer'i Müdahale, Ankara 1992, (Fer'i Müdahale).
- : “Yargı Reformu Yapılmasını Gerektiren Nedenler”, İzmir BD, Nisan 1995, s. 103-113, (Yargı Reformu).
- : “Medenî Yargıda Adil Yargılama”, İzmir BD, 1997/2, s. 35-55.
- : “Hukukî Dinlenilme Hakkı”, Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, İzmir 2000, s. 743-789, (Hukukî Dinlenilme Hakkı).
- : “İstinaf Mahkemeleri”, GÜHFD, S. 1, 2006, (İstinaf), s. 17-29.
- : “Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda Değişiklik Tasarısı'na Göre İstinaf Derecesi”, Tartışmalar, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı II-III, (Eskişehir, 3-5 Ekim 2003), Ankara 2004, (İstinaf Derecesi).
- : “Medenî Usûl Hukukunda Yeni Bir Yargılamanın Yenilenmesi Sebebi”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru'ya Armağan, Ankara 2004, s. 515-553, (Yargılamanın Yenilenmesi).

PEKCANITEZ, Hakan/

ATALAY, Oğuz/

- ÖZEKES, Muhammet** : Medenî Usûl Hukuku, B. 14, Ankara 2013.
- PEKCANITEZ, Hakan/**
ATALAY, Oğuz/
SUNGURTEKİN ÖZKAN Meral/
- ÖZEKES, Muhammet** : İcra ve İflâs Hukuku, B. 11, Ankara 2013.
- POSTACIOĞLU, İlhan** : “İş Mahkemelerinin Yetkisi”, İHD, Mayıs 1969, S. 5, (Yetki).
: Medenî Usûl Hukuku Dersleri, B. 6, İstanbul 1975.
- SARIBAY, Gizem** : Türk İş Hukukunda İş Güvencesi Kapsamında Fesih Usûlü, Feshe İtiraz ve Feshe İtirazın Sonuçları, İstanbul 2007.
- SARISÖZEN, İsmet** : “İş Mahkemelerinde Uygulanan Yargılama Usûlü Konusunda Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, Prof. Dr. Akif Erginay’a Armağan, Ankara 1981, s. 201-250.
- SELÇUK, Sami** : “Üst (İstinaf) Mahkemeler Tezelden Kurulmalıdır”, ABD, 1992, Y. 49, S. 1, s. 20-25.
- SİVRİHİSARLI, Ömer** : Hukuk Yargılamasında Maddî Hukuka İlişkin Temyiz Nedenleri ve Yargıtay Denetiminin Kapsamı, İstanbul 1978.
- SOYER, Polat** : Ferdi İş İlişkilerinin Kurulması ve İşin Düzenlenmesi, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Türk Milli Komitesi Yargıtay’ın İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi 1997, (Kararların Değerlendirilmesi).
: “Yorum”, Türk Endüstri İlişkileri Derneği III. Uluslararası Endüstri İlişkileri Kongresi, İstanbul 1999, s. 131-136, (Yorum).

- : İş İlişkinin Kurulması, Hükümleri ve İşin Düzenlenmesi, Yargıtay'ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2008, Ankara 2010, s. 11-85.
- SUNAR, Gülcan** : “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısının Basit Yargılama Usûlüne İlişkin Hükümleri Üzerine Düşünceler”, Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan, İstanbul 2007, s. 257-282.
- SUNGURTEKİN, Meral** : “Karar Düzeltmenin Kanun Yolu Niteliği ve Karar Düzeltme Dilekçesinde Sebep Gösterme Zorunluluğunun Bulunup Bulunmadığı Meselesi”, YD, 1990/4, s. 471-489.
- SÜZEK, Sarper** : İş Hukukunun Genel Esasları, Ankara 1998, (Genel Esaslar).
- : İş Hukuku, B. 10, İstanbul 2014.
- ŞAHAN, Havva Gül** : Kuruluşu, İşlevleri ve İşleyişi Bakımından Medenî Yargılama Hukukunda Özel Görevli Mahkemeler (Uzmanlık Mahkemeleri), Ankara 2012.
- ŞAHLANAN, Fevzi** : “İş Yargılaması”, İÜHFM, C. 42, S. 1-4, 1976, s. 377-421.
- : “6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun Sendikalara İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, Çalışma ve Toplum, 2013/39, s. 110-142, (Sendika).
- ŞEN, Murat** : “İş Mahkemelerinde Yetki ve Yetki Sözleşmeleri”, EÜHFD, C.VIII, S. 1-2, 2004, s. 563-581.
- ŞİŞLİ, Zeynep** : “Bireysel İş Uyuşmazlıkları ve Yargısal Çözüm”, ABD, 2012/2, s. 45-67.

TANRIVER, Süha

: “Hukuk Yargılama Usûlü Kanun Tasarısı ile İlgili Bazı Düşünceler”, TNBD, 1996, S. 89, s. 21-24, (Tasarı).

: İlâmlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, Ankara 1996 (İlâmlı İcra).

: Medenî Usûl Hukukunda Derdestlik İtirazı, Ankara 1998, (Derdestlik İtirazı).

: “Adliye Mahkemeleri İle Üst Mahkemelerin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı İle İlgili Bazı Düşünceler”, BATİDER, 1995, C. XVIII, S. 1-2, s. 151-156, (Adliye Mahkemeleri İle Üst Mahkemeler).

: “Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’nda Değişiklik Tasarısına Göre İstinaf Derecesi”, Tartışmalar, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı II-III, (Eskişehir, 3-5 Ekim 2003), Ankara 2004, (İstinaf Derecesi).

: Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-II, I. Oturum Tartışmalar (Eskişehir, 3-5 Ekim 2003), Ankara 2007, (Tartışmalar).

: “Hukuk Yargısında Etkinliğin Sağlanması İçin Alınması Gereken Önlemler Üzerine”, Makalelerim I (1985-2005), Ankara 2005, s. 165-179, (Önlemler).

TAŞPINAR AYVAZ, Sema

: “Medenî Yargılama Hukukunda Amaç Sorunu”, Faruk Erem’e Armağan, Ankara 1999, s. 759-787, (Amaç).

: “Medenî Yargı İlk Derece Mahkemeleri Bakımından Yargı Örgütü Hukukundaki Gelişmeler”, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2006, Ankara 2006, s. 247-248, (Kurultay).

- : “İstinaftan Sonraki Temyiz İncelemesi ve Sonuçları”, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-VI, (İzmir/Çeşme, 19-20 Ekim 2007), s. 151-207, Ankara 2008.
- : Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun (HMK) Zaman Bakımından Uygulanması, Ankara 2013, (Zaman).
- TERCAN, Erdal** : Medenî Usûl Hukukunda Tarafların İsticvabı, Ankara 2001.
- : Medenî Usûl Hukukunda Kesin Sürelerin Kaçırılması Hâlinde Eski Hâle Getirme, Ankara 2006, (Eski Hâle Getirme).
- TUNCAY, A. Can** : “İş Mahkemelerinin Görev ve Yetkisi Üzerinde Düşünceler”, İBD, 1988, C. 62, S. 4-6, s. 221-235, (İş Mahkemeleri).
- TUNCAY, A. Can/**
- SAVAŞ KUTSAL, Burcu** : Toplu İş Hukuku, B. 4, İstanbul 2015.
- TUNÇOMAĞ, Kenan** : Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar, İstanbul 1975, (Sosyal Güvenlik).
- : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, B. 6, İstanbul 1976, (Borçlar Hukuku).
- : İş Hukukunun Esasları, İstanbul 1988.
- TURAN, Kamil** : İş Hukukunun Genel Esasları, Ankara 1990.
- TUTUMLU, Mehmet Akif** : Medenî Usûl Hukukunda Islah, Ankara 2010.
- Türkiye Adalet Bakanlığı : Hukuk Muhakemesinde İstinaf El Kitabı, Türkiye Cumhuriyeti’nde İstinaf Mahkemelerinin Kuruluşunun Desteklenmesi Projesi, Ankara 2007.

- ULUCAN, Devrim** : “Esneklik İhtiyacı ve İş Hukukunun İşçiyi Koruma İşlevi”, A. Can Tuncay’a Armağan, İstanbul 2005, s. 203-218.
- ULUKAPI, Ömer** : Medenî Usûl Hukukunda Dava Arkadaşlığı, Konya 1991.
- UMAR, Bilge** : Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2014.
- UŞAN, M. Fatih** : İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku, C. 1, B. 2, Ankara 2009.
- UYAR, Talih** : İcra Hukukunda Yürütmenin Durdurulması (Tehiri İcra) (İİK mad. 36), MÜHFD, 2005/1, s.277-293.
- UYGUR, Turgut** : İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Temel Kavramlar, Ankara 1980.
- UYUMAZ, Alper** : “Öğreti ve Yargıtay Kararları Işığında İş Sözleşmesi ve İstisna Sözleşmesinin Ayırıştırılması”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Ankara 2009, s. 501-530.
- UZUN, Ertuğrul** : “Yargıtay Kararlarından Örneklerle Yargı Kararlarında Gerekçeleştirme Zafiyeti”, MİHDER, 2007/2, s. 359-376.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim** : Medenî Yargılama Hukuku, B. 6, C. I-II, İstanbul 1997.
- : “1711 Sayılı Kanun’un Kanunyolları Bakımından Getirdiği Değişiklikler ve Bunların Değerlendirilmesi”, Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler, Ankara 2010, s. 181-206, (1711 Sayılı Kanun).

- : “Uyulan Bozma İlâmının Bağlayıcı Gücü”, Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler, Ankara 2010, s. 453-462, (Bozma).
- : “Medenî Usûl Hukukunda Salâhiyet Anlaşmaları”, Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler, Ankara 2010, s. 13-40, (Salâhiyet).
- : “Hakemlerin Israr Hakkı Var mıdır?”, Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler, Ankara 2010, s. 341-348, (Israr Hakkı).
- WALKER, Wolf-Dietrich** : “İş Hukukunda Geçici Hukukî Korumalara İlişkin Seçilmiş Problemler”, (Çev.: Muhammet **ÖZEKES**), MİHDER, 2005, S. 2, s. 379-389.
- YAVAŞ, Murat** : “Hükme Karşı Üçüncü Kişilerin Müracaat İmkânı”, MİHDER, 2008, S. 11, s. 605-646.
- YILDIRIM, M. Kamil** : “Medenî Usûl Hukukunda Reformatio In Peius Yasağı”, Facultatis Decima Anniversaria, 10. Yıl Armağanı, İstanbul 1993, s. 145-177, (Reformatio In Peius)
- : Hukuk Devletinın Gereği: İstinaf, İstanbul 2000, (İstinaf).
- : “İstinaf Mahkemeleri”, Yargı Reformu 2000 Sempozyumu, (İzmir, 5-8 Nisan 2000), İzmir 2000, s. 87-89.
- : “Kanun Yolu Olarak İstinaf”, İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantı, (7-8 Mart 2003), Ankara 2003, s. 285-317, (Kanun Yolu Olarak İstinaf).
- : “İstinaf Sebepleri ve İlk Derece Mahkemesinde Hatalı Vakıa Tespitleri”, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-VI, (İzmir/Çeşme,

19-20 Ekim 2007), Ankara 2008, s. 89-131, (İstinaf Sebepleri).

YILMAZ, Ejder

: “Hukuk Davalarında Yasayollarına Başvuru Hakkı ve Bu Hakkın Sınırlandırılmasının Yerindeliği Sorunu”, TBBD, 1988/2, s. 131-155, (Yasayolları).

: “Hukuk Davaları Bakımından Adalet Hizmetlerinin İyileştirilmesi İhtiyacı ve Yapılması Gerekenler”, SÜHFD, Prof. Dr. Şakir Berki’ye Armağan, 1996, C. 5, S. 1-2, s. 55-76, (Adalet Hizmetleri).

: Olağanüstü Temyiz-Kanun Yararına Bozma, Yazılı Emirle Bozma, Ankara 2003, (Olağanüstü Temyiz).

: İstinaf, Ankara 2005, (İstinaf).

: “İşe İade Davalarında Yargılama Usûlü İle İlgili Özellikler”, SİHD, 2006/4, s. 20-31, (İşe İade Davalarında Yargılama Usûlü).

: “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Üzerine Bazı Notlar”, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-V, (Ankara, 8-9 Eylül 2006), Ankara 2007, s. 167-231, (Tasarı).

: “İş Mahkemeleri Kanununun Değiştirilmesi İhtiyacı”, SİHD, 2007/8, s. 5-12, (İş Mahkemeleri Kanunu).

: “Usûl Ekonomisi”, Prof. Dr. Necip Bilge’nin Anısına Armağan, AÜHFD, 2008, C. 57, S. 1, s. 243-274, (Usûl Ekonomisi).

: “İşe İade Başvurusunun Avukat Aracılığıyla Yapılabilirliği”, SİHD, 2009/14, s. 123-133, (İşe İade Başvurusu).

: “İşe İade Davasında Verilen Hükümün İcra Takibine Konulması”, SİHD, 2010/17, s. 45-52, (İcra Takibi).

: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, B. 2, Ankara 2013, (Şerh).

: Medenî Yargılama Hukukunda Islah, B. 4, Ankara 2013, (Islah).

YILMAZ, Hâilil

: “İş Yargılamasının Gösterdiği Özellikler”, SİHD, Haziran 2010, s. 70-85, (İş Yargılaması).

: “Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile İş Yargılamasında Ne Değişti?”, SİHD, Aralık 2011, S. 24, s. 189-205, (Hukuk Muhakemeleri Kanunu).

YILMAZ, Zekeriya

: Açıklamalı, İçtihatlı 6100 Sayılı HMK (Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Getirdiği Yenilikler), Ankara 2012.